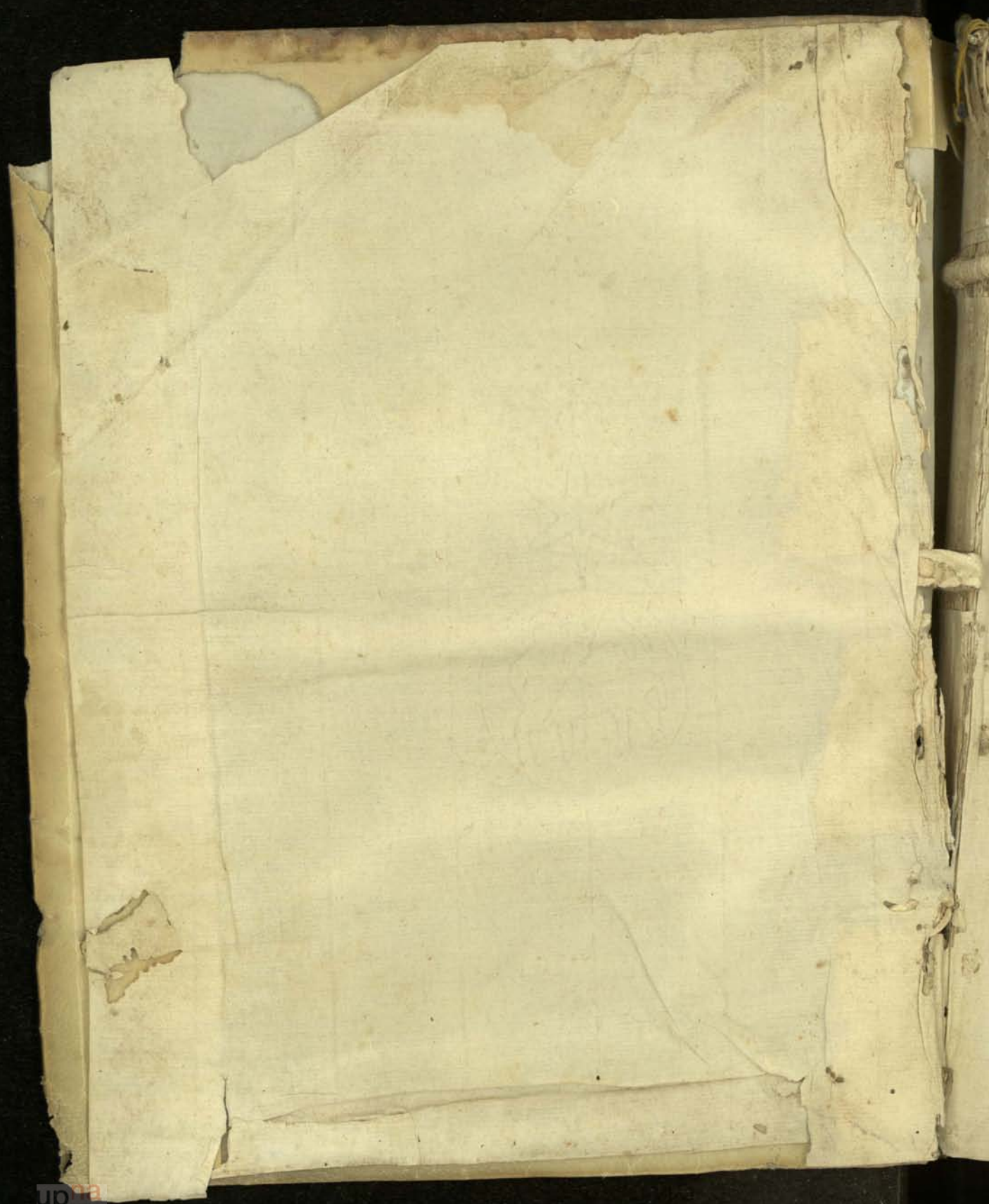
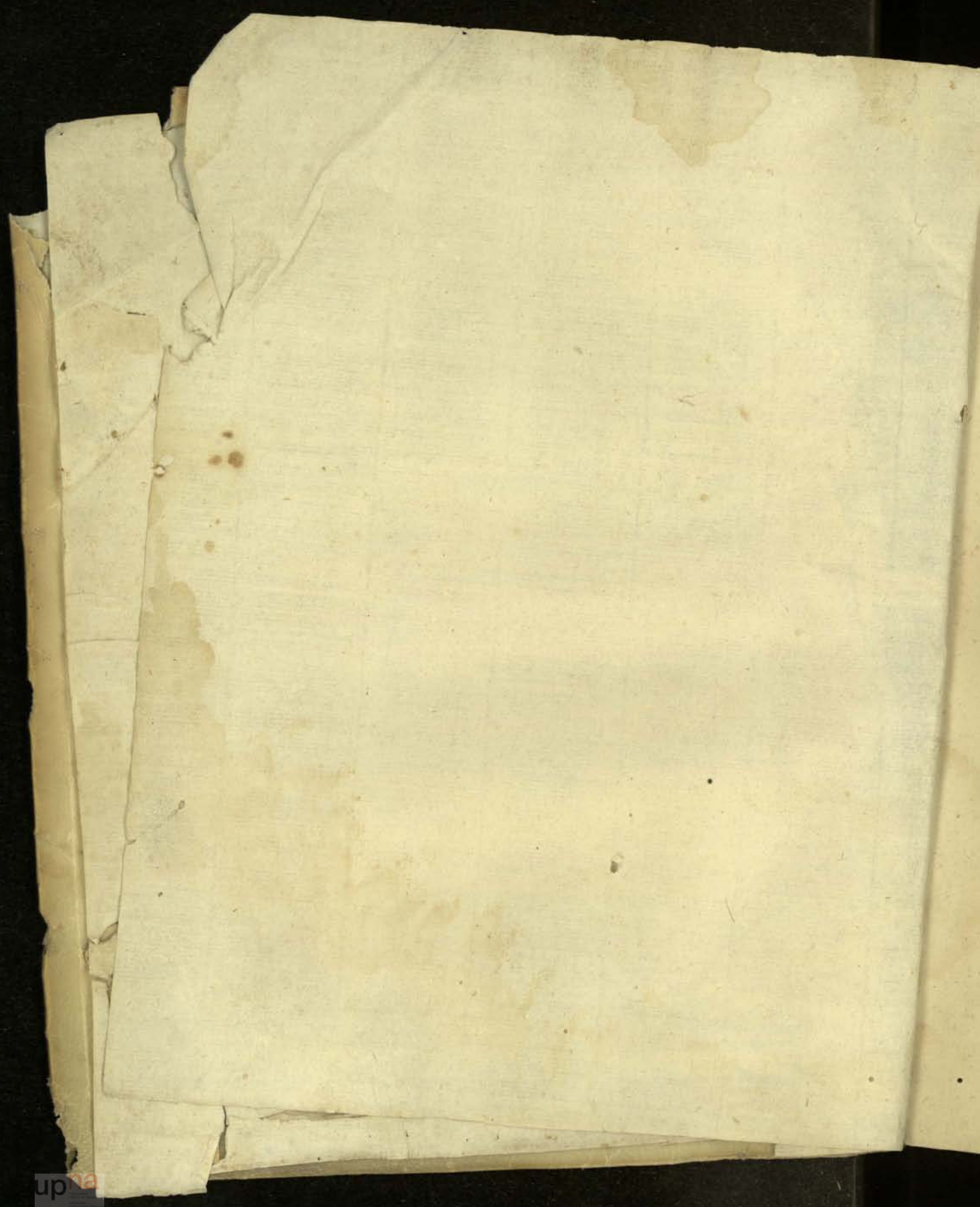

Alfred Cromer & Ashman

180

RELECTIONES DVAE,
IN CAP. SI QVANDO. ET
IN CAP. CVM CONTINGAT.

DE RESCRIPTIS.

Auctore,

MARTINO AB AZPILCUETA
Doctore Navarro.

SACRI ORDINIS RONCÆ VALLIS COMMENDA-
tario, Gymnastaque primæ functionis sacræ Canonum facultatis in inclyta Lu-
sitaniæ Conimbricensi academia, iam pridem rude donato, siue iubilato, & co-
mitatu ornato; cum prius fuisset eiusdem functionis in celeberrima eademque
antiquissima Salmanticensi; & in præsentia in Romana Curia S. D. N. Gregorij
XIII. sacræq. eius in foro conscientiæ Pænitentiaræ obsequijs inferuiente.

AD S. D. N. GREGORIVM XIII,
Pontificem Optimum Maximum.

ROMÆ, Cum privilegio, & Superiorum licentia. M. D. LXXXII.

Ex Typographia Georgij Ferrarij.

*Insignis forma, doctrina insignior vnus;
At superat summi cultus vtrumque Dei.*

INSIGNIA AVCTORIS GENTILITIA.

S. D. N.

GREGORIO XIII.

PONT. OPT. MAX.

MARTINVS AB AZPILCVETA

Doctor Nauarrus in ista mira gubernandi vigilantia
perpetuam perseuerantiam.

UI ante nouem circiter annos Sanctitati Tuae, Beatissime Pater, annum agens octogesimum ausus fui dicare Enchiridion vnum Confessoriorum, ac Penitentium; & post quattuor circiter annos alterum de Oratione, & Horis Canonicis, annū attingens octogesimumquartum; ingressus nunc octogesimumnonū, hoc audeo opusculum offerre duarum Praelectionum in caput Si quando, & caput Cum contingat, De rescriptis, annos quindecim ab hinc trigintaquinque in inclita Conimbricensi Academia compositum; sed nuper in vrbe recognitum, emendatum, & auctum. Non quidem quod me fugiat operis paruitatem & humilitatem indignam esse, quae Sanctitatis Tuae sublimitati offeratur. Sed primum quia, sicut ipse multis nominibus totus sum Sanctitatis Tuae: ita omnia, quorum mihi vsus est; quaeq. ad alteri offerendum apta facio, necessario tua esse iudico. Deinde, quod quamuis praedicta Enchiridia populariora fortasse sint ob materias, quas omni genti, & populo conuenientes summam tractant: hoc tamen opusculum ea ratione illis praestat, quod alta tractat, & ad alios pertinentia: neque deprimitur

(ij breuita.

brevitate, quæ in Enchiridijs necessario ob rerum multitudinem adhibita, ingenij facultates, & opes non æque ac latior tractatio potest explicare. Præterea quia mea tam proeucta ætas admonet me iam delabi, & si non delibari, adeoque resolutionis meæ tempus instare, ut qui Sanctitati Tuæ constitui vale longum scripto dicere prius quam resoluar: debeam nunc potius id agere hoc munusculum offerendo, quam expectare illum optatissimum diem, in quo omnia simul mea opuscula recognita typisque excusa (quod multi desiderant) emittere percipio sub tutela Sanctitatis Tuæ, quam Dominus omnium Iesus Christus suum in terris summum, & incomparabilem Vicarium, sicuti dignatus est omnium bonarum artium Encyclopædia mira sacrorum Canonum cognitione deaurata exornare: ita studiosis omnibus optimum, ac liberalissimum patronum dedit ad eos tutandos, honestandosque promptissimum. Ignoscas ut autem mihi, supplex oro, Beatissime Pater, quod, maxima, qua in te sum pietate, ac observantia impellente, ausim esse hoc loco vnus ex multis tuis dignitate quidem vltimus; annorum autem numero, variorumque Minervalium munerum in varijs regnis, & academijs functione fortasse primus, qui testatum posteris relinquã, iure tibi secundum Deum omnia a litteratis, & pijs hominibus deberi: qui cum in ceteris Pontificatus muneribus multos prædecessores tuos, sapientissimos etiam & sanctissimos viros, prudentia, religione, iustitia, liberalitate æquasti, aut etiam superasti; tum vero de bonis, ac doctis viris benemereri numquam intermittis: nihilque tibi reliqui ad munificentiam, ac diligentiam facis, quo præclara artes vna cum Fide Catholica omnium bonorum fundamento, & charitate, virtutum omnium regina magnos quotidie progressus faciant, & in omnes gentes disse-

disseminentur. In vrbe quidem Italico, Germanico, Anglico, Pannonico, Græco, Assyrio: extra urbem vero, quinimmo & extra totam Italiam plurimis alijs, ac numerosis collegijs adolescentium incredibili sumptu erectis. quibus nouissime diuino spiritu afflatus aliud addis, quod omnibus sæculis in admiratione, ac benedictione erit, commune Christianorum gentium domicilium, capax, vt fertur, futurum trium millium studiosorum iuuenum: in quo omnes artes liberales, omnesque lingua illustres cum purissima Theologia ad amussim doceantur: in quod ex omnibus nationibus Latinis, Græcis, Assyrijs, Aethiopicis, Indis, vel ex Orbe vsque nouo aduectis cooptati semper aliquot eximia indolis adolescentes, ac probe educati, atque instructi ad suas provincias redeuntes, ibique bonum semen seminantes multum fructum afferant euangelicum. Ac mihi quidem (spero etiam multis alijs) lætissimus omnium, quos in vita viderim, ille dies illuxit, quo Sanctitatis Tuæ nomine Philippus Boncompagnius Cardinalis non minus virtute, quam honoris gradu Illustrissimus, & Reuerendissimus tanto, ac tam salutari adificio primum lapidem iecit. Ceterum, vt eo redeam, vnde quidam animi impetus me abstraxit, supplico S. T. quam humillime, vt auersis tantisper oculis ab altissimis curis suis, ita dignetur eos conuertere in huius opusculi tenuitatem, & humilitatem, vt illud pro singulari sua humanitate, mente serena, & benigna de more suo excipiat, ob amorē Domini Nostri Iesu Christi, qui Sanctitatem Tuā Ecclesie Suae Sanctæ adeo necessariam quā diuissime seruet incolumē. Amen. Romæ M. D. LXXXII. Die Magno Gregorio Sacro.

EXTRACTVM

EXTRACTVM
EX PROPRIO MOTV.

GREGORIUS XIII.

D. FUTVRAM REI MEMORIAM.

Cum a fel. recordat. Pio Papa Quinto, prædecessore nostro emanauerint litterę tenoris subsequēntis : Dilecto filio Martino ab Azpilcueta Decretorū Doctore Pius Papa Quintus . Dilecte fili, salutem, & apostolicam benedictionem. Dudum a fel. record. Paulo Papa Tertio, prædecessore nostro emanarunt litterę tenoris subsequēntis . Dilecto filio Martino ab Azpilcueta Decretorum Doctore, primariam cathedram

Iuris Canonici in vniuersitate studij Conimbricensis actu regenti Paullus Papa II. Dilecte fili, salutem, & apostolicam benedictionem, cum sicut nobis exponi fecisti, vt alijs iuxta traditum tibi a Deo talentum prodesse posses, nonnullas lecturas super voluminibus Decreti, & Decretalium non sine maximis laboribus, & vigilijs, ad laudem diuini nominis, cuius ope, litterarię rei, & christianę reipublicę confluuisse, & profecisse credis, scribendo composueris, & compilaueris, easque de proximo tuis proprijs expensis in lucem edere, & imprimi facere intendas, pro parte tua nobis fuit humiliter supplicatum, vt tibi, quod lecturę huiusmodi absque tuo cōsensu imprimi non possint, vt tuarum vigiliarum effectu læteris, concedere de benignitate apostolica dignaremur . Nos volentes te specialis gratiæ fauore prosequi huiusmodi supplicationibus inclinati tibi quod ad septēnium a die, quo tu lecturas prædictas imprimi feceris computandum, nullus alius per vniuersum Orbem Christianum constitutus lecturas ipsas, vel illarum partē aliquā imprimere : seu imprimi facere, vel impressas in sua domo, aut alibi habere, & tenere, nec illas vèdere, seu mutuo aut ex dono, vel alias donare possit auctoritate Apostolica tenore præsentii de speciali gratia indulgemus . districte inhibentes in virtute sanctę obedientiæ, & sub excommunicationis pœna, eo ipso, si contrafactum fuerit, incurrēda, omnibus, & singulis, cuiuscunque status, gradus, ordinis, & conditionis existentibus, & quauis apostolica auctoritate, aut facultate fungēti . per vniuersum orbem constitutis, ne lecturas huiusmodi, vel earum patrem aliquam absque tuo expresso consensu, & licentiã septennio prædicto dumtaxat durante imprimere, seu imprimi facere, aut vendere, seu donare præsumat. Non obstantibus. Et infra : Cum autem vt acciperis, in obsequiū Dei sacrosanctęq. Sedis Apostolicę non sine magno labore duobus annis proxime præteritis idem Martinus intenderit, & in præsentia intendat recognitioni operum suorum tam editorum, quam non editorum, quo emendatiora, defæcatoria, auctiora, & vtiliora effecta typis excudantur, Nos eundem Martinum amplioribus fauoribus & gratijs prosequi volentes, Motu proprio, non ad dicti Martini, aut alterius pro nobis desuper oblata petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia, indultum, inhibitionem, declarationem, decretum, derogationem, aliaque omnia in præinsertis litteris apostolicis, & earum singulis contenta ad decem annos

a Data

a Data præsentium computandos, ita vt quis ea, vel illorum partē aliquam sine suo expresso ad id in scriptis consensu imprimere, vel alibi impressa dicto decennio durāte vendere, aut venalia tenere, donare, aut permutare non possit Apostolica auctoritate tenore præsentium prorogamus, extendimus, & ampliamus, & quemlibet contrauentē censuras, & pœnas in præinsertis litteris cōtētas eo ipso, & absque alia declaratione incurrere. Sicq. & cet. Nō obstantibus, & cet. Insuper quia difficile foret, præsentē litteras ad quæcunq. loca deferri, volumus, & dicta auctoritate decernimus ipsarum transumptis, & exemplis, & in eisdem exemplis, lecturis Commētaris, Manuali, & alijs operibus huiusmodi impressis plenam, & eandem prorsus fidem vbique in iudicio & extra adhiberi, quæ originalibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Datū Romæ apud Sanctum Petrū sub annulo piscatoris die 22. Nouembris, Pontificatus nostri Anno Nono.

RELECTIO IN CAP.
SI QUANDO. DE
RESRIPTIS.

Auctore,

MARTINO AB AZPILCUETA,
Doctore Nauarro.

P R A E F A T I O.

QUONIAM multi huius Curiae amplissimi viri, eruditi, & studiosi cupiunt, ut typis excudantur duae Praelectiones, quas nos ante circiter quadraginta annos habuimus in inelyta Lusitania Conimbricensi Academia, super cap. Si quando. & cap. Cum contingat. de rescrip. occasione cuiusdam magna causa beneficiaria, qua tunc occurrerat, decreuimus eis morem gerere. Implorata primum Sacrosancta Sedis Apostolica, cui omnia subijcio; immo & cuiuslibet alius melius me sentientis, exoptata censura. Quoniam item ob aliquas causas nonnullis viris, pietate, prudentia, & eruditione clarissimis, in
A quibus

quibus est Reuerendissimus in Christo Pater F. SIXTUS FABRI LUCENSIS, Illustrissimi Ordinis Predicatorum, Magister Sacri Palatii, visum est gratius fore Deo Opt. Max. ut tacitis nominibus litigantium, & dignitatis, super qua litigabatur, id fieret, abstulimus illa, & quadam alia ad veritatem doctrinae parum pertinentia, quibusdam alijs, quae utiliora sunt, eis substitutis.

THEMA SEV CASVS.

QUIDAM A Canonicus Ecclesiae cathedralis B renunciauit suam Canoniam in fauorem patris C qui tunc erat infans, reseruato sibi accessu & regressu: & contra pater dicti C renunciauit quandam Cantoriam, & canonicatum alterius Ecclesiae cathedralis D in fauorem praefati A reseruato etiam accessu, & regressu praefato patri dicti C. Mortuo autem post multos annos praedicto A, quidam E accepit praedictam Cantoriam, & cepit possessionem, vii vacantem per eius obitum, virtute cuiusdam indulti Reginalis a Papa concessi. Quare praefatus C, qui iam erat Archidiaconus alterius Ecclesiae, petijt praefatam Cantoriam a praedicto E virtute dicti regressus & accessus sibi a Papa concessi cum hac clausula: Quod in casum non solutionis pensionis esset priuatus praedictis Cantoria, & Canonicatu: & quod tunc ac dicto A cedente, vel decedente: seu Cantoria, ac Canonicatu, & praebenda D huiusmodi quouis modo vacantibus, etiam apud Sedem, & cet. Non obstantibus, & cet. Et si horum expressio, & cet. Quorum tenores haberentur pro expressis, & cet. Quibus sic stantibus quaesita sunt duo a praedicto Doctore Martino ab Azpilcueta Nauarro, qui tunc regebat cathedram primariae functionis in inclita Lusitaniae Academia Conimbricensi. Alterum est: An exceptiones, quae opponebantur contra C & suum regressum essent legitima. Alterum: An causae nullitatis, quae opponebantur contra executores praedicti C & eius censuras essent efficaces. Qui quidem Doctor, quia tunc interpretabatur titulum de rescriptis, ne fraudaret auditores interpretatione illius, primum quaesitum disputauit super cap. Si quando, quasi quoddam auctarium eius: & secundum super capi. Cum contingat, ut alterum etiam auctarium eius, allegando bona fide pro utroque litigante, quae videbantur alleganda: & suam pro parte, quae sibi videbatur verior, sententiam pronunciando.

PRAELV.

3

P R A E L V D I A .
P R A E L U D I U M P R I M U M .

S U M M A R I U M .

- 1 **R** *Es scriptum ad litteras surreptitium regulariter ipso iure validum: ad beneficia vero non, nec executorum ipsius deputatio.*
- 2 *Rescriptum ad beneficia sine speciali mandato valet.*

D I S P V T A T V R V S igitur prius quaesitum, nempe: An exceptiones oppositæ ab E. contra C. & accessum, vel regressum eius sint legitimæ, præmittendum erit primum, sub quo genere rescriptorum eæ litteræ accessus, & regressus sint constituendæ. Et certum est primum, inter rescripta ad beneficia constituendas esse, qua parte facultatem ad præfatam Cantoriam accedendi, cum vacaret, continent. Quoniam non fuerunt datæ principaliter ad lites definiendas ac dirimendas, sed ad assequendum beneficium, vt palam est.

- 1 Ex quo inferitur primum, eas ipso iure nullas esse, si sint surreptitiæ. Siquidem licet rescriptum ad lites surreptitium, non sit regulariter ob id ipso iure nullum, secundum gloss. in cap. ad audientiam. 2. de rescript. quam communis ibi, & ubi que sequitur: tamen rescriptum ad obtinenda beneficia, regulariter ipso iure nullum est, si surreptitium fuerit, secundum præfatam gloss. cap. ad audientiam. 2. de rescript. ab omnibus receptam. Adeo quod deputatio quoque executorum, & iudicum illi accessoria, licet sit quoddam rescriptum ad lites, est ipso iure inutilis, c. constitutus. infra eod. vbi Panor. & Dec. in ultimo notabili hoc adnotarunt: & in cap. ceterum. col. 2. supra eod. & latius Felin. in dicto cap. ad audientiam. 2. col. 12. vers. fallit secundo. nu. 19. & col. 15. & 16. nu. 20. & latius nos trademus in cap. cum contingat. infra eod.
- 2 Secundo inferitur, non posse contra litteras has opponi, esse impetratas sine speciali mandato præfati C. licet vere ita videantur impetratæ. quoniam tempore impetrationis nondum

erat C. septennis. Quia licet rescriptum ad lites, sine mandato speciali impetratum regulariter non valeat, iure communi, cap. non nulli. §. sunt & alij. infra eod. vbi dicemus, an stylus Curiae in hoc a iure scripto differat: non autem rescriptum ad beneficia, secundum gloss. quam Card. ibi putat singularem in cap. ad aures. infra eod. quæ tamen similem habet in præcitato cap. non nulli. §. sunt & alij. quas Corsetus in verb. mandatum, & Felin. in præallegato. §. sunt & alij. col. 8. & Panor. cum Rauennate, & Andræ. Siculo in dicto cap. ad aures. ad fidera extollit.

PRAELUDIUM SECUNDUM.

SUMMARIUM.

3 **R**escriptum an dici possit executorium, etiamsi nemo alius a Papa sit collator, vel compulso.

4 Mandatum de providendo triplex.

3 **P**RAEMITTENDVM secundo, quod ex litteræ non sunt constituendæ inter rescripta monitoria, neque præceptorialia, neque executoria. Siquidem si hoc, de quo nos agimus, rescriptum sub harum aliqua specie contineri possit, maxime contineretur sub executorio. Quod tamen non videtur dici posse: quia in eo non dantur executores ad providendum, neque compellendum, a quorum deputatione rescriptum appellatur executorium, secundum omnium mentem. Nisi diceres, ipsummet Rom. Pont. qui confert hunc accessum, & vult has litteras haberi pro titulo & collatione, earum executores esse: quod in simili casu de ipsomet Leone commendante quædam beneficia sub certa conditione dici posse, ait Guillermus Cassador, Episcopus Algarensis, vir non minus eruditione, quàm dignitate illustris in decis. 3. de præben. nu. 24.

4 Pro quo ultra rationem, quam ipse adfert, facit, quod rescriptum ad beneficia, per quod ius tantum ad rem quæritur, in prædicta tantum tria genera diuiditur, iuxta doctrinam egregiâ Panor. in cap. mandatum, & cap. capitulum, infra eod. vbi

& in

& in cap. constitutus. late satis superque tradit Compostellanus. Pro qua diuisione mihi est textus iuris optimus in cap. ex insinuatione. infra eod. tametsi probe illam comprobet cap. dilectus. 3. de præben.

Sed responderi posse videtur, illam diuisionem trimembrè non comprehendere omnia rescripta, quæ ad beneficia dantur: sed solum ea, quæ sunt mandata de prouidendo: quorum de numero non sunt regressus, neque accessus, neque illæ, quæ cum futura successione conceduntur, coadiutoriæ. Hæc enim non sunt mandata de prouidendo: sed prouisiones quædam conditionales, quas solus Papa facere potest, iuxta gloss. cap. si gratiose. hoc tit. lib. 6. quæ multis probata, & putata singularis, & in his a Felin. in cap. si. col. 3. infra de iudic. habet, eum solum posse conferre beneficia sub conditione ad tempus, & in diem: quamuis id raro in Regno Franciæ facit, iuxta gloss. 2. Concord. tit. de referuat. Parui tamen refert, an appellentur executoriæ, nec ne: quia de solo nomine videtur quæstio, quæ pertinacibus est relinquenda, iuxta gloss. rub. Infortiati.* Postquam, & post hæc scripta nostra, constitutum fuit a Sacrosancto Concil. Trident. sess. 25. cap. 9. vers. insuper. in Decreto de reform. necubi accessus, aut regressus ad beneficium ecclesiasticum concedantur, neque coadiutoriæ cum futura successione, etiam de consensu principalis, præterquam in quodam casu, ibi expræffo*

PRÆLUDIUM TERTIUM.

SUMMARIUM.

- 5 **P**apa solus sub conditione, ad tempus & in diem confert.
- 6 **P**æceptatiua omnis est gratia conditionalis.
- 7 **A**ccessum & expectatiuam ad diem conditionis trahi, & ante illam impletam solum ius ad rem dare.

- 5 **P**RAEMITTENDVM tertio, quod eæ litteræ constituendæ sunt sub genere rescripti conditionalis. Tum quia nõ possunt dici mandatum de prouidendo, vt dictum est.

ergo

PRÆLUD III.

ergo prouisionem continent, & non puram. Quoniam beneficium uiuentis nemini pure Papa confert, cap. 1. de concess. præben. & Reg. Cancel. 20. quam scite ac pulchre declarat Dec. cons. 398. incipiente, in causa. ergo conditionalem prouisionem continent. Tum quia omnis gratia spectatiua beneficij dicitur conditionalis, secundum Dominos Rotæ decif. 857. Vrbanus. col. 2. in antiqq. per l. 3. ff. qui, & a quib. & l. cum ita. de opt. leg. & l. vnum in familia. ff. de leg. 2. per quæ iura idem etiam tenet Oldradus consil. 58. nu. 5. Cassador. in dec. 3. nu. 6. de præb. Quamuis ad præcitatum l. 3. & ei similia referponderi posset id, quod Bar. responder in l. Meuius. §. duobus. ff. de legat. 2. in 4. oppos. 3. parte. num. 10.

Quod autem sit conditionale, etiam ex contextu ipsarum litterarum patet. sic enim habet: *Si A. illa, & illa non fecerit, ac etiam, eo decedente, vel cedente, vel quouis modo vacante*: quos ablatiuos absolutos constat inducere conditionem. l. a testatore. ff. de cond. & demon. & ibi Bar. & alij, & in l. ab emptione. vbi etiam Bar. ff. de pact. cum similib.

7 Ex quo inferitur, diem datæ huius prouisionis ad diem conditionis adimpletæ trahi: non autem contra, diem conditionis adimpletæ ad diem datæ. Id enim omnibus expectatiuis est commune. Quod annotauit glo. memoratu digna cap. si soli. in gloss. magna, circa medium, de concess. præb. lib. 6. & cap. si pro te. hoc tit. lib. 6. & clement. 1. verb. exequutorem. de concess. præben. arg. cap. præterea. 2. de appell. & cap. licet. de voto. & cap. super eo. de condit. appof. & §. ex conditionali. institutionib. de verbor. obligationib. & l. prætor. ff. qu. pot. in pign. habeant. & late probat Cassad. in præcitata decif. 3. nu. 6. Siue quia substantiam suam plus capit ex conditionis existentia, quam ex alio, iuxta doctrinam Card. in clem. pastoralis. in princ. quæst. 1. de re iud. & Imolæ ibi, col. 4. vers. quærit Guillermus. Siue quia extremum, ad quod retrahenda erat conditio, non erat habile, attento tempore datæ. quoniam tunc beneficium sub conditione collatū alterius uiuentis erat, arg. eorū, quæ in simili affirmat Decius in præfato c. præterea.

PRÆLUDIUM QUARTUM.

S V M M A R I V M.

8 **A**ccessus, noua vox, etiam inrisperitis, quid significet, & apud quos inueniatur.

8 **P**RAEMITTENDVM quarto, quod hæ litteræ nouo nomine Curia Romanæ appellantur litteræ accessus: & gratia in eis contenta simpliciter accessus. Inter enim nouem modos; quibus ius ad beneficia, non tamen in eis, siue ius ad rem, & non ius in re quæritur: quos non minore cum utilitate, quam diligentia scripsit Ludouicus Gomeſius, Sarnensis episcopus, & Prætorij Rotæ Auditor, vir utique doctissimus, vt eius opera testantur, in reg. de non tollen. iure quæſito. vnus est ille, quem vocant accessum: quando scilicet Papa concedit alicui litteras tales, per quas ex tempore datæ facit collationem alicui certi beneficij conditionalem, si talis, aut talis casus contigerit, permittendo, vt earum auctoritate liceat ei sine alia collatione noua possessionem capere, illius conditione adimplera. Quod nomen accessus in hac significatione, tamenſi non memini, me legiſſe in aliquo capite totius corporis iuris: inuenio tamen in quadam regula Cancellariæ S. D. N. diuina providentia Pauli, huius nominis Papæ Tertij, publicata, 30. Octobris an. 1534. In alia item eiusdē, publicata in Cancellaria 22. Augusti 1536. Quamuis item ordinarie scribentium neminem meminerim ea voce in hac significatione vſum fuiſſe: sic tamen vtitur ea Gomeſius, cum in alijs locis, tum in præcitata q. 1. num. 40. & in quæſt. 4. reg. de non iudican. iuxta. Caſſad. item in decif. 1. de pact. col. fin. Pro qua significatione omnium, quæ meminerim, maxime facit cap. non autē. 7. quæſt. 1. in illis verbis. *Vt non succederet in cathedrâ Episcopo: sed accederet.* super quo mox aliquid dicam.

PRÆLUDIUM QUINTUM.

S Y M M A R I V M.

- 9 **A**ccessus renunciatione nihil iuris in re vacare.
 10 **R**egressus & coadiutorias ius tantum ad rem tribuere.
 10 **I**n intellectus communis cap. non autem. 7. quæst. 1. reprobatur.

9 **P**RAEMITTENDVM quinto, quod ex litteræ adnumeratæ sunt rescriptis ad beneficia, per quæ ius ad rem quæritur, & non in re. Tum quod duo simul in vno beneficio ius in re habere nequeunt, cap. maioribus. cap. tuæ. de præbend. in cuius gloss. nos superiore anno rationem reddebamus memorabilem. Cum ergo A. ius in re haberet in præfata Cantoria, consequens est dicto C. non potuisse competere ius in re in ea, illo viuente: sed tantum ad rem. Tum quod cui debetur aliquid sub conditione, non dicitur ei debitum ante conditionem purificatam: sed solum spes debitum iri. §. ex conditionali. instit. de verb. obligat. l. cedere diem. ff. de verb. signific. cap. si pro te. de rescrip. lib. 6. & clem. 1. in princ. de concess. præben. at supra est conclusum, hunc accessum, siue litteras, eam continentem gratiam, prouisionem continere conditionalem. Ergo propositum. Tum quod si C. huic accessui ante mortem præfati A. renunciaffet: vel ante illius mortem obijffet, nihil iuris ex persona ipsius, quo ad præfatam Cantoriam vacasset, vt palam est. ergo nihil iuris in ea per hunc accessum
 10 ante mortem A. fuit illi quæsitum. Tum denique quod per regressum, & per coadiutorias cum futura successione: etiam de consensu concessas, solum ius ad rem quæritur, & non in re, secundum præallegatos Gomesium, & Guillermmum in præcitat. locis, & clare satis sentit Cardin. in consil. 70. neque est
 10 lus, qui contrarium affirmet. Nam neque sustentari posset, nisi concederemus fieri hodie cum quolibet triuiali homine, quod cum solo Augustino memoratur esse factum in singulari cap. non autem. 7. q. 1. quod videtur habere, Augustinū per indulgentiam Apostolicam fuisse factum Episcopum eiusdem
 Episco-

Episcopatus, cuius erat Valerius, viuento illo, & consentiente, secundū communē intellectum Panor. in c. quoniam. de offic. ord. putantis illud in hoc singulare, & secundū Card. in illo cōl. 70. Qui tamen intelligendi modus non satis mihi arrisit ab eo tēpore, quo legi apud Possidoniū, in vita S. Augu. col. 5. id sine Rom. Pont. dispensatione factū fuisse: & postquā legi, illū verbo, & scripto docuisse magnū Augustinū, id fieri non debuisse.

Ex quo dicto breuiter infertur, quam sine mente sonū dent, qui adferunt, præfatum E. tollere beneficium prædicto C. quod diu fuit ipsius: cū tamen neque eius fuerit, neq; prædicti E. ante mortē A. Hactenus de præludijs, nūc exceptiones discutiamus.

EXCEPTIO PRIMÆ.

SUMMARIUM.

1. **C**lausula, non obstantibus, & cet. etiamsi esset talis, & cet. quorum tenores, & cet. tollit necessitatem inserendi tenorem contrariorum.
2. Etiamsi caueatur in illis contrarium
3. Etiam secundum contrariam opinionem, quando id in lege poneretur, vel stylus curia id haberet, quod constat habere.

PRIMA Exceptio, quæ materiæ cap. non-nulli. infra eod. conuenit, qua præfatum E. aliqui niti arbitrantur, est, quod indultū præfatum Reginale, cui E. innitur, derogare videtur omnibus rescriptis sibi contrarijs, ppter multas & fortissimas clausulas, quibus munitur, arg. cap. fi. de sent. excom. lib. 6. & clement. dudū. §. nos etenim. de sepultu. & eorum quæ tradit Bar. in l. si quis. in princ. ff. deleg. 3. & Anton. in cap. 1. supra eod. & Panorm. in cap. cum instantia de censib.

1. Neque obstat huic exceptioni, quod aliquos audio respondere; scilicet præfati C. accessui non posse derogari, nisi totus illius tenor de verbo ad verbum expresse rescripto derogatorio insereretur; quia id in eo expresse cauetur; q̄ tamen indulto Reginali non inferitur. non inquam hoc obstat: quoniā inter alias clausulas, quibus prædictum indultum munitur, est etiam illa:

B Non

Non obstantibus contrariis quibuscunq̄: etiam si essent talia, de quibus facienda esset mentio de verbo ad verbum: quorum tenores volumus haberi pro expressis. Per quam clausulam tollitur necessitas illa tenorē contrariorum inferendi, per textum, quem in hoc singularem putarunt ibi Bald. & Angel. ponderando verbum, speciatim, ac, nominatim, in l. omnes. C. de præscript. 30. vel 40. ann. quem etiam eisdem verbis commendat Iason in conf. 11. 3. vol. col. 3. & in conf. 121. volu. 4. col. 1. aptus in hoc tex. in cap. 1. de transactionib. & in cap. quia sæpe. de election. lib. 6. & in clemen. 1. & 2. de sepultur. Et mea sententia omnium aptissimus tex. in extrauagan. rem non nouam. de dol. & contu. quam opinionem tenet Federic. conf. 47. habita super casu quem sequitur Ioan. ab Anan. conf. 56. incipien. ijs, quæ in facto proponuntur, dicens, hanc esse communem opinionem. Sequuntur etiam hi, quos retulit Felin. in cap. accedentes. col. 3. de præscript. & in cap. non nulli. col. 9. infra eod. & latius Iason in præcitato conf. 121. Eandem etiam sequitur Probus 2 in cap. collatio. col. 3. de offic. delegat. lib. 6. Quæ procedit etiam, quando dispositio prior, cui derogandum est, prohiberet, ne illi derogari posset, etiam per clausulam hanc, per quam non expressa pro expressis habentur. quod Collectarius solus expressit in cap. cum dilecta. num. 3. de rescript. quamuis Bald. Collectarium referens, & probans ibidem satis hoc etiam senserit: non tamen ita plane, vt ille aperit: vterque tamen concludit, volente Papa, vt tenor obstantium habeatur pro scripto de verbo ad verbum, nulla obstantia rescripto nocere. Quia contra libertatem plenitudinis potestatis Papæ nihil statui potest. Nec in eo habet locum dispositio. l. sed & si quis. §. quæsitū. ff. si quis caut. & secundum hoc iudicatum vidisse ait Alber. 2 Rosate in l. 1. C. quan. imp. int. pupil. & vidu. vbi, licet in hoc Cy num reprobet, non tamen ait, eum mentiri, saltim in meo lib. licet Felin. id imponat ei. et quamuis multi, & in his Cald. contrariam partem tuantur conf. 2. de priuileg. & Cardin. conf. 53. dominus Gregorius, & multi alij, quos refert Ias. in illo confil. 121. vol. 4. & Felin. in cap. accedentes. de præscript. col. 3. et quamuis vterque illorum hanc partem teneat in locis supra citatis:

tatis : & Curtius Iunior dubitet in conf. 110. nu. 32. par. 2. Fel. tamen vir cautus ait, eā non procedere, quando derogatio fieret per viam legis, & quando stylus Curix contrarium haberet. Quod verbum non satis expedit Iason in illo conf. 121. licet Fel. lin. allegando, multa ex eo mutuatus fuerit. Sed neque Ioan. a Selua, licet fusissime hanc conclusionem cum omnium dictis tractauerit in lib. de benefic. par. 3. quæst. 14. At contrarium habere stylum Curix testantur Collectarius, & Probus in locis supra citatis : & Gomesius in proœmio regularum Cancellariæ, q. 6. dixit in Prætorio Rotæ semper teneri consilium 2. Antonij a Butrio, qui iuxta conclusionem hanc consuluit. id, quod etiā nos consuluimus frequenter post horum editionem : eo maxime moti, quod stylus Curix facit ius, cap. quam graui. de crim. fals. & quod contraria opinio plenitudini libertatis Papæ derogaret, vt ait Collectarius. Alia tamen ratione exceptio hæc tollitur. quia Reginale indultum excepit regressus, accessus, & de consensu coadiutorias : & litteræ C. vt in præludijs est dictū, accessum quendam concedere videntur : qui si est validus per hunc indultum non tollitur, quia expresse in eo excipitur. Vnde, si satis omnes caluissent ius, quod per huiusmodi litteras prætendi potest, accessum nouo nomine Curix Romanæ vocari, nõ credidissent, præfatū E. hac, quæ friuola est, niti exceptione.

EXCEPTIO SECUNDA.

S V M M A R I V M.

- 1 Clausula vni accessoria non refertur ad aliam.
- 2 Etiam, hæc vox implicat & ampliat.
- 3 Clausula ; Quouis alio modo vacante, quos modos includit.

1 **S**ECUNDA Exceptio, quæ tangit materiam cap. 2. sup. eod. est, quod accessus is concessus fuit C. in pœnam non solutæ pensionis, & non simpliciter : & quod casus ille pensionis nõ solutæ non contingit. Pro qua exceptione facit quod omnia rescripta ad beneficia restringenda sunt, & non amplianda ;

cap. quamuis. de præben. lib. 6. cum similib. & quod clausula, quæ alioqui deberet ad multa referri, quando tamen inseritur alicui cap. tamquam illius accessorium, non debet ad alia referri, cap. cum dilecti de donat. secundum vnum intellectum. & Panor. declarat in cap. secundo requiris. de appell. tradit Bar. in l. si. ff. de reb. dub. quem sequitur Alexan. in l. si idem cum eodem. §. si. ff. de iurisd. om. iud. & est recepta conclusio.

- 2 Sed neque hæc exceptio obest præfato C. Tum quia illa con- iunctio, *Ac*, copulatiua diuersitatem denotat eorum casuum, quos coniungit, iuxta gloss. celebrem in rub. ff. de iuris & fact. ignor. nisi quando ratio aliqua earum, de quibus in cap. 2. supra eod. diximus, aliud suadet: qualis tamen hic nulla concurrit. Tum quia dictio, *Etiā*, implicatiua est, & ampliatiua. l. etiam. ff. de minorib. clemen. religiosus. & ibi Card. nu. 1. de procur. & clemen. 1. de testamen. vbi Card. nu. 1. & clemen. 1. §. in quibus. de supplen. neglig. prælator. vbi etiam Card. tradit, & Marianus præter alios de visita. fol. 2. colu. 3. quæ dictio, etiam, in his litteris ponitur post illam, *Ac*, vt vides. & ita denotat, alium esse casum, ac magis dubium eum, qui sequitur: & consequenter non esse illū, qui supra est relatus; scilicet
- 3 vacationis ob pensionem non solutam. Tum quia in concessio- ne prædicti accessus additur illa vniuersalis: *Quouis modo vacet*, per quam omnis modus vacationis intelligitur, secundum gloss. memorabilem in cap. susceptum. de rescript. lib. 6. in verbo expresse. modo vacatio ex persona contigerit expressa, secū dū Lapū, Domic. & Perusin. ibid. & Rotā decis. 28. in nouis, & 483. in antiqq. quæ in nouimssie rubricatis est 52. Adeo vt de factus verisimilis notitiæ mortis renunciantis non obsit impetra- tioni per renunciationem factæ, quando additur illa vniuersalis: *Vt alio quouis modo vacet*, secundum gloss. Prag. sanction. tit. de collat. in verbo faciendas. in fin. & Seluam de benefic. 3. par. quæst. 96. quamuis contra frequenter pronunciatum esse teste- tur Gomezus in quæst. 3. super illa reg. de verisimili not. De quo in præsentia, tamquam de re proposito extraria non pro- nuncio Quia tamen audio in hac re meam desiderari sententiam, dico, vtramquæ partem disputanti probabilem: iudican-

ti vero

ti vero eligendam esse illam, quam maior pars Auditorum Rotæ delegit, auctore Gomezio vbi supra; nempe nocere defectū verisimilis notitiæ, per ea, quæ ille citat: & quia non debet plus prodesse expressio vacationis per obitum generaliter per clausulam generalem: *Quouis modo vacet*, facta, quam specialis, qua exprimitur vacatio per obitum: quæ tamen non prodest antequam tempus sufficiens ad verisimilem notitiam labatur, per regulam præfatam de verisimili notitia. Per quæ quidem omnia apparet modus dissoluendi ea, quibus hæc exceptio nititur.

EXCEPTIO TERTIA.

SUMMARIUM.

- 1 **C**lausula; Sicut asseritur, & Sicut asseris, differunt. nu. 2.
- 2 **A**ccessum & regressum ob solam renunciationem dari.
- 3 **C**ausa gratiæ impulsiva, quæ vitiat.
- 4 **T**itulus canonicus & coloratus non aequè probandi.

- 1 **T**ertia exceptio, quæ tangit materiam cap. postulasti. infra eod. est, quod præfatus C. affirmavit Leoni Papæ, se habere Apostolicam prouisionem huius cantoriæ, quando has litteras sibi concessit. Sic enim habent ipsæ litteræ post principium: *Tu, cui alias, vt asseris, de canonicatu, & præbenda, ac cantoria ecclesia D. tunc certo modo vacante, Apostolica auctoritate prouideri concessum fuerat, concessioni gratia huiusmodi litteris apostolicis desuper non confectis, per certum procuratorem tuum ad id a te specialiter constitutum, in manibus nostris sponte & libere cesseris; & reliq.* Is autem C. non ostendit huiusmodi prouisionem vllam: quod tamen est necessarium. Quia primo non attestatur Papa, eam prouisionem ei fuisse factam: sed eum asserere, sibi alias fuisse prouisum, siue
- 2 prouideri concessum. Et ponderandum est, quod non ait: *Sicut asseritur*, sed: *Sicut asseris*: & ita ei probandi onus incumbit, secundum Rotam in decis. 74. nota quod vbi. in antiqq. & decis. 727. nota quod si. in eisdem; quam citauit Felin. in cap. iurauit. de probationib. num. 1. quæ in nouissime rubricatis

bricatis est 77. tit. de præben. in antiqq. & altera decisione præallegata 60. & 74. in nouissime rubricatis, eod. tit. de præbend. facit l. ei qui dicit. ff. de probationib. & cap. in præsentia. eod. tit. Secundo quod stylus Curiāe habet, raro, vel numquam vllū alicui concedere regressum, vel accessum, nisi renuncianti alicui titulo Canonico, vel colorato: vel ei, quem ad hoc renuncians nominat, vt Rege aliquo, aut patrono grauitè instante. quod palam est omnibus, qui aliqua ex parte Romana negotia huius generis callent. Tertio facit quod omne id, quod exprefsum mouere potuit Principem ad facilius cōcedendum gratiā, eam efficit subreptitiam, si non est verum, quod exprimitur, etiam si non contineat causam finalem: sed tantum impulsuam, per tex. omnium iuris optimum in cap. postulasti. inf. eod. ibi: *Non tam de leui concessissemus*, vt ibidem annotauit Panorm. communiter receptus, & Dec. in cap. cum cessante. de appell. nu. 2.

Neque obstat, quod Decius, sibi contrarius controriū affirmat in præcitato cap. postulasti. col. 2. in eo, quod de impulsua causa diximus, motus ad id per cap. dudum. de præben. lib. 6. Quoniam primo hæc, de qua loquimur prouisio, & eius renūciatio causa finalis huius accessus fuerunt, intelligendo saltim per causam finalem id, quod Dec. in dicto cap. postulasti. intelligit; illud scilicet quod est causa, vt Papa soleat concedere, vel negare quod alias non concessisset, vel negasset. Secundo, quod opinio communis præstantior videtur, & irrefragabiliter probatur per illud c. in illis verbis: *Non tam de leui concessissemus*: quibus solutio Decij non satisfacit. Neque illius opinionē probat præcitatum cap. dudum. in illis verbis: *Nihilominus concessissemus*, per eum ponderatis; quæ satis expensa pro communi opinione faciunt. Quoniam qui maiori cum difficultate, ac morositate concedit non nihilominus, immo aliqua parte minus cōcedit, iuxta illud gloss. cap. 1. de donat. *Qui scito dat, bis dat*: Et cap. 1. de plus petitionibus. Et illud Senecæ: *Nihil carius cmitur, quam quod precibus impetratur*. Facit cap. et si quæstiones. de simon. coniuncta gloss. verbo non petenti, cū citatis ab ea. Et in casu illius c. dudum. tam facile concessisset Papa secundam gratiam, facta mentione de potestate Legato data, sicuti non facta.

Vnde

Vnde illud cap. solum probat ad summum, quod taciturnitas causæ illius impulsuæ, quæ expressa, neque Principem retraxisset a concedendo, neque difficiliorem notabiliter redidisset, non officit gratiæ; quod communis fatetur cum Innoc. in cap. in nostra. sub fi. de rescript. & Rota decis. 350. in antiqq. quæ est 70. in tit. de præben. in nouissime rubricatis. Sicut expressio illius causæ impulsuæ, quæ neque Principem mouet ad cõcedendum, neque ad notabiliter facilius id faciendum, officit gratiæ. Per quam considerationem vtraque opinio conciliatur; vt scilicet communis intelligatur de impulsua notabiliter mouente: Decij vero consideratio de ea, quæ non mouet notabiliter quod arbitrio iudicis relinquitur, iuxta l. 1. ff. de iur. deliberan. & cap. de causis. de offic. deleg. At expressio huius prouisionis & illius renunciationis: siue causam finalem huius accessus fuisse dicas, siue impulsuam, penitus mouit Principem ad concedendum, quod stylus Curia probat: vel certe ad facilius multo & notabiliter concedendum, quod nemo negare potest. Cui plane consequens est, gratiam hanc subreptitiam fuisse; & per consequens ipso iure nullam, iuxta ea, quæ in principio Præludior. nu. 1. diximus.

Non obstat etiam, si quis dicat, eam renunciationem factam fuisse, litteris non expeditis. Quia id solum probat, non teneri præfatum C. ad probandum illum titulum per litteras tunc expeditas: quod etiam nos fatemur.

- 4 Non item obstat, quod Papa præfato C. concedit accessum ad cantoriam & canoniam prædictas, cum clausula: *Etiam si ad illas nullum vniquam ius competierit.* Quoniam id solum probat præfatum C. non teneri ad probandum se habuisse ius verum & Canonicum ante has litteras a Sede Apostolica impetratum: quod & nos fatemur. At ex hoc non inferitur, non teneri eum ad probandum, sibi fuisse titulum coloratum a Sede Apostolica impetratum. Sicut & petens restitutionem beneficij tenetur probare titulum aliquem coloratum, secundum gloss. singularem, frequentius in scholis, & ab omnibus vsureceptam in clemen. 1. de caus. possess. & propriet. non tamen tenetur probare verum & canonicum, immo sufficit ostendere aliquem coloratum

coloratum, licet ipso iure sit nullus, secundum Petrum ab An-
cha. in cap. i. de reg. iur. lib. 6. & communem.

EXCEPTIO QUARTA.

S V M M A R I V M.

- 1 **S**imoniam est renunciare beneficio, ut alius renunciaret suo.
- 2 **S**imoniam est omnis renunciatio beneficii cum conditione, modo, vel pacto: quamvis non ea, quæ fit eo animo, ut illi, vel illi detur.
- 3 **S**imoniam sola realis excommunicat, & annullat.
- 4 **S**imoniacorum Deum trimentium consolatio non parva.
- 4 **S**imoniam in ordine & beneficio monstrum horrendum.
- 5 **S**imoniacus realis circa beneficia & ordines excommunicatus: & si celebrat irregularis: nec querit ius in beneficio, nec possessionem, nec fructus: nec spoliatus restituitur: nec regula de triennali possessione gaudet.
- 6 **S**imoniam ab utroque non completa hæc mala non facit.

QUARTA Exceptio, quæ materiæ cap. sedes. & cap. ad audientiam. 2. infra eod. mire congruit, est, quod prouiso prædicti C. si quam habet ante hunc accessum E. impetratam, videri potest cum labe simoniæ impetrata. Verisimile namque videtur, patrem dicti C. & A. voluisse quidem, sed non potuisse impetrare accessum, aut regressum pro C. filio ad præfatas cantoriam & canonicam, quæ erant patris dicti C. sicut impetrauit regressum pro A. ad canonicam Ecclesiæ cathedralis B. in cuius tunc fauorem renunciauit pater præfati C. vel quia C. nondum erat proximus septennio, vel quia Papa noluit alij, quam renuncianti concedere illam. Quamobrem inter eos conuentum fuisse, quod sæpe fit, credere par est, ut pater quidem dicti C. consentiret, regressum fieri præfato A. & ipse A. idem faceret præfato C. cum id faciendi opportunitas occurreret. Qua conuentione facta patrem dicti C. virum, ut fama fert, dexterum impetrasse illi prædictam cantoriam, & canonicatum, quasi certo modo vacantes. in hoc solum, ut dum illi, quali quali titulo C. in fauore A. renunciaret, consentiente A. Papa, illi concederet regressum, vel saltim accessum.

Quæ

- 1 Quæ si, vt præmittuntur, facta fuerunt, primo constat simonia labem in hoc negotio intercessisse. Simoniacum etenim est renunciare te beneficio tuo in alicuius fauorem, vt is suo renunciet in alterius fauorem, argumento cap. quam pio. 1. quæst. 2. & cap. si. de pactis & tex. in specie in cap. dilecto. de præben. iuncta gloss. 1. & cap. dudum. eod. tit. lib. 6. coniuncta gloss. verbo, liberaliter. Quod post alios in Enchirid. Confess. latius probamus, cap. 23. num. 100.
- 2 Ex quibus quidem colligitur, omnem sacerdotij, siue beneficij ecclesiastici renunciationem cum conditione, modo, vel pacto factam illicitam, ac simoniacam esse. Tamen in renunciatione, sola intentione animi facta, vt illi, vel illi detur, locum non habere, latius & clarius, quam hætenus alius, explicauimus anno superiore in illo cap. dilecto. post gloss. singularem cap. ordinationes. 1. q. 1. & Felin. in cap. ad audientiam. 2. col. 3. vers. est verū. infr. eod. de rescript. & S. Anton. qui clarius alijs loquitur 2. par. tit. 1. cap. 5. §. 11. quibus nouissime adiecimus quædam in præfato Enchirid. Confess. præcitato cap. 23. num. 107. At constat, collationem per simoniam factam esse inutile ipso iure, iuxta extrauagan. Pauli, quæ secunda est de simon.
- 3 Ergo legitima videretur exceptio. Ceterum, vt fideliter pro vtraque parte, quemadmodū initio sumus polliciti, dicamus quod maxime commendamus, quodque singularissimum est: nullā scilicet simoniam, neque mentalem, neque conuentionalem, si modo alioqui non fuit realis, inducere tituli priuationem ipso facto, neque sententiam excommunicationis infligere, neque a prædicta extrauaganti Pauli comprehendi, secundum interpretationem Curia Romanæ. quam Prætorium Rotæ iam pridem sequi testatur Guillermus Cassador. in decis. 5. de constitutionib. ponderando illam extrauagantem in vers. statuentes. in verbo dando, vel recipiendo. vbi respondet multis, quæ citantur pro aduersa parte, cui fere omnes scriptores adhærent: ipse tamen libenter ab eis discedo; & præcitato Cuillermo accedo, dicenti hanc interpretationem a tempore conditoris videri natam propter periculum animarum, quod contraria inducit, quæ dura nimis est, & ita animabus valde periculosa,

per quam, pro dolor, innumeri excommunicati iudicandi erāt, & titulis suorum beneficiorum vacui. Quam quidem decisionem, vt doleo, tardius, quam vellem, vulgatam fuisse a Cassadore viro Romanarum rerum peritissimo: ita gaudeo, eam affirmari etiam a Gomefio, viro varia eruditione illustri, in illa quæstione vtilissima, quam duodecimo loco disputauit super regula de triennali possessore. Nec parum lætor, quod ipse quoq;

4 vt arbitror causa ero piæ consolationis multorum Deum ex animo timentium, quos partim scio; partim audio grauissimis scrupulis angi, tum ob titulorum suorum nullitatem, tum ob excommunicationem, tum ob irregularitatem, per celebrationem diuinorum contractam, tum ob fructuum perceptorum restitutionem. Quæ tamen omnia cessant, secundum hanc auream decisionem, a pijs omnibus, mea sententia, laudandam ob eadem fundamenta & contrariorum solutiones, quæ prædictus Cassador in præfata decis. 5. diligenter ac docte scripsit. Quare omnes Christi fideles etiam atq. etiam dehortor primum ab omni simonia circa ordines, & beneficia, præsertim committenda, tãquam ab horrendo quodam môstro, siue illa sit mentalis tantũ, siue mentalis & conuentionalis, siue etiã realis. propter ea, quæ leguntur, & notantur in cap. tanta. inf. de simon. & c. fin. 1. q. 7. eos autem, quibus vel per ignorantiam non probabilem, siue vincibilem, vt Theologi loquuntur, cupiditatem, ambitionem, vel aliam humanam fragilitatem, vel etiam malitiam ea inquinari polluiue contigit circa ordines, vel beneficia, hortor vt circumspiciant, num ad dationem, vel receptionem rerum promissarum fuerit processum.

5 Quo casu sciant sententiam excommunicationis incurrisse, & si ante absolutionem ceiebrauerint, irregularitatem cõtraxisse a summo solum Pontifice delebilem: & nihil iuris in beneficijs, quæ per eam adepti sunt, quæsiisse, & ad fructus restituendos obligatos esse, per præcitatam secundã Pauli extrauagantem, tit. de simon. Quæ plane communis est omnium interpretatio. Immo neque possessionem illorum vnamquam habuisse: adeo vt etiam spoliati restitui non deberent, neque regula de triannali possessore, quæ 33. est in regulis Innocentij III. gaudere. Quæ tria postrema nos pridem Salmanti-

6 *cæ* consuluimus: & ideo postea exilarati confirmatique fuimus legentes apud eundem Cassador. in decisione 2. de simo. ea probari Summo illi Rotæ Prætorio. quod etiam Gomefius vbi supra testatur. Si autem ad promissorum dationem, & receptionem non est processum; sed sola mente conceptum est propositum de commitenda simonia: vel etiam ad verba, pacta, & cõventionem deuentum; paniteat quidem eos ex animo, quod Deum mortifere offenderint: at non angantur scrupulis excommunicationis, non item irregularitatis, non tituli nullitatis, non restituendorum perceptorum fructuum necessitatis. Quibus consequens vtique videtur, eos regula de triennali possessore gaudere debere. quod in calce præfatæ quæstionis 12. dubitâs sentire videtur Gomefius: quamuis late contrarium teneat in quæstionis corpore. Cuius tamen rationes per ea, quæ in fine sentit, facile, mea sententia, dissolui possunt, diligenter expensa ratione illius regulæ, qua parte de simonia loquitur; quæ in huiusmodi simoniaco locum sibi vindicare non videtur.

Verumtamen per hanc conclusionem præfatus C. iuari nõ potest, si vera sunt, quæ pro veri similibus supra narrantur. Quoniam inter patrem eius, & prædictum A. non solum mentalis & conuentionalis simonia intercessisse videtur: sed etiam realis. Etenim deuentum fuisse videtur ad dationem promissorum: cum vterque renunciauerit beneficijs, in quibus regressus constituendus erat: & vterque regressui, vel accessui consensit, & super ijs omnibus litteræ fuerunt expeditæ.

Neque obstat id, quod ipse alias in hoc loco respondit; nempe prædictam conclusionem Cassador. intelligendâ esse de datione, vel receptione pecuniæ, siue rei temporalis: ita vt donec ad illam perueniatur, non censeatur incurfa excommunicatio, neque pœna priuationis tituli iure ipso: licet peruentum fuerit ad rei spiritalis traditionem. Ad quod facit, quod secundû prædictam illorum sententiam titulus beneficij obtenti per simoniam conuentionalẽ non est ipso iure nullus propter hanc conclusionem. Ergo illa non solum de simonia conuentionali tantum, sed etiam de illa, per quam ad rei spiritalis traditionẽ deuentum est, intelligitur. Non, inquam, hoc obstat. tum quia

sine rei temporalis traditione, & promissione potest interuenire simonia, etiam realis, vt paullo ante significauimus, allegando latius tacta in Enchirid. Confess. cap. 23. num. 100. tum quia tunc demum simonia conuentionalis, etiam cum traditione rei spiritalis non facit simoniam realem, cum ab altera parte tantum est facta traditio rei spiritalis: non autē cum ab vtraque. Licet enim conuentio simoniaca, qua promittit vnus renunciare beneficium suum in fauorem alterius, vt ille renunciaret suum in eius fauorem, non fiat realis ex eo tantum, quod alter renunciat beneficiū in fauorē alterius; quia non est cōpleta ab vtraque parte: fit tñ realis, si etiā ab altera parte idē fiat: quā ab vtraque parte erit cōpleta. et hoc iure sacræ Pænitentiarie prætorii vtitur.

EXCEPTIO QUINTA.

SUMMARIUM.

- 1 **G**ratia, cuius causa fuit impetratio nulla, dolo ad id facta, eo tacito est nulla.
- 2 Beneficij viuicntis impetratio quàm peccatum.
- 3 Beneficij amici impetratio, quæ videtur dolosa.
- 3 Accessus, & cet. ob solam renunciationem dantur.
- 4 Dispensatio transferens monachum, quæ nulla.
- 5 Dispensationes ad contrahendum multæ nullæ.

- 1 **Q**UINTA exceptio est, quæ C. videtur tacuisse in impetratione huius accessus veritatem quandā, quam si expressisset, nequaquam illū ei Papa concessisset; scilicet quod fraudulenter ipse, vel alius pro eo a Papa impetrauit præfatam Cantoriam, sciens se nihil iuris impetrare: sed solum parare sibi medium quoddam, per quod Papa deceptus pensionem & accessum prædictos concederet. Si enim hanc veritatē Papæ expressisset, non vtique obtinuisset ab illo prædicta, vel non tā facile.
- 2 Primo quidem, quod nemo debet ex sua iniquitate commodum reportare. l. itaque fullo. ff. de furtis. cap. 1. de postul. præl. at iniquum est beneficia, quæ scis esse viuicntiū impetrare, c. 1. de concess. præb. cū reg. Canc. 20. & alijs multis, quæ citat Dec. cons. 398. in causa sed C. aut eius pater prædictam Cantoriā,

cum

cum sciret ad alium spectare, impetrauit. Ergo propter illum titulum non concessisset ei Papa, quod ipse absq. illo non donasset. Verum absque illo non dedisset ei pensionem, & accessum, vel certe non tam facile, per ea, quæ dicta sunt in 3. exceptione. num. 3. ergo propositum est verum.

- 3 Tertio, quod pater C. & præfatus A. erant amici maximo necessitudinis vinculo coniunctissimi. Quod constat ex renunciationibus mutuis, quas vterq. in alterius fauorē fecit, etiam consentiendo concessioni regressuū. Quod magnum argumentum & signū est amicitix, & fiduciæ: at non est amici impetrare sibi beneficiū, quod alius possidet, vt suū: argum. multorū paragra-phorū, c. 1. 13. q. 2. Immo, vt audio, in hoc regno inimicus habetur, qui beneficiū alterius viuentis impetrat, quasi certo modo vacans. Ergo non est vero simile, patrē prædicti C. impetrasse Cantoriam hanc & Canonicatum, quæ A. possidebat, & quæ obtinuerat per renunciationem eiusdem patris, quod ex bullis A. aperte satis superque constat, sine consensu ipsius A. Præfatū autem A. constat, impetrationi tali non fuisse cōsensurum, nisi ad eum finem fieret, vt C. impetrationi illi renunciati consentiret accessum pro regressu, quem patri eius renunciati consensurus fuerat. Et ita dolose videtur facta huiusmodi impetratio. dolus autem & fraus nemini patrocinari debent, cap. Sedes Apostolica. infr. eod. & cap. ex tenore. de for. comp. Ergo licet prædictus C. ostendat huiusmodi prouisionem: quia tamen numquam ostendet, huiusmodi fraudem Papæ fuisse narratam, semper ipsius litteræ subreptitiæ erunt & nullæ.

Quarto, quod Papa hunc accessum ei cum pensione non cōcessisset, aut certe non tam facile, si huius veritatis conscius fuisset. Ergo concessio inutilis fuit, cap. postulasti. infra eodem.

Quinto, q̄ Papa simplicioris est amicus, c. veritatis. de iureiur. & c. 1. de post. præl. & nouit illud Euāgelicū Matth. 10. *Estote simplices sicut columbæ*, relatū in c. ex merito. 6. quæst. 1. Ergo apud eum non plus, sed minus poterit dolus, quam simplicitas, Quod satis ipsemet testatur in cap. 1. de postulatio. prælator, at si pater prædicti C. & præfatus A. simplicissimis animis & candidis petijissent a Papa, vt dicto C. concederet pensionem

cum

cum accessu ad præfatam cantoriam de consensu A. eius possessoris, nullatenus sine renunciatione annuisset. quod ex Curia patet stylo, & supra est dictum. Ergo si sciisset, eos per dolum impetrationem beneficij uiuentis, & eius allegationem quærere pensionem illam cum accessu, minime illa ei concessisset.

- 4 Sexto, quod alias consuluimus, dispensationem Papæ per quam Sua Sanctitas religiosum ordinis Mendicantium, vel alterius transfert in canonicorum regularium: eo quod habitu sui ordinis omisso, apostata factus incedebat, subrepticam, & penitus inutilem esse: si habitum ille suum in hunc finem tantum omisit, ut per hoc Papæ moueret clementiam; & hanc fraudem minime detexit, arg. cap. postulasti. & eorum, quæ ibi traduntur infra eod. & eorū, quæ supra in except. 3. nu. 3. adduximus. Pro quo facit illud singulare dictum Augustini ad Aurelium, epist. 76. relatum in cap. legi. 16. q. 1. *Non est danda via seruis domini, ut facilius putent eligi ad aliquid melius, si facti fuerint deteriores.* Per quod, & alia multa non possum sine stomacho scribere in quosdam, qui sibi Romanas res scire videntur, eo quod, quæ Romæ fiunt, sciant: cum tamē causas quare fiunt minime norint. Quorum aliqui consulti a religiosis de modo impetrandi facili, quo liceat eis mutare ordinem & habitum, respondēt, oportere illos prius habitum temere relinquere, apostatas fieri, & excommunicationes incurrere grauissimas. Alij vero
- 5 consulti, quomodo impetrabunt dispensationem contrahendi matrimonium in secundo gradu æqualis lineæ, vel tertio respondēt, si prius matrimoniū factō contraxerint, & cōsumauerint. Contra quæ nuper Sacrosanct. Cōc. Trid. sess. 24. c. 5. de ref. matrimonij, statuit, ut nō dispensetur in matrimonio scienter cōtracto in gradu prohibito, si cōtrahētes illud cōsummāre ausi fuerint; ea, ut credimus, ratione, quod multi cōsummabant, quo facilius cum eis dispensaretur. Alia item id genus similia multa respondent, parum considerantes, quod ijs casibus, non solum oportebit mentionem facere omissionis habitus, & contracti male matrimonij scienter, sed etiam fraudis, qua grauitè peccando sunt vsi, ut benignior in eos esset Romanus Pōtifex, Alioqui enim huiusmodi indulgentiæ, & dispensationes ipso iure

re inutiles erunt . apud Deum quidem, qui omnia nouit, & in foro conscientia simpliciter: apud homines autem tantum, si & quatenus ea fraus probari potest. In iudicio siquidem humano de non existentibus, & non apparentibus idē iudicamus. l. duo sunt Titii. ff. de testamen. tutel. & cap. sacerdos. de offic. ord.

Septimo, quod nisi teneamus, hanc, de qua loquimur, expressionem esse necessariam, paratur uia, ut quicumque uoluerit, facillime cuicumque uolet, regressum concedat & pensionem. Dicam enim ei, cui uolero constituere pensionem: Impetra meum beneficium a Sede Apostolica tamquam certo aliquo modo uacans, & postea renuncia illud mihi, referuata pensione aliqua cum accessu: cui ego consentiam . Per quæ utique omnia probatur, quod accessus fuit, & est subreptitius: ac consequenter ipso iure nullus. Quod si C. contendat ea, quæ supra pro ueri similibus narrata fuerunt, non posse probari: meminerit ipse, aut certe illi, qui eius partes suscipiunt: omnia esse nuda & aperta Deo, qui digna factis rependet . Meminerimus itē oēs illud Matth. 16. c. relatū. in c. Matthæus. de sim. *Quid prodest homini, si mundū uniuersum lucretur, anima uero sua detrimentū patiatur?*

EXCEPTIO SEXTA.

SUMMARIUM.

- 1 **E**xpectatiua perditur quæsito alio incompatibili.
- 2 **I**us ad rem facilius, quam in re perditur.
- 3 **R**enunciatio iuris ad rem, ut fit facilius, quam iuris in re
- 4 **I**us semel extinctum non reuiuuit extincta extinguendi causa
- 5 **I**n intellectus clemen. gratia. de rescript.

SEXTA Exceptio, quæ seruit cap. in nostra. & cap. ad audientiam, infra eodem, est quod C. postquā habuit hunc accessum, & antequam locus esset illi, obtinuit, & nunc possidet Archidiaconatum ecclesiæ B. quem constat esse dignitatem in ecclesia Metropolitana. Constat item cantoriam, de qua contēditur, ecclesiæ D. esse dignitatem, quod in litteris prædictum accessum continentibus asseritur, in illis uerbis: *Ad cantoriam, quæ inibi*

tibi dignitas, non tamen maior post Pontificalem existit. Constat autē duas dignitates esse incompatibiles, adeo vt per adeptionem secundæ prior perdatur ipso iure, cap. de multa. de præben. & extrauag. execrab. Ioan. XXII. Constat item, eum, qui habet gratiam ad beneficium vacaturum, si acceptet aliud, quod cum eo iure retineri nequit, gratiæ illi renunciare videri. Casus est singularis in cle. gratiæ. de rescr. Cuius verba sunt quæ sequunt̃. *Gratia vt de dignitate vel beneficio curato tibi provideatur, renunciare videris, si ante adeptionem eiusdem aliud beneficium pacifice assequaris, quod simul de iure cum dignitate vel beneficio, virtute dictæ gratiæ tibi debito retinere non posses.* Cuius summa secundum Ioan. And. & communem est: Expectans beneficium perdit gratiam, si consequitur, aliud, quod cum illo, quod expectat, de iure tenere non potest. Quod procedit, etiam si secundum beneficiū per ordinarij collationem fuerit affectus: secundum gloss. 1. illius clem. receptam. Procedit etiam si beneficium esset manuale ac ad nutum reuocabile, secundum Card. ibi quæst. 4. Et etiam si esset vicaria perpetua, secundum eundem, & Romanum consil. 350. col. 3. per clem. 1. de offic. vicar. Immo etiam si tale beneficiū incompatible per permutationem obtinuisset, secundum eundem Romanum ibidem, col. 4. Similis fere textus est in cap. si pauper de præbend. lib. 6. Facit etiam, quod facilius perditur ius ad rem, quam ius in re, cap. quemadmodum. de iure iur. l. seruus. cum ei annotatis. C. de pactis. faciunt quæ adducit Fredericus consil. 9. casus talis est. ad probandum rem immobilem ecclesiæ legatam repudiari posse per solum prælatum. Et est gloss. in specie nostra, in cap. 1. de cleric. coniug. lib. 6. verb. clericalis. At qui acceptat secundam dignitatem, perdit priorem omnino sibi quæsitam ipso iure, cap. de multa. de præbend. A fortiori ergo perdit ius ad talem dignitatem ante quæsitum. Facit quod licet renunciatio beneficij, iam quæsitum fieri non possit, nisi in manibus superioris, cap. quod in dubijs. & cap. admonet. de renunc. Iuris tamen ad beneficium quæsitum fieri potest: vt est gloss. memorabilis, & recepta in cap. si electio. de elect. lib. 6. & in cap. cum venissent. de in integr. restit. verb. renunciauit. quam putauit fing. Collector decisionum no-

uarū

uarum Rotæ in penult. decisio quæ in nouissime rubricatis est
 sexta tit. de elect. in nouis. Quod etiam tradit Federic. in dict.
 conf. 9. Et est casus optimus in cap. si tibi absenti. de præben.
 lib. 6. quatenus habet beneficium collatum ante illius accepta
 tionem, sine vlla superioris auctoritate respui posse. Quia nõ
 dum est ius in illo quæ sit ei, cui collatum fuit. Facit quod licet
 secundam communem, & receptam sententiam, per adeptio
 nem vnus impatibilis, non perdatur aliud ipso iure, nisi quan
 do vtrumque, vel habet curam, vel est dignitas, personatus, aut
 officium, iuxta cap. referente. de præbend. Quod etiam hodie
 hoc casu viget secundum communem, vt ibi anno superiore la
 tius tradidimus. Tamen si quis ius habeat ad rem, ad quodcũ
 que beneficium, & nanciscatur aliud ei repugnans, & impatibi
 le, etiam si neque curam habeat, neque dignitas sit, personatus,
 aut officium, priori tamen iuri ad rem renunciare videtur per
 prædictam clem. Quod communis opinio habet cum gloss. 4.
 eiusdem, probata per And. Sicul. col. 9. & communiter omnes
 ibidem, & Panor. in cap. fin. de cler. non resid. cuius rei igno
 rantia ante paucos menses non nulli modo consuluerunt cuidam,
 qui quandam coadiutoriam optimam perdidisset, si ad nos non
 recurrisset. C. solum ius ad rem habebat per hunc accessum,
 etiam si optimus fuisset a principio. Per accessum enim, & etiã re
 gressum ius ad rem queri, & non in re supra in præludijs nũ. 10. dixi
 mus, & paullo post in vndecima exceptione repetemus. Ergo C.
 acceptatio Archidiaconatũ præfatũ, vilis est renunciare accessui
 prædicto, quamlibet valido. Et ne dicas C. paratum esse ad re
 nunciandum alteri harum dignitatum, considera, quod non pro
 fuisset ei, etiam si ante decem annos renunciaisset. Finis enim
 dictæ clem. habet eius dispositionem procedere, etiam si secũ
 dum acceptans resignauerit primum, vel sit resignare paratus.
 Per quem finem adnotauit ibi Petrus ab Anchara. quem sequi
 tur Andr. Sicul. not. pen. ius competens alicui extinctum non
 reuiscire, licet cesset illud quod fuit extinguendi causa.

Non obstat, si quis dixerit, clemen. illam agere de gratia per
 quam mandatur prouideri; per hunc autem accessum non man
 dari prouideri; immo prouisionem fieri ipso iure per litteras ip.

5. si iure per litteras ipsas pro tempore mortis præfati A. Non, inquam, hoc obstat. Quia primo constat, nullum illius clem. verbum agere de mandato: sed de gratia, vt de dignitate, vel de beneficio tutato sibi prouideatur. Et talis est gratia accessus, & etiã regressus. Quoniam vt in præludijs nu. 6. dictum est, collationes quædam conditionales sunt, quæ ad tempus conditionis impletæ trahuntur. Quamquam, fateor, appellatione gratiæ ibi contineri, etiam mandatum de prouidendo, etiam ante executionem: Quod ibi adnotauit Imol. & dilatauit And. Sicul. primo notab. Sed verba nostro casui aptiora sunt, vt palam est per illorum scripta. Secundo respondeo, quod si hunc accessum, ad gratiam iam factam reducas, oportebit, te fateri, non solum illi renunciaffe præfatum C. sed etiam iam perdidisse Archidiaconatum præfatum, & inhabilem factum ad illum, & ad præfatum Cantoriam, & omne aliud beneficium: per extrauag. excrabilis. Ioan. XXII. nisi defectus possessionis eum excusasset, quod præfatum E. magis faueret, sed falsum est.

6. Nô obstat etiam si dicas illam clem. procedere in gratia per quam in genere de aliquo beneficio prouideri mandatur: non autem de gratia, per quam hoc vel illud in specie confertur, vel conferri iubetur. Non, inquam, hoc obstat. Quoniam res omnino contrario modo se habet secundum illum peritissimũ canonum Cosmam in Pragmat. tit. de collat. §. quod si quis. in verb. tempore. sub finem. Quem etiam Matthæus Pæcus Doctor Tolosanus, eruditissimus sequitur in lib. de mandatis Apostolicis, in octaua parte. vers. quinta conclusio. Qui ambo merito dicunt, clem. illi maxime locum esse in gratia speciali ad certam dignitatem, vel beneficium curatum obtenta: non sic in mandato generali ad quæcunque beneficia. Quia quando mandatum est generale ad quæcunque beneficia, poterit vacare aliquod beneficium simplex, quod simul cum alio de iure poterit retineri: et ideo per assequutionem beneficij, etiam curati talis Mandatarius suæ gratiæ renunciare non videtur. Denique pro nostra conclusione facit, quod Calder. in repet. cap. mandatum. col. 4. vers. circa materiam infra eod. & Card. ibi. q. 1. communiter recepti tenent vnum modum, quo expirat litteræ beneficia.

beneficiales, esse ademptionem beneficij repugnantis & impati-
bilis cum beneficio expectato. Quod ipsum etiam tenet Petrus
ab Ancha. cons. 58. Circumspectis, col. 2. Cosmas in Pragmat.
tit. de collatione. §. quod si quis. verb. tempore. Petrus item
Rebuff. in Concordat. tit. de mandat. Apost. in ver. persequen-
tis. Qui etiam in tractatu nominationum, quæst. fin. vers.
nono. ait, ita finiri litteras beneficiarias renunciatione tacita, si-
cut expressa: argum. l. cum quid. ff. si cert. petat. cum ibi late ad-
noratis per Ias. Per quam tacitam etiam comprehendit adeptio-
nem impatibilis. Idem tradit etiam Matthæus Pacus, de man-
datis Apostolicis, in quinta conclusione præcitata.

EXCEPTIO SEPTIMA.

SYMMARIUM.

- 1 Beneficij Ecclesiastici non est capax prudentia incapax.
- 2 Beneficarij officium magnum, & quod.
- 3 Iure nature nemo, quam non nouit artem, exerceat.
- 4 Beneficia puero conferre, existente adulto idoneo, malum.
- 5 Beneficij a collatione facta prodigo supplicari posse.
- 6 Infans præsumitur imprudens doli minime capax.
- 7 Infans stipulari nequit; potius quia iudicio caret, quam loquela.
- 8 Loquitur qui sine iudicio, non loquitur vt furiosus, & infans.
- 9 Infans legitimari potest, sed non consentire illi.
- 6 Legitimationi cito non contradicens consentit.
- 6 Fine prohibito, qua media censentur prohibita.
- 7 Infanti concedi spectatiuam est contra ius, sed non natura.
- 8 Expectanti capacitas quando tempore data habenda.
- 9 Infanti vt censetur defectus iudicij sublatum.

1 SEPTIMA Exceptio, quæ huius cap. si quâdo. materiam
strangit, est, quod beneficium conferri non potest ei, qui pru-
dentia ac doli capax non est, talis enim iure naturali, & diuino a
2 beneficio repellitur. Quoniam omnis, cui beneficium ecclesias-
ticum donatur, constituitur legatus, & deprecator, siue inter-
cessor inter homines mortales, & Deum immortalem ad de-
precandas ab eo culpas, quas passim contra sacrosanctam eius

maiestatem admittimus, & ad agendas gratias beneficiörum, quæ numquam non accipimus, iuxta mentem Alexandri r. in epist. 2. episcopis per diuersas regiones constitutis, relati s. in cap. ipsi sacerdotes. r. quest. r. in illis verbis memoratu digniffimis: *Sacerdotes pro populo interpellant, & peccata populi comedunt, quia suis præcibus, & oblationibus ea delent atque consumunt*. Et iuxta mentem Gratiani in princ. 49. dist. ibi; *Qui ordinantur, intercessores pro populo ad Deum parantur*. Et est tex. antiquior ad Hebr. cap. 2. ibi: *Ut repropitiaret delicta populi*; & cap. 7. ibi: *Ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis*. Et hoc est officium propter quod dicitur dari beneficium in cap. fin. hoc tit. lib. 6. Nam & post hæc scripta probauimus in Enchirid. de orat. cap. 2 r. nu. 2. de cens & necessarium fuisse instituere clerum, qui inter Deum & populum esset mediator, qui que quottidie populi nomine Deum laudando psalleret, & gratiam Dei & precando, & sacrosancta Sacramenta ministrando in populum deriuare, & vicissim gratias eiusdem nomine suæ maiestati rependere curaret. Id quod postea in cap. 22. eiusdem Enchiridij Miscell. 61. neruofius confirmauimus. At omnis, qui prudentiæ, ac doli non est capax, iure ipso naturæ ineptus omnino est officio eiusmodi, iuxta illud Persij ethenici: quod vtinam alta mente versaremus omnes orthodoxi, saltim Deo dicati.

*Publica lex hominum, naturæque continet hoc fas,
Ut teneat vetitos inscitia debilis actus.*

Nam & contra iura naturæ erat, ignarum penitus herbarum fieri pharmacopolam, iuxta illud eiusdem.

*Diluis hellebörum certo compefcere puncto
Nescius examen.*

Contra item eadem iura est, agricolam, qui neque polum Arcticum, hoc est, Septentrionalem, neque Antarcticum, hoc est, Meridionalem nouit: neque regiones terræ, aut tractus maris vidit, nauis gubernacula suscipere, iuxta illud eiusdem.

Nauem si poscat sibi peronatus arator

Luciferi rudis, exclamat Melicerta perisse

Frontem de rebus.

4 At maiore ratione contra ius naturale fuerit discretione, ac prudentia carenti tantam imponere prouintiam. Pro quo facit illud

lud

Iud Thomæ a Vio in Summa, verbo beneficium. §. beneficium
 de num ecclesiasticum: vers. conferre autem, quod etiam anno
 superiore in c. super inordinata. de præbend. citabam; videlicet
 non solū inexcusabile, sed intollerabile videri, & existentibus
 adultis idoneis beneficia ecclesiastica pueris conferantur, pro-
 pter hoc munus intercedendi ad Deum eis annexū. Quod uti-
 nam tanto affectu a prælatis ætatis nostræ in vsu acciperetur,
 quanto cum animi iudicio vero ille hoc dixit. Hoc nostrum de-
 siderium post viginti annos placuisse Sacrosancto Conc. Trid.
 constat ex sess. 23. cap. 6. in Decreto de reformatione cap. 6.
 quod ita inquit: *Nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus
 ordinibus constitutus ante decimum quartum annum beneficium possit ob-
 nere.* Denique facit, quod Bald. in cap. cum adeo. nu. 10. de
 rescrip. & Felin. eum sequutus, nu. 4. & Steph. ad Capell. Tho-
 los. quest. 88. satis affirmarunt supplicari posse a collatione
 Papæ conferentis etiam scienter beneficium ecclesiasticum in-
 fanti, furioso, vel ei cui bonis interdictū est. Cuius decisionis ra-
 tiō nulla reddi potest efficax: nisi illa quod scilicet hi iure diui-
 no naturali; super quo Papa non facile dispensat, sunt ad illud
 habendum inepti propter discretionis & prudentiæ defectum.
 Ex quibus omnibus habemus, iure naturæ ineptum esse benefi-
 cio, qui prudentia caret. At C. non erat prudens & doli capax,
 quo tempore is accessus fuit ei concessus. Nam, ut in litteris illū
 continentibus asseritur, nondum erat septennis, sed solum in se-
 ptimo anno, vel circa ætatis suæ constitutus. & cōstat, infantem
 iure præsumi non esse prudentem neq; doli capaxem. §. pupil-
 lus. institut. de inutili stipul. ibi: *Nam infans, & qui infantie proximus
 est, non multum a furioso, distat: quia huiusmodi ætatis pupilli nullum ha-
 bent intellectum.* Et quamvis per verba, quæ postea subsequuntur,
 significetur pupillum proximum infantie posse sibi stipulari, ta-
 men de infante contradicit, quod gloss. ibi recepta tenet & de-
 clarat Angel. ibi. n. 8. & affirmat communis opinio, attestanti-
 bus id Socino & Iaso. in princip. l. 1. ff. de verbor. obligatio-
 nib. & probatur per. l. 1. & l. mulier. ff. eod. Cuius potior ra-
 tio est, quod caret consensu & iudicio, quam loquela, cum pas-
 sim videas infantes fantes & loquentes. Nisi dicas, eum non lo-
 qui,

qui, qui sine discretione ac iudicio loquitur, iuxta l. sancimus. C. ad SEN. consultum Trebellianum. Quæ habet, voce carere furiosum. Quod ibi Bald. nu. 1. adnotauit. quodque viderur in causa esse, cur nō legis apud iurisconsultos infans si fari potest, sicut pupillus si fari potest? l. pupillus ff. de acquirend. vel omit-
 6 ten. hereditate. Facit quod licet secundum receptam sententiā infans legitimari possit: tamen legitimationi consentire nequit, secundum Azonē in summa de emancipationib. liberor. Quod alij aiunt non requiri, vt Bartol. in l. iubemus. eiusdem. titul. Alij verò requiri, sed sufficere ratificationem, authentico, quibus mod. natural. effi. sui. §. & generaliter. Et tradit Salycet in præcitata. l. iubemus. & Decius, allegans alios consil. 55. col. 4. addiditq; illam ratificationem colligi, cum primum infans grandior effectus eam rescierit, neque contradixerit per gl. singul. in. l. in adoptionibus, verb. non contradicendo. ff. de adoptio-
 nib. Quasi diceret intra infantia tempora id efficere non posse.

Ex quibus iterum habes præsumi iure infantem prudentia carere. Quod si coniungas cum eo, quod superius est probatū. s. prudentia carentem, iure naturali diuino beneficij incapacem esse, facile colligas, præfatum C. tempore, quo is accessus fuit ei concessus iure naturæ ad Cantoriam præfatam inhabilem fuisse: quandoquidem infans erat.

Huic tamen exceptioni duo videntur maximè responderi posse. Alterum est, dicere per prædicta probari quidem nō posse infanti: neque alij prudentia omnino carenti, conferri beneficium purè: ita vt ius in illo quæratur perfectum: sed non probari, quod non possit sub conditione conferri, ita vt ius tantum quoddam ad rem, & quædam spes illud tempore, quo fuerit habilis habendi ei acquiratur: & quod per hunc accessum non ius in re, sed ad rem huiusmodi fuit præfato C. quæsitus.

Alterum est, quod Papa sciebat C. fuisse infantem quo tempore is accessus ei concessus fuit, & ita visus est dispensare. l. quidam consulebant. in fi. ff. de re. iudi. & l. idem Vlpianus. §. 1. de excusa. tutor. cum alijs, quæ congerunt Feli. & Decius in c. adhæc. infra eod. & in cap. cum inter. de except. Et pro vtraque ratione facit, quod sufficit, impetrantē habilem esse tempore, quo

re, quò impletur còditio & beneficium acquiritur: licet tempore impetratæ prouisionis conditionalis, vel mandati de prouidendo sit inhabilis. c. ei cui. secundum communem intellectum de præb. lib. 6. & decisio. Rotæ. 857. in antiqq. & Oldradum consil. 38. & Cassadorem in decisio 3. de præb.

Contra tamen responsionem priorem facit trita illa regula. *Quod sine prohibito, omnia media, per qua ad illum peruenitur, censentur prohibita.* c. tux. de procurator. cap. nam de constit. & l. orario. ff. de sponsal. Vbi aptus ad propositum calus; scilicet quod sponsalia non possunt inter illas personas contrahi, inter quas matrimonium est prohibitum. Ergo neque poterit expectatiua, quæ sponsalibus est similis, ei, qui nõ est beneficij capax & cum quo coniugium spirituale non contrahitur, concedi. Et licet responderi possit, illam regulam tunc demum procedere, cum in re prohibita & medijs ad eam perueniendi eadem ratio prohibendi militat: non autem quando diuersa, secundum Cynum, quem sequitur Saly. in l. vnica C. si rector prouinciæ. & Alexan. cõsil. 194. consideratis verbis. col. pen. & fin. lib. 2. Quod est in causa quòd multis iuribus sit locus in matrimonijs, quibus tamen non est in sponsalibus iuxta c. 1. §. 1. de despons. impub. lib. 6. l. solet. ff. de his qui not. infam. l. si quis officium. ff. de ritu nuptiar. & l. præsidis. de reb. cred. & gl. sing. Cle. 1. de consang. & affinitat. in verb. contrahere. Et tradit Baldus in l. pen. §. docere. in fi. ff. ne quis eum qui in ius. & in præcirata. l. vnica. col. fin. ver. *Et per hoc determinatur. C. si rector prouinciæ.* Et quamuis, in quâ hoc responderi possit: replicari tamen etiam poterit, quod in proposito nostro eadem ratio videtur militare in expectatiua & in prouisione pura. Defectus etenim prudentiæ ac iudicij, non solum impedire videtur ius in re: sed etiam ius ad rem in spiritualibus beneficijs. Cuius rei argumentum videtur esse, quod numquam furioso concedit expectatiuam Romanus Põrifex: sed neque infanti anniculo, vt arbitror vmquã concessit. Pro qua replica facit, quòd licet multa iura loquentia de matrimonio non comprehendant sponsalia: tamen c. dilectus. de sponsal. quod iuncta gl. habet, amentem non posse contrahere matrimonium, sponsalia continet secundum gl. verb. consensu.

sensus. cap. 1. de spons. lib. 6. & satis sentit gl. in. d.c. dilectus, quibus nemo contradicit.

- 7 Quamuis autem sic replicari possit, nihilominus tamen, ut potius, quod sentio, quam id quod causā E. amici iuuat, dicam, verius videri infantem prudentia carentem, & nondum clericatu insignitum, non esse naturali iure incapacem expectatiuæ ad beneficium ecclesiasticum habendum tempore, quo ad id satis prudens erit. Et ideo posse illi concedi per indulgentiam & dispensationem a Pontifice de potestatis plenitudine: arg. c. proposuit. de concess. præben. & l. princeps. ff. de legib. Videtur tamen secundo numquam id Romanum Pontificem concessisse alicui, nisi fortè aliqua de maxima causa, & alicuius maximi viri filio. Quoniam primò, licet id non sit cōtra rationem naturalem omninò necessario inferentem, illud esse malum ex solis legis naturæ principijs: est tamen contra rationem naturalem fere id concludentem. Secundo, quia id contra legem humanam eandemq, sanctam est. Quoniam secundum iura communia expectatiua ad beneficium ecclesiasticum non conceditur nisi clerico. cap. cum adeo. de rescrip. quod de expectatiua loquitur. Facit c. 2. de institut. & c. ex litteris. de trāsactio. At infans iure cōmuni ab oī ordine, etiam primæ tōsuræ arcetur. c. fin. de tēpori. ordi. li. 6. Facit regula Cācell. 17. cū gl. sub finē, quæ habet, eādē ætatem esse necessariam ad impetrandā expectatiuam pro Canonica ecclesiæ cathedralis, quæ requiritur ad habendum illam. Facit etiam, quod secundum cōmūnem sententiā quando subreptio committitur in impetratione, non solum tempus collationis: sed etiam datæ expectatiuæ consideramus, quo ad capacitatem. cap. si eo tempore. de rescript. lib. 6. secundum cōmūnem intelligendi modum, quem probat Panor. in c. dilectus. 2. de præben. & alij, quos refert, & sequitur Feli. in c. eam te. infra eo. col. pen. & Leobinus copiosius in illa elegantī dissertatione de mandatis Apostolicis, folio. 22. & sequentibus, dum tertiam, quartam & quintam solutionem explicat. & Matthæus Pacus in 4. parte. de Manda. Aposto. n. 48. At infans ad quæcunque beneficia est inhabilis, & ideo etiam si in genere impetret litteras ad beneficium vacaturum, subreptionem commit-

9 committit. Ergo in expectatiua ei concessa data est consideranda quoad capacitatem. quanto magis cum in specie aliquam dignitatem impetrat, sicut præfatus C. qui accessum expectatiuum impetrauit ad præfatam Cantoriam, cui magnum regendi spiritualia onus incumbit: quo casu secundum omnes attenditur etiam tempus datae quo ad capacitatem. Ex quibus liquido colligitur cōtra ius humanū saltē esse expectatiuā cōcedere infanti. Tertio videtur Pontifex Max. cū præfato C. hūc accessū cōcessit, quia sciēbat eū esse infantē, & nōdū clericatu insignitū, dispensasse cū eo super ætate ac clericatu. Quia secundū ea, quæ dixi, defectus hic non est iuris naturalis ac diuini, sed humani. Et quando princeps supremus efficit aliquem actum scienter contra ius suum humanum, videtur in eo dispensare: per ea, quæ supra in secunda responsione data contra exceptionem hanc citabam. Videtur tamen præsidium hoc prodesse quidem posse præfato C. quo ad defectum ætatis & clericatus: non autem quo ad defectum iudicij naturalis; de quo non meminit Papa: immo, vt in sequenti exceptione dicam, contrarium præsupponit, et de multis impedimentis, alio sublato, alia manentibus domus. ff. de seruitutib. vrbano. prædior. & ceterarum. de auct. & vsu. pal. Et ita inferri videtur, hanc exceptionem concludere aduersus præfatum C. nisi probet se, cū infans esset, præter communem infantum legem & consuetudinem; tantem fuisse, hoc est, discrete loquentem: aut certe nisi probetur, eum longe plus tunc, quam alios infantes sibi æquales sapuisse.

EXCEPTIO OCTAUA.

SYMMA RIVM.

- 1 Proemia causam finalem, & mentem disponentis indicant.
- 2 Prudentiam anticipatam in infante virtutis indicia.
- 3 Prudentia omnino necessaria ad bene viuendum.
- 4 Probatum narrata in rescripto onus impetranti incumbit.
- 5 Papa narranti, vt creditur.
- 6 Intellectus element. i. de probationib.

- 7 Proemia bullarum Papæ non probant quæ continent.
- 8 Clausula proemialis; Virtus ac morum honestas, intellectus.
- 9 Proemia bullarum, & conditiones illæ; Si est idoneus, & similes, quæ conditionem, & qua instructionem inducant.
- 10 Exequutor non probat omnia, quæ debent esse vera.
- 11 Proemia bullarum ad ornatum tantum poni, falsum.
- 12 Papa cur sine vlla causa transgrediendo suas leges peccat.
- 13 Proemiorum veritas Papam a peccato excusat.
- 14 Beneficij collatio Ordinarij & exequutoris in hoc distant. & 15.

OCTAVA Exceptio, quæ materiam huius cap. & cap. postulasti. infra eod. tangit, contra præfati C. litteras illa est, quod in earum principio dicitur, eum quando is accessus fuit ei concessus, laudabilia puerilis ætatis indicia habuisse, in hæc verba: *Laudabilia tuæ puerilis ætatis indicia: ex quibus prout fide dignorum testimoniis accepimus verisimiliter colligitur, quod succedentibus annis in virum te debeas producere virtuosum.* Et paullo inferius *Predictorum indiciorum tuorum intuitu.* attamen, ut quidam aiunt, falsum est, præfatum C. eo tempore talia de se indicia demonstrasse. ergo quiddam falsum fuit in his litteris Papæ expressum, quod eum mouit ad concedendum. Ergo concessio ipso iure inutilis erit: argu. dict. cap. postulasti. & eorum, quæ supra in tertia exceptione num. 3. scripsimus. Præsertim quod hoc falsum non solum causa impulsiva notabiliter mouens fuit: sed etiam finalis. Nam proemia causam finalem continent: per textum iuris optimum in l. fin. ff. de heredib. instit. Quem ibi num. 3. ad hoc annotauit Bar. dicens, illam legem melius hoc probare, quam quamuis aliam. quod ipsum aiunt ibi Bald. Ang. & Imol. nu. 4. & Bald. in primo notat. l. vt liberis, per illum text. C. de collationib. Nam ex verbis proemij colligitur mens disponentis secundum Ran. in cap. aduersus nu. 2. de immunit. ecclesiæ. & Imol. in præcitata. l. fin. Sicut & ex præfationibus probatur intentio contrahentium. l. Titia. §. idem respon. di. ff. de verbor. obligationib. & l. item quia. §. fin. ff. de pactis. Et ex præfationibus statutorum probatur mens statuentium, secundum Bartolum in l. ambitiosa in pen. col. de decretis ab ord. facien. ad proemium enim semper recurrimus, quo dis-

ponen-

ponentis voluntatem conijciamus. l. 1. in princ. & ibi Bart. ff. ad Senatusconf. Macedonia. & in l. cum hi. in princ. ff. de transactio: Sed quid superflue in re clara procerium pondero? Cum ipsemet Papa affirmet in litteris, se præmissorum indiciorum intuitu gratiam illam a iure tam exorbitantem facere? Cuiusmodi prædicta verba procerialia, & alia clare demonstrent contenta in eis fuisse potissimam causam cõcedendi ei hunc accessum, consequens utique videtur, eis falsum continentibus, gratiam corrumpere.

2. Necessitas autem probandi ea impetranti videtur incumbere. Tum quia indicia virtutis in infante prudentia est præueniens ætatem, & anticipata. illa est enim mater, & fons omnium virtutum, teste Urbano, in cap. præsentium. l. quæst. 5. & Clemente V. in clement. pastoralis. vers. verum. de re iudic. & cap. 1. coniuncta gloss. de offic. custod. Et S. Thom. receptus in 1. 2.

3. quæst. 58. art. 5. ait, prudentiam omnino esse necessariam ad bene viuendum. at prudentia non inest nobis a natura secundum eundem S. Thom. receptum in 2. 2. q. 47. art. 15. Immo iure præsumi eam homini abesse in infantia, probatum est supra in exceptione septima num. 5. Ergo illi, qui allegat illam,

4. incumbit onus probandi. Præterea reg. est Ioan. And. in cap. 1. de finis contest. lib. 6. recepta per omnes ibi, & Panor. & melius Card. & Felin. in cap. fin. de præsumpt. quod onus probandi narrata in rescripto incumbit impetranti, exceptis his, quæ communi iure præsumuntur. quæ exceptio est Panor. & ut ipse ait sua, & noua in illo cap. fin. nu. 5.

5. Non obstat primo, si dicas verbis Papæ narratiuis, quando super illis fundatur gratia, credendum esse, per clement. 1. de probat. Quoniam primo responderi potest, illam clem. 1. de probat. procedere quando Papa factum a se, vel coram se narrat: secus quando alia, saltem si non scribit proprio motu: secundum Card. & communem contra glo. in præcitata clem. & Aret. in cap. eum a nobis. col. 3. de testibus. Immo & Bonifacius, qui maturius omnibus alijs, agit in dicta clem. col. 3. tamquam Prætorij Rota Auditor testatur in usu ibi haberi, ut de factis a se, vel coram se, tantum credatur Papæ: non autem in alijs, etiam si motu proprio scribat. Quæ opinio verior videtur propter

- fubtilē rationē Aretini in illo cap. cū a nobis. quam moderatio Felini discipuli eius. Cum ergo in nostro proposito Papa de facto alieno, coram se non gesto testetur, neque scribat motu proprio: consequens videtur non efficere fidem. Secundo respondēri potest, tunc demum locum esse illi clementinæ, quādo Papæ ea, quæ narrat asserit: secus quando, ait, sibi esse asserit, ut pulchre declarat & probat Bonifacius in illa clementina col. 3. vers. quarto requiritur. in his hautē litteris, non affirmat Papa: sed ait, sibi affirmatum esse. Ait enim fide dignorum testimonio id accepisse. Et in specie, quod verba huiusmodi proœmialia Papæ impetrantem laudantis non probent, tenuit ante nos Franciscus Nazarius a Ripa, vir utique doctissimus, in libro 2. interpretationum, respon. 35. col. 2.
- 8 Non obstat secundo, si dicas, Probum in rubrica de vita & honestate cleric. nu. 22. tractasse illam clausulā, quæ quotidiē in litteris ponitur Apostolicis, scilicet: *Vita ac morum honestas, aliaque laudabilia probitatis & virtutum merita: super quibus apud nos fide digno commendaris testimonio, nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiā liberales.* Et deinde nu. 23. dixisse non teneri exequutorem ad verificanda illa in illo proœmio contenta: immo neque volentes probare contrarium audire debere. Quod ante ipsum Albericus affirmavit in dictione, Vita. & Compostellanus in c. cum inter canonicos. sub fi. de elect. quod etiam Petrus Rebuffus, vir ad amussim doctus asseruit in Concordatis Gallicanis, in forma mandati Apostolici, in verbo morum honestas. Non inquam, hoc obstat: quoniam fateor, per huiusmodi proœmia, neque per illam clausulam: *Si est idoneus, vel: Si est virtutis studiosus,* quod est fortius, non dari formam vllam procedendi exequutori, neque præstitui ei necessitatem vllam inquirendi, vel verificandi contenta in proœmijs, vel sub talibus conditionibus per verba de præsentis conceptis, per doctrinam illam Innoc. communiter receptam in cap. fin. de præsumptionib. in princip. & gloss. magnam clement. 1. de offic. delegat. Quamuis secus res habeat, quando per verba temporis futuri huiusmodi: *Si repereris idoneum: Si virtutis studiosum inueneris,*
- & id ge-

- & id genus alia ; per element. 1. de concess. prebend. in princ.
 Quorum ratio illa est, quod priore casu instructionem contin-
 ent, non conditione ; posteriore vero gratiã efficiunt conditio-
 nalem. Quo d. palam Alber. in illo verbo, vita, docet, & Panor.
 communiter receptus in cap. fin. col. pen. de presump. nu. 16.
 10 Et alij, quos rētulit Felin. ibi col. 8. nu. 29. vers. tertia conclu-
 sio. Sed aliud est dicere, non teneri exequutores ad purificā-
 da prius, quam conferat, contenta in procemijs, & huiusmo-
 di conditionibus de presenti ; neque teneri ad admittendã pro-
 bationem contrariam ; aliud est dicere, illa non debere esse ve-
 ra. Prius fatemur cum in his, qui allegantur in argumento. Po-
 steriorius autem negamus per superius adducta.
 11 Neque placet, quod Petrus Rebuffus ait in præcitato loco,
 solum ad ornatum ea verba in procemijs poni. Tum quia nul-
 lo auctore id protulit ; nec videtur potuisse proferre decenter.
 Tum quia ipsimet Pont. Max. aiunt se moueri ad faciendas gra-
 tias per contenta in illis procemijs ; quod tamen falsum esset,
 si ad solum ponerentur ornatum. Tum quod omnia præallega-
 ta de procemijs destruunt ipsius dictum. Quibus addi possent
 ea, quæ Romanus scribit consil. 180. si admittimus, col. 5. &
 Alexand. consil. 42. col. 5. lib. 1. & cons. 55. in princ. eod. libro
 cum eo, quod etiam tradit Ias. in l. si pacto, quo pœnam. sub fin.
 C. de pactis. & Gomefius in quest. 1. de annali possessore. quæ
 12 tamen veluti parum necessaria omitto. Tum quia contra illum
 facit, quod Papa transgrediendo suas leges sine vlla causa pec-
 cat ; per cap. iustum est Principem suis obtemperare legibus.
 13 distincti, quod non solum ad honestatem, sed etiam ad iusti-
 tiam referendum esse Dominicus ibi iuste dixit. Nam quod
 habetur in l. princeps, ff. de legib. Principem solum esse suis
 legibus, verum est quo ad vim coactiuam ; non autem quo
 ad vim directiuam ; vt tradit S. Thom. 1. 2. quest. 96. art. 5.
 ad 3. Verum item est quo ad potestatem tollendi eam totam,
 vel partē ; vel relaxandi eã quo ad aliquē cum oportuerit nõ au-
 13 tē alias. Nã licet relaxatio sine causa facta, teneret peccaret tñ
 eã faciendo, secundū eundē S. Tho. vbi sup. Non tam quia suã
 legem transgreditur, quantū quia contrauenit illi legi naturali :
 Patere

Patere legem quam ipse tuleris . quam rem subtiliter , & erudite de more iunior Thomas ibidem tractat : quam etiam nos late olim Salmanticae ibidem , dum Decreti interpretandi munere fungeremur , confirmauimus . Quamquam Card. Alexand. sibi quodammodo contrarius aliud dicere videri potest ibidem . Cum ergo in dubio princeps non sit praesumendus peccare , sicut neque quiuis alius l. merito . ff. pro socio . regula estote . de regul. iur. & data veritate eorum , quae in prooemijs litterarum Apostolicarum , Sedes Apostolica ponit , peccatum eorum excusetur : tam qua parte suas leges transgrediuntur , quam qua parte ipsi ab incogitantia excusantur : consequens est prooemia oportere vera esse , vt gratia valeat .

- 14 Neque obstat tertio , quod Innoc. in cap. proposuit de concess. praeben. nu. 3. & 4. dixit , peccatum impetrantis non efficere gratiam subreptitiam . Neque quod Panorm. dixit in cap. si. de praesump. collationem beneficii ab executore Papae indigno factam valere , quamuis collatio ab ordinario facta eo casu inutilis esset . Non , inquam , haec obstant : nam fateor cum Innoc. 15 non omne peccatum impetrantis gratiam reddere subreptitia : sed ex eo non sequitur prooemia , quibus Papa nititur , non debere esse vera . Fieri enim potest , me vnum vel alterum , vel plura commisisse peccata : & nihilominus memorum honestate , & virtutum meritis ornatum esse . Siue quia uirtutes non sunt connexae : siue quia non ad illum sensum , ut quis non possit multarum uirtutum opera efficere aliorum vitiorum opera exercendo , iuxta ea , quae late declaramus , in cap. fratres . nu. 92. de pœnit. dist. 5. Quod autem Panor. in illo cap. fin. dixit , correxisse videtur , in cap. 1. sub si. de re iudic. quod etiam Felin. in illo cap. si. adnotauit , duobus ualidis argumentis ipsius dictum merito destruendo , col. 9. & 10. Pro quorum omnium confirmatione facit consilium 20. Cald. tit. de praeben. Quod fere ad uerbum repetitur in consilio 4. de accusat. ubi determinat , impetrationem mandati de prouidendo ab eo , qui criminis infamia laborat , esse nullam : & per consequutionem prouisionem illius uirtute obtentam .

Denique pro hoc facit , quod etiam ipse Petrus Rebuffus , qui maxime ,

EXCEPTIO VII.

39

maxime, sed breuissime contra nostram exceptionem allegari a prefato C. potest, subdit proemia uera esse debere, saltem quo ad hoc, ut eorum fallitas non reddat impetrantem inhabilem ad gratiam, quæ fit ei, at procemium harum litterarum, & illa uerba: *Premissionum indiciorum intuitu*, tale quid continent, ut eo existente falso, inhabilis fuisset prefatus C. ad hanc gratiam, per ea, quæ in dicta septima exceptione, nu. 3. adduximus.

Cum ergo habeamus primum causam huius accessus concedendi finalem: uel certe talem, quæ magnopere Papam ad eum concedendum mouit, fuisse indicia uirtutis, quæ in prefato C. adhuc infante resplenderunt. Cumque habeamus, illa indicia nihil aliud esse potuisse, quam prudentiam quandam, quæ Dei benignitate, atque bonitate præuenit ætatem. Cumque habeamus, huiusmodi indicia, & prudentiam præsumi abesse homini in illa ætate, consequens plane uidetur, eum teneri ad ea probanda. et quod nulla est prædicto C. ab hac exceptione euasio, nisi clara eorum probatio: quæ tamen adeo quibusdam uidetur difficilis, ut contrariorum indiciorum ostensio perquam uideatur facilis.

EXCEPTIO NONA.

S Y M M A R I V M.

1 *EXPECTATIVA* ditentis se scholasticum, cum non sit, nulla.

1 **N**ONA Exceptio, quæ materiam cap. postulaui. infra eod. tangit, est, quod prefatus C. in prædictis litteris uocatur scholaris: & ita oportet, cum date litterarum tempore talem fuisse. Determinatio est Speculatoris in tit. de rescript. presentatio. §. ratione autem impetrantis, uers. sed ubi scribitur. quem probat ibi Ioan. And. in addition. & Panor. in cap. si. col. 1. de præsumptionib. quod ratio manifesta probat. Quoniam ut in illo c. fin. ait Panormitanus facilius obtinetur gratia qualitate illa expressa, per ea, quæ notat Innoc. in cap. cum in cunctis. de elect. & omne expressum, quo tacito, gratia non fuisset

set

set obtenta, saltem ita faciliter, reddit has litteras vitiosas: dicto cap. postulasti. cum ibi adnotatis per Hostiensem, Panor. & communem & per allegata in tertia exceptione nu. 3. Facit quod Felinus ibi affirmat contra Dom. Antonium; in cap. litteræ. de dilationi. col. 2. scilicet gratiam ad aliquod beneficium habendum impetratam subreptitiam esse, si falso dixit impetrator illud beneficium a se fuisse dotatum. Quod verum quidem est, non tamen id ibi dixit Dom. Antonius: sed longe aliud scilicet, gratiam impetrantis secundum beneficium non esse subreptitiam ex eo, quod falso dixerit primum, quod habebat, a se fuisse fundatum; quoniam hoc superuacaneè additum fuit: nec quidquam videtur mouisse principem ad facilius concedendum. Cuius etiam decisionis ratio pro præfato E. facit, si satis expendatur: quando quidem expressio illa, quod scholas iam frequērabat, non fuit superuacanea: immo multum mouit principem ad hanc gratiam concedendam. Quapropter ab hac exceptione non potest dictus C. liberari: nisi se probet discere iam in scholis cœpisse tempore datæ huius accessus.

EXCEPTIO DECIMA

SUMMARIUM.

- 1 **M**ente captum esse quem septem modis probatur
- 2 Papa non intendit conferre beneficium honis interdicto.
- 3 Papa solus dispensat, hoc ipso quod sciens contra ius agit.
- 3 Clausula supplens defectus non extenditur ad naturales.
- 4 Ius natura & nulla dispensatio, siue indulgentia humana tollit.
- 4 Furoris exceptio electo in Papam obijcitur.
- 5 Furiosus, & mente captus pares.
- 5 Mente captus genus, furiosus & demens quietus eius species.
- 6 Furor vel dementia, vt impedit effectum expectatiua.
- 6 Capacitas beneficii quo tempore adesse debet.
- 7 Conditiois impleta tempore habitas adquisituri requiritur.
- 8 Electus cum eligitur, & confirmatur debet esse habilis.
- 9 Excommunicatus acceptat beneficium quod ei conferri nequit.
- 9 Excommunicatus solum quarit titulum quo ad regulam de triamati.
- 10 Mandatum de prouidenda perditur ob irregularitatem.

- 10 *Ius ad rem, sed non in re perditur per inhabilitatem sequentem.*
 11 *Expectatiua ob quam inhabilitatem perditur.*
 11 *Expectatiua per matrimonium, sed non sponsalia perditur.*
 12 *Irregularitas non omnis inducit renunciationem beneficij.*
 12 *Expectatiua expirat per irregularitatem, nec post reuinit.*
 13 *Electus & confirmatus repellitur ab Episcopatu, si ante consecrationem fiat inhabilis.*
 13 *Ius expectatiua eo exosius, quo specialius.*
 14 *Expectans quis debet renouare expectatiuam.*

EXCEPTIO decima, quæ huius c. materiã tangit est, quod præfatus C. tempore, quo prædicta Cantoria vacauit, & ita tempore, quo eius accessus fortiturus erat effectum, mente captus, & demens erat. Primo enim publica id habet fama, quod sufficit ad probandum, quem esse furiosum, vel mente captum: secundum Alexand. cons. 3. lib. 7. & consil. 54. lib. 1. nu 3. post Bald. quem refert, & sequitur in §. item furiosi. instit. quib. non est permiff. facere testamen. cuius lectio in illo §. deest meo libro. Alexandrum sequitur Decius etiam in consil. 86. num. 7. Secundo, quod C. apud cognatos suos habetur mente captus: quod sufficit ad probandum ipsum esse talem, argum. l. octaui gradus. ff. vnde cognati. & tradunt Alexand. & Decius in prædictis consilijs. Tertio, quia dicitur nescire exprimere quid velit dicere: quod sufficit cap. 1. §. si vero. de cleric. ægrotan. lib. 6. Vbi hoc adnotant Dominicus, & Perusinus, & Alexand. in dicto consil. 3. & 7. Quarto, quia dicitur non habere memoriam ordinatam, sed confusam: quod sufficit cap. filij. de hæret. lib. 6. ibi: *Qui non sit sana mentis, & memoriam habeat ordinatam.* quod ibi Dominic. & Perusinus adnotarunt, & tradit Decius cons. 448. vis tota. num. 2. quamquam arbitror, non quamcunque malam memoriæ ordinationem ad hoc sufficere; sed notabiliter confusam. Per quod tolli posse videtur scrupulus Alexandri, in dicto consil. 3. & 7. sicut neque omnis ingenij hebetudo & tarditas mente captum arguit. quod Decius affirmavit in illo cons. 122. col. 1. At præfatus C. memoria notabiliter multum dicitur esse confusa, & inordinata. par quoque mentis bebetudo fertur ei esse. Igitur propositum. Quinto, quod C. minus apte

F rationes

rationes & verba suis sermonis cōcinnare dicitur: quod arguit, quem esse fatuum, & mente captum, cap. *Legimus in Esaia, fatuus fatua loquitur.* 93. dist. quod glos. 1. ibi adnotauit expressa & recepta. Sexto, quod qui eius curā gerunt absconditū eū tenent, & nullum fere ad colloquium ipsius admittunt, quod est veluti continere illum carcere: quod Alexand. in l. si cum dotem. §. si maritus. ff. solut. matrimon. aiebat, sufficere ad probandam dementiā. immo, & quotquot admittuntur, ut audio, etiā amicissimi de illius mentis inopia testantur. Facit, quod tēpore multo

2 hac de caussa nō permittebatur præfato C. interesse Ecclesiæ B. capitulo cuius erat Canonicus. Septimo, quod datus est ei bonorum curator. quod sufficit ad probandum, ipsum esse mēte captum. quod in specie tradit Philippus Corneus cons. 2 1. vi. fa repudiatione, lib. 2. nu. 1. & consil. 2 16. in caussa vertente. num. 1. & Dec. consil. 86. num. 7. Facit, quod ait Salycetus in l. cum te. C. de probatio. col. fin. & Imolens. consil. 23. Verum tamen est Papam dispensare videri, quoties aliquem scienter contra humana iura promouet: secundum Innoc. in cap. diuersis fallacijs. de cleric. coniug. & Bart. in l. Barbarius Philippus. ff. de officio prætoris. num. 12. per l. quidam consulebant. ff. de re iudicata. & alia multa, quæ congerunt Felinus & Decius in cap. cum inter. de exceptio. & in cap. ad hæc. infra eod. licet in inferiori contra sit dicendum: nisi cum caussæ cognitione procedat, vel verbis vtatur dispensatorijs: per id, quod adnotauit ipsemet Innoc. in cap. veniens. de filijs presbyteror. Quod ita declarat Hostien. quem ibi sequitur Panor. in illo cap. diuersis. & Panorm. in cap. cum in cunctis. §. inferiora. col. penult. de electio. & idem Bart. vbi supra. quod communiter receptū est. Vt etiam receptum videtur, collationem beneficij factam a Papa mente capto, vel furioso non valere, saltem si Papa nesciebat illum defectum: secundum Bald. in c. cū adeo. num. 10. infra eod. & in l. bonorum. 2. nu. 4. C. qui admitti cū illa firma ratione, quod non videtur tollere, quando saltem nescit eos: iuxta dictum Innocen. in cap. sciscitatus. infra eodem. quem sequitur Felin. ibidem num. 4. Facit & dictum Hostien. in cap. 1. de transact. communiter recepti ibi. & in c. Cenomanensem. 56. dist.

diff. & alibi sepe; scilicet clausulam: *Supplentes omnē defectum nō*
 4 purgare tales defectus. Et gloss. memorabilis in prin. d. 5. dixit
 in ius naturæ nullam cadere dispensationem humanam. Quam
 ibi olim late probabamus, intelligendo de vera dispensatione,
 iuxta S. Thom. 1. 2. quæst. 100. art. 8. & Parisien. in 3. lib. sen.
 distin. 37. quæst. 10. at contra ius naturæ est, quod beneficium
 conferatur furioso, extante saltem natura, quæ nunc est benefi-
 ciorū ecclesiasticorū: per ea, quæ supra in exceptione 7. a nu. 1.
 citauimus. vltra quæ facit cap. indecorū de ætat. & qual. *Discre-*
tionē prebeminente. Et quod quamuis electo in Papam a duabus
 Cardinalium partibus nulla exceptio possit opponi: per cap. li-
 cet. de electio. exceptio tamen furoris opponi potest; secundū
 Antonium ibidem nu. 28. a Panor. & alijs posterioribus recep-
 tum. Nam quo ad propositum, & alia proposito similia, de illo
 qui suæ mentis compos non est, perinde iudicamus, ac de qua-
 drupede. l. sed & si quemcunque. §. igitur. ff. ad legem Aquiliā.
 Ideo Bonifac. in clement. 1. de homicid. nu. 5. docte dixit, colla-
 tionem beneficij, furioso factam pro infecta haberi.

5 Et ne dicas aliud esse in furioso, aliud in mente capto, confi-
 dera, quæso, quod mente captus & furiosus exequantur. l. 2. &
 ibi Bald. C. de curatore furiosi vel prodigi, & est text. coniun-
 cta gloss. in verbo extra mentem. cap. sicut. de regular. text. iun-
 cta gloss. in §. præterea. instit. quib. non est permiff. facere te-
 stamen. & §. furiosi. instit. de curatorib. & §. atque hæc de om-
 ni curatore. Authē. vt qui se res minor. obligatas habere perhi-
 bent. colla. 6. quem in hoc dicit singul. Bald. in l. sed & milites.
 §. qui autem. ff. de excusationib. tutor. Tradit Alexand. cons. 3.
 Ad quæsitum. num. 2. lib. 7. quod ad verbum repetitur in cōf.
 54. lib. 1. & Dec. cons. 112. in præfenti. & in cons. 397. viso pū-
 cto. num. 1. & Imol. in l. ex facto. ff. de vulgar. num. 17. & 18. &
 Philippus Corneus in consil. 22. visis. num. 7. par. 4. Nam men-
 te captus est genus ad eum qui patitur sæuam, & ueluti rabadā
 dementiam, & ad eum qui quietam patitur mentis alienationē;
 ut declarat Baldus in l. humanifatis. num. 15. C. de impuber.
 & sentit in l. si furioso. C. de nupt. & eleganter tradit Philippus
 Corneus consil. 116. num. 1. uolum. 3.

- 6 Cum ergo habeamus haecenus, primo praefatum C. uideri mente captum fuisse tempore, quo dicta Cantoria vacauit. Secundo paria esse que mente captum esse, uel furiosum. Tertio, furiosum incapacem omnino esse beneficiorum, restat ostendere quarto, sufficere ad excludendum accessum C. quod ille huiusmodi demeritiam patiebatur tempore vacationis praedictae Cantoriae, etiam si antea non laborasset illa. quod facile fiet per sequentia. Primo, quia quo ad capacitatem impetrantis, & habilitatem, tempus acquisitionis beneficij attenditur, cap. ei cui. de praebend. lib. 6. facit clem. si de beneficio. de praebend. & cap. cum de beneficio. & cap. is cui. eod. tit. lib. 6. Deinde, quod communis opinio, quae habet, quod quando in impetratione committitur subreptio, tempus datae attendendum est quo ad capacitatem, & habilitatem, per cap. si eo tempore. de rescrip. lib. 6. non intelligit tempus collationis non esse attendendum: sed quod tunc non sufficit habilitate cum collatione concurrere, nisi etiam cum impetratione concurrisset; licet alias satis esset tempore collationis habilitatem adesse. quod clare sentit Panormit. in cap. dudum. 1. num. 8. de electio. in illis uerbis: *Satis est.* & in cap. dilectus. num. 8. in ijdem uerbis: *Satis est.*
- 7 Tertio, quod in conditionali dispositione tempore conditionis adimpletae habilitas requiritur, l. eum, qui post. ff. de conditionib. & demonst. l. interuenit. ff. de legat. praestan. l. si de portati. in princip. ff. de legat. tertio. l. non oportet. ff. de leg. secundo. selectus in hoc text. l. si alienum. §. 1. ff. de heredib. instituend. & §. in extraneis. instit. de heredum qualitat. l. si cognatis. ff. de reb. dub. at gratia omnis expectatoria beneficij conditionalis est, ut supra in praeludij, nu. 6. dictum fuit cum Rota in decis. 857. Urbanus. in antiqq. & cum Cassad. decis. 3. de praebend. Quarto, quod Oldr. consil. 58. quidam. & Ioan. And. affirmant, valorem beneficij, qui tempore collationis erat, attendendum, & non qui tempore datae, cum quaeritur, an beneficium sub expectatiua comprehendatur. Faciunt item multa, quae attingit Cassad. in decis. 3. de praebend. Quinto, facit, quod ut electus confirmari possit, vel praesentatus institui non solum oportet, ipsum tempore electionis, vel praesentationis habilem

habilem fuisse, cap. dudum. 1. de elect. Sed etiam tempore confirmationis, vel institutionis, argumento eorum, quæ habentur in cap. super his. de accusationib. & est textus in hoc memorabilis in cap. vt circa. de elect. lib. 6. §. alioqui. in illis verbis: *Nisi aliquid postea emerferit*. quibus gloss. addit, vt si de nouo homicidium commiserit. Aptus in idem textus in cap. fin. de iureiuran. lib. 6. quod habet, repellendum esse electum, qui positiones contrarias super electionis negotio post iuramentum præstitum est confessus. ecce, quod repellitur a confirmatione electus propter periurium post electionem, & ante confirmationem admissum. Addo aptissimum in hoc textum in cap. nulli. de elect. lib. 6. quod in illis verbis: *Nisi ex superuenientibus*, probat facilius opponi posse contra electum crimina & defectus, quæ post electionem superuenerunt, quam quæ illa præuenerunt. Facit festo, quod qui disputant, an quis tempore electionis, vel præsentationis debeat esse idoneus, nullatenus dubitât, neque disputant, an tempore confirmationis, vel institutionis habilis esse debeat, habentes illud pro indubitato: eo quod tunc ius in re quæritur, vt patet ex his, quæ scribuntur in cap. dudum. de elect. & in c. super his. de accusat. & alijs capp. proxime allegatis. Facit septimo, quod communis habet opinio, excommunicatum posse acceptare beneficium sub suam expectatiuam cadens, ut habetur in decis. vltima Rotæ in antiquioribus, quæ in nouissime rubricat. est 4. de sentent. excom. & in decis. 126. quæ in nouissime rubricatis est 8. de sentent. excom. nota quod excommunicatus. Attamen illud acceptatum non potest ei conferri ante absolutionem, cap. postulasti. de cleric. excom. ministr. tradit Rota in decis. 33. nota, quod excommunicato. in eisdem antiqq. quæ in nouissime rubricatis est 5. de sentent. excom. Adeo quidem, vt Petrus vir doctissimus determinauerit in tit. de pacif. possess. nu. 205. eum non gaudere priuilegio de tria. possess. qui titulo excommunicationis tempore quæsito beneficium triennio possedit. quæ tamen determinatio nobis non videtur vera, per ea, quæ doctissime, ac peritissime tradit Gomefius super illa regul. quæst. 27. & 28. Quoniam licet huiusmodi excommunicatus careat titulo colorato quo ad alios iuris communis

munis effectus: non tamen caret quo ad effectum illius regulæ. Er ita licet quo ad propositum eius determinatio Petri non sit
 10 vera: plane tamen seruit nostro. Deniq; octauo est decisio expressa eiusdem Petr. Rebuff. in Cōcordat. de mandat. Apostol. ver. prosequentes. quatenus ibi ait eisdem modis finiri mandata, quibus nominationes. Et postea in tract. de nominat. quæst. fin. in vers. 4. sic ait: *Quarto finitur nominatio, quando nominatus vel graduatus efficitur inhabilis vel irregularis: quia etiam sic perditur mandatum.* quod ipsum tradit antea Petr. ab Anchar. consil. 58. Circumscriptis. vbi ait, tertium modum finiendi mandatum esse, si persona inhabilis fiat, aut indigna. quod ante illum sentit Ioā. Andr. in cap. inter dilectos. col. 4. de excess. prælat. & ante illū Innoc. ibidem nu. 5. quamuis ille de illo mandatario agat, qui tempore impetrationis irregularis erat. sed Ioann. And. id non aperit: & merito meo iudicio. Quia si impetrans irregularis erat tempore impetrationis mandati, gratia fuisset subreptitia, & nulla a principio, argumento cap. si eo tempore. hoc tit. lib. 6. Non obstat cap. scripsit. & c. cum percussio. cum duobus cap. seqq. 7. quæst. 1. & cap. fin. de cleric. ægrot. quæ habent, propter ægritudinem, vel irregularitatem, sine culpa superuenientem beneficiario, non perdere illum suum beneficium, neque debere illo priuari. quin & de amentia superuenienti casus est in cap. 1. de clerico ægrot. lib. 6. Non, inquam, hæc obstant: quoniam solum procedunt in eo, cui ius in re quæsitum erat in beneficio: non autem in eo, cui tantum ius ad rem ac spes quædam, qualis per hunc accessum, si alioqui validus fuerat, fuisset præfatio C. quæsitæ, ut supra in præludijs nu. 6. diximus. Sicut in in simili ægritudo vel furor superueniens matrimonio contracto & perfecto, non dissoluit illud cap. quoniam. de coniugio leprosi. l. patre furioso. ff. de his qui su. sui, vel alie. iur. sponsalia vero, quibus ius ad rem adsimilatur, per superuenientiam lepræ, furoris & id genus aliorum dissoluuntur, cap. quemadmodum.
 11 de iureiuran. Itaque videtur haberi pro comperto per inhabilitatem superuenientem, si perpetua est & indebilis, expirare expectatiuam gratiam: per eam vero, quæ temporalis est, saltē sopiri & inefficacem reddi pro eo tempore, quo inhabilitas illa durat.

la durat. quæ nostro proposito sufficient. Quoniam inhabilitas, quæ præfato C. obijcitur perpetua est, vel si nõ est ppetua, inerat tamen ei, quo tẽpore is accessus suũ erat fortiturus effectũ.

Vtile tamen admodũ, ac quottidianũ dubium esse arbitror; An illa inhabilitate temporali de medio sublata, reuiuiscat expectatiua. Et puto primo non reuiuiscere, quando per illam inhabilitatem renunciatio tacita expectatiuæ resultat, per illam clement. gratiæ. de rescript. vbi habes pulchrum exemplum. quale potest dari etiam in matrimonio per verba de præsentis contracto, secundum gloss. mihi singul. in cap. 1. verb. clericalis. de cleric. coniugat. lib. 6. quam ibi Ioan. Andr. Dominic. & Perusinus cum communi sequuntur: quamuis non sit idem de sponsalibus, secundum Rot. decis. 26. quæ in nouissime rubricata est 1. de cler. coniug. si impetretur in nouis. Potest etiam poni exemplũ in quolibet aliõ actu clericatui omnino contrario: quod Calder. col. 4. & Cardin. quæst. 1. cum Andr. Sicul. in cap. mandatum, infra eod. affirmare videntur. Secundo vero puto, per inhabilitatem temporalem superuenientem, si est delebilis faciles qualis est excommunicatio, vel suspensio, non penitus perimi expectatiuam gratiam, sed tantum sopiri & dormire, illa durãte, quo ad collationem: quamuis non quo ad acceptationem, argumento eorum, quæ clare colliguntur ex illis decisionibus præallegatis; scilicet vltima, in antiq. oribus, & 126. quæ est in nouis. rubric. 8. de sent. excom. in antiqq. & 363. 12 quæ est in nouis. rubric. 5. in antiq. Tertio, puto maius dubiũ esse de irregularitate alia, per quam nõ inducitur regulariter tacita beneficij renunciatio; neque eius perditio ipso iure, secundum Innoc. ab omnibus receptum in cap. cum nostris. de concess. præb. pro quo est casus in c. clericis. ne de. vel monac. & c. vltimo. de cleric. agrotan. cum ei adnotatis. et in præsentia puto perdi. Primo, propter prædictorum auctoritatem. Secundo, propter decisionem gloss. memorabilis clement. gratiæ. de rescript. supra in exceptione 6. num. 1. relata; scilicet, ius ad beneficium per beneficij cuiusque illi repugnantis adeptionẽ perdi: cum tamen ius in beneficio non perdat per quamcunque talem, vt ibi latius diximus, & latius tradidimus in cap. referen
te. de

te. de præben. anno superiore. Tertio, propter illa consilia Cal-
 13 der. supra in octava exceptione nu. 15. relata. Quarto, quod
 And. Ant. Card. & Imol. in cap. ex parte. de cleric. ægotan.
 definierunt, eum, qui adhuc sperat, & petit aliquid iuris spiritua-
 lis, si antequam illud perfecte assequatur inhabilis fiat, etiam
 ob morbum corporalem, repellendum esse. Qua ratione affir-
 mant illud mirabile; scilicet, electum & confirmatum in Episco-
 pum, & nondum consecratum repelli posse ab Episcopatu, si ante
 consecrationem fiat inhabilis. Et quavis Panor. solus non audeat
 penitus hoc affirmare de illo confirmato, qui sine culpa incurrit
 inhabilitatem: affirmat tamen de illo, qui sua culpa in eam incidit. Si er-
 go tanta gravitate ac eruditione patres auctores sunt dicere hoc de
 confirmato, cui iam est ius in re quaesitum, c. transmissa. cum ibi adno-
 tatis de elec. & c. super his. de accus. ea ratione quod adhuc restat ei
 aliquid quaerendum, quis audebit dicere non esse repellendum eum, quod
 solum ius ad rem habet per expectatiuam quaesitum? Cum primo ius ad rem
 leuius, quam ius in re tollatur, ut supra. exce. 6. nu. 2. est dictum, & tra-
 dit Ioan. Monac. & post eum Probus quod alios citat in c. si pauper. de
 præb. lib. 6. Et secundo, ius per expectatiuam quaesitum non sit tam fauor-
 abile, ac ius per electionem habitum. immo tanto magis odiosum
 & extraordinarium, quanto specialior est illa & magis ad ius in re
 14 accedens, c. 2. iuncto c. constitutus. de concess. præb. Quare om-
 nibus habentibus expectatiuas, qui in aliqua irregularitate, vel
 inhabilitate obtinendi beneficia inciderunt, etiam atque etiam consu-
 lo, ut quando impetrauerint dispensationem super irregularitate,
 meminerint quoque suarum expectatiuarum, & quatenus opus est,
 earum petant revalidationem. quod videor mihi vidisse pridem
 factum in quadam dispensatione super irregularitate homicidij e
 Curia delata. Quod si non fecerint, quamuis alia via benefi-
 cia illis sperare, ac habere liceat eis: difficile tamen fuerit eos per
 illas expectatiuas aliqua consequi per praedicta. quae nullibi sic
 videas discussa. Ex quibus omnibus facile quis inferat quam
 nervosa sit haec exceptio decima, & quam inevitabilis contra
 praefatum C.

EXCEPTIO UNDECIMA.

49

SUMMARIUM.

- 1 **R**escripto ad beneficia inest clausula: Si est dignus instruens.
- 2 Beneficio inhabile est quintuplex hominum genus.
- 3 Beneficium plus prudentie, quam meritum, vel peccatum requirit.
- 4 Cantorie Combricensi qua, quanta, & qualia incumbunt.
- 5 Beneficiarij prudentia arbitrio iudicis metienda.
- 6 Scientia sine prudentia non sufficit beneficiariis.
- 7 Ita ad rem electi, ut manus inire expectantis.
- 7 Ita accessus & regressus manus inire expectatiua.
- 8 Prudentia infantilis suppletio non supplet virilem.
- 9 Aetate maior non nunquam est iudicio minor dignus restitutione, sed non beneficio.
- 10 Causarum quarum, vna cessante, non cessat effectus.
- 10 Virtus puerilis indigna est dignitate virili.

VNDECIMAM Exceptionem opposituri praefamur
 veniam Summatum tum sacrorum, tum profanorum,
 si qua in illa & in aliquot alijs sequentibus protulerimus, quae
 illorum minus circumspectam in ordinandis clericis, & distri-
 buendis sacerdotijs curam, ne dicam foecordiam, arguerint. Prae-
 famur item veniam mediocrium & infimatum, si qua retexeri-
 mus, ob quae merito verecundia suffundantur multi, qui litteras
 parui aestimantes, alij nobilitate, alij diuitijs, alij potentia & fa-
 uore, non nulli etiam arte Pelasga & fraude nituntur ad cumu-
 landa sibi cum parua, tum vero magna & summa sacerdotia.
 Deum enim Opt. Max. IESVM, cuius illa sunt patrimoniu
 restamus, nulla nos invidia maiorum, nullo aequalium odio, nul-
 lo minorum contemptu ad id moueri: sed volentes (nolentes
 veritatis defendendae necessitate ad id trahi, operae precium arbi-
 trantes, si obiter occasionem dederimus, quo Summates bono-
 rum communis omnium domini CHRISTI distributores
 mali fiant boni, segnes gnauis, & boni se meliores. Mediocres
 vero & infimates superbi fiamus modesti: & impudentia &
 improbitas nostra generosae verecundiae cedat. Vndecima igitur
 exceptio, quae tangit materiam cap. cum adeo. infra eodem

G illa

illa est, quod in omnibus litteris ad beneficia datis vel expresse ponitur, vel subintelligitur conditio illa: *Si dignus est is, cui datur.* dicto cap. cum a deo. coniuncta gloss. fin. quæ ait, clausulã hanc, etiam si non exprimatur subintelligi, sicut illa: *Si preces veritate nitantur*, cap. 2. supra eod. Et ideo clausula hæc expressa non efficit gratiam conditionalem neque suspendit. Quia potius est quædam instructio, quam conditio, secundum Innoc. receptũ in cap. fin. de præsumpr. & gloss. omnibus, receptam in clemen. 1. de offic. deleg. ergo in his litteris præfati C. quibus illi fit facultas, vt cedente, vel decedente, A. libere præfatam Cantoriam accipiat, subintelligenda est clausula illa: *Si dignus illa fuerit:*

2 At is inuenitur ea indignus propter quinque, videlicet, amentiam, imprudentiam omnimodam, prudentiæ iustæ defectum, omnimodam litterarum ignorantiam, & scientiam illarum minus sufficientem: quorum primum in exceptione præcedenti est tractatum, & duo postrema in sequentibus tractabuntur. Est ergo indignus secundo propter omnimodum prudentiæ defectum. Quoniam ille fugat omnimodam grauitatem morũ: quæ necessaria est, per cap. cum in cunctis. de electio. Nam grauitas morum ex animi virtute nascitur, cap. fin. 41. dist. & nulla virtus animi sine prudentia esse potest, vt probat S. Thomas receptus in 1. 2. quæst. 58. art. 4. & prudentia non potest esse in amente, l. sed & si. §. igitur. ff. ad legem Aquil. & l. humanitatis. C. de impuberum, & alijs substitutionib. Ergo si C. amens est, nulla ei morum grauitas esse potest. Et si contenderis non posse dari omnimodam imprudentiam sine amentia, & ideo has duas causas in unam coalescere, tecum ego non contendam. Satis enim mihi est diuersos esse respectus, ob quos amens quis dicitur & omnino imprudens ad hoc vt duæ dicantur causæ, licet forte subiecta diuersa non sint, c. a collatione. de appell. lib. 6. cap. cum in ecclesijs. de præben. eod. lib. l. patris & filij. ff. de vulgar. Tertio, indignus est dicta Cantoria C. propter prudentiæ sufficientis defectũ: quoniam non omnis prudentia, quæ sufficit ad peccandum, vel bene de Deo in aliquo casu demerendum est idonea beneficio ecclesiastico, habenti præsertim annexum regimen aliquod spirituale ac temporale; quale Cantoria prædicta

prædicta habet: casus est in cap. ex ratione. de ætat. & qualitat. quod habet pueros, etiam illos, quibus per indulgentiam licet habere ecclesias, non posse tamen habere illarum administrationem. Casus est item aptior, in cap. indecorum. eod. tit. Primo, in quantum habet indecorum esse, ut hi regant ecclesias, qui se regere non nouerunt. Et quamuis aliquis habeat prudentiam peccandi, vel bene coram Deo agendi, non continuo sequitur habere illum prudentiam, se ac ecclesiam regendi. Secundo probat illud cap. hoc quatenus ait eos esse ad regimen ecclesiarum eligendos, qui discretionem præminent. Non ergo qualis discretio, de qua in cap. omnis utriusque sexus. de pœnit. & remiss. sufficit ad hoc: sed quædam maior. Tertio, probat hoc illud cap. quatenus ait, propter discretionis defectum non esse pueris committendos personatus, at pueri discretionem habent, ut plurimum, sufficientem ad offendendum, etiam capitaliter Deum, ut habetur in cap. 1. & 2. de delict. pueror. & in prædicto cap. omnis. ibi: *Ad annos discretionis peruenerit*, adiû *ca. omniû Doctorum* interpretatione. Sed quid omitto verba illa Gratiani, auresque, quæ sunt initium dist. 36. videlicet: *Oportet ordinandum esse prudentem*: Quod contra eos notandum est, qui sub nomine simplicitatis excusant stultitiam sacerdotum. Ergo licet præfatus C. non esset omnino amens: sed haberet qualemquam prudentiam, et ita quamuis non esset omnino virtutis, & bonorum morum expertus: sed haberet aliquantulas virtutes pueriles, valde & infirmas indignus haberi deberet prædicta Cantoria, quam qui recte rectorus est, virtutem non qualemquam, sed virilem profecto & constantem habere oportet: & non qualemquam prudentiam, sed egregiam, quoniam regimen omnium officiorum diuinorum, tam intra, quam extra chorum incumbit ei, quo ad quæ omnia etiam Decano ipsi ecclesie præest. Ille namque regit chorum, ille silentium indicit, ille cantum componit, ille risus cohibet & colloquia, ille curat ne quis in psallendo nimium festinet, vel tardet, ne versus alter ante alterius finem incipiarur. Ipse cappas & sceptrum partitur, & alia id genus multa facit. Immo, & Decano absente, ille præest capitulo, & negotiis in contractandis, quæ sunt adeo multa

& magna, vt eis proponendis & aliorum sententijs, vt par est, colligēdis & resoluendis vix ambidexter sufficiat. Quin & quando Decanus adest ille post eū primus in omnibus negotijs fert sententiam. quæ omnia, nisi vir prudens & grauis facere profecto nequeat sine aliorum scandalo, vel diuina offensa. Quanta
 5 vero prudentia in hoc sit opus, iudicis arbitrio est relinquendū: vt eleganter determinabat And. Sicul. in consil. 34. præclare. num. 39. vol. 2. quemadmodū & quanta scientia sit in quouis beneficio necessaria, secundum eundem ibidem, & Bonifac. in clement. 1. de ætat. & qualit. vt infra dicemus. at nemo, etiam amicissimus dicti C. est, qui quāuis neget eum esse penitus amētem, arbitretur idoneam eum habere prudentiam ad ea, quæ prædicta sunt sub eundū disponendū & ordinandū. Ergo ex capite defectus sufficientis prudentiæ est etiam præfata Cantoria indignus: præsertim quod nulla spes est iam maioris prudentiæ quærendæ propter ætatem senectuti propriorem, quam adolescentiæ, vt palam est intuenti rem satis & contemplanti.

Postremo non omittamus hic duo, huic rei accommodatissima. Alterum est illud singulare exordium Gratiani 39. dist. quod habet primo, sacerdotibus regimen temporalium habentibus, non solum litterarum scientiam: sed etiam negotiorū sæcularium peritiā esse necessariam. Secundo habet quendam in Episcopum electum a B. Gregorio propter ipsius simplicitatem fuisse repulsum. quod mox probat subiectis verbis B. Gregorij in cap. de Petro. Ponderemus, viri ornatissimi, ibi esse casum nostro proposito accommodatissimum, si quod aliqui amici præfati C. aiunt, non est ille omnino amens: sed simplicissimus. Audis enim, illū Episcopum a B. Gregorio non pro amētia, non pro ignorantia, non pro malitia: sed pro simplicitate
 6 nimia fuisse repulsum. et ponderemus fuisse repulsum ab electione iam de illo facta, & ita post ius ad rem in dignitate quæsitum. Quid potuit accommodatius nostro proposito scribi? Cum præsertim ius ad rem per electionem quæsitum firmitus sit longius, ac nobilius iure ad rem per expectatiuam gratiam quæsitum, vt colligere est ex cap. si electio. de elect. lib. 6. & adnotatis ei per loā. And. & alios de renunc. elect. & Rotam dec.

492. quæ in nouis. rubric. est 6. de elect. quæ incipit, licet. con-
iunctis, quæ dixit Dominic. in cap. quam sit. de elect. lib. 6. &
Ioan. And. in cap. si postquam. de præbend. & Felin. in cap. in
7 nostra. col. 28. de rescrip. Quamuis fatear ius ad rem per acces-
sum, regressum & coadiutoriam de consensu, cum futura succes-
sione quæ situm fortius esse multo, quam ius ad rem per alios
modos expectandi habitum, per ea, quæ tradit Gomefius in q̄o.
1. super regula de non tollend. iure quæsi. Et ne dicas illum
textum de episcopo agere, allego cap. episcoporum. 74. dist.
quod in illis verbis: *Propter simpliciore naturam*, secundum glōf.
& communē probat, etiam ab archidiaconatu repellēdum quē
propter simplicitatem. Et ne rursus dicas illos textus agere de
illo, qui eam simplicitatem habebat, quando fuit electus, & ita
quando ius ei ad rem querendū erat, considera primo, quod C.
maiorē simplicitatē habebat, quā is accessus fuit ei concessus.
Secundo considera, quod ille textus non aperit, an simplicitas
præuenisset, an consequuta esset electionem. Tertio considera,
quod licet ei, qui prudentissimus tempore electionis erat, su-
peruenisset eiusmodi simplicitas ob aliquam forte ægritudinē,
vel percussione, quod frequens est, fuisset a confirmatione
repulsus ac si electionem præuenisset, secundum ea, quæ supra
in decima exceptione nu. 6. citauimus.

8 Et ne forte inites, Papam super illa simplicitate dispensasse,
considera primo, forte illum hoc facere non potuisse. Quia
contra ius esset naturæ, per ea quæ in 10. except. num. 3. & 7.
nu. 5. insinuauimus. Secundo considera, eum quo ad summū
dispensasse quidem quo ad expectatiuam querendam in infan-
tili ætate. Dispensasse item quo ad tenendam hanc dignitatem
in puerili ætate, vt si eo existente, in ea dies accessus cessisset,
& conditio adimplera fuisset, suffecisset illi adesse prudentiam
puerilem alijs communem. Quoniam expresse disponit, vt eo
casu prædictam cantoriā C. in ea ætate acquireret. quæ dispē-
satio licere potuit propter spem futuræ prudentiæ, quam se ha-
bere Papa cum hanc gratiam faceret, fatebatur, iuxta dictū sin-
gulare Innocet. in cap. cum in cunctis. de elect. verbo scientia:
quo ad virilem autem ætatem nullatenus dispensauit. immo cō-

trarium

erarium clare in suis litteris significat, cum dicit, se gratiam illam ideo facere præfato C. etiam tunc infanti; quia relatione fide dignorum accepit talia indicia futuræ virtutis in eius infantili ætate apparere, vt merito speraret eum in virum egregium eua surum. Cum igitur ipso tempore acquirendi huius dignitatis, & quâdo dies accessus cessit, & conditio impleta fuit, aut amês fuerit inuentus, aut certe simplicissimus, & sine prudentia dignitati necessaria, & sine spe, eam iam posthac consequendi, consequens est cum eo adeo non esse super hac inhabilitate dispensatum, vt clare constet habilitatem contrariam in hoc tempus requisitam fuisse, ac speratam a Pont. Max. accessus huius auctore. Et facit, quod permissum ad tempus post illud videtur prohibitum, l. mancipiorum. ff. de opt. leg. cap. 2. de concess. præb.

Alterum vero, quæ supra dicebam nostro negotio maxime posse accomodari, est, quod quâuis iuris præsumptione nulla sit infanti prudentia: puero vero tantum puerilis. §. pupillus. instit. de inutilib. stipulationib. & l. 1. C. de falsa monet. & cap. indecorum. de ætat. & qualit. cap. si annum. de iudic. lib. 6. minori 25. annis maior, sed fragilis, l. 1. ff. de minorib. in princ. & c. ex ratione de ætat. & qualit. maiori vero perfecta, cap. cum in cunctis. §. inferiora. de elect. & l. 1. §. 1. ff. de minorib. ibi: *Post hoc tempus, compleri virile vigorem constat*: quandoque tamen res contrario se modo habet. Sunt enim aliqui maiores quidê 25. annis, si numeres annos: iudicio tamen pueri ac infantia proximi, etiam si non sint omnino amentes, vt experientia nos passim docet: & Ludouicus Rom. cum Alexand. monet in l. 1. in princ. ff. de verbor. obligationib. dum aiunt, eum mutum, qui nil intelligit infanti æquiparari: eum vero, qui aliquid, pupillo: eum autem, qui perfecte, maiori. Quibus ibi Bartholom. Socin. vir ingenio acri. num. 5. addit eum, qui per apoplexiam intellectu adeo læso esset, vt merito iudicium eius tam fragile ac minoris iudicari deberet, perinde restituendum si decipiatur, ac si minor esset.

10 Ex quibus facile colligas, eum maiorem, qui non magis valet intellectu, quam pueri valere solent impuberes, non esse idoneum ad dignitates, quibus pueri ob iudicij paruitatē sunt indigni

indigni. Duo enim sunt in pueris defectus, ob quos dignitatis sunt indigni, ætatis scilicet ac iudicij, cap. cum in cunctis. §. inferiora. coniuncto cap. indecorum. de ætat. & qualir. Et ideo si crescat quidem puer annis, non autem prudentia; & ita corpore fiat magno, manente animo paruo, exiit quidem alterum defectum; scilicet ætatis. alterum tamen, scilicet iudicij secum defert: & ideo semper manet indignus. Quoniam quando alicuius effectus duplex est causa principalis, vna cessante, non cessat alia. §. affinitatis. institut. de nuptijs. cap. ex tuarum. de auctor. & vsu pall. super quo latius olim scripsimus post Decium in c. cū cessante. de appell. Facit quod defectus iudicij maior est, quam ætatis, in xta illud Sapientiæ 4. *Cani autem sunt sensus hominis.* cap. porro. 84. distinct. facit, quod sicut sine vlllo iudicio & prudentia nulla omnino virtus haberi potest, iuxt. S. Thomā, superius relatarum: ita sine iudicio & prudentia mediocri, saltem nulla virtus virilis adquiri, argument. l. quæ de tota. ff. de rei vendic. & c. pastoralis. §. i. de offic. deleg. & ita neque attingi morum illa grauitas, quam requirit prædictum cap. cum in cunctis. Virtus enim, si qua quærat cum tali iudicij paruitate, puerilis erit, quæ non est idonea dignitatibus Ecclesiasticis; vt pulchre ait Thomas a Vio, in verb. beneficium, pagina fin. Cum ergo præfatus C. & si corpore ac ætate creuerit: non tamen iudicio creuit & sapientia: immo, vel semper remansit infans, vel certe puer. Ergo indignus est Cantoria tantæ Ecclesiæ, tot & tantorum munerum ob defectum prudentiæ mediocris.

EXCEPTIO DUODECIMA.

SYMMARIUM.

- *ILLITERATVS vt homicida indignior beneficio.*

DUODECIMA Exceptio, quod etiam videtur prædictus C. indignus præfata Cantoria propter omnimodæ scientiæ defectum. Nam primo, vt quidam aiunt, nescit legere; siue quod discere non potuerit, siue quod oblitus postea

postea fuerit ob ægritudines animi & corporis; quibus humana fragilitas nonnumquam, etiam sine peccato, frangitur. quod si verum est in illitteratorum numero computari debet: quibus non posse beneficia, neque ordines conferri, satis probat cap. illitteratos. 36. dist. & cap. fin. de temporib. ordinandor. lib. 6. Est .n. irregularis secundū Alua. lib. 1. de Planctu Eccles. art. 48 & affirmat Innoc. receptus ab omnibus in cap. cum nostri. de cōcess. præbend. vbi col. 1. laudatus ab omnibus, ait, illitteratū minus habilem esse beneficio & dignitati, quam homicidā. Quoniam in homicidam cadit ius beneficij, saltem ante homicidiū quæsitū, in illitteratum autem nullum. Quod noue: sed vere, intelligo de illo, qui numquam didiscit litteras: de illo etenim, qui eas didiscisset: & post quæsitum beneficium omnino oblitus esset, aliud dicendum arbitror. Quoniam is non est deterior furioso, quē supra in decima exceptione nu. 6. probauimus non perdere beneficium ante furorem quæsitum, per cap. scripsit. 7. quæst. 1. & cap. indicas. 3. quæst. 9. & cap. 1. de cleric. ægrot. lib. 6.

DECIMATERTIA EXCEPTIO.

S V M M A R I V M.

- 1 **I**litteratus inscius litterarum, & imperitus quis.
- 2 Beneficio indignus qui nescit legere, & construere. num. 3.
- 4 Illitteratos, & litteratos, quos appellat Gallia & Hispania.
- 5 Felini lector monetur.
- 6 Litteratus aliud, in alia materia dicitur: & quid olim, & quid nunc in materia ordinandorum.
- 7 Beneficij collatio facta ignaro latine linguæ, an nulla.

1 **D**ECIMATERTIA Exceptio est, quod prædictus C. quamuis sciat utcunque legere: nescit tamen latine; & sic includi videtur illo cap. illitteratos. Nam Hugutio, quem manuscriptū habeo, illo verbo, *Illitteratos*, addit penitus, vel parum scientes: & ut consequentia eius verba significant, per parum scientes intelligit eos, qui licet aliquantulum latine sciant,

non tamen competenter. Post illa enim verba, penitus vel parum scientes, subiicit immediate hæc alia: *Sed alia litteratura exigitur ad promotionem Episcopi, alia ad promotionem presbyteri, alia ad promotionem aliorum.* Per quæ verba non obscure significat per verbum, parum scientes, non intellixisse illos solos, qui legere vulgariter norunt, sed etiam qui latine callent: sed non competenter. Archidiac. etiam tametsi non ita expresse ac Hugutio loquatur, tamen idem quod ille sentire videtur, Dominicus etiã ait per verbum illud, illiteratos, intelligi eos, qui penitus sunt illiterati, uel mediocribus carent litteris. at constat eum, qui latine aliquantulum non callet mediocribus carere litteris. Immo & gloss. illius cap. hoc ipsum sentit, dum illi verbo, illiteratos, addit penitus; & mox subiicit: Sufficit tamẽ mediocris scientia: Idem sentit etiã Card. Alexandrinus ibi, dum gloss. adprobat quatenus ex ea colligitur solutio ad contrarium, quod ex cap. cum nobis. de elect. formari possit. Concordat etiam Cardin. S. Xysti, cum sentit illiteratum omnino dici, qui non nouit ali-
 2 quid litterarum Sacrarum. Facit, quod Card. Alexan. in cap. sedulo. 38. distinet. col. 2. ait, eum non esse penitus illiteratũ, q. Grammaticam quidem non didiscit: sed ex vsu loquitur perfecte litteraliter. Per quæ utique verba videtur sentire vir doctus, eum illiteratum dici, qui neque vsu, neque arte callet Grammaticam. Facit illud cap. celeberrimum, cũ in cunctis. de elect. ibi: Cum in cunctis Ecclesiarum ministerijs litterarum scientia fit necessaria. & non videtur credendum Concilium vniuersale ibi de scientia litterarum vulgariũ agere: sed de peritia, vel intelligentia litterarum Sacrarum, quibus in ministerijs Ecclesiasticis utimur. Facit, quod Bart. in authent. sed nouo iure. C. si cert. petat. dixit, eum, qui legere vulgariter nouit: sed non callet latine, litterarum dici imperitum. quamquam Felin. in cap. sciscitatus. infra eod. nu. 10. aliud ei imponit. quod etiam ibi Decius ante nos animaduertat. Facit, quod uerba secundum communem consuetudinem sunt intelligenda, cap. ex litteris. de sponsalib. & l. Labeo ait. ff. de supellectile legat. at cõmunis vsus habet, eum clericum appellari idiotam & illiteratũ, qui numquam latine didiscit. Facit illud cap. illiteratos. dũ ait,
 H illitera-

illiteratos corpore uitiatos ea ratione æquari, quia litteris carens sacris non potest esse aptus officiis. Ergo illiteratus est, qui caret litteris sacris. at qui nulla ex parte litteras sacras intel-
 3 lit in eo idiomate scriptas, in quo Ecclesia utitur, quamuis ea legere litteraliter nouerit, litteris sacris carere dicitur. Facit cap. penitentes. 50. distinct. quod pro illiterato ponit inscium litterarum, qui videtur idem esse, qui imperitus litterarum: qualis dicitur esse, qui latine non nouit, secundum Bart. in præ-
 citata authentica, sed nouo iure. C. si certum petat. Facit, quod nemo qui nescit legere, construere, ac cantare, habet sufficientem scientiam ad beneficium obtinendum, per text. coniunct. gloss. 1. clement. 1. de concess. præbend. quam Cardin. in princ. Panor. & Imola sequuntur. & licet mitius loquatur Dominicus in cap. si pauper. de præbend. lib. 6. duo tamen dixit in illis esse necessaria. & addit in partibus quidem Gallicanis pluris fieri cantum: in alijs autem constructionem latinam. Sed Dominicus non probat ullo textu, vel naturali ratione cantum cum lectione sufficere: quamuis lectionem & constructionem arbitrer sufficere, ne quis illiteratus dicatur per prædicta, & post dicenda. Denique allego cap. fin. de ætat. & qualit. quod habet, quædam ab Episcopatu iam quæsito tãquam illiteratum repulsum fuisse, eo quod non didiscit Grammaticam. & par est credere qui electus fuit in Episcopum, sciuisse saltem legere ac scribere vulgariter. Confirmatur per id, quod ibi ait Ioann. And. quem eleganter exponit Card. in cap. fin. de ætat. & qualit. qui ambo cum Antonio à Butrio sequuntur Ioannem de Deo determinãtem, Episcopum, qui Grammaticam ignorat; vsu tamen perfecte loquitur non esse ab Episcopatu semouendum: quia non est omnino illiteratus. Per quod clare sentiunt, illum illiteratum omnino esse, qui neque vsu neque arte Grammaticam nouit. & ne dicas, eos per vsu perfecte loquentem intelligere illum, qui legit & profert verba latina, licet ea non intelligat, audi, quæso, Cardin. in illo cap. fin. in hæc verba loquentem: *Dico, quod præmissa procedunt, intelligendo, quod litteraliter loquitur cum intellectu; ita quod potest intelligere scripturas: secus si ex consuetudine loqueretur: non tamen sciret intelligere; ut de quibusdam dicitur compertum*
 salis

talis enim non potest dici litteratus. Petrus etiam Rebuffus in lib. de pacific. possessorib. num. 213. ait, Episcopum, de quo agit cap. si. de etat. & qualitat. penitus illitteratum fuisse; eoquod nesciebat latine. Et nu. 214. definit, illitteratum esse, quando nullas scit litteras, aut modicas; utpote qui scit legere, & scribere sermone vulgari: allegat Bart. in authentica, sed nouo iure. C.

4 si certum petat. Postremo facit, quod vulgus Gallicanum litteratos omnes appellat clericos, & illitteratos laicos. & neminē appellat clericum, nisi eum, qui latine callet, vel discit. & hūc loquendi vulgarem modum, etiam Petrus de Sansone, quem habeo calamo exaratum, in Summa, cap. de prudentia. sequi videtur: & etiam gloss. cap. illitteratos. si debito suo pondere perpendatur in ea parte, qua quærit: Quid si penitus laicus ordinetur. Nam primo in idiomate Theutonico Glossatoris ea phrasis satis in vsu est, ut audio, multis. Secundo, quæstio illa non esset ad propositum, nisi per laicum intelligeret illitteratum. Cuius consuetudinis introducendæ ratio illa videtur fuisse, quod fere omnes latine callentes olim ante Concil. Trident. fiebant clerici saltem primæ tonsuræ propter priuilegium fori, quo eximebantur a pœnis criminum fori sæcularis, iuxta c. cum nō ab homine. de iudic. quod per præfatum Concil. Trident. sublatū est quo ad eos, qui carent Ordine sacro. & beneficio, & quibusdam alijs qualitatibus, in sessio. 23. c. 6. de refor. & omnes clerici debent latine callere. Adde demum, quod Hispanum vulgare non appellat litteratum eum, qui litteras Latinas vel Græcas non didicit.

5 Contra tamen hoc facit primo quod Felin. in præcitato cap. sciscitatus. num. 10. illitteratum, ait, dici, qui legere nescit: peritum autem litteratum, qui solum scit legere & scribere. Secundo, quod quottidie videas ab Episcopis ordinari pueros, qui legere utcunque sciant: licet nullatenus latina calleant. Tertio, quod etiam quottidie videmus huiusmodi pueris beneficia cōferri: & durum videtur collationes huiusmodi omnes ipso iure nullas & inualidas esse quasi factas illitteratis.

Ad horum primum respondeo primo, Felinum dum omnia colligit, nonnūquam aliud pro alio dicere: quod in allegato nu. 10.

H 2 facit,

facit. & cum ille solius Bartoli dicto nitatur, & Bartulus pro hac parte sit, vt supra nu. 4. est dictum, nihil Felini auctoritas in hoc obstat. Secundo respondeo, quo ad eam materiam, quam ibi Felinus tractat, appellari posse litteratum eum, qui legere scit & scribere vulgariter: loquitur. n. in materia proferendæ sententiæ in scriptis: quæ si sermone vulgari scripta est, poterit plane in scriptis per eū, qui vulgariter scit legere & scribere, pferri. Et ita intelligi poterit §. similiter. instit. de excus. tuto. vel. curat. vbi Ioā. Faber viderur sentire illā differētiā, quā Felinus tribuit Bartulo: & loquitur in eadem materia proferendæ sententiæ in scriptis. Pro quo facit, quod verba secundum subiectam materiā sunt intelligenda. l. si vno. ff. locati. cap. rogo. r. r. quæst. 3. adiuncta glossa. Et ita in materia scientiæ litterarum vulgarium, qui nouit illas litteras litteratus appellari potest. In materia scientiæ litterarum Sacrarum respectu diuinorū officiorum, litteratus dicitur, qui nouit idioma, in quo Sacris litteris vtitur in diuinis officijs Ecclesia. Et ita qui nouit latine apud Latinos, qui græce apud Græcos. In materia vero, vbi de iurisperitia agitur, litteratus dicitur qui iura nouit: qui autem ea ignorat illitteratus. In quo sensu videtur cepisse Felin. in illo cap. sciscitatus. num. r. r. dum ait, illitteratum aduocatum esse non posse, licet Panormi. in rubric. de postulan. cuius dicto Felin. nititur paullo aliter loquatur.

Facit l. si. C. de testam. quā totā singularē appellauit Paullus ibidē: quæ tamē aliud singulare, quod ibi neque ipse, neque alij aduerterunt, probat; scilicet appellatione litteratorū quo ad cōsulendum ea, quæ ad testamēta pertinent intelligi legū peritos, vt patet in vers. sancimus. & vers. in illis: quo ad subscribēdum autem in testamentis per litteratum & litterarum peritum intelligi scribendi peritū: etiam si neque leges calleat neq; Grammaticam, vt colligitur ex vers. ita tñ. cum seq. Facit etiam §. similiter. instit. de excusat. tutor. Quamuis ergo in alijs materijs alijs modis verbum illitteratus capiatur: in materia tamen clericorū ordinandorum & promouendorum, & vbi agitur de litterarum Sacrarum scientia quo ad diuina officia pro eo accipi videtur, qui neque vsu, neque arte nouit idioma illud in quo sunt scri-

- ptæ Sacræ litteræ in officijs diuinis pronuntiandæ .
- 7 Ad secundum respondeo, concedendo aliquot Episcopos plusquam par est faciles ad ordine insigniendum latine non callentes esse, ac male facere . Vnde sunt alij laude præclara digni, qui neminem clericatu insigniunt etiam latine callentem, antequam ipse vel parêtes eius iurent credere illum ad sacros Ordines adscensurum. Nam quæ, te rogo, impudentia est Ordinis tanto sacramento adeo abuti, ut sine ullo delectu, prece, vel pretio nitentes omnes insigniantur? quorum plurimi in nullum diuinum cultum eo sunt vsuri, præterquam in peccandi priuilegiũ & pœnæ vitandæ asyllum. Quare nuper post 20. & plures annos ab horum editione Sanctum Concil. Trident. sancte statuit, sessio. 23. cap. 4. de reformatione in hæc verba : *Prima Tonsura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint; & fidei rudimenta edocti non fuerint; quiq. legere & scribere nesciant; & de quibus probabilis coniectura non sit; eos non secularis iudicij fugiendi fraude, sed vt Deo fidelem cultum prestent, hoc vitæ genus elegisse* : Per quod sufficit nunc, & requiritur vt prima Tonsura initiandus sciat legere, scribere, & fidei rudimenta . Minoribus autem initiando plus est necessum per cap. 5. eiusdem sessionis quod sic incipit. *Ad minores ordines promouendi bonum a Parocho & a magistro scholæ, in qua educantur, testimonium habeant* . Et per cap. 11. cuius initium est . *Minores ordines iis, qui saltē latinā linguā intelligant, per temporum interstitia, nisi aliud Episcopo expedire magis videretur, conferantur* . Per quæ meo iudicio non datur Episcopis arbitriũ, quo ad linguæ latinæ intellectum : sed tantum quo ad interstitia temporum seruāda, vel non seruanda .
- 8 Ad tertium respondeo, concedendo collationes beneficiorũ factas eis, qui nil penitus latine callent esse ipso iure inutiles & nullas, secundum hanc cõclusionem, quæ præfato iuri antiquo scripto ualde cõsentanea est, per fundamēta eius suprascripta : iuri tamen non scripto siue consuetudini, & praxi tam antiquæ, quam nouæ, tam Urbis, quam Orbis videtur obuiare. Et pro ea facit primo, quod ut argumentum habet ubique gentium Christianorum Pontifices insigniunt prima Tonsura scientes aliquantum legere; & scribere : & eisdem prima Tonsura insignitis con-
- ferunt

ferunt sacerdotia, siue beneficia, saltim simplicia. neque audiuit, umquã, aliquam talem collationem fuisse iudicatam inualidam eo solo, quod is, cui fuit collatum, nesciret Latine vel Græce, modo sciret legere.

Secundo neruose facit, quod negari non potest, eum, qui scit legere, scire litteras, & appellari posse litteratũ aliquarum litterarum scientia: & consequenter non esse illiteratum, siue non litteratum. cum negatiua illa, Non, totam affirmatiuam sequentem destruat, & contrarium eius ponat, iuxta gloss. singularem cap. cum dilectus. de consuet. Et consequenter si aliquo modo est litteratus, non potest dici nullatenus litteratus; nec consequenter non litteratus, siue illiteratus, cũ ei æquipollear.

Tertio facit, quod præfatum cap. 4. præcirati Conc. Trident. de reformat. sess. 23. ad primam tonsuram non requirit, nisi ut sciat legere, & scribere, & fidei rudimenta.

Quarto denique, quod cum quamplurimi susceperint beneficia nescientes Græce, neque Latine: nullis tamen audimus iniunctũ esse a cofessarijs suis, vt ob hanc solã causam ea dimitteret: quod tamen iniungendũ erat, si collationes eis factæ non ualissent, per cap. 1. de regul. iur. lib. 6. Ob quæ arbitror dicendum, quod etiam in materia beneficiorũ dicendus est litteratus, qui scit legere, præsertim si scit scribere, de consuetudine, & praxi antiqua & iure nouo scripto Sacrosancti Concil. Trident. licet antiquo scripto contrarium videatur verius per prædicta: cui consequens est, dictum C. si sciret legere, & scribere, esse reponendum in numero litteratorum.

DECIMA QUARTA EXCEPTIO.

S Y M M A R I V M.

- 1 **S**cientia sufficiens beneficio, quo respectu censenda.
- 2 Beneficium non potest querere, qui quasitum nequit retinere.
- 3 Beneficium impedit furor præcedens, non sequens.

DECIMA-

- 1 **D**ECIMAQUARTA Exceptio, quod præfatus C. quâuis sciret legere, & scribere, & aliquantulum sciret latine: non tamen habet sufficientem scientiam, neque spem vllam illius consequendæ. Is enim dicitur idoneam beneficio scientiã habere, quæ sufficiens est, attenta illius dignitate, loco & ordine, secundum Innoc. in cap. cum in cunctis. de elect. quem ibi omnes ad Decium vsque inclusiue in hoc sequuntur, & Felin. in cap. per tuas. 1. de simon. & Andr. Sicul. in conf. 34. præclare. num. 39. & Cardin. Imol. & Bonifac. in clement. 1. de ætat. & qualit. Hugutio, Archidiac. cum Dominic. & vtroque Car. in cap. 1. 36. distin. quod etiam omnes Rhapsodi & Summistæ probant. Sed & S. Thom. 1. 2. quæst. 76. art. 2. ab omnibus receptus sic ait: *Omnes tenentur scire communiter ea quæ sunt fidei, & vniuersalia iuris præcepta; singuli autem ea quæ ad eorum statum vel officium spectant.* Cum quo satis concordat post Innoc. Panorm. in rub. de Summa Trin. num. 6. Quæ autem sit scientia sufficiens arbitrio iudicis relinquitur. arg. l. 1. ff. de iur. delib. & cap. de causis. de offic. deleg. & in specie tradunt Andr. Sicul. & Bonif. vbi supra. at nemo qui præfatus C. satis nouit arbitratur eum scientiã habere sufficientem prædictæ Cantoriæ regendæ attentis præfertim, quæ Innoc. ait esse attendenda; nempe quod primo illa est dignitas secunda post pontificalem. Secundo, quod ad eam pertinet chori & omnium diuinorum officiorum regimen, vt in duodecima exceptione num. 4. diximus. Tertio, quod si ita est non in qualiquali opido: sed in vrbe D. quæ adeo in Lusitania præeminet, vt illa eius Reges corona insignat, & Academiam contineat florentissimam doctissimis omnigena scientia vris resplendentem. Et adeo quidem aiunt, etiam amici eius, & fautores non esse illi scientiam idoneam præfatæ Cantoriæ gubernandæ, vt palam fateantur eum hac de causa simul ac eam obtinuerit in alterius fauorem illi esse cessurum. Quo in loco, Deum immortalem, quis animo temperet ab illo? *O curua in terras animæ & caelestium inanes.* Contra eiusmodi fautores & cõsultores adeo affectui humano, adeo carni seruietes, vt eum æstiment idoneum ad quærendum sacerdotium, quem omnino cessent inhabilem ad id post acquisitionem retinendum? Non-

ne turpius eijcitur, quam non admittitur hospes? cap. quemadmodum. de iureiuran. Nonne facilius res producta conseruatur, quam fiat? l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis. cū multis allatis ibi per recentiores. Nonne plurima fieri prohibētur, quæ facta tenēt? cap. ad Apostolicā. de regul. l. patre furioso. ff. de his q. sunt sui, vel alien. iur. Vbi viginti familia copiosus aggregabat Iason. Nonne cui damus actionem a fortiori datur exceptio? l. inuitus. §. cui damus. ff. de reg. iur. cū late adnotatis ibi per Dec. & l. 1. ff. de superficieb. Sed quid extraria citamus? Nonne excōmunicatio impedit acquisitionē beneficij? cap. postulastis. de cleric. excommun. ministran. quæ tamen non tollit adq̄situm: licet fructuum perceptionem impediāt, c. pastoralis. §. verum. de appell. Homicidium ante beneficium adq̄situm eius adq̄sitionem ipso iure vitiat: non tamen ipso iure ab adq̄sito deijcit. secundum Panorm. & communem; in cap. cum nostris. de concess. præben. & Felin. qui alios citat in cap. inquisitionis. de accusat. Furor item & amentia impedit adq̄sitionem sacerdotij vt in decima except. nu. 4. & 5. probabamus, non tamen deijcit a quæsito, cap. 1. de cleric. ægrotan. lib. 6. cap. indicas. 3. q. 9. vnde merito gloss. 7. quæst. 1. in Summa reprobatur per Dominic. & Alexand. ibi, eo quod dixisset eum qui iam promotus est repelli propter lepram superuenientem, & abbatem etiam si fiat inutilis: quam etiam communis reprehendit, cap. tua. & cap. fin. de cleric. ægrotan. Si ergo, viri alioqui perspicacissimi, eum indignum censetis, qui hanc Cantoriam posteaquam quæsierit retineat: qui tam præpostere iudicatis eum dignum quo ei quærat?

DECIMAQUINTA EXCEPTIO.

SUMMARIVM.

Beneficij collatio idoneam scientiam non habenti, an nulla: & an conferens, & collatarius peccent: & an ad alium deuoluatur faciēda.

DECIMA-

DECIMAQVINTA Exceptio, quod non possunt præfata to C. nouē quæ cōtra tres proximas exceptiones possūt adduci ad probandum, quod licet defectus prudentiæ ac scientiæ efficiat, vt beneficium non debeat conferri ei, qui patitur illum: non tamen collationem factam reddit ipso iure nullam: Primū est, quod, vt ipse paullo ante allegabam, multa fieri non debent, quæ tamen facta tenent, præcitato cap. ad Apostolicā. de regular. Et quod præfati C. accessus collationem continet a Papa sub illa conditione factam: Si præfatus A. non soluerit, & cet. vel si cefferit, vel decesserit, & cet. Et ideo, impleta conditione per ipsius mortem, collatio fuit purificata, & ita cōsummata & perfecta, & consequenter licet fieri non debuisset, facta tamen valet. Secundū est, quod Innoc. in illo cap. cum in cunctis. de elect. dixit, beneficium conferri posse illi, cui non est scientia sufficiens: si tamen est docilis & speratur illam consequuturus. Tertiū, quod speciale videtur in illitterato, quod collatio illi facta non valeat, secundum Innoc. in c. cum nostris de concess. præbend. Quartū, quod collatio beneficij ab exequutore gratiæ facta indigno tenet, etiam quando ab ordinario facta non teneret, secundum Panorm. in cap. fin. de præsumpt. Quintū, quod passim videas collationes beneficiorum viris & pueris non tantum scientia sufficiente carentibus: sed etiam omnino ignaris litterarum saltem Latinarum & Græcarum fieri, & pro validis haberi. Sextū, quod cap. nisi. de renunciat. §. pro defectu. habet Episcopum posse cedere Episcopatu ob scientiæ defectum. Ergo Episcopatus potest pertinere ad aliquem non satis scientē; cui consequens est prouisionem Episcopatus tali fieri non debere quidē: sed factam tenere. Septimū, quod cap. fin. de ætat. & qualit. habet repellendum esse ab Episcopatu eum, qui non didiscit Grammaticam: & ita præsupponit fuisse adeptum; quoniam priuatio præsupponit habitum. l. decem. ff. de verbor. obligationib. cap. ad dissoluendum. de desponsat. impub. Octauum est, quod sicut scientia litterarum, ita etiam morum honestas requiritur in promouendo ad beneficiū, prædicto cap. cum in cunctis. de elect. immo tanto magis, quanto vita bonæ doctrinæ bonæ præstat: quod ipsum met cap. cum in cunctis.

cunctis. in prin. significat, dum prius de morū honestate quam de litterarum scientia meminit. at defectus morum honestatis non vitiat ipso iure collationem, licet talis sit qui efficiat quem beneficio indignū. Omnis enim constitutus in crimine mortali, vt inimicus est Christi, cap. tolle. & cap. si enim. de penit. dist. 2. ita indignus est stipendijs de illius patrimonio sumendis, vt erudite de more S. Thomas, cui nemo contradixit, sentiebat in 2. 2. quæst. 63. art. 2. quod diligenter adnotauit ibi Cardinal. S. Sylu. et ita indignus est beneficio, quod est pars patrimonij Christi, cap. cum ex eo. de elect. lib. 6. & cap. cum secundum Apostolum. eod. tit. non tamen regulariter est nulla collatio existenti in peccato mortali facta. quod satis probat cap. sicut. 2. de iureiur. quod ibi gloss. memorabilis adnotauit, & late tradidit Felin. in cap. 2. supra eod. col. 2. & latius in cap. dilectus. col. 3. & 4. de exceptionib. Nono est, quod Felin. in dicto. c. 2. de rescript. sequutus Ioan. Andr. in cap. auditis. de elect. & Dominic. in cap. in scripturis. 8. quæst. 1. dixit, cap. cum in cunctis. prædicto, non probari electionem de criminoso factā non valere, sed eligentes priuari potestate eligendi. Quæ originaria consideratio fuit Compostellani in c. considerauimus. de elect. col. 4. vers. item quod sit nulla, licet Felin. id non dicat. hæc tamen, vt dixi, non profunt ei per ea quæ in seq. exceptione soluemus.

DECIMASEXTA EXCEPTIO.

S Y M M A R I V M.

- 1 **S**cientia non emānens, sed sufficiens sufficit in promouendo.
- 2 Conferens indigno plus peccat, quam eum eligens.
- 3 Beneficij collator tenetur de damno, quod indignus præstat.
- 4 Officium nullum sine iusta scientia iuste capitur.
- 5 Ecclesiam uiris litteratis, non asinis ferratis indigere.
- 6 Scientiam & prudentiam simul requirit beneficium.
- 7 Scientia defectus impedit colorem tituli, nisi quo ad hoc.
- 8 Scientia parua cum spe iustę vt sufficit.
- 9 Concilium contra generale, nec Episcopus, nec Legatus dispensat.

Benefi-

EXCEPTIO XVI.

67

10. Beneficij collatio digniori facienda .
 11. Illiterati & minus scientis tituli vt differunt .
 12. Collatio ab ordinario & exequutore , vt sequantur , num. 13.

DECIMASEXTA Exceptio est , quod ad quattuor argumenta de nouem factis in proxima exceptione pro prefato C. contra tres exceptiones ; scilicet duodecimam . decimamtertiam , & decimamquartam optime responderi potest .

1. Ad primum quidem , quod scientiæ necessariæ defectus , saltem sine spe maioris defectus non solum efficit , vt conferens & recipiens beneficium peccent : sed etiam collationem reddit ipso iure nullam . Primo per textum irrefragabilem in cap. cum inunctis . §. si. de elect. qui habet eum , qui confert beneficium , vel ad illud eligit scienter indignum ob ætatis , morum , scientiæ , vel natalium defectum priuari pro ea vice conferendi vel eligendi potestate ; & collationem , vel electionem ad alium deuolui . In quibus verbis pondera disunctiuam , Vel , quæ clare demonstrat vnum illorum quattuor defectuum sufficere , quo illi dispositioni sit locus : argument. cap. inter ceteras . & eorū quæ late ibi diximus supra eod. Pondera secundo , collationem & electionem patienti aliquem ex illis quattuor defectibus factam ad alium deuolui . at quomodo collatio , vel electio ad aliū deuolueretur facienda , si facta teneret , licet fieri non debuisset ? Quare non immerito ibi hoc tenet Panormit. col. penult. & sentiunt Ioan. And. & Card. ibidem , dum aiunt illi §. fin. non esse locum in alijs defectibus : sed solum in illis quattuor prædictis . Facit . secundo , cap. cum nobis . de elect. quod habet eum , qui fuit ibi electus nō esse repellendum ob defectum scientiæ : quia licet non haberet eminentem , habebat tamen competentem . per quæ verba non obscure significat electionem non fuisse valituram , si non habuisset scientiam competentem . Tertio , facit cap. dudum . de elect. quod habet electionem eius , qui tempore quo eligebatur , defectum ætatis vel scientiæ patiebatur , inutilem esse ipso iure . Per quem ibi Panorm. num. 11 . ar. argumento a fortiori concludit collationem nescienti necessaria factam esse ipso iure nullam ; quoniam plus peccat collator : quippe qui ius in re , & ita plus iuris transfert , quam elector

- qui ius ad rem, & ideo minus dat, secundum Rotæ decis. pen. in nouis, & ea quæ latius citat Felin. cap. cum Bertoldus. de re iudic. col. 1. & 2. Quarto, est text. in cap. si forte. de elect. lib. 6. adiuncta gloss. quod habet non solum euidentem: sed etiam non euidentem scientiæ defectum reddere inutilem electionē. Quinto, est casus in clement. 1. de ætat. & qualit. quæ renouās iura antea super hoc cōstituta grauiter iubet, ne cui minus idoneo scientia, moribus, vel ætate conferantur sacerdotia. vbi gloss. 1. quærit: Quid de parum sciente? Et se remittit ad ea quæ post Innocent. Hostien. & Compost. scripsit in dicto cap. cum in cunctis. Glossæ tamen addidit Petr. ab Anchar. parū scienti, qui speratur profecturus, conferri posse, alioqui nullo modo. immo & in vltimo notabili subdidit verbum, prælati omnibus
- 3 memorandum & terribile; nempe non solum peccare prælatos qui beneficia indignis conferunt: sed etiam teneri de damno, perinde ac magistratus qui tutores minus idoneos dāt pupillis. Quod etiam Cosmas, non relato eo, affirmat in procem. Prag. verb. indignorum. quia mali ministri electio culpa est. l. si seruus. §. Proculus. ff. ad l. Aquil. cum alijs allegatis ibi per gloss. in verb. habuisset. vbi etiam post gloss. 1. tenet peccare illum
- 4 qui suscipit officium aliquod, ad quod sua scientia non sufficit: quod ante illum Innoc. cum vniuersa turba commentantium affirmat in cap. cum in cunctis. de elect. & gloss. putata singul. quæ est 3. cle. 2. de magist. verb. honorem. pro quibus text. est omnium forte iuris optimus in cap. non est putanda. 1. quæst. 1. vbi glos. citat illa Horatij carmina pulchra, omnique promo- uendo semper memoranda:

*Sumite materiam, vestris qui scribitis, aquam
Viribus; & versate diu quid ferre recusent,
Quid valeant humeri.*

- Aequè huc facit, sed generalius. §. 1. l. idem iuris. ff. ad l. Aquil. Quin & Felin. in præsentī cap. nu. 7. ausus est sequi glossam l. qui cum vno. ff. de re militar. quæ sibi visa est dicere capite puniendum esse, qui indignum in Episcopum promouetur: quod tamen mihi non satis aperte illa gloss. dicit. Facit c. cum ex eo. de elect. lib. 6. quod coniuncta gloss. Ioann. Monachi, habet
- Eccle-

6. Ecclesiam indigere viris litteratis, non autem asinis ferratis. Et Pius Secundus, referente Platina in vita ipsius, pag. penul. dicebat, Episcopum indoctum asino esse comparandum. Quæ omnia in hoc allego, vt persuadeam verum esse illud Leonis Papæ scientiæ defectum in clericis neque dignum excusatione neque venia. c. si in laicis. 38. distinct. quæ tota probat hanc conclusionem; sicut & distinctio sequens 39. probat non sufficere clerico, regimen aliquod saltem habenti, scientiam, nisi etiam habeat rerum agendarum prudentiam, officio suo necessariam. de quo in exceptione 13. nu. 2. & 3. supra egimus. Facit & illud Osee
4. Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne sacerdotio fungaris mihi. quod non solum de litterarum omnimoda ignorantia; sed etiam de minus sufficienti scientia, intelligendum esse omnes sentire videntur.

Et adeo quidem collatio facta non habenti sufficientem scientiam est nulla, vt neque coloratum titulum possidendi præstet: quod clare sentit Petrus Rebuff. in illo libello de pacif. posses. num. 213. coniungendo ea, quæ antea dixit num. 172. vers. 4.

7 non procedit. Immo quod amplius est, sentit huiusmodi clericum, qui triennio possedit beneficium, non gaudere regula de trienniali possessore. Quorum duorum prius verum arbitror esse in penitus illitterato qui legere & scribere nescit, per ea quæ ait Innoc. receptus in c. cum nostris. de concess. præbend. & multa quæ supra in exceptione 13. dicto nu. 2. & 3. adduximus. Non autem arbitror procedere in eo, qui qualemquæ scientiam habet licet non sufficientem. Collatio enim huic facta licet non teneret, coloratum tamen titulum præstaret, per ea quæ de colorato titulo tradunt Panorm. & alij in cap. cum nostris. & Cosmas in Pragmat. tit. de pacif. posses. verb. coloratum. quoniam is aliquo modo capax est, adiuncta scilicet spe litterarij profectus vt mox dicam: illitteratus autem minime, per ea quæ supra in excep. 13. nu. 3. diximus. Posterius vero, scilicet eiusmodi possessorem si possederit triennio non gaudere regula de trienniali possessore, arbitror esse falsum in non penitus illitterato, clericatu tamen insignito, ea consideratione singulari, quam supra fecimus de excommuicato, post Gomefium in regula illa de
 trienniali

triennali possess. quæst. 27. & 28. nempe multos gaudere regula de triennali possessore, qui tamen possederunt sine titulo colorato: adeo ut si intra triennium spoliati fuissent non debuissent restitui.

Ad secundum autem argumentum de nouem prædictis respondetur primo illud Innoc. dictum in secundo argumento citatum scilicet parum scienti, sed spem maioris profectus litterarij præferenti ac monstranti posse conferri beneficium, intelligendum esse per indulgentiam & dispensationem, non autem per ius commune, secundum Hostien. in præcitato cap. cum in cunctis. de elect. quem Ioan. And. & Panor. cum communi sequuntur ibi. quem etiam Imol. cum Bonifa. probat in clement. 1. de concess. præbend. & Dominic. cum Alexand. in dicto cap. f. 36. distin. quod ut frequentius receptum est, ita videtur mihi non probari fundamento aliquo solido. Immo videtur, quod aut
 9 Episcopus sine dispensatione id facere potest, aut non etiam cum illa: quoniam Episcopus dispensare contra illud Concilium nequit, iuxta gloss. memorabilem, quæ singularis est Rauenati ibidem, quæque tertia est in cap. cum dilectus. de elect. immo neque legatus contra Concilium dispensat, secundum illa gloss. multis putatam singularem, quæ penultima est cap. dilectus. 1. de præbend. facit gloss. cap. penult. de fil. presbyterer. quæ conclusio communiter recepta est, per ea quæ Felin. tradit in cap. non nulli. infra eodem col. 3. & 4. & Franciscus a Ripa in inscriptione cap. 1. de iudic. cum alijs, quæ latius adduximus anno superiore in dicto cap. dilectus. ubi est aptissimus in hoc textus: quare verum arbitror parum scienti & spem discendi præferenti posse conferri beneficium sine dispensatione, quò ad hoc saltem ut collatio facta ei teneat. Moueor primo, quòd Innoc. nihil de dispensatione meminit in illo cap. cum in cunctis, neq. Hugutio, & Archid. in allegato cap. 1. 36. distinct. neque Petrus Anchar. in citata clement. 1. de præbend. & quamuis idem Innoc. meminerit dispensationem in cap. 1. de Summa Trinit. tamen ibi non agit de illo minus docto, qui spem præferet maioris doctrinæ assequendæ, de quo nos agimus: sed solum de minus docto simpliciter, de quo non agimus. Secundo moueor,

ueor, quod, vt arbitror, visum est Innocentio dici posse, scientiam qualemqualem cum spe verisimili perueniendi ad iustam posse dici sufficientem, argumen. eorum quæ probant, frequenter id, quod prope est, adesse videri. l. lecta. ff. si certum petat. l. præsens. ff. de procuratorib: l. penult. ff. de militar. testamen. l. si quis cum sciret. ff. pro emptore. l. item legato. ff. de legatis tertio. Faciunt & illa multa, quæ congerit Felin. in cap. cum adeo. infra eodem. dum conatur probare ea quæ ad aliquod officium

10 sunt destinata in eo esse videri. Tertio moueor, quod licet hoc fundamentum non omnino concludat: tamen attento, quod interpretatio illa Innocentiana vsu vbiq; terrarum recepta est sine vlla dispensatione, iam a tempore immemoriali, vt video, & audio, accipienda vtiq; videtur & sequenda, argumento cap. cum dilectus. de consuet. l. minime. ff. de legib. quo ad effectum saltem iudicandi collationem validam quamquam peccat qui postposito eo, qui actu haberet scientiam idoneam conferret ei, qui habet illam, partim actu, partim spe, ceteris paribus: eo quod digniori sit conferendum beneficium, secundum illa, quæ late scripsimus in cap. graue. de prebend. anno superiore post Thom. 3 Vio, qui omnium diligentissime scripsit in Ientaculo 12. art. 4. & nuper in Miscell. de Orat. Miscell. 44. nu. 86. & seqq. Miscell. satis superque abunde tradidimus. Et facit quod Collectarius in præcirato cap. graue. verb. suspendatur & de præbend. ait Episcopum posse promouere ad ordines minores huiusmodi parum scientes, & spem prædictam monstrantes, nulla de dispensatione facta mentione.

11 Quod autem promouendos ad ordines minores latine scire oporteat, statuit idem Conc. Trident. sess. 23. cap. 11. Decreto de reformatione, vbi etiam præfati Collectarij sententia uidetur approbasse in hæc verba: *Minores Ordines ijs, qui saltem latinam linguam intelligant, per temporum interstitia, nisi aliud Episcopo expedire magis uideatur, conferantur. Et paullo post: Cumq; hinc, scilicet a maioribus ordinis, ad altiores gradus, & sacratissima mysteria sit ingressus, nemo ijs iniicietur, quem non scientia spes maioribus Ordinibus dignum ostendat.* Et ita licet regulariter collatio beneficij, minus idoneam scientiam habenti facta sit iniusta, & ipso iure nulla; fallit

fallit tamen, quando illa fit scientiam aliquantulam habenti, & spem maioris, & sufficientis profectus præferenti, per fundamenta proxima, quibus defendimus prædictum dictum Innoc. posse procedere iure cõmuni sine dispensatione: & per fundamenta, quibus supra exceptione decimatertia, nu. 2. & 3. defendimus eum, qui scit legere, & scribere, non esse de numero omnino illitteratorum. Quare respondetur secundo, quod præfatus C. neque habet idoneam scientiam, neque principia illius; neque spem vllam maioris profectus litterarij præbet: & ideo illo Innocentij dicto iuvari nequit.

Ad tertium argumentum, de quattuor prædictis respondetur, quod omnino illitteratus, tam est incapax tituli beneficij, quam infans, ut Innoc. supra relatus dixit in cap. cum nostris. de concess. præbend. in princ. Et adeo quod, ut dixit Petrus Rebuff. in illo Tractatu de pacific. possessor. nu. 213. & seqq. nullum ei penitus colorem canonici tituli quærat, quo saltem restitutionem petere possit: cum tamen collatio, licet alias nulla sit, regulariter colorem possidendi præstare possit, iuxta doctrinam Petri Anchar. in reg. 1. de regul. iur. lib. 6. per ea, quæ supra diximus, temperando bonam partem rigidæ opinionis prædicti Rebuffi.

Ad quartum vero argumentum respondetur, Innoc. non dixisse in dicto cap. fin. de præsumpt. valere collationem beneficij ab exequutore indigno factam, casu, quo ab ordinario facta nõ valeret: quamuis Panor. in illo cap. colum. penult. id ei imponat. Quia, vt videre est in principio illius cap. vbi solum hoc tangit, tantum dixit prouisionem ab exequutore minus digno factam valere antequam verificet illam conditionem: *Si est dignus*, rescripto insertam. quia, inquit, iurisdictionem habet ante illam conditionem purificatam: in nulla tamen re confert, neque comparat delegatum cum ordinario: immo, si recte ratio eius perpendatur, idem videtur sentire de ordinario, qui etiam habet iurisdictionem. Valebit ergo collatio beneficij ab exequutore facta minus idoneo, quando etiam facta eidem ab ordinario valeret; vt quia erat constitutus in aliquo peccato mortali: quod tamen non impediabat beneficij receptionem.

de

de quo infra fusius dicemus. Vnde ipsemet Panorm. qui putavit (sed certe incaute) dixisse hoc Innoc. in illo cap. fin. postea contrarium tenuit in cap. 1. de re iudic. sub finem, corrigendo ea, quæ ibi dixerat. Felinus item contra illum tenet in illo cap. fin. duobus validis argumentis eum confutans, ut etiam supra in exceptione decima, nu. 2. & seqq. retulimus ad aliud propositum. Immo singulariter pie ac erudite Panorm. ipse dixit in illo cap. 1. collationem beneficij per litteras Apostolicas factam ipso iure nullam, quoties Papa non scripserit, si sciisset veritatem; at si Papa sciisset præfatum C. prudentia & litteratura omnino carere, vel certe puerilem valde habere, & nullatenus idoneam præfatæ Cantoriæ Ecclesiæ D. regendæ. nullam item spem maioris prudentiæ, vel litteraturæ præferre, non contulisset illam ei.

DECIMASEPTIMA EXCEPTIO.

SUMMARIUM.

- 1 Beneficiorum collatoribus horrenda sementia.
- 2 Intellectus s. pro defectu. cap. nisi. de renunciat.
- 3 Intellectus cap. fin. de atat. & qualit.
- 4 Excommunicatus minori & manens in mortali differunt.
- 5 Scientia & morum defectus quo ad beneficia ut æquantur.
- 5 Scientia eminens non requiritur, nec atat, et honestas maxima. nu. 6.
- 5 Beneficio quarendo non sufficit omnis honestas Deo grata; neque contra quæ sufficit illi quarendo est Deo grata.
- 6 Beneficij collationem qualis morum defectus inuadat.
- 6 Beneficiarius qui morum honestate debita caret.
- 7 Peccatum omne mortale non tollit morum honestatem.
- 8 Crimina qua irregularitatem gignunt remissive.
- 8 Irregularis ob infamiam missans non sit noue irregularis.
- 9 Beneficio quis infamis inhabilis.
- 10 Intellectus s. fin. cap. cum in cunctis. de elect.
- 10 Collatio facta indigno nulla est, & deuoluitur ad aliam.

DECIMASEPTIMA Exceptio colligi potest, ex resolutione aliorum quinque argumentorum formarum pro præfato C. in exceptione decimaquinta.

K Ad

1 Ad quintum quidem, concedendo, aliquos prælatos conferre quidem beneficia pueris, & illitteratis, & parum scientibus; nunc pretio, nunc carne, nunc ignorantia, nunc Diabolo suadente: sed male facere. Alios itē eruditos Deum timentes, & magis, quæ Christi sunt, quam sua quærentes ab huiusmodi collationibus perinde abhorrere, ac a facie colubri. quippe qui noverunt illud Leonis Papæ I. epist. 85. ad Episcopos Africanos, relatum in cap. miramur. 61. dist. *Miramur vt indignis quibuslibet, & longe extra sacerdotale meritū constitutis gubernatio Ecclesia credatur,* & cet. Cui consonat illud Ecclesiæ Gallicanæ in tit. de elect. §. & quoniam. *Qui dolose, vel negligenter, ac timore Domini postposito in re tam graui se gesserint, sicut auctores sunt in causa malorum pastorum; ita principes fient pœnarum, quis ipsi mali pastores in districto Dei iudicio patientur.* Quibus Glossæ matarius eruditissimus ibidem addebat: *Horranda, & timenda sententia hæc est, ad quam, amabo, vigilanter attendant electores, & collatores beneficiorum.*

2 Ad sextum autem respondeo, præallegatum §. pro defectu. cap. nisi. de renunciat. intelligi posse de cessione facti non iuris. Pro quo intellectu facit, quod Cardin. ibi ait, in casu illius. §. ob scientiæ defectum, de quo ille loquitur, potuisse deijci Episcopum, etiam inuitum, sicut in cap. fin. de ætat. & qualitat. Et ita, nihil necesse esse dicere, illum §. agere de illo, cui valida fuit de Episcopatu facta prouisio. Secundo item intelligi posse præcitatum §. de illo, qui parum sciebat: sed spem sufficienter sciendi præbebat tempore, quo prouisio Episcopatus, vel electio, & confirmatio de illo sibi fuit facta. Tertio, potest intelligi de illo, qui satis quidem sciebat, cum fieret Episcopus: sed postea vel morbo, vel alio casu ignorantiam incurrit eorum, quæ suo erant officio necessaria: & ita parum nostro proposito congruit.

3 Ad septimum verò respondetur, cap. fin. de ætat. & qualitat. intelligendum esse eisdem duobus modis prioribus, quibus paullo superius dicebamus intelligendum esse §. pro defectu. cap. nisi. de renunciat. non autem tertio modo: quia eo casu inuitus deijci nequit, cap. fin. de cleric. agrotan. & cap. indicas. 3. quæst. 9.

4 Ad octauum respondetur, concedendo, quod morum honestas

itas necessaria quidem est in promouendo, sicut & litterarum
 scientia. adeo quod collatio facta letali peccato infecto non est
 valida, secundum Panormit. in cap. sicut nostris. de iureiur. nu.
 3. & in cap. si celebrat. de cleric. excommunic. minist. nu. 6. per
 illum text. qui probat, adiuncta gloss. Ioan. in cap. 1. 98. dist.
 collationem factam excommunicato minori excommunicatio-
 ne non valere. quam tamen opinionem nos aliàs ibi late proba-
 uimus per cap. sicut. de iureiur. & alia multa, quæ docte ac di-
 ligenter in hoc struxit Felin. in cap. dilectæ. col. 3. & 4. de ex-
 cept. Contra quam etiam tenuit Ioannes Maior in 2. lib. sent.
 dist. 44. quæst. fin. col. 4. nimium tamen carpendo Panor. &
 dicendo eius dictum esse quoddam somnium, quod certo non
 dixisset, si satis perpendisset ea, quæ nos hic olim, & nuper in
 Miscellaneis de Orat. Miscell. 39. & seqq. perpendimus. Licet
 enim non omnis collatio, & electio, reddantur ipso iure nulla
 propter quæcunque peccata mortalia collatarij, etiam graua:
 quod Compostellanus omnium clarissime in præcitato c. cõside-
 remus. col. 4. de elect. dixit: redditur tamè aliquando ipso iure
 ppter aliqua infra scripta. non enim redditur nulla regulariter.
 Primo, quando peccata sunt occulta, licet sint graua. Secun-
 do, quando peccata letalia sunt leuiora, licet sint publica: argu-
 5 mento a contrario sensu cap. fin. de tempor. ordinand. Tertio,
 quando peccata illa transierunt, & facta iam pænitentia pecca-
 tor in eis non perseuerat, habita indulgentia & dispensatione,
 (qua parte opus esset.) Quorum ratio illa est, quod, quemad-
 dum supra diximus, Concilium noluit per cap. cum in cunctis.
 de elect. inducere necessitatem scientiæ eminentis in promouē-
 do, ad hoc vt promotio ipso iure teneat: sed satis esse non om-
 nino carere litteratura, & spem maioris profectus præferre;
 ita noluit inducere necessitatem honestatis morum heroicorum,
 & eminentium, vt promotio teneat: sed sufficientem; hoc est
 ne omnino morum honestas desit, & spes mediocrium artin-
 gendorum præferatur. Sicut etiam ætatis maturitatem Con-
 cilium illud exigit: non tamen eminentem & perfectissimam,
 sed quæ mediocris sit, vel ad mediocrem tendat, attenda benefi-
 ciorum qualitate; puta triginta annorum conpletorum in Epi-
 scopatu;

6 *scopatur*, trigintaquinque inceptorum in dignitatibus, & curam animarum annexam habentibus : in alijs autem minorem . Sicut item licet amicitia diuina , & morum honestas Deo grata , quæ sola caritate infusa cõstat, quocũque peccato capitali quãlibet momentaneo, & paruo pereat omnino (quæ nostra miseria est) vt tradit S. Thom. fides tamen, spes, & aliæ virtutes acquisitæ non pereunt , et propter multa grauiamortifera peccata, vt eleganter affirmat, & probat idem S. Tho. comuniter receptus 1. 2. q. 71. ar. 4. & 2. 2. q. 24. art. 10. & 3. par. quæst. 87. art. 1. & in 3. sent. dist. 27. quæst. 2. art. 4. quæstiunc. 4. & nuper definiuit Sacrosanctum Concil. Trident. sess. 6. cap. 14. & cano. 28. Et econtrario non omnis , qui habet gratam Deo morum honestatem habet beneficiario necessariam . Multi enim sunt irregulares ob peccata , & excommunicati : qui tamen per contritionem sunt grati Deo, cap. dixi . de pænitent. dist. 1. carent tamen , vt mox dicam , morum honestate ad hoc necessaria .

7 Peccatum autem mortiferum, ob quod collatio, vel electio redditur ipso iure nulla , est primo peccatum , ob quod Ecclesia censuit, quem ipso iure irregularem ex natura criminis, secundum Compostellanum in præcitato cap. considerauimus. ab omnibus receptum . quale est homicidium , cap. 1. de homic. cap. miror. 50. dist. & §. 1. de consec. dist. 1. vbi late de hoc scripsimus. Et alia multa sunt talia crimina , quæ videas in cap. nisi cum pridem. §. 1. de renunciat. per gloss. in verb. dumtaxat. & omnes scribentes ibi: & per eruditum Aluarum in lib. de Plâctu Ecclesiæ lib. 1. art. 48. & per Rhapsodos, & Summistas in suis locis: & per Nicolum Plouium (sed frigide) in lib. de irregularit. reg. 50. quod prius , & grauius tractauit Gundisaluus a Villadiego, vir vtique doctus , & grauis in lib. de irregularitat. quibus omnibus diligentius, vtilius, copiosius simul & compendiosius longo tempore post horum editionem tradidimus nos, in Enchirid. Confessarior. cap. 27. a nu. 191. & seqq.

Secundum peccatum , quod reddit collationem nullam , est id, quod est notorium iuris, vel facti depositione dignum , cap. si. de tempotib. ordinar. quod qui admisit, etiam peracta pænitentia non potest celebrare ante dispensationem , neque promoueri

moueri. Quia licet tales notorie criminosi non sint irregulares irregularitate, quam solum crimen inducit: sunt tamen ea, quam infamia criminis gignit, vt communis doctorum opinio affirmat in præcitato cap. si. & prædictus Gundifalvus in præcitato lib. de Irregularit. col. 9. & 10. & præstantius doctissimus itidemque diligentissimus Cosmas tit. de concubinariis verb. inhabiles. Et vt omnes ij sunt irregulares, ita nec celebrare possunt, neque promoueri ante dispensationem Papæ, vt ait Gundifalvus, uel ante dispensationem Episcopi in adulterio, & minoribus criminibus, vt ait Cosmas. Immo si celebrant nouam contrahunt irregularitatem, secundum eosdem, & Panor. & Communem in præcitato cap. si celebrat. de clerici ministran.

8 Sed Innoc. & quidam alii clamant ibidem quo ad hoc posterius. & in iis Imola in cap. 1. col. 4. de iudic. quibus libenter subscribo. Tum quia communis cogitur ponere differentiam inter irregularem posteriorem, & priorem, quam omnes fatentur, vt Cosmas ubi supra tradit. Tum quia ratio Immolensis, qui sequitur Innoc. firmissima est. Et Petrus Rauennas in quodam dicto extrauagan. quod ponitur in Alphabeto aureo fol. 186. tu scis, ait, communem tenere, eum, qui propter defectum esset irregularis, non incurrere nouam irregularitatem, celebrando ante dispensationem. quod ex stylo Curie deprehendi, ait, quæ cum dispensat super defectu, non solet dispensare super tali noua irregularitate. quod ante illum fuit testatus Innoc. in dicto cap. si celebrat. tum ob firmissimam rationem, quam nos addimus in dicto Enchirid. Confessar. cap. 27. num. 194.

9 Tertio, est peccatum coniunctum cum infamia, hoc est, cum quis de prædictis criminibus, siue suapte natura, siue ob infamiam, irregularitatem producentibus est apud probos & graues viros infamatus, per cap. omnipotens. de accusat. cap. inter defectos. de excess. prælator. & l. 2. C. de dignitatib. lib. 12. c. *Infamibus portæ dignitatum non patebunt.* de reg. iur. lib. 6. Et quamquam facile disputando teneri hoc possit, & libenter id affirmare, si ætatis nostræ mores corruptissimi tantum mundiciei paterentur: tamen libentissime contrariæ opinioni accedo, limitando illam Calderini in cõsil. 20. de præben. & aliis modis. vt scilicet colla-

tio

tio facta infami infamia facti tantum, & non iuris valeat quidē regulariter ipso iure, nisi in quattuor casibus. Primus, quando illa infamia ex notorio peccato graui nasceretur iuxta proxime dicta. Secundus, quando de perseuerantia quoque in tali crimine est infamatus: & probatur vere crimen admissum fuisse. Hanc enim triplicem infamiam cum criminis veritate concurrentem, arbitror, inducere sufficientem morum defectū; quo nulla reddatur collatio beneficij facta huiusmodi infamato: argumento eorum, quæ ait Innoc. in cap. inter. de excess. prælator. num. 4. & Panor. in cap. fin. de re iud. quo casu procedunt, quæ rigidiora dixit Ioan. a Selua 3 par. q. 3. nu. 10. & 11. Tertius, quando talis infamatus esset iam accusatus, & lis super crimine penderet, præcitato cap. omnipotens. de accusationibus. Quarto, quā collatio fieret virtute mādati Apostolici, secundū Cald in d. conf. 20. de præb. & conf. 4. de accusat. qui casus extendi potest ad collationē factam per Romanū Pontificem & Legatū eius, nulla de hac infamia mentione facta. Quia primo illi semper super morū, ac uitæ honestate se fundant ad conferenda sacerdotia, ut eorū proœmia demonstrant. Secūdo, quia hoc est quid tale, quod expressum merito retraheret concedentē a concedenda gratia beneficiaria. ergo si tacetur, gratia redditur surreptitia. quin & arbitror Legatū in tentionē nō sufficere: quippe qui ius cōe tollere nequit, secundū gloss. c. fi. de hæret. lib. 6. cōiter receptam. Quamuis autem præfatus C. non patiatur defectum honestatis morum ob aliquod crimen a se admissum: patitur tamen defectum iudicij, & prudentiæ, sine qua nulla uirtus moralis consistere potest, ut dictum est supra in 11. exceptione nu. 2. post S. Tho. 1. 2. q. 58. ar. 4.

10 Ad nonum respondeo, compostellanum, Ioannem Andræ. Dominicum, & Felinum in argumento citatos (quod maxime demiror) non satis diligenter perpendisse illud cap. cum in cūtis. in §. si. dum aiunt, ibi non dici electionem, uel collationem indigno factam esse ipso iure nullam; sed solum potestate eligendi priuari eos, qui scienter id fecerint. Nam ibi aperte dicitur, potestatem illam eligendi, uel conferendi ad alium pro illa uice deuolui, si ponderas dictionem, Tunc, ibi positam, quam gloss.

prius dixit omniscius ille noster Ioan. Andr. in cap. cum nuntius. de testib. at grauissimus ille vir Hostiens. nulla ibi dixit, quæ cum præfatis conclusionibus pugnent; multa vero quæ
 2 eas magnopere probant atq. confirmant. Ait enim primo hæc: *Quamuis laicus possit recipi in spiritualem fratrem tamquam conuersus: nõ tamen in Canonicum, nisi esset litteratus, & vere clericus efficeretur. Et est ratio, quia hoc ius; scilicet Canonix, requirit personam litteratam propter maturitatem consilij sibi annexam, vt notatur de præbend. cap. super inordinata. Vnde debet vocari in Capitulo, & Episcopo consulere; de ijs quæ su. a prelat. sine consen. cap. capite nouit. & cap. quanto. Et paullo post. Canonici debent scire litteras, & seruire Deo in Ordinibus suis, & in officijs; 81. dist. cap. eos. & cap. si quis sacerdotum. ibi præcedente, & 96. dist. & 92. dist. per totam.* Gomelius autem affirmauit, sed cum nota dubitationis; scilicet, Forte, loquutus est, & minus quam Rota dicere voluit. Cum igitur Hostiensem approbet Rota, & Rotam Gomelius: & Hostiensis pro nostra fit conclusione totus: consequens est nec Rotam, nec Gomesium contra nos esse. & quando contra nos sentiret Gomelius; id obiter, & velut aliud agens sentit. & alij multi supra relati nobiscum ex professo sentiunt, in quibus est grauis scriptor Aluarus, de Planctu Ecclesiæ, lib. 1. art. 48. dicens illitteratum esse penitus irregularem: & cum eo dispensare non posse episcopum, in quod citat Inno. in cap. dilectus. de temporib. ordinandor.

3 Ad secundum respondeo, concedendo illa omnia esse vera, quæ argumentum infert. quæ quamuis dura videantur indoctis: blanda tamen et pia eruditus sunt visa. Propter quæ ac similia verissimum fit illud Innoc. III. in cap. cum iam dudum. de præbend. Multa per patientiam tolerari, quæ si in iudicium deducerentur, iustitia id exigente, cassarentur. posteaquam improbe petentium importunitas, & nimia illa conferentium liberalitas, ne dicam prodigalitas, ætatis ad ordines, & ad beneficia terminos confundit: & pro scientia preces & pretium; & pro morum honestate nobilitatem, fauorem, potentiam, & diuitias substituit.

4 Ad tertium ægre respondeo. Dum enim omnibus per omnia placere cum Apostolo vellem, vereor ne multis in hoc displiceam. sed quia ipsemet Apostolus ait ad Galat. cap. 1:

L si

Si adhuc hominibus placere Christi seruus non essem. Et Actorum §. docemur oportere magis obedire Deo, quam hominibus. concedo primo, omnes beneficiarios qui petierunt beneficia: immo, & qui collata sibi absque petitione sua acceptarunt non habentes ullam litteraturam, vel habentes quidem aliquam: sed non sufficientem, nec præferentes spem maioris profectus per c. non est putanda. sub finem 1. quæst. 1. cuius verba sunt: *Quisquis ergo sacerdotium non ad elationis pompam, sed ad utilitatem adipisci desiderat, prius vires suas cum eo, quod est subiturus onere metiatur; ut si est impar, abstineat: & ad id cum metu, etiam cui se sufficere existimat, accedat.* Facit l. idem iuris. §. 1. ff. ad leg. Aquiliam. quæ omnium vna est conclusio: quæ latius comprobari posset ex ijs, quæ in principio exceptionis 7. supra eod. nu. 3. & in cap. 1. §. caueat. de penitent. dist. 6. scripsimus.

Secundo, dico eum beneficiarium, qui litteraturam suo beneficio sufficientem non habet, teneri ad eam sibi quærendam quamprimum sibi commode potest, quod si non fecerit, peccare: determinatio est singularis Panorm. in cap. venerabilis. sub finem de præbend. communiter recepta: quam nos cum alijs tractauimus in præcitato §. caueat. cum de scientia confessorio necessaria agimus: & nuper in Miscellaneis de Oratione, Miscell. 41. & seqq.

- 5 Tertio dico teneri posse collationem illitterato factam, quæ nulla est a principio, si litteras ille addiscat; & qui contulit ei beneficium in sua voluntate perseveret reuiuiscere, tacita quadam collatione veluti repetita, argumento eorum, quæ Panorm. scribit in cap. cum ex officij. de præscript. de collatione facta ab Episcopo ante deuolutionem potestatis, ea post ad ipsum deuoluta: et eorum quæ latius ibi scribit Felin. nu. 36. quod tamen limito quando ab initio bona fide beneficiarius illud acceptasset, & possessionem eius adeptus fuisset. Nam si sciens & prudens collationem sibi factam non valere consensisset ei, virtuteque illius possidere cœpisset, vitium intrusionis contraxisset videri potest, secundum ea, quæ Panorm. dixit in cap. qualiter. & in cap. quisquis de election. cap. 1. de concess. præbend. cap. præterea. de iur. patron. & ea quæ Felin. tradit in c. in nostra. coroll.

coroll. 2. infra eod. de intrusion. quæ nos profundius & resolutius tradidisse arbitramur in cap. cum iam dudum. de præbē.
 7 Et quamquam ignorantia iuris: vt plurimum non excludat. reg. ignorantia. lib. 6. §. notandum. 1. quæst. 4. cum multis vtrobiq. citatis. Quando tamen paruulus esset huiusmodi illitteratus, vel maior: sed rusticus, aut cum virorum grauium, & doctorū auctoritate id accepisset, satis eū arbitror excusari posse a pœnis intrusionis, licet collatio nulla maneat, argumento eorum, quæ in dictis iuribus adnotantur: & in l. athletæ. §. de rusticis. de excusationib. tutor. & curator.

8 Quarto, dico ex ijs inferri remedium, salutis animarum huiusmodi Canonicorum & beneficiariorum, vt scilicet addiscât ea, quæ suis beneficijs bene regendis sunt necessaria. Neque verecundentur id facere, cōsiderantes illud magni & grauiissimi nostri patris Augustini, in c. si habes. 24. q. 3. *Senex enim a iuvene. & Episcopus tot annorum a colloca, nec dum anniculo paratus sum doceri.* Et illud Senecæ: *Nulla ætas sera est ad discendum;* etiam vsq; ad 88. annos, ut ait gloss. in illo cap. si habes. per text. illum singular. in l. apud Iulianum. ff. de fideicon. libert. Quæ habet Pomponium Iurisconsultum peritissimum, octagesimum octauum annum agentem memorem fuisse illius sententiæ: Et si alterum pedem in sepulchro haberem adhuc discere vellem. Quod summa cum laude multos fecisse legimus, & facere vidimus, suasoresque vt facerent nonnullis fuimus. Quin & scimus clarissimum virum eundenq. prouidentissimum Episcopum Zamorensē Dom. Ioannem Emmanuelem Zamoræ & Tauri, & alijs sui Episcopatus opidis ad id opportunis ante paucos annos coegisse parochos capite iam canos, & qui sexagesimum agebant annum, ad discendas litteras latinas, quas vel numquam didicerant, vel parum in eis procederant.

*EPILOCUS, HUIUS ET SEX
precedentium Exceptionum.*

CVM ergo gratia Papæ beneficiaria saltem tacite contineat illam clausulam: Si est dignus ea, is, cui fit, cumque digni

tas illa maxime debeat adesse tempore quo gratia sortitura est effectum : Cumq. præfatus C. tempore illo, Cantoria in sua gratia contenta non esset dignus, tum propter amentiam, tum propter omnimodum prudentiæ, vel certe necessariæ speique illam quærendi defectum, consequens profecto est nihil ei per has litteras quæsitum esse. Consequens item, eum, vel (quia res, quam non satis capit, parum eum mouet) procuratores & fautores ipsius qui rem probe percipiunt, dum per eas aliquid ipsi quæsitum esse contendunt Deum Optim. Maxim. grauer offendere, menteque alta reuoluere debere illud Poetæ :

*Si genus humanum & mortalia temnitis arma ;
At sperate Deum memorem fandi atque nefandi .*

DECIMANONA EXCEPTIO.

S V M M A R I V M .

- 1 Beneficij incapax maior xxv. annis curatorem habens.
- 2 Papa raro dispensat directe super scientia, & honestate.
- 3 Furiosus & maior curatorem habens exæquantur.
- 4 Beneficia cur non querit maior curatorem habens, alia vero sic.
- 5 Beneficium requirit potentiam propriam ei seruiendi.

DECIMANONA Exceptio, quæ tam cap. nostrum. quam cap. cum adeo. infra eodem tangit, est, quod C. maior est 30. annis; & tempore quo suus accessus sortiturus erat effectum, curatorem habebat bonorum suorum pridem a iudice illi datum. at maior 25. annis bonorum suorum curatorem habens indignus est omni beneficio Ecclesiastico; præsertim eo, cui regimen aliquod inest, etiam si longe minus quam præfatæ Cantoriæ infuerit. Primo, per l. in quæstione. §. minores. C. de sententiam passis. quæ habet patri dementi, furenti, vel prodigo non esse committendam filij gubernationem. Per quam Bal. in citato c. cū adeo. ait prodigo & bonis interdicto non esse committenda Ecclesiæ gubernacula. Secundo, per cap. indecorum.

rum. de ætat. & qualit. ibi : Indecorum est, quod hi debeant Ecclesias regere, qui non nouerunt gubernare seipfos.

- 2 Et ne dicas contrarium probare cap. præcedens quod incipit ex ratione ; habetque pueros, qui se regere nesciunt, posse saltem per dispensationem Ecclesias tenere. Considera primo, quod Papa in casu illius cap. dispensauit saltem tacite, vt pueri tenerent dignitates, quas iam saltē male possidebant ; sed non vt administrarent eas per se : sed per alios. Considera secundo, nullam esse præfato C. dispensationem eiusmodi, quo ad ætatē virilem : licet quo ad puerilem fuisset qua parte Papa voluit locū fore accessui, etiam in puerili ætate, si conditio, sub qua dabatur impleta fuisset. Considera tertio raro, aut nūquā Roman. Pontificem super defectu morum & scientiæ ac prudentiæ principaliter & directe dispensare : quāuis indirecte id sæpe faciat dispensando super gradu, & ætate ac per quandam consequentiam indirecte propter spem futuræ, & quidquid cum alijs faciat ; cū præfato C. saltē id non fecit. Tertio, pro hac exceptione facit l. Fulcinius. §. plane. ff. ex quibus caus. in poss. eat. quæ post quædam de furioso statuta hæc uerba subiicit. idemque in prodigo dicendum, ceterisque qui curatorum ope iuuantur. Quarto, quod huiusmodi maior curatorem habens cui bonis interdictū est æquiparatur furioso. l. furiosi. ff. de reg. iur. cuius uerba sunt : Furiosi, vel eius cui bonis interdictum est, nulla uoluntas est. Similis text. in prædicto §. plane. & l. is cui. ff. de uerb. oblig. & l. si prædia. ff. de reb. eor. & l. i. C. de curator. fur. & in §. & hæc diximus. Authent. vt hi qui se res minor. obligat. haber. perhib.
- 4 Quinto, quod Baldus in cap. cum adeo. nu. 10. ab alijs receptus sensit non posse Papam, saltem potestate ordinaria indulgere ac dispensare vt beneficium Ecclesiasticum conferatur ei, cui bonis interdictum est. quia id contra ius naturale uidetur esse, per ea, quæ in principio exceptionis 7. adduximus. Idem quod Baldus tenet etiam expresse Felin. in hoc nostro cap. num. 7. & Petrus Rebuffus, in lib. de pacific. possess. qui inter triginta genera personarum ad beneficia Ecclesiastica inhabilium secundum locū dedit ei, q. cū maior sit, curatoris ope iuuatur. idē et tenet Steph. Aufser. in add. ad Capel. Thol. dec. 488. An sit petēdū.

Con-

4 Contra exceptionem tamen hanc facit, quod licet maior, curator habens, & is cui bonis interdictum est, regulariter exequentur furioso per prædicta: non tamen quo ad acquisitionem. Quia non prohibetur sibi adquirere. l. is cui. in princ. de uerb. obligat. l. certi cōdictio. §. quoniam. uers. item quæri potest. supra si cert. petat. & notat Bart. in dicta l. furiosi Nam quia respectu acquisitionis prodigus pupillo æquiparatur, non potest quidem obligari sine tutoris auctoritate: & tamen sibi adquirit. §. i. iñtit. auctorit. tutor. l. pupillus. de acquirend. rer. dom. ff. & notat Alexand. in dicta l. is cui in princ. de uerb. obligat.

5 Ad hoc respondeo primo, quo ad propositum nostrum sufficere, quod maior curatorem habens æquiparetur pupillo. quandoquidem hæc, de qua loquimur Catoria, pupillo conferri nequit sine dispensatione: Ergo neque tali maiori, nec per cōsequutionem præfato C. qui nullam talem dispensationem, ut supra in septima & decima exceptione tactum est, habet. Secundo respondeo, prædicta procedere quidem in contractibus: non autem in beneficijs Ecclesiasticis. Ratio diuersitatis illa sit, quæ quæsitæ per contractus curator administrat: quæsitæ uero beneficia regere, ac illis inferuire non est curatoris: sed personæ ipsius acquirentis onus & munus. Ut enim quis idoneus dicatur beneficio in seruiendo, non sufficit potentia id faciendi per alium: sed necessaria est potentia propria cap. super inordinata. & cap. extirpandæ. §. qui uero. & quod ibi adnotauit Panorm. de præb. Vbi nos id anno superiore dilatabamus.

VICESIMA EXCEPTIO.

SUMMARIUM.

- 1 **R**egula Cancellariæ reuocatiuæ gratiarum tenor.
- 2 Accessus expectatiua quædam, & cuius inuentum.
- 3 Accessus quædam collatio, conditionalis.
- 4 Expectatiuarum reuocatoriam omne ius ad rem tollere.
- 5 Alternatiuam ordinariorum coadiutoriam tollere.
- 6 Accessus & regressus non esse in fauore pares.
- 7 Accessus coadiutoria inferior est fauore,

Statu-

- 8 Statutum in vno exequutorum quando includit alterum.
 9 Papæ falso imponitur venditio beneficij: quamuis id posset.
 10 Priuilegium pretio concessum, vt sine causa irreuocabile.
 11 Consueta tacite intelligi etiam in hoc.
 12 Causa qua requiritur non præsumitur in Principe.
 13 Priuilegium concessum pretio quod reuocari potest.
 14 Beneficijs in Ecclesiasticis vt quodlibet liceat Papæ.
 15 Accessum habenti consilium vtile.

I VIGESIMA Exceptio, quæ materiam cap. i. & cap. mandatum. huius tituli tangit, illa est, quod is præfati C. accessus expresse videtur esse reuocatus per regulam Cancellariæ vndecimam, quæ forte per errorem pro decima fuit excussa Sanctissimi Dñi nostri D. Pauli III. Ecclesiæ Christianæ nunc feliciter præsentis. Cuius similem omnium Romanorum Põtificũ primus olim fecit Bonifacius Octauus: licet nõ adeo fortẽ vt Paulus: de qua tractat cap. fin. de concess. præben. lib. 6. Cui etiam similis: sed non æque fortis est illa Innoc. VIII. in regula Cancell. 10. Regulæ Pauli verba hæc sunt: Item reuocauit quascunque expectatiuas & collationes, mutationes, ac reualidationes, & extensiones, eas quomodolibet concernentes, etiam si qui per eas in Canonicos sub expectatione præbendæ, vel portionũ creati, aut recepti fuissent. Nec nõ alias quam super quibus per Cancellariam Apostolicam litteræ in forma solita expedire consueuerũt. Reseruaciones etiam mentales, ac si non emanassent, de quibusuis etiam Patriarchalibus, Metropolitanis, & aliis Cathedralibus Ecclesijs, ac Monasterijs, & beneficijs vacantibus, cum prouisionibus, & commendis, alijsque dispositionibus, seu de promouendo & commendando, aliasque disponendo mandatis & extensionibus inde secutis. Nec non absque cõsensu coadiutorias, seu coadiutorum deputationes, etiam cum successione per dictum Clementem & alios Roman. Põtif. suos prædecessores in fauorem quorumcunque, & quibuscunque, etiam S.R.E. Cardinalibus, & sub quibusuis verborum formis, etiam Motu proprio, & de Apostol. potestatis plenitudine, seu Cõsistorialiter concessas, factas, ac facultates nominandi, reseruandi, conferendi, commendandi, & aliàs disponendi, quæ ab eisdem

eisdē prædecessoribus emanarunt, illarumque vigore factas nominationes, & reservationes. Quo ad ea, in quib⁹ nondū vere; non autem per decretum in illis appositum sunt sortitæ effectū. Nec alicui quascunque declarationes, aut præferuatiuas, vel ex tunc prout ex die reuocationis huiusmodi restitutiuas, & reuoludatiuas clausulas, vel adiectiones; etiam si in illis decretum esset, illas ex tunc effectum sortitas esse, & ius in re quæsitum fore aduersus reuocationem huiusmodi in aliquo suffragari: ac tenores & formas omniū prædecessorum pro expressis habere voluit. Hactenus regula. In qua pondero primum verbum expectatiuas, quarū de numero hanc gratiā esse constat ex præludijs: nu. 8. & vltra ibi allegata probatur in regula eiusdem Pauli III. reuocatoria, quæ publicata fuit 11. Decembris 1535. quæ dum gratias expectatiuas reuocat, excipit accessum. at exceptio de regula esse debet per ea multa, quæ citat Decius in regula 1. ff. de regul. iur. & Felin. in cap. quoniam. de lit. non contest.

3 Et si dicas ibi non solum poni verbum, expectatiuas, sed etiā addi alias gratias, considera quod in nostra quoque reuocatoria additur; Cum alijs dispositionibus: quod generalius est, quā verbum gratia. Præterea, constat accessum esse gratiam, & nō talem, per quam statim datur ius & accipitur: sed in futurū speratur accipi. ergo merito dicetur expectatiua, argument. cap. fin. de concess. præbend. lib. 6. Nisi dicas ex vsu communi Curix verbum restringi ad eas gratias quæ non habent speciale ac elegans nomen, quale habet accessus, regressus, & coadiutoria. Sed obstat huic considerationi, quod hoc nomē accessus nouū est, vt sup. in prælud. nu. 5. dictū fuit, & ideo difficile fuerit hoc colligere ex tali vsu cōmuni. Præterea, vt mox dicam, in alijs regulis videtur illa excipi ab appellatione generali: saltem gratiarum in alijs, inquam; regulis Pauli, qui primus omnium videtur hoc nomine vsus in eis, sicut & suo tempore primum ea voce vti cœperunt, ni fallor, iurisperiti scriptores. Ideo cōmunis vsus non videtur hic allegari posse.

4 Secundo, pondera dictionem illam, quascunque, quæ ampliat verbum, cui adijcitur ad illa, quæ simpliciter prolatum nō comprehenderet, secundum gloss. in verb. quauis. clem. 1.

de

de re iudic. Facit gloss. clement. 2. verb. quouis. de electio. & gloss. clement. fin. uerb. quouis, de sent. excommunic. Tertio, pondera verbum collationes; quarum de numero est accessus, quippe qui est quædam conditionalis collatio, ut in præludijs est probatum. Pondera quarto, exceptionem illam: Necnon alias, quam super quibus, & cet. quod excipiendo illas videtur includere omnes alias. Quia exceptio firmat regulam in casibus non exceptis. l. quæsitum. §. denique. ff. de fund. instruct. cap. quoniam. de coniug. leprosf. cap. dominus. 3. 2. quæst. 7. Quarto, pondera verbum, Alijs dispositionibus, quod adiectum verbo, expectatiuas, comprehendere accessum in indiuiduo sentit Cassador in decis. vnica. de pactis. Quamuis dici posset verbum, Cum prouisionibus, in illa regula positum adiectionem esse illius verbi, Reseruationes, superius positi tantum, & non aliorum. Sexto, pondera verbum: Necnon absque consensu coadiutorias, & cet. Per quod reuocat etiam coadiutorias, quæ sine consensu, etiam cum futura successione concessæ fuerunt. Septimo, pondera, quod excipit coadiutorias de consensu concessas, non tamen excipit accessus. Octauo, pondero illa verba: Sub quibusuis verborum formis, & cet. vsque in finem. Per quæ, omnes clausulas gratiarum expectatiuarum, & conferuatiuas, & præseruatiuas tollit copiose. quia tenores omnium & formas pro expressis habere voluit. quod sufficit per ea, quæ late in prima exceptione num. 2. diximus.

- 4 Secundo, principaliter pro hac exceptione facit cap. final. de concess. præbend. Quod de similis reuocatoriæ regulæ, immo multo minus efficacis effectu agit, & declarat reuocari per eam omne ius ad rem in beneficio per litteras Apostolicas quæsitum, quantumcunque iuri in re fuerit propinquum, modo ad illud non sit penitus peruentum. at per accessum prædictum ante illam reuocatoriam non fuit ius in re quæsitum, vt palam est, & in præludijs num. 7. fuit probatum.

Tertio, facit, quod per hanc reuocatoriam censetur reuocata omnis dispositio collationem beneficij vacantis non attingens, etiam si sit collatio beneficij vacaturi propter verbum, Collationes, ibi positum. per quod id tenent omnes in illo cap. final.

Et etiam si beneficium vacasset iam & acceptatum fuisset, secundum omnes ibidem. immo & si iam iudicatum fuisset illud beneficium acceptanti deberi, secundum Petrum, & Perusinum ibi: immo & si collatio beneficij iam vacantis fuisset facta: sed nondum per collatarium acceptata, secundum Ioann. Andræ. Lap. Dominic. & Perusin. ibidem sub finem illius cap. at per hunc accessum ante Pauli reuocatoriam, quæ multis annis præcessit præfati A. mortem non fuit peruentum, nisi ad collationem beneficij vacaturi. ergo reuocatus videtur per illam

Quarto, principaliter pro hac exceptione facit, quod quando Roman. Pont. non vult in huiusmodi reuocatorijs accessum comprehendere, solet illum nominatim excipere. quod patet in regulis eiusdem Dom. Pauli. Nam in ea, quæ publicata fuit 11. die Decembris 1535. per quam gratias omnes expectatiuas a se concessas reuocauit, excipit accessum, & regressum, & de cōsensu coadiutorias. In ea item reuocatoria, quæ publicata fuit 22. Augusti 1536. idem facit. Cum igitur in hac reuocatoria solum exceperit vnum ex illis tribus; nempe coadiutorias de consensu beneficiarij concessas; consequens videtur eū noluisse accessum excipere. quia vnus inclusio alterius videtur exclusio. l. cum prætor. ff. de iudic. c. nonne de præsumptionib.

5 Quinto, principaliter pro conclusione hac facit decisio illa singularis doctissimi Cassadori in tit. de pactis; scilicet per alternatiuam concessam ordinario quo ad sex menses tolli coadiutorias, quæ cum futura successione dantur: quamuis nulla de illis mentio fiat.

Contra tamen hanc exceptionem facit primo, quod eam cōsequeretur, idem esse dicendum de omni regressu ante illam reuocatoriam a prædecessoribus Dom. Pauli concessa. quia par videtur ratio in illo accessu. ergo eodem iure sunt censenda, l. ilud. ff. ad leg. Aquo & cap. inter ceteras. de rescript. quod tamen sub durum videtur.

Secundo facit, quod casus exceptus a regula per rationis paritatem ad alium extenditur. l. his solis. C. de reuocand. donat. cap. cum dilecta. cum multis quæ ibi citat Dec. de confirmat. vtil. at in reuocatoria prædicta Dom. Pauli excipitur coadiuto-

ria

ria de consensu concessa . Ergo pari vel maiori ratione accessus & regressus videbuntur excepti .

Tertio facit, quod statutum in vno coæquatorum extenditur ad aliud. cap. trallato. de constitut. l. si quis seruo. C. de fur tis. adiuncta gloss. cap. miramur. de seruis non ordinand. glos. memorabilis in cap. si postquam. de elect. lib. 6. at regressus, accessus, & de consensu coadiutoriæ in hac materia videntur exæ quata. quod satis videtur colligi ex duab⁹ regulis D. Pauli, quas in quinto argumēto pro exceptione formato supra citauimus .

Quarto facit, quod in his accessibus, vt fertur, compositio interuenit : & si gratis quandoque conceduntur, id fit respectu laborum & meritorum antecedentium . Ergo quandam contractus vim habere videntur , vt Bald. ait in l. qui se patris. col. penultim. vers. hoc scias. C. vnde liber. id quod princeps concedit percepto pretio dicitur contractus venditionis, & non pri uilegium, etiam si vtatur verbo indulgemus . et idem dicit Bald. de illo, pro quo princeps habuisset aliquam dationem, vel factum, quod habeat commensurationem cum re concessa . contractum autem princeps non potest reuocare, cap. 1. de probat. cum alijs multis, quæ ibi ab hinc biennium scripsimus post Aret. Felin. & Dec.

Quinto facit, quod priuilegium etiam subdito concessum pretio, vel re quæ pretio æquipolleat recepta; immo & id quod ob remunerationem conceditur reuocari non potest, secundū ea, quæ post Aret. Felin. allegat, in cap. nouit. de iudic. nu. 8.

6 Ad horum primum respondeo, negando ex nostra conclu sione inferri, quod per regulam prædictam regressus ante illam concessi censeantur reuocati. alia est enim & longe maior ratio, qua regressus non reuocetur. Quia primo, regressus est re ditus quidam in ius pristinum, cui maxime fauemus; c. ab exor dio. 35. distinct. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis. cum multis alijs, quæ in hoc congerit Felin. in cap. cum omnes. nu. 8. de constitutionib. & in cap. cum accessissent. num. 5. eod. tit. & Cassador in specie loquens de regressu tradit in decis. 1. de pactis . Secundo, quod regressus causam habet de præterito : accessus autem minime . Tertio, quod per regressum non sic

præiudicat prædecessor Papa successori suo. Quoniam solum concedit ius, quod olim habebatis, qui ei renunciavit, quod etiam tempore successoris habuisset, etiam si nil prædecessor disposuisset.

- 7 Ad secundum respondeo primo, concedendo vnum casum exceptum a lege ad alium similem extendi; negando tamen illam reuocatoriam esse legem. sed quia c. final. de conc. præb. reuocatoriam appellat constitutionem, & omnis cōstitutio lex quædam est, cap. lex. 1. dist. ideo & regulæ Cancellariæ dicuntur leges saltem temporariæ, vt gloss. & Gomef. tradunt in earum procem. Securius est respondere secundo, negando rationem eandem militare in accessu ad illum conseruandū, quæ militat in coadiutoria. Quoniam per coadiutoriam cultus augetur diuinus & illius suppletur defectus, cap. quoniam in plerisque. de offic. ordinar. cap. fin. de cleric. ægrot. cap. indicas. 3. qd. 9. cap. scripsit. cum tribus sequentibus. 7. quæst. 1. cap. 1. de cleric. ægrotan. lib. 6. et graue præiudicium fieret ecclesiæ illarum sublatio. quoniam licet aliquot nomine tantum sint coadiutoriæ: multæ tamen sunt re ac nomine vtilis & necessariæ: cum tamen accessus econtrario sint fere omnes alterius generis, vt palam est.
- 8 Ad tertium respondeo, negando illa tria in iure æquiparari. quoniam in nullo cap. totius corporis iuris ea tria inuenias. et quamuis in aliquot regulis nouis ex æquo de illis disponatur: non tamen ex hoc sequitur illa esse vt plurimum cœquata. et ad hoc vt statutum in vno æquiparatorum habeat locū in altero, non sufficit ea in aliquo adæquari: sed oportet regulariter exæquata esse, secundum Angel. in §. ius ciuile. num. 20. vers. tertio fallit. de iure natur. gent. & ciuili. & Dec. in c. translato. de constit. quamquam non oportet ea ita exæquari vt nulla inter illa differentia inueniatur; secundum Francisc. Aret. in l. ex factō. notab. 6. ff. de vulg. Ad do qd̄ Cassador hoc in his terminis videtur sentire in dec. 1. de pactis.
- 9 Ad quartum & quintum simul respondeo, primo concedendo regulariter non posse principem sine causa reuocare suum contractum, neque priuilegium ob pretium, vel remuneratio-

nem.

nem concessum . at nego primo tale pretium interuenire in his vel sic benemerita considerari , vt gratiam faciant transire in vim contractus ; quoniam hoc consequeretur Papam vendere beneficia , quæ dato quod sine vitio posset , quod tamen multi , & in his Caietanus negant , de quo nunc nil pronuncio : tamen Sedem Apostolicam parum decet id audire . Quare malim dicere pecunias illas non in pretium gratiæ : sed in quandam Sedis Apostolicæ dignitatis honestâ sustentationem de more pio
 10 accipi. Secundo dico, regulam illam limitandam esse in priuilegio , per quod ius perfectum & irreuocabile acquisitum est : se-
 cus si ius reuocabile , secundum Aretin. in cap. nouit de iudic. quem sequitur Felin. ibi. num. 8. et vterque ponit exemplum in materia nostra ; scilicet in cap. 1. cum ibi adnotatis de concess. præbend. lib. 6. Facit id quod ait Bart. in l. qui Romæ. §. Flauius ff. de verbor. obligat. cõmuniter receptus ; scilicet , eum qui donauit alicui cum pacto , quod post certum tempus res sit ecclesiæ , posse remittere illud pactum in præiudicium ecclesiæ ; saltem si nil in hoc illa egit . quoniam , vt ibi ait Imolens. l. id quod nostrum . de regul. iur. ff. de illo , quod nostrum est irreuocabiliter intelligitur . non autem de illo quod reuocabiliter .

11 Tertiõ respondeo , eum qui accessum , & alias gratias expectatiuas a Romano Pontifice siue gratis , siue pretio impetrat , ea conditione saltem tacite impetrare , vt si in vita concedentis nõ habuerint effectum , postea per successorem possint reuocari . Quoniam omnes Pontifices post Bonifacium Octauum eiusmodi reuocationes facere consueuerunt statim post suam promotionem . et quæ consueuerunt fieri , tacite intelliguntur , cap. cum M. de constitut. l. si. C. de fideiussor. l. quod si nolit. §. qui assidua. ff. de ædil. edicto. et ideo si quidquam damni huic proueniat , imputet sibi qui debuit id præuidisse .

Quarto respondeo Principem Roman. ex iusta causâ posse reuocare contractũ & priuilegiũ pretio concessum , argum. l. Lucius. ff. de euitio. & l. item si verberatum. ff. de rei vend. & eorũ quæ late traduntur . in cap. quæ in ecclesiar. de constitut. & in cap. 1. de probationib. per Felin. & Dec. & alios per eos citatos alibi. Et secundum cõmunem opinionem præsumitur prin-
 ceps

ceps in dubio facere cum caussa, quādo facit aliquid quod sine illa non potest, vt tradit Cyn. in l. fin. C. si contra ius, vel vtilit. & Panorm. communiter receptus, in dicto cap. quæ in ecclesiar. & in c. ad hæc. infra eod. Hæc tamen solutio non videtur firma. Nam, ut in illo cap. ad hæc. dicemus, illa opinio communis non uidetur uera, per ea quæ Felin. & Decius tradunt contra Panorm. in illo cap. quæ in ecclesiar. & Dec. contra eundem in dicto cap. ad hæc. & in cap. cum inter. de exceptio.

13 Quinto respondeo, pecuniã quam Rom. Pontifex propter huiusmodi accessus accipit, ad suam personam sustèrandam accipere, veluti reditus quosdam suo tempore prouenientes. Et quamuis per eam obligetur ipse ad seruandum illos, dum viuit: non tamen ideo successor ad id tenetur, argum. eorum, quæ in cap. 1. de solutio. notantur, & in cap. fin. ne prælat. vices suas, & in l. defuncta. ff. de usufr. & quemmadmodum. Et hæc uideatur ratio germana, quare in hac reuocatoria Paulus non excipit accessus, & in reuicatorijs alijs posterioribus excipit. Quoniam in hac reuocat prædecessorum gratias; in alijs vero suas. et magis tenetur ad conseruandas suas, quam alienas propter compositionem secum factam. Et quia per huiusmodi accessus & compositiones prædecessorum quoddam præiudiciũ fit successoribus, dum collationes eorum tempore vacaturas, & pecunias eorum tempore recipiendas illi præriperunt & præoccuparunt. Quare merito eos successores reuocare possunt.

14 Sexto ac postremo, quod attente perpendendum existimo, argumentũ hoc nil aduersum præfatũ E. concludit, vel euincit nõ potuisse Papã per illam reuocatoriam accessibus derogare. quod tamen nullus iurisperitus mea sententia dicere audeat. Nam si expresse accessus sustulisset, sicut & coaiutorias sine consensu concessas, nemo diceret, eos non fuisse sublato propter rationes præactas. et quia materia est beneficiaria, in qua Papæ secundum comunẽ quodlibet licet, & quem uoluerit sine ulla caussa suo beneficio priuare, per multa, quæ tradebat Felin. in c. quæ in ecclesiar. de constit. nu. 39. quamuis nos in contraria soleamus esse opinione, securi Card. in consil. 141. Sãtissimus dñs noster; in qua etiã nunc perstamus, quo ad beneficia

cia iam quæſita: quamuis quo ad expectatiuas & alias gratias beneficiorum quærendorum, omnino noue (quod addo propter regressus, per quos solum reſtituitur ius antiquum) quæ, vt ſemper fuerunt iuri exoſæ, ita nonnumquam Deo diſpicient, numquam a communi diſceſſimus, neque nunc diſcedimus. Immo arbitramur erudito cuiſlibet viſum iri iuſtius, poſſe Rom. Pontificem tollere acceſſus a ſuis prædeceſſoribus conceſſos, quam alias generaliores expectatiuas. quoniam primo ratio pecuniæ a prædeceſſore acceptæ ſibi nõ obſtat per quintam ſolutionem. et ſecundo illi maius mortis alienæ captandæ uotũ inducunt, argumento c. 2. iuncto cap. accedens. & cap. conſtitutus. de conceſſ. præbend. vnde Eccleſia Gallicana etiã regressus nullatenus admittit, quaſi peccatorum quædam fomenta & animarum ſcandala. quod & nos ſeruari olim vidimus dum in Academia Tholoſana, multis nominibus nobis ſuſpicie da prælegebamus, & Petrus Rebuff. in gloſſ. 2. tit. de reſeruat. in Concordat. teſtatur. Vt ergo, ſemel finiã, & quod ſentio libere dicam, iuri conſonantius videtur per eam reuocatoriam regressus quidem non reuocari. quia iure antiquo & in eo reſtitu fauorabili nituntur. Non item coadiutoriæ de conſenſu conceſſæ; quia illæ præſeruantur expreſſe. acceſſus autem reuocari, niſi ſtylus Curiæ aliud habeat; quod certe mihi necũ de. conſtat; neque arbitror conſtituiſſe rerum Romanarum pe
 15 ritiffimo Caſadori. Quare etiam atque etiam habentibus acceſſus conſulo, vt ſi quando antequam illi ſortiantur effectum Roman. Pontifex, qui eos conceſſit, moriatur, conſeruationem illorum a ſucceſſore requirant: niſi eorum, quos intra annũ mor ti ſuæ proximum conceſſiſſet. Quoniam illi per regulam, quæ decima eſt Pauli, & duodecima Innoc. conſeruantur. Nuper autem longo tempore poſt hæc edita vetuit Concilium Tridët. ſeſ. 2. 5. cap. 7. de reformat. omnes acceſſus, regressus, & coadiu torias cum futura ſucceſſione in hæc verba: *Cũ in beneficijs eccleſia ſticis ea, quę hereditaria ſucceſſionis imaginem referunt, ſacris conſtitutioni bus ſint odioſa, & Patrum decretis contraria; nemini in poſterum acceſſus, aut regressus, etiam de conſenſu, ad beneficium eccleſiaſticum cuiuſcumque qualitatatis concedatur; nec hætenus conceſſi ſuſpendantur, extendantur, aut transferantur.* Et paullo infra: *In Coadiutorijs quoque cũ futura ſucceſſione idem*

idem posthac obseruetur, vt nemini in quibuscunque beneficijs ecclesiasticis permittantur, nisi certo casu cum certa forma ibi expressa. per quod decretum tollitur necessitas vtendi consilio nostro predicto, donec contra illud incipiat dispensari, quod vtinam nunquam fiat. Addam tamen aliqua huc pertinentia in auctario quod in sequentis exceptionis fine adiugio.

VIGESIMA PRIMA EXCEPTIO.

SUMMARIUM.

- 1 **C**lementina vtantis successionem tenor.
- 2 Intellectus cap. ad extirpandas. de filiis presbyteror.
- 3 Lex vt futura tantum & non preterita respicit.
- 4 Ratio qua de preterito legem efficit declaratoriam.
- 5 Lex etiam antiqui iuris declaratoria, qua sola futura comprehendit.
- 6 Accessus per compositionem solere dari. nu. 7.
- 8 Lex non respicit futura, cum inuolueret preterita. nu. 9.
- 10 Legitimitas primogeniti non tollit ius secundo genito quassitum. nu. 11.
- 12 Religionis ingressus mariti vt non preiudicat uxori
- 13 Testamentum ante nouam legem perfectum valet, etiam; & cet.
- 14 Appellatio vt non suspendit effectum futurum excommunicationis.
- 15 Beneficium ob causam dimissum, ea non sequuta, reddendum.
- 16 Princeps non preiudicat tertio, etiam per legem communem.
- 17 Lege habita pro infecta non tolli ius ante quassitum.
- 18 Actio de dolo datur in permittentem incipere, & non perficere.
- 19 Intellectus communis cap. 2. de concess. prebend. lib. 6. nu. 20. & 21.
- 22 Conditionale debitum perit per incapacitatem.
- 23 Intellectus regulae factum legitime. de reg. iur. lib. 6.
- 24 Ius ad beneficium per inhabilitatem perditur. nu. 25.
- 26 Expectatiua generalis ante clem. de filiis presbyteror. ad qua non prodest.
- 27 Accessus plus iuris confert, quam expectatiua.
- 28 Expectatiua omnis conditionalis semel, multe vero bis,
- 29 Accessus & regressus non tollitur vt alie expectatiue. nu. 30.
- 31 Clementina prefata filijs ante illam natis nocet.
- 32 Adeundi potestatum alia ius per se subsistens, alia non.
- 33 Accessurus non habet plus iuris, quam heres. nu. 34.
- 35 Preiudicium primum, non secundarium attendendum.
- 36 Causam immediatam non mediatam considerandam.
- 37 Alciatus laudatus, paullo post omittitur.

cessorem præfati E. hanc de qua contendimus Cantoriam obtinuit, & in fauorem eius resignauit. Et constitutio Clementis VII. extat, quæ filios illegitimos excludit à successione in beneficijs parentum, tam mediata, quàm immediata, in hæc verba:

2. CLEMENS VII. etc. Sane postquam feli. recor. Alex. Papa. III. prædecessor noster filijs præsertim sacerdotum in ecclesijs paternis succedere prohibuerat; easque nihilominus media intercedente persona filios ipsos habere disposuerat; cum passim sacerdotes vt ecclesijs suis filij eorum potirentur satagentes; in Alexandri prædecessoris huiusmodi dispositione confisi, ecclesias suas, quas ad eorum peruenire filios constituebant, in fauorem personarum; quæ ecclesias ipsas, etiam illarum possessione non habita in ipsorum resignantium filios ex fornicatione genitos illico mox resignare, ipsique filij Ecclesias ipsas dispensatione super natalium defectu; quem ex dictis Sacerdotibus resignantibus geniti patiebantur (etiam patris nomine expresso) obtenta, consequi hactenus consueuerint; profecto perniciosam semper & abhominabile ac in grauem diuina maiestatis offensam tendere; videlicet, quod ipsi presbyteri eorum crimen; quod erat occultum, non sine turpitudine ob inordinatum spuriorum filiorum amorem detegere non relucere, iudicauimus. Proptereaque vbi tempus (quod omnia palam facit) & presentium ratio, quid in futurum sit cauendum admonet, merito admonemur, vt ad tollendum huiusmodi abusum necessarium arbitrati sumus eiusdem Alexandri prædecessoris canonem corrigere, potius quam uitalia cum tanto hominum scandalo tolerare. Habita igitur super his cum venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus natura de liberatione, de eorum consilio & unanimi consensu, auctoritate Apostolica tenore presentium statuimus & ordinamus, quod de cæteris filijs presbyterorum ex fornicatione nati Ecclesias cathedrales, etiam Metropolitanas ac monasteria, quibus eorum patres præfuerunt; ac seu illa & illas dignitates, etiam maiores & principales, personatus, administrationes & officia, etiam curata & electiua, & alia quacumque beneficia ecclesiastica cum cura & sine cura, secularia & quorumuis ordinum regularia, qua presbyteri & clerici & religiosi eorum patres in titulum, vel commendam, aut administrationem, seu vt alijs perpetuo vnita aliquando obtinuerunt, nullo vnquam tempore quoquomodo obtinere possint; nec cum eis super hoc dispensare intendimus. Et si quas dispensationes per nos concedi contigerit, tamquam per preoccupationem, & contra mentem nostram concessas eis nullatenus suffragari; hæcque dispensationes nostris volumus exulare temporibus: Et quod nobis scire nõ patimur, nostris successoribus indicamus, non obstante præfati Alexandri prædecessoris & alijs constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscumque. Hæc Clemens. De qua constitutione

tutione aliqua non omnino contemnenda superiore anno in cap. 1. de præbend. quo ad alia proposita differuimus: quo ad præsens vero præsuppono, clementi hanc post huius, qualis qualis accessus concessionem, fuisse editam. Quoniam accessus a Leone X. fuit concessus, clementi vero hæc a Clemente VII. Est ergo nunc dubium plusquam mediocriter in quo libentius audirem alios differentes & pronunciantes: quam differere ac sententiam ferre, nisi me necessitas cogeret; scilicet, an clementina hæc obstet præfato C. quo minus per hunc accessum succedere in hac Cantoria posset: si is alioqui valisset, neque reuocatus foret. Et pro parte quidem negativa multa faciunt. Quorum primum est, quod lex non extenditur ad præterita, c. fin. de constitut. l. leges. 2. C. de legib. & l. de usuris. C. de usur. cap. ante triennium § 1. dist. cap. proposuisti. 82. dist. quod procedit etiam, quando ratio legis antecessisset legem: quia per hoc prohibitio legis non trahitur retro ad tempus antecedens: sed solum ad futurum, secundum Bald. not. 6. & Salycet. col. 1. in l. testium. C. de testib. per illum textum, quos sequitur Felin. in cap. fin. de constitutionib. Quæ ampliatio maxime inferuit nostro proposito: quoniam ratio prædictæ clementinæ illius prohibitionem præcessit, ut ex ipsius proemio satis colligitur. Neque illi obstat gloss. memorabilis clem. 1. de concess. præbend. verb. censemus. communiter recepta. quæ habet illi clementinæ locum esse in præteritis: quoniam ratio illius æque præterita respicit ac futura; quam etiam Felin. ipse col. 7. illius cap. ultimi commendat. Pro qua etiam facit, quod Bart. in l. omnes populi. num. 44. ff. de iust. & iur. ait, legem, quæ annullat actum, extendi ad præterita, quando causa annullans suberat de præterito: non, inquam, hoc obstat. Quoniam primo, ut Felinus ait in principio illius cap. aliud est declarare & interpretari ius antiquum iam conditum: & aliud moueri ex ratione per quam lex non declaratur: sed assumitur pro fundamento legis nouæ condendæ. Hæc tamen solutio non videtur satisfacere: quoniam solum procedit quando certum est legem, quæ conditur esse nouam: at gloss. prædicta cum communi probat legem præsumendam esse declaratoriam, quando ratione anti-

qua, quæ ita concernit præterita, sicut futura, nititur. Quare se-
 cundo respondeo, ampliacionem hanc procedere in ea ratione,
 quæ sola sine nouo statuto non concludit necessario seruandū
 esse quod lege noua statuitur. illa vero gloss. in ea ratione,
 quæ necessario concludit, & sola sine lege noua conuincet, id
 quod, per eam statuitur, esse seruandum: etiam si noue non sta-
 tueretur. De qua duplici ratione profundius, ut arbitramur,
 alijs, anno superiore, in cap. ratio nulla. de præbend. egimus.
 Sed hæc huius ampliacionis resolutio applicata huic clement.
 videtur concludere, illam ad præterita extendendam esse. quo-
 niam ratio, qua ea nititur, concludit, quod in illa statutum est
 5 seruandum fuisse, etiam si ea numquam prodijisset. Quoniam
 testatur proœmium eius, perniciosum semper & abhominabi-
 le ac in grauem diuinæ maiestatis offensam tetendisse. contrariū
 eius, quod hic statuitur: & ita fuisse peccatum; & per cōsequu-
 tionem non faciendum. Quare tertio, sed clarius & tutius respō-
 deo, gloss. illam illius clement. 1. de concess. præbend. procede-
 re in dubio; quando scilicet, non apparet aliunde, legem illam
 tantum futura respicere; ut in casu illius clement. 1. at per hanc,
 de qua loquimur, ipsam clement. clare aperitur non esse illi locū,
 nisi in futuris, verba enim eius sunt: *Statuimus & ordinamus, quod
 de cetero, & cet. quæ dictio efficit, ut constitutio etiam antiqui
 iuris declaratoria, in qua ponitur, sola futura respiciat, per text.
 omnium optimum cap. 1. coniuncta gloss. verb. de cetero. de
 postulat. prælator. lib. 6. Textus etiam est aptus, in cap. final. de
 sponsal. duor. tradunt Imolens. colum. 6. post Anton. & Felin.
 colum. 7. in illo cap. fin. & Bart. in præallegata l. omnes populi.
 num. 43. ff. de iust. & iur. Ratio est in promptu, quoniam in cer-
 tis non est locus coniecturis. l. continuus. §. cum ita. ff. de verb.
 obligationib. Nam & dictum Bartoli supra pro illa gloss. citatū
 in lege, quæ non se contrahit ad futurum procedit. loquitur
 enim in illo articulo Bartol. de lege, quæ nec se ad præterita ex-
 tendit, neque ad futura contrahit. Cum ergo is accessus præ-
 cesserit hanc clement. non videtur tolli ab illa, quæ se expresse
 ad futura contrahat; licet ratio eius eam præcessisset: & talis fuis-
 set, quæ sola sine hac lege cōcluderet esse malum & prohibitum
 quod*

quod ipse prohibet . et denique licet iuris declaratoria esset & non inductoria noui .

6 Secundo principaliter, pro hac parte negatiua ; scilicet hunc accessum non fuisse per illam clemētīnam superuenientem sublatum, facit, quod quando accessus conceduntur, compositio quædam pecuniaria interuenit, per quam Romano Pontifici aliqua pecunia soluitur : vel si gratis conceditur, id fit ob remunerationem laborum, & aliorum, quibus de Sede Apostolica bene meriti sunt hi, quibus conceduntur . quod testatur Cassador in decis. 1. de pactis. & experientia docet . Et ita concessio accessuum, quandam vim contractus habet, per ea, quæ citata fuerunt in quinto argumento contra exceptionem præcedentē supra nu. 5. formato : at contractum suum non potest princeps sine iuxta caussa tollere, cap. 1. de probationib. ergo neque Clemens accessus antea concessos .

Tetio facit, quod inter præfatum C. & præfatum A. transactio quædam facta fuit, qua C. renunciauit iuri, quod se habere prætendebat in præfata Cantoria, vt A. consentiret accessui per Papam concedendo. Et ne dicas, hanc transactionem illicitam fuisse, considera, auctore Papa, eam factam esse : nec id simoniacum iure naturali, vel diuino esse : sed tantum positiuo & humano, per ea multa, quæ anno superiore in cap. dilecto. de præbend. scripsimus : at Papa contractus inter partes factos nõ solet tollere, argument. per locum ab speciali clemen. dudum. §. fin. de sepult.

7 Quarto, principaliter facit cap. detestanda. de concess. præb. lib. 6. vbi videtur esse casus pro hac parte adiuncta quadam determinatione Imolensis, quam refert & sequitur Dominic. ibidem colum. 3. sub finem . Capitulum enim illud reprobatur promissiones omnes conferendi beneficia, & Imol. tenet intelligendum esse tantum de promissionibus faciendis, & non factis : dato quod factæ nondum suum sortitæ fuissent effectum. ergo pari modo clementina hæc, quæ tollit omnem succedendi modum filijs illegitimis in beneficia paterna, intelligi debet de modis succedendi concedendis, & non concessis .

8 Quinto facit, quod lex noua non comprehendit futura, quando ea

do ea comprehendendo inuolueret præterita, ad quæ nõ extenditur, argument. c. super eo, 1. de appellationib. & est gloss. memorab. quæ secunda est clement. 1. de testam. quam Card. Pan. Imol. & Rauennas ibi & Corset. in singul. verb. lex. & Felin. in præcitato cap. fin. colum. 12. pro singulari commendarunt & approbarunt. quam pulchre declarauit Dominic. in cap. ex antiquis colum. 4. versic. tertio 54. distinct. at in casu proposito aliquid inuenitur præteritum; nempe concessio accessus: aliquid futurum; nempe illius exequutio: & clem. hæc non potest exequutionem illam futuram tangere: nisi etiam ipsius accessus concessionem præteritam inuoluat. ergo eius exequutionem non tanget.

- 9 Sexto facit, quod lex noua non respicit effectus etiam futuros actus præteriti & perfecti, cap. fi. de constitut. coniuncto c. statuimus. de maioritat. & obedient. In cap. præallegato enim cap. statuimus, constitutum fuit, ut inter canonicos maior ordine in considendo minori præferretur, etiam si posterius esset receptus. et in citato cap. fin. declaratum est, illud cap. non habere locum in iam receptis: sed in recipiendis tantum. & non alia ratione, quam quia concessio, licet effectus quidam futurus sit: est tamen actus præteriti & perfecti; scilicet receptionis antea actæ. Facit l. iubemus. C. de testamentis & quemad. test. ord. & l. testium. C. de testib. & cap. ante triennium. 3 1. dist.
- 10 Septimo. faciunt decisiones aliquot doctorum particulares casui proposito similes. Quarum prima sit Ioan. And. in Mercuiali regulæ. sine culpa. lib. 6. col. 13. vers. ad solutionem. scilicet per legitimationem primogeniti non tolli ius primogenituræ, quæsitum secundo legitime nato.
- 11 Secunda sit Fereder. in consil. 294. factum tale. scilicet. Clementinam, exiui. de verbor. significat. quæ fratres minores declarauit esse inhabiles, qui deputarentur testamentorum executores, non extendi ad exequutores ante illam constitutionem deputatos.
- Tertia est determinatio, quæ Bartulo tribuitur, quamq; ipse tangit in l. omnes populi. ff. de iustit. & iur. in quæst. 5. princ. nu. 42. scilicet quod statutum, ne feminæ succedant, non extenditur ad fe-

ad feminas, quibus iam est delata hereditas; licet nondū diuisa.

Quarta est Imolen. in cap. fin. de constitutionib. col. 7. quam sequitur Felin. ibi. col. 2. scilicet, quod lex noua de lucrificenda medietae dotis vxoris præmortuæ, non extenditur ad dotem vxoris ante illam legem ductæ; & post eam mortuæ.

12 Quinta est Panor. in cap. veniens. de conuerſion. coniugatorum. 7. scilicet, nouum religionis ingressum mariti non præiudicare vxori, quo minus replicare possit de mariti adulterio, antea perpetrato aduersus ipsum, de adulterio vxoris excipientem.

Sexta est Bald. communiter recepti in præcitata l. iubemus. C. de testamentis. & quemad. test. ord. scilicet quod testamentum factum ante legem, quæ nouam testandi formam inducit, valet; licet in eo condendo non fuerit illa forma seruata. Quam decisionem ideo tribuo doctoribus; quia licet Iason ibi nu. 10. & alij multa alibi dicant in illa lege: de hoc esse casum tamen non videtur esse. quoniam citata l. iubemus. non probat hanc conclusionem, nisi de forma inducta per legem, quæ se contrahit & arctat ad futura tantum negotia: conclusio vero doctorum comprehendit etiam legem, simpliciter inducentem formam sine vlla mentione præteritorum & futurorum. Per quam considerationem certum mihi est, testamentum ante illam legem conditum valiturum fuisse: etiam si post illam potuisset illud testator mutare & non mutasset. Quinimmo arbitror, verius esse
13 quod Paulus Castr. ait in præallegata l. iubemus. quam quod Angel. per posteriores magis receptus in authentico, vt nouæ constitutiones post alios duos mens. quam insinuatæ fuerint, obtineant. §. prouinciarum. tenet; scilicet testantem ante legem nouam, testandi formam inducentem, quæ non se contraheret expresse ad futura factum valiturum esse; si testator post illam moriatur: & cum posset renouare illud testamentum, non nouet. quamuis Iason ibi & Felin. in. c. fin. col. 3. de constitutionib. sequantur Angel. Cuius opinionem adeo non probat citatum Authenticum, in dicto §. prouinciarum. supra citato, vt videatur probare contrariū clare, quidquid Angelus nimium subtilē se præstans rem obnubilet, quod quia nunc demonstrare extra-
rium

rium est, omitto. quæ opinio Paulli satis videtur fuisse Petri in cap. 2. de constitutionib. col. 1. sub fin.

- 14 Septima est Pan. in c. pastoralis. §. verū. de appellationib. nu. 2. videlicet, quod quemadmodum appellatio nō suspendit excommunicationem latam, & sic actum præteritum; & ideo non suspendit eius denunciationem, & sic actum futurum omnino illi annexum: sic & Lex noua non suspendit actum futurum omnino præterito annexum, & ab eo dependentem.

Octaua sit Felin. qui in cap. fin. de constit. col. 3. contra Pert. ab Anch. cons. 26. col. fin. determinat, statutum ne feminæ, masculis extantibus, succedant, non extendi ad bona, quæ ante illud pater pro se ac filijs suis quæsierat. quam Felini decisionē sequitur Ioann. Crotus in repetitio. l. omnes populi. ff. de iust. & iur. nu. 37. in vers. limitatur.

- 15 Nona sit Ioann. And. verb. incurrere. & Petri ab Anch. col. 2. in c. 2. de constitutionib. scilicet legem nouam, quæ vetat frumentum a territorio extrahi, non comprehendere illum, qui coepit extrahere, & ob aliquod impedimentum non extraxit.

Decima sit Iacobi Butrigarij, quem refert & sequitur Petr. ab Anchar. in repetit. cap. 1. de constitutionib. charta parua. 50. col. 3. vers. Subijcio. scilicet de legato fratribus ante clementinam dudum, facto non deberi quartam parcho, etiam si qui legauit post illam cle. mortuus fuisset.

Octauo principaliter pro C. facit, quod res, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit. cap. 2. de constitutionib. regula, sine culpa. lib. 6. at in nulla ipse fuit culpa, quare is accessus sibi pereat.

- 16 Nonno principèliter facit, quod qui licite renunciat alicui beneficio ob aliquam causam, ea non sequuta, debet habere regressum ad illud. ff. & C. de cond. causis. da. & causis. non se. per totum. cap. si beneficia. de præbend. lib. 6. cap. cum vniuersorum de rer. permutat. cum adnotatis in. cap. 1. eod. tit. lib. 6. at præfatus C. præfatæ Cantoriæ olim renunciauit in fauorem A. licite; quia Papa consentiente illa de causa, vt ei concederetur accessus. Ergo si accessus is non sortiatur effectum, habebit saltem regressum ad ius illud pristinū, cui renunciauit.

Decimo

Decimo facit, quod princeps per suam legē nemini præsumitur præiudicare, neque alicui ius suum tollere. l. 2. §. merito. & §. si quis a principe. ff. ne quid in loco public. vel itinere fiat cap. quamuis, de rescript. lib. 6. cap. super eo. de offic. delega. quæ quamuis de rescriptis, priuilegijs, & alijs dispositionibus priuatis loquantur: tamen etiam in legibus communibus habere locum testatur Car. in c. ad petitionem. de accusa. opposit.

17 5. quæ etiam Ananias sequitur. nu. 4. Card. enim ibi declarans eruditissime de more gloss. singularem in verbo, *Pro infectis clement. 1. de immunit. ecclesiar. ait, Rom. Pont. in his, quæ sunt iuris positiui, posse quidem facta ita pro infectis habere; vt non solum habeantur infecta ex tēpore, quo illa quassat: sed etiam ex tempore quo facta fuerunt. id tamen intelligendum esse quatenus id in tertij præiudicium non redundaret. Decius etiã in cap. fin. de constit. col. 3. & clarius nu. 13. in eadem est opinione. Pro qua conclusione facit cap. 2. & cap. fi. de constitutionib. quæ ideo nolunt constitutiones ad probabiliter ignorates, & actus præteritos extendi; ne cui sine culpa fiat præiudicium. Ergo lex principis in dubio nemini præiudicat. at si dicamus per hanc clement. accessum præfati C. & alias expectatiuas, quæ filij spurij eo tempore ad ecclesias paternas habebant, fuisse sublatas; multis præiudicasset. igitur id non est dicendum.*

18 Vndecimo facit, quod præfatus C. impensas fecit hunc accessum obtinendo in re pertinente ad Papam, de consensu ipsius. Ergo vel accessus debet illi esse firmus, vel Papa tenebitur actione doli. l. si cum mihi. ff. de dolo. quæ habet secundum Bartol. & communem, eum teneri de dolo, qui opus coeptum in re sua in alterius vtilitatem non permittit ei finire.

Pro contraria tamen parte; scilicet quod per hunc accessum præfatus C. præfatam Cantoriam obtinere nequeat, obstante illa clementina, faciunt sequentia. Primum quod hæc clementina statuit, vt presbyterorum filij nullo vnquam tempore, quoquomodo beneficia, quibus sui patres præfuerunt obtinere possint. at præfatus C. filius illegitimus est eius, qui præfatæ Catorix olim præfuit. Ergo illam nullo vnquam tempore, neque vllō modo obtinere potuit, vel potest post clementinam

illam promulgatam. at virtute illius accessus antea concessi eam acquirere est aliquo modo obtinere. Igitur neque illius virtute obtinere potest.

- 19 Secundo, pro hac parte videtur casus in cap. detestanda. de concess. præbend. lib. 6. adiuncta illi opinione Archid. communiter recepta. Quassat enim ille textus pro missiones omnes beneficiorum vacaturorum, etiam illas, quæ ante illud cap. licebant. & Archid. ait quassatas censeret etiã illas, quæ ante illud c. fuerunt factæ. Cuius opinionem sequitur ibi latissime. Io. Monachus, quãvis incaute Perusinus, siue Francus contrariũ imponat ei. eandẽ sequitur late Io. Andr. ibidẽ. quod ipsum etiam breuiter Guillelmus a monte Lauduno tenet. Satis etiam late idem probat Petrus ab Anchar. qui cum Perus. rem breuissime tangente opinionem Ioan. Andr. amplexus videtur. Probus etiam in additio. Ioan. Monachi, dum eum nullatenus in hoc impugnat, probare videtur. Solus Imolensis relatus & probatus a Dominico ibi contrarium dixit, secundum iuris rigorem esse verius; quamuis crederet in praxi seruandam esse opinionem Archid. & communem. & perpendamus hanc decisionem esse omnium, quæ allegari possunt nostro casui simillimam. Sicut enim in nostro casu agitur de beneficio vacaturo: ita in illo. & sicut ibi promissio erat cum die incerto; scilicet cum facultas se obtulerit conferendi; ita & in casu nostro: cum scilicet cederet, vel decederet præfatus A. Et sicut ibi dies omnino incertus gratiam efficiebat conditionalem secundum omnes ibidem: ita & in casu nostro, vt in præludijs est dictum. Et sicut ibi antequam dies incertus certificaretur, & sic ante impletam conditionem primam antequam beneficium promissum vacaret, superuenit cap. illud reprobans promissiones; per quas ius ad vacatura tribuebatur: ita & in casu nostro antequam dies incertus huius gratiæ eueniret; & ita ante conditionem adimpletam superuenit clementina prædicta, quæ prohibuit filios illegitimos in partum beneficia vllò modo succedere. Neque vlla occurrit euasio, nisi a communi eum. Imol. discedas. quod tamen non esse faciendum in solutione quarra argumenti pro præfato C. facile ostendam: vel nil pro illo facere illud argumẽtum demonstrabo.

strabo. Vel nisi forte quis dicat, illam constitutionem satis se ad præterita expresse extendere, quod Archid. & Guiller. inueniunt: & ipse in medio iudicibus relinquo rem a me nullatenus monendam; si tam ligatorem, quam æquum consultorem agerem. Cum Felinus & alij omnes recentiores, vt indiligenter decisionem Imolensis communi contrarium tractant; ita parum hoc olfecerint.

- 21 Tertio principaliter faciunt illa multa quæ Ioan. Monachus vir ingenij acumine variaq; doctrina præcellens, & Ioan. Andr. cum Petro ab Anch. in præcitato c. 2. ad confirmandū conclusionem tactam in secundo argu. adduxerunt. Quorum de numero est primo, quod debitum conditionale vel incertum omnino diem continens perit, si superueniat impedimentum, conditione pendente, vel ante quam dies eueniat. quod tamen inteligo in vltimis voluntatibus l. intercidit. ff. de condi. & demonstr. et etiam in contractibus quo ad obligationes perficiendas. l. quoties. §. 1. ff. de noua. cum adnotatis ei per Bar. Secundo quod dies conditionis adimpletæ tunc demum retrahitur, quando pendente conditione non superuenit aliquid, quod illius dispositionis conditionalis effectum impediatur, arg. l. bonorum. ff. rem rat. haberi. & c. si pro te. hoc tit. lib. 6. Tertio quod si legatarius ante conditionem impletam moriatur, vel alioqui fiat incapax, nil quæritur ei neque, quidquam transmittit ad successores. l. 1. §. si autem aliquid. C. de caduc. tollend. l. si ita legatum. §. illi si volet. ff. de leg. 1. & idem si pendente conditione seruus fiat. l. intercidit. ff. de condit. & demonstr. cum resolutione Alberici, ac Bartoli ei adiecta. Cum ergo accessus is conditionalis sit, cum omnino in incertum diem concessus fuerit; cum impedimentum pendente conditione ac ante diem certificatum euenierit, & ideo retrahi nequeat; cum denique habens illum legatario in hoc exæquetur, vt Oldr. receptus affirmat in consil. 58. quidam, & 168. ad primam. cum antequam dies cederet factus sit præfatus C. incapax, sequitur per illam, præfatum Cantoriam obtinere non posse.
- 23 Quarto principaliter facit, quod licet regulariter factum legitime non pereat, quamuis ad eū casum veniat, vnde incipere

non posset, regula factū. lib. 6. l. in ambiguis. §. 1. ff. eodem. cap. neque furiosus. 32. q. 7. cap. pen. de eo qui cogn. consang. vxor su. l. adoptiuus. ff. de rit. nupt. in princip. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iur. l. 1. §. casum. ff. de postulan. l. is cui. ff. de testa. tamen illud procedit, quando actus fuit perfectus, & consummatus; secus est si actus non esset consummatus. Quia tunc destruitur, quando deuenit ad casum, a quo inchoari non potest. l. pluribus. & l. existimo. ff. de verbor. obligationib. & in l. si metallum. §. si seruo alieno. ff. de his quæ pro non script. in l. pro parte. ff. de seruitut. in l. post finitam ff. de suspect. tutor. in l. si sub vna. §. si quis uiam. de verb. obligat. Verba enim illius legis, pro parte, quam Ioan. Monach. vbi supra, cum Ioan. And. & Petro citat, ea sunt: Pro parte domini seruitutē adquiri non posse vulgo traditur. Et ideo si quis fundum habens, viam stipuletur, & partem fundi sui postea alienet corrumpit stipulationem in eum casum deducendo, a quo stipulatio incipere non possit. Hæc illa. Si tamen iam semel quæsitā & constituta fuerat seruitus; quamuis stipulator mortuus duos heredes reliquisset; seruitus tamen iam perfecte adquisita non perisset, vt habet. l. lex illa pluribus. §. et si placeat. ff. de verbor. obligat. Sic igitur in casu nostro prouisio conditionalis & sub omnino incertum diem facta, & nondū perfecta: sed pendens quam is continet accessus perijt; cum antequam perficeretur ad tempus huius clementinæ peruenit, a quo iam incipere non poterat.

- 24 Quinto facit, quod ius omne ad rem ad aliquod beneficium aduersum perditur, si inhabilitas, vel irregularitas superueniat illud habenti ante quam ius in re perfectū consequatur, per illa multa, quæ supra in exceptione decima. num. 10. late adduximus. At præfatus C. longe antequā ius in præfata Cantoria perfectum quæsiisset, factus est per hanc cle. inhabilis. Ergo si quod ad rem ius habuit, perdidit.
- 25 Sexto facit, quod inhabilitas superueniēs potentior est ad tollendum ius ad rem & eius perfectionem impediendam, quam e contrario ius illud ad rem ad inhabilitatem, ne superueniat, arcendam. Exemplum primo in herede, qui licet tempore testamenti

testamenti facti, & mortis testatoris reperiatur ad hereditatem adeundam habilis; & multo maius ius ad rem habeat, & multo ad ius in re propinquius, quam qui habet accessum ad beneficium nondum mortui: si tamen ante aditam hereditatem deportetur, perdit ius ad rem illud antea sibi quæsitum; non contra per illud ius a deportationis inhabilitate quo ad illam hereditatem præseruatur. l. si alienum. §. in extraneis. ff. de heredib. instit. §. in extraneis de hered. qualit. & different. Exemplum secundo in legatario conditionali. nam is perdit suam spem, si pendente conditione moriatur, aut deportetur, & durante deportatione dies cesserit, vel conditio impleta fuerit. l. intercidit cum resolutione Alber. Barto. & communis. ff. de condit. & demonstr. & l. interuenit. ff. de legat. præstand. l. si cognatis. ff. de reb. dub. cum eis adnotatis. et constat tantum, immo plus iuris esse legatario conditionali in legato post testatoris mortem, quam habenti expectatiuam, vel accessum ante mortem eius, in cuius beneficium est successurus vel accessurus. Ergo & si habens expectatiuam, vel accessum fiat incapax ante quam dies cedat; eadem immo maiore ratione perdit ius ad rem, quod habebat; vel saltè durante illo impedimento non poterit illud ad ius in re transferre. Exemplum tertium in contractibus sit de illo; qui obligationem conditionalem in puram nouauit, & pendente conditione deportatus fuerit. Nam si, durante deportatione, conditio adimpleatur, non censetur obligatio nouata. l. quoties. §. 1. ff. de nouat. Per quæ omnia vides ius illud ad rem & spem debitum iri per illam incapacitatem superuenientem tolli; non contra per illud ius ab incapacitate præseruari habentem illud.

- 26 Septimo, pro exceptione nostra facit, quod nemo dicere-
eum, qui expectatiuam generalem ad primum beneficium vacaturum, quod duxerit acceptandum, ante illam clementinam habuisset, posse acceptare beneficium quod patris eius mediate fuerat, si post illam clementinam vacasset. Et non alia ratione, quam quia per illam clementinam factus fuerit inhabilis ad illud, non obstante, quam prius habuit expectatiua. ergo inhabilitas per illam clementinam inducta efficit, ne ius ad rem ante
habi

habitum, in ius in re transire possit.

27. Et ne dicas primo, per accessum ius ad rem fuisse quæsitum; per expectatiuam generalem autem minime, secundum Gome-
sium in quæst. 1. de non tollen. iure quæsito. pag. 9. vers. quar-
to modo. num. 33.

28. Considera primo, per eius fundamenta id non probari. Nā
primum; scilicet, decisio Aegidij 667. auditor deputatus non
agit de expectatiua pura: sed conditionalis. vel quia omnis expe-
ctatiua est conditionalis gratia, vt ait ipse in decis. 358. accepta-
tio. & clare sentit Oldr. consil. 58. quidam. & consil. 68. ad pri-
mam. & in præludijs nu. 6. est dictum. Vigilantius dico Aegi-
dium non agere de expectatiua, quæ vna tantū conditione om-
nibus expectatiuis communi suspenditur: sed de expectatiua
quæ præter illam habet aliam; scilicet si per solertem indaginé
inuentus fuerit idoneus, vel diuini, vel humani iuris peritus, vel
aliam similem. Is .n. ante hanc conditionem extrinsecā purifica-
tam non habet ius in re, neque ad rem, vt ait Aegidius. argu-
mentum autem nostrum in illa expectatiua, quæ vno gene-
rali modo est conditionalis fundatur. Non probat etiam secun-
dum, ratio videlicet illa, quod non solum mandatum de prouid-
endo, sed neque alius titulus de futuro est habilis ad producē-
dum siue causandum ius in re. Nam hæc ratio æque in accessu
concludit ac in alio mandato; nisi qua parte accessus continet
collationem saltem conditionalem. Non probat etiam tertiū.
scilicet decisio Aegidij. 564. conclusio quod gratia. quo-
niam illa solum probat per mandatum de prouidendo ius in
re non quæri.

Considera secundo, quod aptius in hoc allegari potuit glo-
ordinaria in. c. veniens. de renunciat. cui similis est in. cap. litte-
ris. de rescript. quæ aiunt, per mandatum de prouidendo nil iu-
ris quæri expectanti; sed solum officium iudicis ab eo implorari
posse. Quas etiam in iure ad rem procedere dicebat Panor. in
citato. c. litteris. & alijs locis, quæ ibi in huius anni initio citau-
imus. Vbi tamen secuti Hostien. Imol. & And. Sic. contrarium
multis comprobauimus, & conclusimus omnibus expectanti-
bus aliquid iuris ad rem quæri ad beneficia suis expectatiuis
compre-

comprehensa; quamvis alijs fortius & affectiuum, aliis debilius & non affectiuum.

Confidera tertio, quod neque Pan. neque communis negat per gratiam, quæ beneficium in ea contentum afficit, quæri ius ad rem; & ita in ea saltem procedet argumentum. Nam nemo, vt credo, dicere audeat per eiusmodi gratiam generalem, etiam affectiuam ante illam clementinam obtentam quem succedere posse in beneficio a patre mediate obtento. Ergo per illam clementinam etiam Iuri ad rem fuit derogatum.

29 Et ne secundo soluas argu. respondendo, aliud esse in accessu, qui penitus perit; si non sit ei locus in beneficio illo particulari, ad quod datur: aliud in expectatiua, quæ in alijs quoque beneficijs suum potest sortiri effectum, argumento eius quod eleganter Gomezus determinat in q. i. Regulæ de non tollend. in r. quæ. nu. 40. scilicet per provisionem Papæ cum clausula: Modo non sit alteri ius quæsitum; tolli quidem ius per expectatiuam generalem habitum: non autem quod acquisitum est per accessum, vel regressum. Cuius ratione sensit paullo prius nu. 30. scilicet quod in altero casu irreparabile damnum fit; cum in alio beneficio verificari non possit, in alio vero non. Ne igitur, inquam, hoc respondeas, considera quarto quod nolo ipse dicere, ius per hunc accessum acquisitum, & aliud per aliam expectatiuam generalem æqualia esse in omnibus: sed solum in hoc quod vtrumque est ius ad futurum. & per neutrum est ius in re quæsitum. Et ideo cum incapacitas inducta per illam clementinam iuri expectatiuæ generalis præiudicet, sequitur non posse dici per eam ideo non præiudicari accessui. quia ex eo iam ius quoddam ad rem conditionale quæsitum erat illum habenti quod nostro proposito sufficit. Nulla enim alia ratio reddi potest, quare clementina illa non præiudicet præfato C. quo ad hunc accessum, nisi quia per illam iuri alterius ad rem quæsitum non fuit derogatum.

30 Septimo facit, quod tenentem partem aduersam oportet cõfiteri, eum, cui ante illam clementinam tamquam proximo cognato debebatur aliquod beneficium, iuxta notata per Domi. receptum in cap. cum in ecclesia. de præb. lib. 6. quod pater eius

eius mediate, ac ante illā clemētinā obtinuerat, posse post illam
obtinere; quod tñ nullus eruditus, vt arbitrator, cōsulere audeat.

- 31 Octauo facit, quod facilius tollitur id, quod priuilegio com-
petit, quam quod iure communi. l. eius militis. §. si militia mis-
sus. ff. de milit. testa. sed filius presbyteri ante illam clementi-
nam natus perdit per eam facultatem a iure communi sibi col-
latam, vt patri posset mediate succedere, iuxta. c. ad extirpan-
das. de filijs presby. nemo enim vt arbitrator contrariū dicat. im-
mo id ad vnguē post illā clemētinā seruatur. Et ne dicas aliud esse
in accedendi facultate speciatim ad certū beneficiū concessa;
aliud in facultate iure cōmuni generatim cōcessa, cōsidera, quā
licet quo ad alia proposita diuersa in eis sit ratio; tamen quo ad
nostrum propositum; facultatem scilicet succedendi vna vide-
tur esse. Nam primo vtrique ante illam clemētinā quæsitā erat
facultas succedendi in his beneficijs. Secundo neuter admisit
culpam quare sua facultate priuaretur. Tertio vterque præces-
sit illam clemētinā. Quarto neuter habebat vllum ius in re ante
illam. Quinto, vtriusque beneficium vacauit post illam. Se-
xto verba clemētinæ vtrumque comprehendunt. Quare igitur
alter efficitur incapax, & perdit facultatem acquirendi iure
communi sibi obuientem: alter vero perseverat capax, & nō
perdit facultatem acquirendi iure minus fauorabili: & tātō exo-
32 fiore, quanto specialiore sibi competentem? Et ne dicas facult-
tatem illam succedendi ad beneficium patris mediate generalē
non esse vllum ius per se subsistens; sicut neque potestas adeun-
di hereditatem; quam quilibet capax habet generaliter absque
respectu alicuius hereditatis præsentis, vel speratæ, secundum
Bartol. communiter receptum in l. is potest. num. 3. ff. de ad-
quiren. hereditat. Ne, inquam, hoc dicas, considera, quod etiā
potestas adeundi hereditatem, quam habet heres institutus vi-
uo testatore, non est ius aliquod, neque spes approbata lege, se-
33 cundū eundē Bartol. in citata l. is potest. nu. 9. et constat, eum
qui habet accessum ante mortem eius, cui est accessurus, nō ha-
bere plus iuris quā heres institutus, per ea, quæ in præludijs
nu. 7. dicta fuerunt. Quoniam quemadmodum testator testa-
mentum suum reuocare potest; ita & Papa quem concessit ac-
cessum:

cessum. Et quemadmodum heres ante testatorem moriens nil transmittit, ita neque is accessor, si præmoriatur ei, cui est accessurus, ut palam est. Ergo lex, cuius verba comprehendunt filiū presbyteri tam habentem accessum, quam non habentem, cum nulli vllum ius uiuentibus beneficiarijs competat, vtrumque etiam quo ad sentētiā complectetur, licet alteri maior spes sit quam alteri. quia plus vel minus non mutant speciem, ut Philo sophus ait, & Iuriconsultus probat in. l. final. ff. de fun. instruct. Et non solum vniuersalis, qualis est hæc clemen: sed etiam indefinita omnia, quæ sunt eiudē rationis comprehendit, licet alia sit alia melior & maior. glo. celebris. cap. ut circa. de electio. lib. 6.

34 Nono pro hac parte facit argumentum a sufficienti partium enumeratione, quod est fortissimum. c. si enim. de pæniten. distin. 2. vers. eligat. & institut. de obligat. quæ ex quasi contract. nascun. in princip. Aut enim præfatus C. vult succedere in hac Cantoria patri mediate per legem communem, vel per dispensationem. eligat vtrum maluerit. Per legem communem non potest. Quoniam lex posterior derogat priori cap. 1. de constit. lib. 6. l. non est nouum. ff. de legib. & ita hæc clemen. derogat Alexandrinæ de qua in c. ad extirpandas. de fil. presbyt. qua parte illa cōtinet filios presbyterorū succedere posse mediate in beneficijs paternis. vnde post illam clementinā nulla est lex communis, per quam liceat filio presbyteri succedere mediate in beneficio paterno. Ergo præfato C. non licet iam per illā legem Alexandrinam succedere in hac Cantoria. Non item per dispensationem. quia nullam talē habet expressam: sed neque tacitam. quoniam ex nulla parte litterarum accessus colligi potest Papam sciuisse præfatum C. fuisse filium eius, qui hanc Cantoriam vumquam tenuisset. Ergo nulla uia in eam succedere post illam clemen. potuit. at ante illam non successit, ut ex præludijs constat. ergo propositum.

35 Decimo facit, quod præiudicium per solam consequentiā & non principaliter contingens non habetur in consideratione; textus iuncta glo. fin. in cap. quamuis. de pactis. lib. 6. quam ad tria ibi putauit singularem Perus. & Georg. in col. 22. & 23. repetitionis illius probat. quæque ad textum relata habet iura-

P mentum

mentum filia renunciantis bonis paternis non censeret alij præiudicium inferre; quamvis filijs eius præiudicet, eo quia illud præiudicium per quãdam consequutionẽ & nõ principaliter fit in quo illa communiter recepta est ibi, & a Felin. in cap. cum. M. num. 29. de constit. & in cap. humilis. nu. 4. de maior. & obe. & in cap. exhibita. nu. 1. de iudic. & in e. cum sit generale. nu. 9. & in cap. si diligenti. nu. 32. de foro compet. & in cap. quamuis. nu. 16. de re iudic. & in cap. 1. num. 1. & cap. illa. nu. 2. sub finem de accusat. Facit glo. in l. de vno quoque. ff. de re iudic. cum multis ibi per Hyppolitum adducta. Facit l. verum. 2. ff. de furt. l. fluminum. §. si. ff. de damno infect. & l. 1. §. denique ff. de aqua pluui. arcenda. & l. si quis nec caussam. ff. si certum petat. & illa multa quæ allegat more suo ibi Iason. Tradit etiam Pan. in consil. 85. illud. nu. 5. & Feli. in rub. de treug. & pace. & in. c. quæ in ecclesiarum. de constitut. nu. 46. quem citat & sequitur Curtius iunior in consil. 1. num. 21. Quin & Gomefius in. q. 3. regulæ de non tollend. iure quæsit. affirmat, regulam illam non habere locum in iure alterius, quod in consequutionem tollitur; sed solum in eo, quod principaliter tangitur. Immo ibi. nu. 9. ait anno. 1538. in prætorio Rotæ pronunciatum fuisse Pænitentiarum Sacram posse tollere ius quæsitum alicui propter incursum periurij, vigore. l. si quis maior. C. de transactio. quia illud ius non est principale negotij, sed secundario obueniens. at in omnibus hominum actis causa immediata nõ autem mediata & secundaria & per occasionem inducta attenditur secundum Compostella. in cap. cum in cunctis. de elect. col. 4. & Felin. in cap. solitæ: de maior. & obedient. & est glo. celebris in cap. de cetero. de homicid. cum alijs, quæ Dec. in cap. fin. in princip. de confirmat. vtil. vel inutil. & in rubri. C. qui admit. col. 3. tradit. Nam & caussam naturalem, non accidentalem considerandam esse probatur. in l. qui habet. ff. de tutelis at per hanc, de qua differuimus clementinam Clemens VII. principaliter voluit munditie i sacerdotali & honori cælibatus, ne ille male audiret; & male audiendo populi scandalo esset, consulere, ac constitutionem Alexandrinam, quæ rei contrariæ occasio erat tollere. Per cuius sublationem & contrariæ constitutionis,

tutionis, quæ sanctissima est, inductionem, neque præfato C. neque vlli alij fit principaliter & immediate præiudicium: sed solum per quandam consequutionem; de quo nulla est habenda cura per prædicta.

Vt tamen nil taceam quod præfatum C. iuuat, ad hoc pro illo responderi posset, primo negando cum Ludouic. Roman. consil. 176. istæ sunt. col. penul. & decio. in l. pecuniam. quam. ff. de reb. credit. nu. 6. quod quando agitur de præiudicio tertij, non solum consideratur quod principaliter fit; sed etiã quod in consequentiam & secundario. quod ea ratione Roman. probat, quoniam alioqui nulla gratia Papæ diceretur alteri præiudicatiua; cum omnes principaliter fauorem eorum, quibus conceduntur, respiciant:

37. Contra tamen hanc solutionem replicari potest primo, quod horum opinio contra communem est. Secundo quod licet vera esset: tamen solum procederet, quando illud ius cui per quandam sequelam derogatur, iam inerat tempore gratiæ alteri factæ secundum Gomefium in illa q. 3. pag. 3. at præfatus C. non habebat ius in præfata Cantoria ante illam clementi. & ius conditionale ac ad rem non uidetur sufficere secundum Gomefij mentem. quoniam loquitur in materia illius. l. pecuniam. & illius decisio, quæ communiter recepta est Bartol. in l. post dotem. oppo. 2. ff. solut. matri. scilicet posse me renunciare obligationi conditionali, qua tenetur mihi Titius, vt conueniatur a Caio ratione pure, qua tenebatur antea quam illo consentiente mihi sub conditione obligaretur. Sed pro præfato C. facit quod Alciatus varia, & absoluta doctrina, parique prudentia & circumspeditione vir adprobans decisionem Bartol. prædictam in ea. l. pecuniam. ait præiudicium, quod per quandam sequelam contingit attendendum esse, quando id a lege habitum est, vel ab homine, ipsius habentis contemplatione. Cuius si dictum referas ad materiam, in qua loquitur, videtur comprehendere etiam ius conditionale. at præfato C. ius hoc compete- bat tempore quo illa clementina facta fuit & sui contemplatione concessum erat. Ergo attendendum est, ne etiam per sequelam tollatur.

Contra tamen hanc solutionem, quæ satis exquisita est replicari etiam potest primo, Alciati id non exprimere. Secundo nullam eum legem vel rationem, quæ id concludat citare. Nā Bald. quem citat in q. 7. l. postquam. C. de pactis. de iure in re quæsito loquitur; Aegid. item qui ad hoc citari posset in decisio. 74. termini. de iure quæsito in re agit.

- 38 Tertio, quod licet id esset verum, cum agitur de derogando alterius iure per pacta, vel gratias principum particulates: non autem quando ageretur de derogatione iuris per legem generalem & publicam corrigentem aliam, quæ suaptæ natura est talis, vt per sequelam ingrata debeat esse aliquibus & spei & facultatis iam quæsitæ derogatiua. Quoniam sicut legem quam corrigit, tollit: ita etiam spes commodi ex illa lege sperata tollitur, si nondum ad rem ipsam peruentum fuerit. Quod probat cap. non debet. de consanguinit. cap. de multa de præbend. cum multis alijs, quæ in proximo argumento adducam. Pro quo facit primo, quod illud dictum, non videtur princeps præiudicare alteri accipiendum est de alio præiudicio, quam de cogitato per ipsum, vt erudite de more determinat per multa Dec. in consi. 113. col. 2. & 3. post gl. & Pan. in c. cum olim. de priuileg. & alios multos, quos ibi refert. Secundo facit quod clementina hæc habet in fine clausulam derogatoriam, quoruncumque contrariorum; quæ in lege saltem generali posita omnia tollit secundum Ioan. And. in cap. 1. de excess. prælat. col. 3. lib. 6. & sentit Bart. in extraua. ad reprimendam. verb. non obstantibus. & Card. consil. 25. in Dei. col. fin. & Felin. in cap. nonnulli infra eodem de rescript. nu. 25. vers. decima conclusio.

Quarto, contra illam doctrinam Alciati est decisio Bartoli cōmuniter recepta in l. qui Romæ. §. Flavius. ff. de verb. obligat. scilicet eum, qui donauit alicui rem ea lege, vt post certum diē quæreretur ecclesiæ, posse remittere modum donatario sine respectu præiudicij ecclesiæ; cuius tamen contemplatione ille fuit adiectus, si saltem illa in hoc nihil egit.

- 39 Quinto, contra solutiones prædictas replicari potest, quod vera resolutio in hac materia sit, quod præiudicium tertij secundarium attenditur quando actus suapte natura in illud immediate

mediate tendit: licet propositum & intētio concedentis in aliud tendat. Verbi gratia, in casu Ludo. Roman. consil. 176. col. pen. Papa cum derogat conclusioni factæ in causa principaliter quidem id facit, vt faueat alteri parti. at quia illa derogatio suapte natura in præiudicium alterius partis tendit, attenditur illud, & habet locum regula de non tollend. iur. quæ sit. alt. Item si Papa conferat mihi beneficium tuum, licet id faciat principaliter vt faueat mihi; tuum tamen præiudicium attenditur. quia licet attempta animi eius intentione mediatum & secundarium sit illud præiudicium: attempta tamen ipsius actus natura, immediatum & principale est. Quæ resolutio noua probatur esse vera per illam aliam resolutionem, quam olim in cap. quia diuersitatem. de concess. præbend. post Panor. tradidimus; scilicet, quod errans & culposus non tenetur de his, quæ proueniunt ex sua culpa, nisi quando immediate proueniunt ex ea, vel ad illa specialiter ordinatur. Pro quo facit illud cap. quod putauit singul. Iason in .§. rursus. col. 5. institut. de actio. vbi nu. 15. Gomefius plurimos citat, sed non Petrum & Perusinum, qui doctè de hoc dixerunt in cap. fin. de homic. lib. 6. quod facit etiam Gondissalus a Villadie. de irregularit. col. 20. Cum igitur hæc clementina immediate ac principaliter ad tollendam constitutionem Alexandrinam tendat; cum suapte natura specialiter non ordinetur ad tollendum hunc, vel illum accessum, neque alias expectatiuas. cum etiam si nulla talia fuissent illo tempore concessa, nihilominus profuissent; cum item omnia contraria tollat; cum per accidens & occasionem cum eo concurrat; cumque sit ius quoddam conditionale, ac multis modis amissibile, cōsequens videtur per hanc clementinam sublatum fuisse.

- 4° Vndecimo, faciunt decisiones particulares variæ variorum auctorum. Quarum prima sit glo. multis putatæ singu. quæ quinta est clementinæ, vt hi qui. de ætat. & qualit. scilicet constitutionem illam, quæ prohibet dicere sententiam, vel dare vocem canonicis, qui saltē subdiaconus nō fuerit, comprehendere etiā canonicos ante illam clementina creatos. et ita noua constitutio comprehendit futuros effectus actus præteriti. Hæc tamen decisio, quæ multis, & etiam mihi primo aspectu visa est pro nobis

nobis facere; quamque magni faciunt omnes ibidem, & Felin. in cap. fin. col. 11. de constit. parum meo iudicio pro nobis facit. quia illa clementina expresse ad canonicos antea creatos se extendit loquitur enim de his, qui sunt mancipati, vel mancipabuntur officijs diuinis. Qua ratione etiam parum facit pro Felin. ac alijs multis eam commendantibus ad hoc, quod noua cōstitutio comprehendit effectus futuros actus præteriti. Quoniam illi loquuntur de constitutione, quæ simpliciter statuit nõ se ad præterita extendendo: cum tamen illa clementina se ad præterita respectum effectuum futurorum expresse protēdat.

- 41 Secunda decisio sit eiusdem glo. quæ secundū Felin. in dict. cap. fin. nume. 11. & alios alibi probat vnā limitationem illius regulæ, quæ habet nouam legem non extendi ad præterita, vt fallat quando actus præteritus suam perfectionem a facto futuro expectat. Circa quam decisionem, quæ multis videri potuit pro nobis facere, dico primum eam non elici efficaciter ex illa glo. quia primo, vt paullo ante dicebam, loquitur in lege, quæ expresse ad præterita; scilicet ad canonicos ante creatos se extendit: cum tamen decisio prædicta, & Felin. cum alijs ea ventibus de lege ad præterita expresse non sed extendente loquantur. Secundo quia illa glo. non loquitur de re imperfecta, neque suam perfectionem a facto futuro expectante; sed potius omnino perfecta, quæ parit effectus futuros. Loquitur enim de canonico iam plene creato, & canonia plene collata, quæ facultatem ferendi sententiam, vel vocem in capitulo dandi parit Dico secundo decisionem & limitationem illam meo iudicio etiam in se falsam esse, si intelligas eam de actu consummato; nondum tamen suum effectum sortito, de quo videntur communiter doctores eam intelligere. Primo quia nulla lege probatur: et a regula non est recedendum sine probatione necessaria, glo. memorab. in rubric. de regul. iur. lib. 6. & in regula, omnis definitio. ff. eodem. Barto. in l. quoties. ff. si quis cautio. cum multis alijs, quæ in illa rub. olim scripsimus. Secundo quia Barto. receptus ab alijs in illa. l. omnes. nu. 44. ff. de iust. & iur. ait ad rem perfectam ratione formæ non extendi legem nouā simpliciter latam, quod etiam Pan. in dict. cap. fin. col. pen. cum quo

quo transeunt omnes affirmat. Tertio dico decisionis huius falsitatem nil nostro proposito obesse. Quoniã ex falsitate illius solum sequitur huic accessui non fuisse derogaturam hanc clementinam, si solum vetuisset accessus & expectatiuus super beneficijs paternis concedi. quia quoad formam perfectus fuit; licet non quoad suum effectum. quia nõdum sortitus erat illum. quod nos non negamus, sicut & supra confessi sumus, legem nouam, quæ irritat testamenta sine certa forma confecta, non extendi ad ea, quæ ante illam fuere perfecta; licet testantes illi legi superuixerint, & reficiendi opportunitatem habuerint perhibemus. C. de test. & ea quæ ibi Paullus adnotauit, quidquid Angel. probatus recentioribus parum expendentibus decisionem Bartol. prædictam communiter esse receptam dixerit in authent. vt factæ constitutiones. §. 1.

- 44 Tertia decisio sit eiusdem glo. quæ secundum Cardin. ibi. & Felin. in illo num. 11. singulariter probat constitutionem nouam comprehendere id, quod iam præteritum est respectu futurorum effectuum: licet non respectu præteritorum quando est vtrorumque productiuum. Super qua decisione dico primo eam ibi non probari. quia vt prædixi glo. loquitur de illa clementina, quæ se ad præterita extendit: decisio vero doctorum de alia, vt patet ex eorum commentarijs. in quibus pro alia limitatione videas hanc positam, & pro alia, quando lex se ad præterita extendit. Dico secundo illam sic absolute intellectam etiam uideri falsam. quia primo nullo iure probatur, nã quæ iura in id citatur nõ disponunt de re præterita, sed de vsu exercitio, executione, vel ordinatione futura rei præteritæ; quæ lōge esse diuersa satis clare colligitur ex doctrina Bar. in dict. l. omnes. nu. 44. & clarius ex resolutione Ant. in cap. fin. nu. 15. vers. tertio casu. & Imo. nu. 13. vers. tertio casu. & Pan. nu. 11. & Dominico cum Alexan. in c. ex antiquis. 54. dist. Et non est limitanda regula sine probatione necessaria per supradicta in. 2. decis. Secundo contrarium probatur in c. per drinotuas. de maiorit. & obed. iuncto. cap. fin. de constitut. iuxta inductionem factam in argumento pro præfato C. supra formato. Dico tertio ex eius falsitate nil contra nos inferri. quia nos non contendimus

mus constitutionem, de aliqua re, vel actu simpliciter loquentē extendendam esse ad rem, vel actum præteritum ratione futuri effectus; sed legem agentem de usu & executione alicuius rei vel actus futura cōprehendere usum & executionem futurā rei præteritæ. Defendimus enim legē prohibentē quamcumque & qualemcumque futurā successione, comprehendere successione futuram: etiam si quis eam prætendat ratione rei præteritæ; scilicet accessus vel alius expectatiuæ antea concessæ. quod longe diuersum est. hoc enim non est extendere legem ad præterita, illud autem sic; ut mox magis apparebit.

- 45 Quarta decisio sit glo. memorabilis iuncto text. in verb. utur. clementine 2. de vita & honest. cleri. quæ singular. probat constitutionem prohibentem usum & exercitium futurum alicuius rei vel actus, comprehendere etiam usum & exercitium rei præteritæ. Nam clementina illa. 2. prohibet usum vestium virgatarum, vel partitarum clericis. & ait glo. illam comprehendere usum vestium antea factarum, de qua decisione dico primum illam esse veram. Quoniam ut glo. ipsa subtilissime subijcit, per hoc dictum non extendimus illam constitutionem ad præterita; sed intelligimus eam in usu rei futuro, de quo loquitur. aliud enim est res ipsa præterita, aliud usus eius futurus. Rem ipsam ut præterita est, & illius usum præteritum illa clementina non tangit, sed tantum usum futurum. Dico secundo illam communiter recipi. nam eam probant ibidem Cardinal. & Pan. & impense cōmendat Imol. & Ant. cum And. Sic. Felii. & Dec. in dict. c. fi. & Do. cū Ale. in dict. c. ex antiquis. approbant. Tertio dico illam glo. & decisionem, quæ ex ea elicitur male applicari a Felin. in cap. fin. de constit. col. 11. limitatione ipsius quintæ. quam constituit ex decisione prima supra relata. Quarto dico hanc decisionem nostrum propositum maximè iuuare. Quoniam ut illa glo. loquitur de lege, quæ nullam de præteritis mentionem facit; ita & nostra clementina. & ut illa loquitur de usu futuro; ita & hæc de successione futura. Cum ergo illa dicat clementinam illam comprehendere usum futurū rei præteritæ; ita & clementina nostra comprehendet futuram successione ratione rei præteritæ: & ita futuram successione

tionē, ad quam præfatus C. ratione accessus præteriti, adspirat.
 46 Quinta decisio, quæ corroborat quartam, fit glo. receptæ
 per omnes quæ postrema est cap. 1. de iniur. lib. 6. quæ ait text.
 illum, qui excommunicat concedentes, vel extendentes pigno-
 rationes, vel represalias ad clericos, comprehendere eos, qui
 antea concessas extendunt. & ita comprehendit vsum futu-
 rum rei præteritæ.

Sexta, quæ confirmat etiam quartam, fit glo. singul. clemen-
 tinæ 1. de testa. scilicet, quod clementin. illa præcipiens exequu-
 toribus testamentarijs, etiam religiosis exemptis, vt rationem
 de sui officij gestione & exequutione ordinarijs reddant, inclu-
 dit exequutionem & gestionem futuram licet non præteritam,
 vt in solutione argumenti quinti præfati C. dicam. Et ita vides
 constitutionem de gestione simpliciter loquentem includere
 gestionem, & ita vsum & exercitium rei præteritæ; officij scilicet
 exequendi antea suscepti. Ad idem allegant Do. & Cardin.
 Alex. in cap. ex antiquis. 54. dist. post Anto. in c. fin. de consti.
 glo. in verb. transuerint. clementina 1. de regular. quæ tamen
 nil facit. quoniam agit de lege, quæ expresse ad religiosos, qui
 antea transierunt, se ipsam extendit.

Septima fit decisio Ioan. And. in cap. si. de elect. lib. 6. col. 1.
 scilicet cap. illud fin. statuens formam confirmandi electiones
 comprehendere confirmationes electionum præteritarū. quia
 licet electiones sint præteritæ; non tamen vsum earum & confir-
 matio, de qua illud cap. agit. sic in proposito licet accessus sit
 præteritus; successio tamen per eum facienda futura est.

47 Octava decisi. fit Guiller. de Suza, & Iacobi de Aren. quem
 Cyn. in l. 2. C. de legib. in hæc verba refert. Statutū vetus conti-
 nebat, quod banniti eximerentur de banno, solutis. 50. libris,
 postea superuenit nouum statutum, quo cautum est vt existi-
 mantur de banno, solutis centum libris. Accidit quod quidam
 bannitus ante statutum nouum volebat exire de banno, diceba-
 tur sibi, quod solueret centum libras. Dicebat ipse: Ego nõ de-
 beo soluere, nisi quinquaginta. De hac quæstione fuit contro-
 uersia Paduæ apud Doctores illius temporis. Et terminatum
 fuit per Guiller. de Suza & Iacob. de Are. Parm. quod soluere

Q   debebat

- debeat centum libras. Quia statutum non dat formam futuris bannitis; sed futuris exemptionibus bannitorum: & sic futuris liberationibus, ubi debet seruari lex noua. Hæc ille. Quid tero ego, nostro proposito aptius, si rem uigilanter conferas?
48. Nona sit decisio Archid. qui in cap. de liberatione. de off. leg. lib. 6. sub finem; secutus Guiller. de Suza præceptorem suum dixit legem nouam, quæ formam procedendi & pronunciandi inducit, comprehendere lites præteritas, qua parte processus adhuc est futurus; licet non qua parte præteritus. Idem glo. cap. licet canon. de electio. lib. 6. verb. decetero. recepta per omnes ibi, & ubique, & Petrum ab Anch. in repitit. cap. 1. de const. q. 13. fol. paruo. 51. col. 1. quod ipsum Bart. in dict. l. omnes populi. ff. de iust. & iur. 5. q. principali, receptus ab omnibus ibi, & Domi. & Alexan. in cap. ex antiquis. 54. distin. & ab Anto. & Panor. in cap. fin. de constitut. & alijs quos referunt ibi Felin. col. 10. & Dec. penult.
49. Decima sit decisio Bart. in l. omnes populi. ff. de iustit. & iur. num. 47. scilicet statutum noue factum, ut medietatem dotis uxoris præmortuæ maritus lucretur, comprehendere etiam dotem uxoris ante illud statutum acceptæ; si ea post illud moriatur. Quod ipsum tenet ibi Rayner. de Forliui. nu. 63. suæ repet. Ioan. item Baptista de sancto Seuer. nume. 83. suæ repet. & Petrus ab Anchar. consil. 125. visis. col. fin. Immo & Communis Legistarum transit cum Bartolo, teste Imol. in illo cap. fi. nu. 13. Contra tamen illam decisionem Bart. tenet ipse in dict. cap. fin. de constit. col. pen. vers. sed aduerte. quem sequutus est Feli. ibi. col. 3. & Dec. col. fin. & Io. Crotus in repet. l. omnes populi. nu. 73. quattuor rationibus. quas licet ueluti nouas referat; sunt tamen partim Imolen. partim Felin. in dic. cap. fin. col. 2. & 3. Non tamen arbitror discedendum a Bart. cum quo omnes ante Imol. ipso teste, transierunt. Quia primo si a Barto. in hac conclusione discedas, oportebit te pari ratione discedere in præcedenti conclusione. quod quamuis Decius faciat col. pen. Imolen. tamen non audet id penitus facere; licet tentarit col. 7. Felin. item & Crotus Barto. sequuntur. Secundo, quod quinque decisiones præcedentes eis repugnant; quarum nulli
- satisfa-

fatis faciunt. Tertio, quod ratio illa viua glo. in 4. decis. supra citata, qua Bartolus & prædictæ decisiones nituntur, destruit eorum sententiam. quoniam dicere quod Barto. ait, non est legem ad præterita extendere; sed futura comprehendere. Quarto facit, quod si sequamur Imolen. qui primus a Bartolo defecit: & qui fuit in causa vt Feli. Dec. & Crotus deficerent, oportebit nos dicere nulla præterita intra legem nouam includi: nisi aliquod verbum, præteritum tempus sapiens in ea ponatur; id enim ipse ait nu. 14. quod tamen visum est absurdum, etiam Felin. in illo cap. fin. col. 13. vers. demum. Quinto, quod inno uarentur multa olim recepta per prædictos, vt ipsemet Felin. fatetur ibidem. Sexto, est casus contra eum in cap. cum tu. de vsuris. adiuncto ei cap. quoniam. eod. tit. Nam in illo cap. quoniam. statutum simpliciter fuit, vt vsurarij manifesti, tali & tali modo cogentur restituere vsuras, nulla de præteritis mentione facta, & nullo verbo, quod tempus præteritum saperet, in ferto. & in illo. cap. cum tu. declaratur locum fuisse statuti in cap. quoniam. etiam in vsuris ante illud extortis. Vides ergo legem restitutionem vsurarum futuram tangentem extendi ad restitutionem vsurarum præteritarum, & ita ad vsum & exercitium rei præteritæ. Septimo, & quidem neruose, quod si omnia quæ Imolen. ait vera essent, sequeretur canonem, si quis suadente. 17. q. 4. non comprehendisse homines ante illum natos. Sequeretur legem huius ac Castellæ Regnorū, ne quis infideat mulæ, non includere illos, qui ante illam insidere solebant; immo neque mulas & homines ante illam natos. et lex de nō exportando frumento, vel vendendo extra ciuitatem & territorium, nō comprehenderet frumentum ante illam legem coactum; & alia id genus sexcenta. quæ ridicula sunt & Ioan. Imol. viro alioqui grauissimo indigna.

Non obstat fundamentum eius; scilicet quod ex contractu dotis quæsitum fuit ius heredibus vxoris, & ita statutum illud nouum non debet eis præiudicare. Nam primo ius, quod futurus heres sperat in bonis viuentis, non est considerabile, vt diximus in octauo argumento post Bar. in l. is potest. nu. 3. & 9. ff. de acquirend. heredi. Secundo illud ius videtur secundarium

& ita locum habent quæ diximus in nono argumento. Tertio præiudicium illud est præcogitatum ab statuti illius conditore. & ita locum habent quæ tradit Dec. in consil. 113. & facta fuerunt in illo argumento nono. si conditor statuti & legis nouæ habuit potestatem præiudicandi eū causa. Quarto respondeo, quod si talis contractus super dote fuisset inritus, vt ex illo irreuocabiliter dos deberetur alicui post mortem vxoris, etiam si ne alia vlla voluntate vltima & alia lege, tunc non esset locus decisioni Bartol. Quia tunc alia ratio, quam quia dos erat præterita, impedit nouæ legis vigorem ad illam extendi; obligatio nempe quæ sita irreuocabiliter per illum contractū. Non otiose autem dixi: irreuocabiliter, & ita vt etiam sine alia vltima voluntate ac lege deberetur, propter ea, quæ in solutione argumenti dicam. Ad alia vero tria fundamenta, quæ Ioan. Crotus adducebat ex Felin. fontibus hausta, gratia breuitatis, quia leuiora sunt, speciatim non respondeo.

52. Vndecima sit Baldi in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. num. 14. ver. sed an. scilicet statutum vetans mulieribus, ne deferant sericas vestes, includere vestes iam factas.

Duodecima eiusdem ibidem; scilicet statutum, ne filia dotata succedat, concludere filias ante illud dotatas. quod ipsum dixit in l. illam. C. de donationib.

Decimatertia sit Barto. in dicta. l. omnes. nu. 42. scilicet statuti ne feminæ succedant, extendi ad præteritas, quæ nondum cum fratribus diuiserunt hereditatem. Quæ decisio satis continet id quod decisiones dictæ præcedentes. immo & quiddam maius; scilicet comprehendere filias feminas, etiam si pater ante statutum obiisset mortem: nondum tamen illæ recipissent portionem suam: quamuis contrarium ei imponat Imol. in illo. cap. fin. nu. 14. & teneat Bald. in l. illam. C. de collat.

53. Decimaquarta sit Feli. in dict. c. fin. col. 11. scilicet statutum vt tantum detur capienti & præsentati bannitum; dandum esse illi, qui bannitum ante statutū capiat, & post illud præsentauit.

54. Decimaquinta sit Croti in reper. dict. l. omnes populi. num. 78. scilicet statutum, quod tantum detur præsentanti bannitum, dandum esse illi qui cepit ante illud: sed post id præsentauit,

uit,

uit. quas duas decisiones ideo tribuo diuersis; quoniam, vt vides, diuersæ sunt: tribuo autem illis; & non Baldo, cui eas ipsi tribuunt in l. si ita scriptum. §. fin. ff. de leg. 2. quia illud nō dicit ipse, sed diuersum, quod est decisio sequens.

Decimafexta; scilicet statutum de eo, qui ceperit bannitū, extendi ad eum, qui antea captum presentauit. Neque ad id dicendum ea ratione mouetur Bald. quæ illi Patres significant; sed alia quæ parum eorum proposito & nostro seruit. Omnes tamen tres decisiones probāt, statutum de vsu aliquo & exercitio loquens extendi ad vsum rei. etiam præteritæ. quod est nostrum propositum.

55. Decimaseptima sit Angeli in l. Vranus. ff. de fideiuss. col. 2. & in l. 1. col. 2. C. de his qui accusar. non poss. scilicet stante statuto, ne querelæ bannitorum audiantur, accusatorem, qui pendente accusatione bannitur, non debere amplius audiri. Quoniam, vt ille docte de more ait; inhabilitas illa superueniens ante rem perfectam repellit eum, postquam ad illum casum vnde incipere non poterat peruenit. Sed hæc decisio licet magnopere iuuet propositum nostrum, quatenus probat ius inchoatum, perdi propter inhabilitatem superuenientem: nil tamen de legis extensione continet.

56. Decimaoctaua sit Anto. in cap. fin. nu. 19. de constituti. scilicet legem: Nequis triticum ex territorio exportet, illum qui ante legē cœpit extrahere, nondum tamen extraxisset, comprehendere. quod ante illum Host. neque per eum, neque per alium ibi relatus sensit in cap. 2. de const. vt in solutione. 7. argumenti. decis. 9. dicti C. infra dicemus.

57. Decimanona decisio sit Ioan. And. in cap. auaritiæ. verb. genere, de electio. lib. 6. communiter recepta ibi, quæ habet constitutionem illam prohibentem electo. ne ante cōfirmationem administrationem ecclesiæ gerat, etiam tanquam procurator, comprehendere illum electum, qui antequam eligeretur, tanquam procurator, vel œconomus administrabat. quæ decisio nostrum propositum magis opere confirmat. Nam sicut illud. c. auaritiæ. de gestione futura loquitur, ita & clementina nostra de futura successione. & sicut hæc non extenditur ad præterita.

rita expresse, ita nec illud. & sicut hæc aliquantum est præiudicialis, ita & illud. & sicut illud est prohibitium, ita & hæc. immo illud de usu actus iam effectum sortiti agit: nos autem de usu actus nondum effectum assequuti. Cum ergo illud comprehendat futurum usum rei penitus perfectæ; oeconomix videlicet, & procurationis cōsummatarum & suum effectum sortitarum ante illud c. ita, immo a fortiari nostra clem. comprehendit usum futurum rei præteritæ nondum perfectæ, vel saltem effectum nondum sortitæ; scilicet accessus ad beneficiū prædicti A. tunc viuētis.

- 58 Vigesima fit Lauri in tract. de success. mascul. exclus. femi. 2. parte. nu. 12. scilicet statutum, ne femina succedat, extantibus masculis, ad filias iam natas extendi. cui satis consonant decisiones 12. & 13. supra relatæ. quæ decisio tanto magis nostram propositionem adiuuat, quāto verius & receptius est per illud statutum filias excludi, etiam quoad legitimam, secundum Alexandrum in consilio. 68. circa præmissam. num. 6. qui multos alios in hoc citat. quem sequitur Iason. in l. si quando. §. & generaliter. C. de inoffic. testā. quamuis subdubitasset prius in
- 59 authen. nouissima. nu. 71. eod. tit. Ratio vero quare nos hæc decisio multum iuuat, illa est, quod filix simul ac nata fuit, quasi debita saltem cœpit esse in bonis paternis legitima, l. sed quia. ff. pro socio. ibi: Quasi debita & l. si. §. sin autem. ibi; Quasi debita. C. de curat. furi. & glo. putata sing. in l. 3. C. de iur. & facti ignor. quæ similem tamen habet in l. si duo. ff. de acquir. hered. quæ recepta est opinio apud scribentes in prædictis locis, & Ias. in l. is potest. nu. 23. ff. de acqui here. & Roder. in l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. test. col. 9. immo Bar. communi-
- 60 ter receptus in dict. l. is potest. tenet ius, quod filius suus habet in bonis patris esse distinctum a filiatione. Immo & Barto. & Areti. & alij, excepto Iasone, in ea sunt opinione in illa lege, ut ius succedendi, quod filius habet in bonis patris, sit ius considerabile ac spes a iure probata. Et quamuis Iason ibi contrarium teneat, multa loca citando, in quibus Bartolus aliud sentit. quæ dissensionem magis esse verbalem, quam realem facile, si vacaret, ostenderem. At utcumque res habeat, negari non potest tantum iuris fauore dignius habere filium suum ad legitimam
- in bo-

in bonis patris habendam, viuentē patre, quam præfatus C. viuentē præfato A. ad hanc Cantoriam habebat tempore huius clementinæ. Cum ergo lex simplex, ne femina succedat excludat filias iam natas, quare te rogo, præfatum C. accessum habentem ad Cantoriam paternam non excludet hæc clementina: nõ simplex, sed munitissima illis verbis: Nullo vñquã tempore, &: Nullo modo succedat? Magis autem multo faciet hæc decisio pro nobis, si teneamus cum Bart. supra in decis. 13. relato, filias hoc casu excludi etiam a delata; sed nondũ adita eis hereditate.

Duodecimo, ac postremo pro nostra parte facit radix illa
 61 omnium prædictarum viginti decisionum; nempe resolutio Anto. circumspèctissimi viri in cap. si. nu. 15. de constitutionib. laudati a Dominic. & Alexan. cap. ex antiquis. 54. dist. consona satis Bartolo communiter recepto. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. in q. 5. princip. nu. 44. quem Petrus ab Anch. aliorũ dictis illustrat in cap. 1. q. 14. principali de constitut. Facit, inquam, resolutio illa, legem nouam inducentem aliquid, etiam se ad præterita non extendentem, quæ de actis & factis ipsis loquitur, non comprehendere acta & facta præterita perfecta quoad suam formam. Eam autẽ, quæ de vsu, exercitio & executione actus iam facti loquitur, non comprehendere quidem vsu, exercitiũ & executionẽ act⁹ & facti præteriti, si ea quoque iã sunt præterita: futura vero sic. siue sint actorũ & factorũ futurorũ & præsentĩũ, siue præteritorũ. at cle. hæc lex est inducens aliquid noui de successione in paterna beneficia. Ergo non comprehendet præteritas: comprehendet autem futuras, etiam si illa executiones actorũ & factorum præteritorum fuerint: cum non de illis factis & actis, sed de illorum executione loquatur. Cum ergo successio, quam præfatus C. in præfatam Cantoriam futura esset tempore Clementis, comprehendetur ab hac eius lege: licet illa successio sit vsus, exercitium vel executio actus præteriti. quamuis si de accessibus vel expectatiuis concedendis, vel non, locuta fuisset, non comprehendisset hunc accessum. Quia id de quo locuta fuisset iam præteritum
 62 esset: præsertim quod verba huius clementinæ prægnantia valde sunt & vniuersaliter distribuentia; scilicet: Filij presbyterorũ nullo

nullo unquam tempore, & nullo modo in patrum beneficia succedant. quæ verba omnem succedendi modum continent, etiam extraordinarium; arg. glo. fing. in clementina, vt hi qui. verb. nullo modo. de etate & qualit. quæ habet per illa verba excludi etiam modum dispensatorium; arg. item glo. memorab. in clementina 1. verb. quavis. de re iudic. & eorum quæ tradit Pan. consil. vltimo. vol. 1. & illorum multorum quæ allegant Felin. & Deci. in cap. sedes. de rescript. Quibus addo illud Decij consil. 56. col. 4. comitem Palatinum, cui est potestas legitimandi quoscumque spurios, etiam infantes legitimare posse. Quod ante illum dicitur dixisse Alexand. in quodam consil. non excusso. & ante illum Bald. in consil. 204. super primo. 2. lib. Cum igitur modus succedendi per accessum aliquis modus sit saltem extraordinarius, consequitur illum esse sublatum.

- 63 Et ne primo respondeas huic argumento 1. 2. a resolutione Antonij discessisse Felin. ibi. in col. 2. ampliatione. 2. considera primo, Felin. non esse contrarium Antonio; immo illi subscribere. Felin. enim ait constitutionem de aliquo actu, vel facto præterito loquentem non extendi ad futuros effectus. quod nos etiam sequuti sumus in 1. 1. arg. decif. 1. Anto. autem ait legem quæ de aliquo loquitur, comprehendere futura, etiam si ea sint executio, vel usus rerum præteritarum: quod non est Felini dicto aduersum, sed longe diuersum. Considera secundo eundem Felin. in eod. c. fallen. 4. nu. 10. cum communi tenere legem nouam, quæ ordinem & modum causarum agendarum respicit includere lites & causas super rebus præteritis mouendas, immo & iam pendentes pro ea parte qua futuræ sunt. Quod nulla ratione defendi potest, nisi quia modus ille, de quo loquitur futurus est, & est quædam executio; licet actus præteriti & cœpti. Fateor, quod Imolensis per principium authent. vt cum de appella. cog. collat. 8. tentauit in dict. cap. fin. recedere a communi, quo ad lites pendentes. & id affirmarunt postea Andr. Sicul. & Decius propter verbum, Examinari, positum in illo principio. quod tamen de pendensibus per appellationem loquitur. & verbum, Examinari, quo ad merita causæ referri potest. Per quod facile communem & Feli. contra prædictos suffentes

stentes : quamuis proposito nostro sufficiat id quod omnes tenent; scilicet legem modum inducentem extendi ad lites super
 64 rebus preteritis futuras. Considera tertio eundem Felinum ibidem fallent: 5. tenere quiddam maius; scilicet legem nouam etiam de facto aliquo vel actu loquentem comprehendere actum & factum antiquum, quando suam perfectionem & complementum ab actu futuro expectat. quod ante illum Panor. & Card. & Imol. adnotarunt in clementina vt hi qui. de ætat. & qualit. quod ipsum pro 4. conclusione posuit Crotus in repe.
 65 l. omnes. num. 78. ff. de iustit. & iure. quæ Felini fallentia clare concludit clementina. nostrâ inclusuram fuisse hunc accessum etiam si de accessu egisset: quoniam perfectionem suam a facto futuro expectabat. Quod tamē ego, etiam si magnopere pro meo proposito facit, non concederem per ea, quæ in 2. decis. inserta 11. argumento dixi.

Considera quarto eundem Felin. col. 13. vers. Puto. carpere. Imol. qua parte ab Anto. discedit. Contra quem nos quoq; supra pro Bartol. in argum. 11. decisio. 14. pugnauimus; & ni fallor, vicimus.

66 Decimo quarto principaliter facit, quod illa resolutio Antonij in argumen. 13. pro fundamento assumpta, legem de vsu & executione loquentē comprehendere vsu & executionem rei præteritæ, duobus solis casibus fallit secundum eundem communiter receptum: quorum neutri est locus in casu nostro. Prior enim illorum est, quando executio est omnino accessoria rei præteritæ, vt argumentum portionis præbendæ ad eam iam quæsitam. cap. fin. §. 1. de concess. præb. lib. 6. huic autem casui non est locus in proposito. quoniam successio non est sic accessui cōnexa & illi accessoria. Nam primo illa successio, nō accedit accessui immo e contrario accessus est quoddam præambulū ad illā. Et ita quoddam accessoriū antecedēs: vt ius patronatus ad beneficium secundū S. Thom. secunda, Secunda. q. 100. art. 4. quod pridem explicauimus in c. quanto. de iudic. Secundo illa successio non est omnino coniuncta accessui. Quoniam per illam nouum ius; scilicet in re quaritur accessuro ius ad rem habenti, & sexcentis modis accessus euanescere potest antequam

R ad suc-

- 68 ad successionem perueniatur. quod sufficit, vt non dicatur ei omnino annecti & accedere. dict. cap. fin. §. penult. de concess. præb. qui probat ea de causa prebendæ acquisitionem non esse omnino annexam & accessoriam Canonix collationi & iuri ad eam quæsito. immo adeo esse diuisam & per se subsistētem vt sub nouam legem reuocantem expectatiuas includatur.
- 69 quod in illo cap. fin. probatur, & adnotatur ab omnibus. Et ita vides vni e duobus casibus nō esse hic locum. Quod autem alteri nō sit probatur. Alter enim casus, in quo secundum Anto. & communem lex noua de vsu agens & exequutione non comprehendit vsus rei præteritæ, est quando finis & ratio legis nouæ non habet locum in eo. Exemplum est in glo. singu. clementina 1. de testa. determinante illam clementina, quæ iubet exequutoribus testamentorū rationē de sua exequutione reddere locorum ordinarijs, non inclusisse rationes antea non redditas de præteritis exequutionibus: cum tamen id quidam vsus & exequutio sit rei præteritæ; officij videlicet iam cōmissi. Et ratio est secundum glo. ibi, quia Papa id iussit, vt colligitur ex textu, ne male administrarent exequutores. quæ ratio & finis cessabat respectu præteritarum exequutionē; cum illæ iam essent bene vel male factæ. Huic tamen casui non esse locum in nostro profecto, luce clarius constabit ei, qui perpenderit rationem principalem huius clementinæ condendæ illam fuisse, ne per huiusmodi successiones memoria præteriti delicti re nouaretur & scandalum populo fieret, dum in mente ei veniunt peccata eorum, quos in hoc magnis retribus & magno sudore sustentat, vt sint mediatores & intercessores ad Deum pro suis delictis, 49. distin. in princ. cap. ipsi sacerdotes. 1. q. 1. quæ ratio, vt vides, locum vendicat in proposita successione. Ergo & lex noua illam includet.
- 70 Decimoquinto facit, quod lex noua includit illa futura ius nouum in sacerdotijs conferentia, quibus verba ipsius conueniunt: quamuis ea sint talia, quorum initia & iura præambula præcesserint. Et adeo illa includit, vt etiam illorum præambula & iura ad rem tollat. Casus est clarus in illo cap. fin. de concess. præben. lib. 6. ibi enim lex noua expectatiuas, reuocans extenditur:

ditur etiam ad expectatiuas præbendarum, quarum iam Canonix collatæ fuerunt, & quarum ratione iam distributiones quotidianas recipere coeperunt. Immo vt in exceptione 13. ostendimus, extenditur etiam ad præbendam iam vacantem, & quæ iam iudicata fuit esse debita expectanti. Immo & ad illam, quæ iam collata fuit; sed nondum per expectantem acceptata. Quare igitur hæc noua clementina non extenditur ad successionem futuram in præfata Cantoria: licet præambulum quoddam & præparatorium ius ad rem perosum valde ac magis remotum præcesserit? Cõfirmatur hoc per illam theoriam receptam, quæ habet præterita, quorum perfectio a re futura pender; comprehendi sub eâ lege, quæ de illa futura loquitur. quod mea sententia singulariter probatur in illo c. fi. de concess. præb. lib. 6. inducendo illud eo modo, quo supra in hoc & præcedenti argumen. inducebamus. Probatur & in cap. cum tu. adiuncto ei, cap. quoniam in plerisque. de vsur. inducendo illa eo modo quo in argum. 11. decis. 10. adduximus. Affirmat illam etiam Felin. in illo c. fi. col. 11. vers. fallit. & Crotus in illa. l. omnes. num. 71. in vers. limitatur. qui per errorem typographorum est positus pro, Ampliatur, vt subsequencia demonstrant. idem satis affirmavit Imol. in cleme. vt hi qui col. 4. de ætat. & qualit. & in cle. 1. col. 1. de test. qui & in d. cle. vt hi. & Car. col. 2. dixit legem nouam extendi ad effectus futuros rerum præteritarum. quod & si forte omnino verum non sit, vt supra tangebam, in effectibus rerum præteritarum perfectarum & suum effectum iam sortitarum: tamen verissimum est de effectibus rerum præteritarum e futuris adhuc pendendum. Cum igitur is accessus initium quoddam, & ante ambulum sit ad succedendum in præfatam Cantoriam; cumque solum sit ius quoddam ad rem præparatorium ad illam, cum eius perfectio a futuro euentu pendeat; cumque successio hæc futurus quidam effectus rei nondum perfectæ ac consummatæ suumque effectum sortitæ sit; quare lex de successione quamuis in vniuersum loquens hanc non comprehendet?

CONFUTATIO CONTRARIORUM.

S V M M A R I V M.

- 1 **C**ontractus vim que compositio, & que gratia pretio concessa nō habet.
 1 **G**ratiam expectatiam libere a successore concedentis renocari.
 1 **C**ontractus ex iusta causa tolli a Principe.
 2 **C**ompositio accessuum non transit ad successorem.
 3 **I**n intellectus cap. 2. de concess. preb. expenditur.
 4 **L**ex noua que includit futurum inuoluens preteritum. & nu. 6.
 5 **A**ctus consumatio que exequutio eius.
 5 **S**uccessio in prebendam vt accedit canonice.
 7 **L**egitimo primogeniti preiudicat. secundo genito, tribus concurrentibus. & 8.
 9 **L**ex correctoria qua fauorabilis.
 9 **L**egem correctoriam extendit ratio expressa.
 10 **L**egitimo, extante legitimo, quam exosa. & 11.
 12 **R**eligionis ingressus cui iuri questio non nocet. & 13.
 14 **L**ex noua ne femina in emphyteusim succedat, vt includit filias iam natas, cum concordantia opinionum.
 15 **E**mphyteusim pro se ac liberis qua noua lex includit.
 16 **I**n intellectus regulę; sine culpa. lib. 6.
 17 **L**egis per dispositionem damnum datum non refarcitur.
 18 **I**us querendi modum civilem facile a principe tolli.
 18 **A**ccessus modus querendi civilis non ius quesitum est. & nu. 19.
 19 **I**us priuilegij facile a principe tolli.
 20 **R**egressus ad ius pristinum dari, cum id aqutitas suadet.
 21 **P**incipem preiudicare nolle quando verum & quando non.
 22 **P**rauidicium preiudicatum quando videtur facere princeps.

1 **N**ON obstat præfati C. fundamenta. Non primum, nam vt ego concedo constitutionem simpliciter loquentem non extendi ad præterita: eum oportet concedere successionem, quam nos sub hanc clementinam includi contendimus, non esse præteritam: sed futuram, quamuis quædã exequutio & quidam vsus rei præterita sit. quod nil obstat, quominus sub legem nouam cadat, in arg. 13. probauimus, & in multis decisionibus 11. argumenti, præsertim in 4. conclusimus.

Ad secundum respondetur primo, quod compositiones, quæ
 apud

apud S. eodē Apost. fiunt applicando aliqua temporaria per viā eleemosynæ ad aliqua opera pia, nō fiunt per viam contractus, & pretij rerum spiritualium : sed per viam cuiusdam pænitentia, & gratiarum actionum . quæ impleta nullam aliam obligationem inducunt inter componentem , & compositum, quam alia obsequia , & eleemosyna ; per quæ non intenditur obligatio; sed potius deobligatio siue exoneratio, & meritū. Secundo, quod ex iuxta caussa potest Papa suo contractui contrauenire; quanto magis tollere prædecessoris compositionem ob eas iustas & magnas caussas , quibus Clemens ad hanc sanctissimam clementinam condendā motus fuit. Tertio, quod illa compositio personam Papæ respicit, non successoris. Quarto, quod hoc argumentum aut probat Papam non potuisse hunc accessum reuocare, aut non probat non reuocasse. quorum prius nemo concedat; cum materia sit beneficialis, & agatur de iure ad rem ad vacatura reuocando. quæ omnia latius in solutione predicti quarti argumenti probantur, & explicantur.

- 2 Ad tertium respondeo credere me quidem eiusmodi transactionem siue compositionem , de qua fit argumentum , inter præfatum A. & patrem C. interuenisse : nego tamen eam Papæ auctoritate firmatam fuisse. Quoniam nulla ex parte litterarum colligi potest eam sciuisse, vel olfecisse Papam. Quare hoc argumentum violētius retortum fuit in præfatū C. in exceptione 4.
- 3 Ad quartum respondeo, primo communem opinionem esse contra Imol. & Do. quorum & Felin. auctoritate sola nititur argumentum, vt late ostensum fuit in argu. 2. pro nostra parte factō. Secūdo, quod si opinio Imol. teneatur nil primo seruit eius determinatio proposito Felin. in cap. fin. de constitutionib. neque proposito præfati C. Quoniā vt videre est apud Domin. c. cuius relatione hoc Felin. & alijs constitit, ea ratione principaliter ait Imol. per illud cap. non fuisse quassatas promissiones beneficiorum antea licite factas ; quia illud cap. non simpliciter quassat promissiones; sed cum adiectione, faciendas. Et ita solū probat constitutionem ad rem futuram se contrahentē & restringentem non extendi ad præterita. quod Felin. ibi non tractat. non autem probat legem simpliciter de aliqua re factam
- ad

ad eius futurum effectum non extendi. quod Felin. ibi tam serio contendit. Minus item proposito nostro nocet illa determinatio; nos enim non contendimus legem de re futura loquentem extendi ad ea, si iam est præterita: quod habet Imolæ determinatio: sed legem de re futura loquentem includere rem illam futuram; licet ea sit usus & exequutio quædam actus, vel facti præteriti. Non enim proposuimus defendere hanc clementinā quæ de futura successione loquitur, extendi ad successiones iam factas: sed tantum ad faciendas; quamuis illæ sint exequutiones quædam rerum præteritarum. quod nihil commune habet cum Imol. decisione. Facit (quæ consideratio serio perpendenda videtur) quod Imol. Do. & Feli. qui contra communem tenent, ore pleno concederent illi cap. secundo, locum esse in promissionibus futuris beneficiorum præteritorum. in promissionibus item faciendis post illud cap. ab eis, quibus Papa potestatem promittendi antea dedisset. quod nostro proposito est accommodatissimum. Nam utrobique agitur de re futura; scilicet in nostro de successione futura: in illo de facienda promissione. & utrobique futura res, de qua agitur, est quædam exequutio rei præteritæ. in nostro quidem accessus dati, in illo vero facultatis promittendi antea factæ. Quare igitur lex de promissione futura loquens comprehendit illam: & lex de futura successione agens hanc non includet?

- 4 Ad quintum respondeo, primo negando per illam gloss. clementina 1. de testamen. probari simpliciter, legem nouam non comprehendere futura, quando illa comprehendit præterita inuolueret. neque Felin. in illo cap. fin. neque Card. & Imo. in loco proprio id tam generaliter colligunt. Sed neque Crotus in præcitata l. omnes. nu. 79. ff. de iustit. & iur. licet generalius quam illi colligat. Card. enim in illa clementina 1. col. 2. solum colligit, quod ait gloss. scilicet rationem illam reddendam, non includi sub legē nouam de reddenda ratione factam; quæ reddi nequit, nisi ratio. quoque præteritorum reddatur: Imol. vero colligit actum futurum inseparabilem a præterito non includi sub lege noua. Pan. vero in cap. pastoralis. §. verum. & Felin. in præallegato cap. fin. col. 1 2. de constitutioni. colli-

colligunt futura, quæ omnino præteritis sunt connexa & accessoria, & nullo modo separata, non includi sub lege noua; Crotus autem gesta futura connexa gestis præteritis sub lege noua non comprehendit; quarum nulla conclusio proposito nostro nocet. Quia per adducta in tribus argumentis vltimis pro nostra parte supra formatis illæ omnes intelligendæ sunt. Primo, de præteritis consummatis; qualis nõ erat is accessus. Secundo, intelligendæ sunt de futuris, quæ nõ sunt veluti exequutiones, & vsus quidam præteritorum; qualis tamen est hæc successio respectu accessus. Quoniam confirmacionem actus & illius in suum effectum reductionem exequutionem esse illius probat clementina 1. de testamentis in illis verbis: *Ad exequutionem cuiuslibet vltima voluntatis*. Vbi hoc Card. not. 4. colligit & affirmat. Tertio, intelligendæ sunt de futuris inseparabiliter accessorijs. quod non esse in proposito nostro, late monstratum est in argumentis illis tribus, & præsertim in 14. per cap. si. de concess. præbend. lib. 6. Nam tam vel magis annexa est successio in præbendam Canonice collatæ, quam successio in hanc Cantoriam accessui ad illam dato: at successio illa in præbendam non est omnino & inseparabiliter accessoria & annexa Canonice. quoniam non est adeo accessoria & annexa, ac portionis augmentum Canonice debitum. Siquidem illa cadit sub regulam reuocatoriam expectatiuarum, vt in 14. exceptione diximus, & probat illud capit. in illo. §. penult. hoc autem scilicet augmentum portionis præbendalis minime, vt probat illud idem cap. vers. si autem. Ex quo & sequentibus facile ac singulariter posses elicere futura subesse legibus nouis, loquentibus de illis, etiam quando ex præteritis imperfectis oriuntur, & sunt quædam perfectio illorum & consummatio; vt in illis argumentis est monstratum. quæ omnia vt belle propositione nostram confirmant; ita conatum prædicti C. reprimunt.

6 Ad sextum respondeo, conclusionem illam in argumento assumptam; scilicet legem nouam non includere actus futuros rei præteritæ perfectæ, procedere primo, quando lex de re ipsa loquitur, & non de futuro effectu. Secundo, etiam procedere, quando loquitur de futuro effectu rei perfectæ ac consumma-

tæ; vt tangitur in argumento, & habetur in citato cap. fin. de constitutionibus in eo alleg. non autem, quando loquitur de effectu rei consummandæ ac perficiendæ; vt in responsione ad quintum supra dixi, & in tribus argumentis postremis probaui, & est communis conclusio. at clementina nostra de successione futura loquitur. & successio virtute huius accessus facienda est exequutio quædam & effectus perfectius illius. Ergo eam comprehendetur. Vnde colligis argumētum hoc satis expensum in præfatum C. validius reijci, quam in nos iaciatur.

- 7 Ad septimum, quod varias decisiones veluti similes nobis obijcit, respondeo ad eas singulatim. Ad primam; scilicet quod legitimatio primogeniti non præiudicat secundo genito legitimo, respondeo primo negando illud absolute & in vniuersum acceptum. Quoniam ex his quæ late tradit. Io. Cirier de primo genitura. prima par. quæst. 14. & Præpos. in c. per venerabilem. §. quod autem. col. 3 2. & Anton. Rossell. de legitimat. pri. part. §. vltimo est videndum. & recentiores in l. Gallus. §. & quid sit tantum. ff. de liber. & postum. vt verior, ita communior est conclusio contra illam decisionem Io. And. tribus concurrentibus. Primum, quod consuetudo pro illius conclusione non est. Secundum, quod legitimatio fiat per subsequens matrimonium. Tertium, quod statutum vel dispositio primogenium constituens non loquatur de primogenito legitimo; sed simpliciter de primogenito. Ex qua resolutione communi contra præfatum C. regeri potest argumētum æque ac ille cōtra nos ingerere.
- 8 At quia præfatus C. fundare se potest in prædicta decisione: quatenus saltem illis tribus non concurrentibus vera est. Secundo, respondeo quod illa decisio, sic præsertim limata, non est similis nostro casui. Nam primo illa agit de virtute legitimæ, quæ quoddam priuilegiū priuatam vtilitatem concernens est: nos vero agimus de virtute iuris communis in illa cle. contenti.

Et ne dicas illam clementinam licet ius commune contineat, esse tamen correctiuam; & ideo restringendam per vulgaria. Considera primo illam in fauorem animarum & munditiam cultus diuini, & decorem ecclesiæ ministrorum, ac vtilitatem spiritalem totius Christianismi esse factam, vt proœmiū ipsius

9 ipſius indicat . et ideo quamuis alioqui correctoria ſit: tamen ob hos reſpectus ampliandam eſſe, argumento text. iuncta gloſſ. ſing. cap. ſciant cuncti. de electio. lib. 6. verb. alios. quam Petrus. poſt alios ibi ſequitur, & in hoc citat & commendat Pan. in c. nihil. nu. 9. col. 2. in fine, de elect. & conſil. 114. attingendo. nu. 5. lib. 2. & idem tenet in diſput. 1. nu. 36. & Fel. c. 1. de ſponſ. nume. 14.

10 Confidera ſecundo, rationem huius clement. condendæ in eius procemio fuiſſe expreſſam, & ideo non obſtante quod ſit correctoria, extendendam eſſe, quatenus ratio ſuadet, ſecundum Bald. in auth. quas actiones. C. de ſacroſanct. eccleſ. quæ in hoc ſequitur Pan. in illo. c. nihil nu. 9. & latius tradit copioſus Iaſon in citata authentica. nu. 18. Contra vero legitimatio extantibus legitimis perofa eſt: & qui eam facit princeps, ſine iuſta ſaltem cauſa, pecus appellatur a Baldo in cap. filij nati. ſi de feud. fuer. controuerſ. in vſi. feudor. quem quam plurimi laudant, & in his Ioann. Cirier, qui alios refert, de primogenit. prim. par. quæſt. 13. colum. penult. Et iure communi ſtatutum eſt, ne plus habeat legitimatus, quam legitimus, per text. iuris totius optimum in §. & quoniam. auth. quib. mod. natur. effi. ſui colla. 7. Secundo, non eſt ſimilis illa decifio noſtræ. quoniam non eſt ibi eadem ratio ad legitimandum: in noſtro autem caſu eadem eſt ratio, quare clement. hæc comprehendat ſucceſſionem futuram virtute acceſſus: ſicut ſucceſſionem virtute alius tituli & modi. Confidera tertio, quod etiam in proprijs terminis iuris communis diſpoſitio potentior eſt, quam legitimatio hominis. Nam legitimatio facta per ius commune; ſcilicet contractum matrimonij præiudicat ſecundo genito, niſi verba repugnent, vt prædictum eſt: cum tamen legitimatio per reſcriptum id nunquam efficiat ſecundum prædicta.

Tertio reſpondeo, illam decifionem de legitimatione ad ſucceſſionem in bona temporalia tractare: nos vero de ſucceſſione in ſacerdotia agere; quæ longe differunt quoad potentiam ſimul & voluntatem iuri præſertim ad rem præiudicandi, per ea multa quæ in 14. exceptione diximus; & ideo parum accomodari propoſito.

11 Quarto respondeo, quod licet legitimatio non præiudicet legitimo quoad primogenium vel protogenium, in quod lege aliqua particulari succeditur: quoad bona tamen, in quæ iure communi suo patri succedit, præiudicat. Nam secundum communem licet legitimari quis non debeat a principe extantibus naturalibus & legitimis: tamen si legitimetur sufficienti de hoc mentione facta; vel si antequam legitimi nascerentur, fuerit legitimatus, succedit cum eis, autentico quib. mod. nat. eff. legit. in princ. collat. 6. cum gloss. verb. adscribi. & ibi Bartol. & in autentico, quib. mod. naturales eff. sui. §. tribus, & ibi Bartol. col. 7. Tradit Spec. receptus de success. ab. intestat. §. 1. verf. quid de legitimatis. & late colligitur ex his, quæ tradit Deci. consil. 52. & 85. & 258. vbi etiam ait communem opinionem tenere quod excludat substitutum. & ex his quæ tradit Ripa. q. 30. l. si vniquam C. de reuocand. donationib. ex quibus facile iterum retorqueas argumentum in præfatum C. in hunc modum: Si legitimatio, quæ priuilegium quoddam est, tam frequenter & tantum præiudicat spei legitimorum, & eam vel tollit, vel minuit; quanto magis hæc clementina magno fauore digna spem huius accessus tollere valuit?

12 Ad secundam decisionem, quæ Frederici est in consil. 294. factum tale; scilicet clementina exiui. de verbor. significat. quæ fratres Minores declarauit esse inhabiles, qui deputentur testamentorum exequutores, non extendi ad exequutores ante illam constitutionem deputatos, respondeo contra illam tenere Anto. in cap. fin. col. penult. de constitut. & etiam Dominic. quem retulit ibi Felin. Imolensis etiam col. penult. in opinionem Antonij inclinat. Felinus etiam ipse discedit a Freder. eo saltem casu, quo testatori fuisset opportunitas mutandi exequutoris, argument. eius quod ait Angel. in authent. vt nouæ constitutiones post alios duos menses, quam insinuatæ fuerunt obtineant. §. 1. nos autem primo arbitramur sequendam esse communem contra Freder. quoniam clementina illa exiui. non loquitur de deputationibus exequutorum: sed de exequutionum susceptionibus, quas cum adhuc futuræ essent, merito comprehendit illa clement. non comprehensura deputationes exequuto-

quorum, quæ iam præteritæ erant, si deputationes solas prohibuisset, per scripta in tribus postremis argumentis pro nostra parte factis. Secundo, arbitramur eam sequendam sine illa Felini limitatione. Quoniam primo in decis. 6. pro præfato C. sexto argumento inserta diximus contra illam Angeli considerationem esse Paullum Castren. neque illam iure probari. Secundo, quia Felin. parum diligenter eam expendit, quatenus terminos, in quibus Angel. loquitur, exæquat terminis, in quibus Freder. Nam Angel. agit; An lex, quæ de testamento loquitur, comprehendat testamentum præteritum: Freder. vero; An clementina exiui. quæ vetat fratribus Minoribus acceptare testamentorum exequutiones, comprehendat acceptationes futuras deputationis exequutorum præteritæ. Et ita Angel. inquit; An lex loquens de aliquo extendatur ad illud præteritum iam perfectum, quo ad sui formam: licet non quoad effectum: Freder. vero; An lex loquens de exequutione & usu rei comprehendat exequutionem & usum futurum rei præteritæ; quæ quantum a se mutuo distent, tria postrema, quæ pro nobis facta sunt, argumenta clare ostendunt. Quo fit vt Felin. licet semper fuerit mihi maximus, doctissimus simul & optimus: maior tamen fuisset, si minus rerû coaceruasset, & paullo magis ea, quæ coaceruabat iudicio, quo erat excelso, expendisset. quod satis agnoscit ipsemet vir doctissimus, nec minus modestus in fine totius tituli de constitut. quamquam multo magis expendit, quàm alij quam plurimi recentiores viri quidem eruditi: at cum copiæ gloriam affectantes eum imitari volunt, Andreæ Siculo, quam illi similiores, euadunt. & tribuentes parum iudicio & resolutioni, quæ studiosorum mentes illustrent, & plurimum promiscuorum coniectioni, quæ easdem offuscat, nonnumquam etiam ingenia confundunt clarissima,

Ad tertiam decisionem respondeo, negando Bartol. id dicere. Nam contrarium dicit, vt in vndecimo argumento in decisio. 14. diximus.

Ad quartam respondeo, contrarium verius esse, vt in dicto 11. argumento decis. 10. probauimus.

13 Ad quintam responsuro redijt in mentem quod paullo ante de cumulatoribus parum cumulata expendentibus dixi; cum vi deo decisionē illam quintam pro leuiori fundamento a Felino adductam pro magno refumi a Croto, eo non citato, & nihil proposito eorum & nostro conferre. Quoniam primo illa de actu priuati hominis; ingressu scilicet religionis agit: cum tamen Felin. Crotus, & nos de lege publica agamus. Secundo, illa solum habet per actum vnus hominis non derogari iuri præterito in re iam quæsitō alteri: nos vero disputamus de lege, an comprehendat futura, quæ sunt perfectiones & executiones præteritorum, & in consequutionem tollat ius ad rem multis modis reuocabile. Tertio, quod si pertinaciter teneas illam conuenire proposito, regeram in te argumentum de ingressu illius, qui contractis sponsalibus de futuro; immo & matrimonio ante consummationem profitetur religionem: quem constat ad præterita, etiam per quæ ius in re quæsitum erat trahi, cap. commissum de sponsalib. cap. ex publico. & cap. ex parte 2. de conuersio. coniugator.

Ad sextam respondeo non esse illam contrariam proposito nostro. illa enim habet legem de testamento loquentem ad præterita iam perfecta non trahi: nos autem dicimus legem de successione loquentem ad futuram trahi: etiam si illa successio sit executio quædam præteritorum imperfectorum.

14 Ad septimā responsio clara colligitur ex argumento 14. pro nostra parte facto. Ad octauam respondeo primum, negando illam decisionem Felin. quoniam determinatio Petr. ab Anch. consi. 125. vera videtur, in quo casu ille consuluit. Nam vt in 1. & 2. col. clare ostendit, loquitur de illo, qui & si non specificè æquipollenter tamen accipiens emphyteusim pro se ac liberis suis visus fuit accipere pro eis, tamquam pro heredibus, ita vt nō plus iuris filijs ad emphyteusim quereretur, q̄ esset ad cetera bona. Cū igitur lex noua excludēs filias ab hereditate cōprehēdat iā natas; cōprehendet quoque lex noua excludēs eas a tali emphyteusi, argumen. eorū q̄ notat Bar. in l. vt iusiurandi. §. si liberi. ff. de ope. libertor. Bald. in auth. si quas ruinas. C. de sacros. eccle.

eccle. Ludo. consil. 35. visa. Bar. in l. si non sortem. §. libertus. ff. de cond. inde. Ripa. lib. 3. 16. respon. Secundo respondeo, concedendo illam decisionem Felini veram esse, quando per illam stipulationem & contractum partis illa emphyteusis irreuocabiliter debita esset liberis sine vlla lege alia, & vltima voluntate tacita vel expressa ad id necessaria. Sed tunc illa non obstat nostro proposito. Quoniam primo nos loquimur de re alteri debita per litteras beneficiarias, quæ non contractibus: sed vltimis voluntatibus æquantur, cap. 1. §. e contra. & cap. auctoritate. de concess. præben. lib. 6. & tradit Oldr. consil. 58. & Cassador in decis. 3. de præben. quamuis alicubi Gomefius dubitavit: Felini vero decisio de re debita per contractum. Secundo nos agimus de re debita reuocabiliter: ille vero de debita irreuocabiliter. Tertio, nos agimus de re quæ debetur mediante aliqua lege, scilicet illa quæ filios presbyterorum facit habiles ad beneficia paterna mediate obtenta: illa vero de re debita per solum contractum sine alia lege, quæ speciatim faciat habiles. et ideo non est mirum, quod in nostro casu sublata lege, cuius virtute debebatur Cantoria, desinat esse debita: ibi vero non desinat. quia nulla lex mediate qua saltem speciatim debebatur est
 15 sublata. Ex quo infertur, quod si talis esset emphyteusis a patre pro se ac liberis recepta, in qua pater posset filijs præiudicare: qualis quando fuerit colligitur ex Ang. in l. apud Iulianum. §. si cui. ff. de leg. 1. & Bald. in l. 1. C. per quas pers. no. sub finem. & Io. Fab. in §. ceterum. Institi. de legi. agnat. sus. col. 7. vers. eodẽ modo. & Alex. consil. 89. verum. col. 3. et lex noua inhabiles faceret filias ad succedendum in ea illis profecto præiudicaret, et ita opiniones concordari possent contrariæ.

Ad nonam respondeo negando illam decisionem esse verã, & quod Ioan. And. sic illam scripserit. Quoniam per. l. Cæsar. ff. de publican. & vestigal. quam allegat, apparet eum idem voluisse dicere, quod Host. ibi ante dixerat. Hostien. autem non illud sed contrarium dixit. quod supra in 11. arg. & decis. 18. retulimus. & idem quod ille tenet ibi Card. quæst. 1. & Anto. in cap. fin. col. fin. de constitutionib. cui consentit Felinus.

Ad decimam respondeo, negando illam decisionem Iacobij
 tum.

tum quia nullo textu, nec ratione probatur necessaria; tum quia Petrus ipse non satisfacit decisione Ricar. Malumb. quam in oppositum allegat in hæc verba: *De illo cuius obligatio habet causam ante nouam legem: incipit tamen executio & effectus in tempus nouæ legis secundum istud tempus de illa iudicamus.* Tum quia resolutiones cõmuniter receptæ in hac materia sunt contra illam opinionem, & fundamenta Iacobi, vt ex tribus argumentis postremis, & ex vndecimo apparet.

- 16 Ad octauum fundamentum principale respondeo primo, conclusioni illi: *Nemo sine sua culpa damnum patitur, addendum esse: Vel sine causa, iuxta illam regulam libro 6. Sine culpa, nisi subsit causa non est aliquis puniendus.* & est communis resolutio gloss. ac omnium aliorum in cap. 2. de constitutionib. in cap. antiqua. de priuileg. cap. renouantes. 22. dist. hæc autem clementina maxima de causa condita est, vt ex eius proœmio monstratur.
- 17 Et ne dicas refarciendum esse damnum ei, qui etiam ex causa illud passus est, secundum Archid. receptum in cap. per principalem. 9. quæst. 3. pro quo tex. & ibi Bald. in l. serui. C. quibus ex causis. ser. pro pret. lib. accip. Considera illud Archid. non procedere, quando illud damnum fieret per viam legis generalis. quod Alexand. testatur, & probat in consil. 190. mature. lib. 2. in respons. ad 3. argumentum, quod reperitur lib. 3. consil. 18. vbi allegat illud pulcherrimum, Bartoli in l. totius. ff. de pollicitation. scilicet ciuitatem non posse quidem auferre ali cui ius suum, singulariter præcipiendo vni homini, vel quibusdam hominibus. sed generaliter faciendo statuta posse, vt l. venditor. §. si constat. ff. communia prædior. & l. Antiochensium. ff. de priuileg. creditor facit. l. Lucius. §. fin. supra ad municipal. & de incolis. intelligendo ibi per verbum, Lex, statutum, vt ibidem ipsemet Bar. intelligit, & in casu proposito de damno per viam legis incusso agimus.
- 18 Secundo respondeo, conclusionem illam intelligendam esse de damno rerum quæsitaram, non de modo querendi, præsertim ciuili? Quoniã is sine vlla culpa tolli potest a principe & sine causa, antea saltem quam dominium quærat; vt venientibus ab intestato ius adeundi, secundum Felin. in cap. quæ in ecclesia-

clesiarum.de constitutionib.nu.48.vbi subijcit hæc verba:Vnde legiti mando simpliciter spurium, etiam sine caussa potest tale ius tollere princeps, quia non est quasitum dominium. At is accessus est modus quidam ciuilis quærendi hanc Cantoriam non ius in ea quæsitum, vt patet.

- 19 Tertio respondeo intelligendam esse illam conclusionem de alio damno ab illo, quod ex sublatione priuilegij obuenit. quoniam illud sine vlla caussa potest a principe tolli secundū glo.fin.cap.decet.de regul. iur. lib. 6.quam singulariter mente tenendam dixit ibi Perusi.& commendat Dec.in d.cap. quæ in ecclesiarum.nu.26.sub finem:& is accessus priuilegium quoddā expectatiuum est,vt constat.Quarto (quod longe altius est) forte dici potest tam patri presbytero, quam filio culpam esse regulariter filium patri succedere.quod tamen nunc neque affirmo,neque nego:satis tamen innuit nuper Conciliū Trid.sess.25.c.15.quod in calce huius prælectionis late tractabimus.
- 20 Ad nonum principale respondeo,concedendo conclusionē in argumento assumptam veram esse, quoties æquitas illa de qua in cap. si beneficia.de præbend. lib. 6. & cap.cum vniuersorum.de rer. permut.locum sibi satis vendicat. quam tamen in proposito non vindicare, possem multis modis ostendere: sed non est necessarium. Quoniam non contendimus in præsentia præfatum C. ad ius,si quod ante habebat,regredi nō posse:sed solum virtute huius accessus accedere non valere. quæ longe sunt diuersa.
- 21 Ad decimum responsio multiplex colligitur ex decimo argumento pro nostra parte facto, & replicis illius solutionibus adiectis.Prima quod hic de præiudicio secundario iuris ad rem agimus:in opposito autem de primario & iuris in re. Secunda, quod oppositio in præiudicio non præcogitato a principe procedit:nostri vero conclusio in præiudicio a principe præcogitato. quod colligere licet ex eius verbis tam vniuersaliter distributis:Nullo vnquam tempore:ac Nullo modo possint obtinere. et ex clausula derogatoria:Quorumcumque contrarium,quam finis clementina continet; cum is accessus contrarius sit prædictis verbis nullo modo,&c. quando quidem
cum

eum vnum e modis succedendi multis esse constat.

- 22 Tertia, quod oppositio in alio præiudicandi modo procedit: nostra vero conclusio in præiudicio per viam legis. Ad quod vltro in illo argumen. 10. adducta faciunt, quæ diximus in solutione argumen. 8. Et ad replicationem, qua probare contendis neq. per viam legis principé videri velle alij præiudicare, respondeo id esse verum in iure quæsito: non autem in quærendo. quod speciatim adnotabat Felin. in cap. fin. de constitut. col. 4. allegando ad id Panor. consil. 84. col. pen. lib. 1. Quarta quod exprese constat ex voluntate principis, cum derogat contrarijs quibuscumque, vt præfatum est in secunda sol. quæ omnia roborantur ex eo, quod sumus in materia beneficiaria & agimus de derogando non iuri quæsito: sed quærendo, exoso valde ac exorbitanti. et ita videtur concurrere potentia cum voluntate, tum tacita, tum expressa, etiamsi nulla causa subesset, quanto magis subsistente maxima?

Ad vndecimum satis superque fuerit admonuisse illa, quæ in solutione ad primum argumentum, & in præcedenti exceptione in responsion. ad quintum supra diximus, vnde multiplex responsio colligi potest.

E P H I L O C U S.

ECce, candide lector, articulū bona fide disputatum; quem quando viua voce coram auditorio vndecumque doctissimo disputavi, anceps quidem remansi, præmissis fundamentis animum volentem nolentem in diuersa trahentibus: at nunc omnibus ad viuum discussis in fauorem clementinæ contra præfati C. accessum pronuntiandum esse tenuitati nostræ videtur, salua quæ iustior fuerit sententia, Summi præsertim illius Rotæ Prætorij, cuius ego semper auctoritatem primam secundum ipsam Sedis Apostolicæ & duxi, & suspexi.

Ceterum interpretatio huius c. Si quando. hic nos admonerat primo, vt paucis breuiter mōstrarem, quot & quæ causæ de his exceptionibus colligi possunt, ob quas iuste ac sancte liceat exequendis Sedis Apostolicæ mandatis abstinere donec illa

illa denuo caussa cognita rescribat. Admonebat nos, & secundo postrema hæc exceptio discutere: An liceat presbytero, etiã Papa consentiente, filium suum in beneficio suo sibi substituere. Admonebat & tertio eadẽ exceptio tractare: An episcopus vigilem super suum gregem curam gerens teneatur super sedere prouisioni Apostolicæ, per quam filius in beneficio patris, etiam expressis verbis substituitur. Et quando non teneretur: An saltẽ id ei res veluti dignissima liceret. Admonebat & quarto disputare: An episcopis hæc dissimulãtib. reges, penes quos ecclesiarum protectio est, ob tales caussas opponere se aliquo modo possent. et an id esset regia dignitate se maiores Deoq; gratiores facere. multa item alia monebat. quæ tamen omnia in præsentia omitto. Quia licet interpretationi cap. accommodatissima sint; extraria tamen sunt caussæ, ob quam prælectio hæc suscepta fuit. Primum autem horum ordinario commento huius cap. deo dante, inseram. Alia alibi, & forte in cap. cum adeo. infra eod. tractabo. Quædam autem alia multo germanius ad hanc prælectionem, quam ad illam habitam super cap. cum cõtingat. pertinentia, quæ addideramus fini illius trãserimus huc.

AUCTARIUM HUIUS

PRAELECTIONIS.

SUMMARIUM.

- 1 Illius clerici nothus incapax beneficij patris & omnium, qua sita sunt vbi patres fuerunt beneficiarij.
- 2 Clemen. Clementis VII. extensa per conc. Trid.
- 3 Filij illegitimi an perdidierint accessus regressus & coadiutorias ante concil. Trid habitas.
- 4 Accessus & regressus non præbent ius in re, sed ad rem tantum. & nu. 5.
- 5 Regressus accessus & coadiutoria omnes ante consilium Trid. habitæ an per illud perierint.
- 6 Concordanda iura, & concordantur duo cap. Concil. Trid. & nu. 7.

- 7 Lex posterior limitatur nonnumquam per priorem.
- 8 Negatiue regulę, quando affirmatiua cedit.
- 9 Quęſita facilius conſeruari quam quęrenda.
- 10 Regreſſus & acceſſus habentibus conſulitur.
- 11 Filij uothi an teneantur relinquere beneficia paterna habita ante concilium, patribus iam mortuis.
- 12 Cauſam finalem præmia docent.
- 13 Expectatiua quę exploſa per concil. Trident.
- 14 Reſeruatiōes quę ſublataę.
- 15 Partialium eccleſiarum reſeruatiō ſublata
- 16 Reſeruatiō par mandatis de prouidendo ſublata.
- 17 Gratię ad uocatura conſeſſas expiraſſe.
- 18 Regreſſus non reuocari gratijs generatim reuocatis.
- 19 Regreſſus transferri, concedi & extendi diuerſa.
- 20 Data picola quid Romanis.
- 21 Gratię conſeſſa per datas picolas an ſint perfeſſe.
- 22 Beneficiū datum per datam picolam, an uacet per mortem.
- 23 Fructus beneficij per datam picolam dati cuius.
- 24 Gratię an ſemper per ſolam ſignaturam perficiatur.
- 25 Renunciati an ſemper ſit neceſſarius nouus titulus.
- 26 Renunciatiōis publicanda menses vnde incipiunt
- 27 Stilo curię, quę ſuplicatio ſignata habetur pro non ſignata.

- P**RIMUM est id, quod habetur in Cōcil. Trident. cui interſuere aliquot dōctores doctiſſimi, qui has prælectiones Conimbricę a nobis audierunt, in ſeſſ. 25. c. 15. de reformat. in hæc uerba. *Vt paterna incontinentia memoria a locis Deo conſecratis, quos maxime puritas, ſanctitasq; decet lōgiſſime arceatur; nō liceat filijs clericorū, qui nō ex legitimo nati ſunt matrimonio in eccleſijs, ubi eorū patres beneficiū aliquod eccleſiaſticū habent, aut habuerunt, quodcumque, etiam diſſimile beneficiū obtinere; nec in diſtis eccleſijs quoquo modo miniſtrare, nec penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quę parentes eorum obtinent, vel aliās obtinuerunt habere.*
- 2 Quod ſi in præſenti pater, & filius in eadem eccleſia beneficia obtinere reperiuntur, cogatur filius ſuum beneficiū reſignare, aut cum alio permutare extra eccleſiam intra trium menſium ſpatium: aliās ipſo iure eo priuatus exiſtat, & ſuper ijs quacumque diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur. Hęc ibi.
  - 3 Super quo decreto mirabili aduertendum primo de filijs cleri-

clericorum legitimis nil penitus ibi edici: & ita illi quemadmodum antehac poterant esse beneficiarij in ecclesijs, in quibus eorum patres fuerunt. immo & succedere illis mediate in suis beneficijs, iuxta cap. ad extirpandas. & cap. litteras. de fil. presb. ita & nunc. arg. l. præcipimus. C. de app.

- 4 Aduertendum secundo, quod quemadmodum clement. illa Cle. VII. cuius tenoré in seruiamus initio exceptionis 21. extendit inhabilitatem filiorum clericorum illegitimorum iure communi antiquo inductam: ita hoc decretum ampliat inhabilitatē per illam clemen. extensam. Iure namque antiquo vetitum fuit, ne filius beneficiarij etiam legitimus succederet immediate patri suo in aliquo beneficio, per cap. ad extirpandas. cap. ex tua de filijs presb. poterat autem succedere mediate: clementina vero prædicta statuit, ne filius illegitimus clerici succederet in beneficio patris immediate, neque mediate. poterat tamen habere beneficium aliud, saltem dissimile, in ecclesia in qua pater habebat aliud, licet non posset esse conpræbendarius, vt ita dixerim, neque concanonicus patri, cap. cum decoré. & cap. ad abolendum de fil. præsb. hoc autem decretum facit eum profus inhabilem ad obtinendum aliquod beneficium in ecclesia vbi pater habet vel habuit illud vel aliud simile aut dissimile. Inhabilem, inquam, non solum ad obtinendum: sed etiam ad retinendum antea obtentum: adeoque cogitur illud aut relinquere aut permutare, saltem si pater uiuit beneficiarius in eadē. Quæ res satis certe dura fuit, sed digna tanto concilio decoris ecclesiæ cupientissimo.

- 5 Secundum est quæstio, quam post concilij publicationem fui sæpe rogatus: Num filij clericorū illegitimi, qui accessus, regressus, & de consensu coadiutorias habent, possint per eas assequi ea beneficia, quæ mediate vel immediate fuerunt patrum eorum: aut sita sunt in illis ecclesijs, in quibus patres eorum habent, vel habuerunt beneficia aliqua. Cui duo respondeo. Alterum durum quidem videri partem negatiuam, per quam tot expectatēs sua spe magno labore ac sumptu quæsitæ frustrantur: iustam tamen esse illam solo decreti tenore attento. Primo quidem, quia per illud vetantur obtinere aliqua beneficia in il-

lis ecclesijs, in quibus patres eorum illa vel alia obtinēt, aut obtinuerunt. At per supradicta in præludijs nu. 7. constat eos quæ accessus regressus vel coadiutorias habent, non habere beneficia, nec ius ullum in eis: sed solum ad ea. & ita si qua beneficia per eos modis consequantur, dicentur illa querere, quod palam vetatur per hoc decretum. Deinde faciunt ea omnia, quæ in exceptione 10. pro parte præfati C. adduximus a nu. 10. usque in finē.

- 6 Non obstat, quod ipsummet Conciliū in ead. sess. c. 7. statuit, ut accessus, regressus, & coadiutoria de consensu ante illud expedita vel saltem extēsa durent. Quoniam limitandum est illud procedere in omnibus legitime natis: & etiā illegitime ex alijs, quam clericis, & etiam in natis ex clericis, qui per eos non prætentur adipisci beneficia in ecclesijs, in quibus patres eorum habent vel habuerunt beneficia similia vel dissimilia eis, quæ illi sperant, alioqui duo illa decreta; videlicet cap. 7. & 15. sibi mutuo contradicerent, quod nullatenus est dicendum. immo sunt concordanda, iuxta. cap. cum expediat. de elect. lib. 6. & l. 1. C. de inoffic. dotib.
- 7 Nec obstat dicere, quod concordari possunt, intelligendo illa ita, ut cap. 7. limitet. 15. & non contra quod 15. limitet scriptum. Sic, ut dicamus illegitimos filios non posse succedere in beneficijs ecclesiarum, in quibus patres fuere beneficiarij, ut habet cap. 15. nisi per accessus, regressus, & coadiutorias, ut habet. cap. 7. Non obstat, inquam, hoc. Tum quia satius est legē priorem per posteriorem limitare, quam contra posteriorem per priorem, quamvis nonnumquam contra fiat iuxta. l. sed & posteriores. ff. de legib. cuius exemplum celeberrimum habemus in authen. offeratur. C. de litis contestata. quæ est posterior quam l. sciendum. ff. qui satis. cogant. attamen iuxta glossas earum ab omnib. receptas præd. l. sciendum. limitat præfat. authen. offeratur. Tum quia eadem ratio, quæ persuasit ut illegitimis prohiberentur prædicta beneficia per alios modos querere; persuadet etiam ut prohibeantur idem facere per prædictos tres modos & tanto magis, quo ij tres modi solent esse plus procurari, quam alij, & plus carnis & sanguinis olere. Tertio, quod regula affirmatiua cedit negatiua, quando cum illa concurrat.

currit.

currit. l. 3. §. liberti. ff. de suspect. tut. per quem hoc ibi adnotavit Bart. At dict. cap. 7. continet regulam affirmatiuam, saltem effectus; videlicet accessus, regressus, & coadiutorias iam datas & extensas valere: prædictum vero cap. 15. negatiuam; videlicet quod filij clericorum illegitimi non obtineant beneficia in ecclesijs, in quibus patres eorum sunt vel fuerunt beneficiarij. Nec obstat, quod Iason. in l. 1. §. veteres. ff. de acquirend. poss. contradicit Barto. in illa theoria; quia decius in cap. pastoralis. num. 5. eam probat: & est vera, saltem quando negatiua est specialior, argumen. cap. generi per speciem. de regul. iur. lib. 6. & in casu nostro negatiua est specialior. Quoniam lex, quæ respicit personas specialior est quam quæ respicit casus secundum Bal. in l. 1. q. 3. ff. de offic. consul. quem sequitur Decius in regula, in toto. ff. de regul. iuris. nu. 5. & in c. at si clerici. de iudi. nu. 15. col. 3. illa etiam est specialior, quæ vtilitatem euidentiore[m] continet secundum Barto. in extrauag. ad reprimendâ. vers. non obstantibus. col. 2. illa item in qua est maior ratio specialitatis Bal. in l. hac consultissima. col. 1. C. qui testa. fac. pass. quos sequitur Decius in dict. l. in toto. at regula dict. cap. 15. est negatiua, & euidentiore[m] vtilitatem & decorem, & maiorem specialitatis rationem continere videtur.

- 9 Postremo facit, quod turpius eiicitur, quam non admittatur hospes, cap. quemadmodum. de iur. iur. at illegitimos prædictos oporteret renunciare illa beneficia, etiam si ea iam quæsiuissent per. dict. cap. 15. ergo a fortiori debet repelli ab eisdem non quæsitis. Alterû, quod respondeo est æquum nobis videri, vt sanctissima D. N. Papæ benignitas dispenset cum eis, qui tales accessus, regressus, & coadiutorias habent, vt possint per ea consequi beneficia illa, ad quæ ius habent, cum eo saltem modo ramine; vt intra certum tempus teneantur permutare vel dimittere. Quare consulendum seruo arbitror omnibus, qui habent eiusmodi iura, vt fatagant impetrare dispensationem Papæ fundatam in illa æquitate, quam magnæ, quas super eis fecerunt impensæ deposcunt. Immo & si opus esset nitantur obtinere regiû in id consensum prædicta æquitate nixû, ne procurator filci obuiet supplicando, tâquam rei Conc. Trid. contrariæ.

Ter-

11 Tertium est altera quæstio, super qua etiam frequenter fuimus rogati: An illegitimi, qui ante Concilij publicationem habuerunt beneficia in ecclesijs, in quibus patres eorum fuere beneficiarij: sed nunc non sunt, quia mortui sunt, vel renunciarunt, possint ea retinere. Nam pro parte affirmatiua facit, quod rem, quæ culpa caret in damnum vocari non conuenit, c. 2. de confi. c. proposuisti. 82. dist. Deinde, quod prædicti cap. 15. contextus solum præcipit filium dimittere suum beneficium, si tempore consilij pater & filius haberent beneficia in eadem ecclesia, & nihil ait de filio, cuius pater iam erat mortuus, vel reliquit beneficium. et casus omissus habetur pro omissio, l. commodissime. ff. de liber. & postu. Tertio, quod durissima res videtur, vt tot viri præstantes, qui magnis impensis per regressus, & coadiuturias magna beneficia sunt affecuti mortuis iam patribus vel absentibus ab ecclesijs, teneantur dimittere illa, e quibus eorum honor & victus pendet.

12 Negatiua vero pars validissime fundatur, primo in proœmio ex quo colligitur caussa finalis. l. fin. ff. de hered. insti. cap. quia propter. de elect. in illis verbis: Vt paternæ incontinentiæ memoria a locis consecratis longissime arceatur. At cõstat memoriam illam refricari quoties cernitur filius esse beneficiarius in illa ecclesia, vbi pater habuit beneficium, etiam si iam ille mortem obiisset. Secundo fundatur in illis verbis nec in illis ecclesijs; scilicet, in quibus patres eorum fuerunt beneficiarij quoquomodo ministrare. & ita vetat eos etiam in habitis iam beneficijs ministrare: nam quod obtinere nequirêt, prius dixit, & ita illa verba essent superflua, nisi hoc significarent. quod nõ est dicendum. cap. si Papa. de priuileg. lib. 6. & l. si quando. C. de in offic. testa. & pondera quod in illis verbis non disponit de re præterita: sed de vsu rei præteritæ, qui est futurus, & ita possunt hanc partem fundare omnia argumenta, quæ supra in exceptione postrema pro parte E fuere adducta.

Tertio, quod illegitimus non potest obtinere posthac beneficium in ecclesia, in qua pater habuit, etiam post 20. & 30. annos a morte illius elapsos: at ratio proœmij, per quam ibi hoc disponitur, magis concludit in casu nostro, quam in illo. Quar-

to quod illius capitoli contextus significare videtur, non satisfieri ei si pater relinqueret, vel permutaret beneficium suum, ut filius retineret suum. quoniam incontinentiæ paternæ memoria remanet. Ergo non sufficit etiam patrem esse mortuum. Et quamquam hæc pars grauioribus fulcris nitatur, & de rigore iuris sit verior: æquum tamen videtur ut S. D. N. dispensaret expresse, vel dissimulando cum eis ob multitudinem, quæ solet esse causa relaxandi rigorem. cap. ut constitueretur. 50. d. & cap. commutationes. 44. d. id quod audio coeptum fuisse a Pio. III. erga nonnullos.

13. Quartum est, explosa esse hodie per Concilium Tridentinū omnia mandata de prouidendo expectatiuas, reservationes mentales, & omnes alias gratias ad vacatura, & indulta ad alienas ecclesias, sess. 24. cap. 19. de reformat. in hæc verba: Decernit sancta Synodus, mandata de prouidendo, & gratias, quæ expectatiuæ dicuntur, nemini amplius, etiam Collegijs, Vniuersitatibus, Senatibus, & alijs singularibus personis, etiam sub nomine indulti, aut ad certam summam, vel alio quouis colore concedi, nec hæctenus concessis cuiquam uti licere. Sed nec reservationes mentales, nec aliæ quæcumque gratiæ ad vacatura, nec indulta ad alienas ecclesias vel monasteria alicui, etiam ex Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, concedantur, & hæctenus concessa abrogata esse censeantur. Hæc ibi.
14. Ex quibus verbis in primis colligo, non esse sublatas omnes reservationes: sed solas mentales. & ita etiam nunc durare reservationem c. 2. de præb. lib. 6. & alias in corpore iuris clausas. Immo & alias, quas per regulas cancellariæ, vel alias dispositiones ipse Summus Pontifex pro summa sua potestate fecerit, quia, qui vnum negat aliud concedere videtur. l. cum prætor. ff. de iudic. cap. qualis. 15. d. at concilium solum vetuit reservationes mentales. Ergo alias permissæ videntur.
15. Adde tamē videri, quod omnes Ecclesiæ parochiales sint ab omni reservatione exemptæ per alterum decretum eiusdem concil. Trident. sess. 24. cap. 18. de reformat. per quod statutū est, ut omnis ecclesia parochialis. per viam oppositionis conferatur, quomodocumque vacet, siue ut habet littera dicti. c. 18.

per obitum vel resignationē, etiam in curia, seu aliter quomodocumque contigerit, etiā si ipsa parochialis ecclesia reseruatā, vel affecta fuerit, generaliter, vel specialiter, etiam vigore indulti, seu privilegij in fauorē Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, seu abbatum vel capitulorum. Hæc ibi.

- 16 Arbitror etiam esse sublatas omnes reseruaciones illas, quæ fieri solent de beneficijs vacaturis in fauorem aliquorum particularium, præsertim cum clausula: *Vt ex nunc protunc conferatur*. Quoniam & si verbum reseruaciones mentales positum in illo cap. non comprehendat eas: comprehendit tamen verbū gratiæ ad vacatura. Et constat eiusmodi reseruacionem esse tantam, vel maiorem gratiam ad vacatura, quam mandata de prouidendo vel expectatiuas per ea, quæ vtiliter scribit Ludouicus Gomet. q. 4. super regula de impet. bene. viuen.
- 17 Quintū est ex eisdem verbis eiusdem cap. 19. colligi, quod per decretum illud cap. 19. non solum impediuntur futuræ gratiæ: sed etiā iam factæ ac præsentēs tolluntur; cuius iustitia fundari potest valide per ea, quæ in 13. excep. tractata sunt, & contra plurimum illa per hoc roborari.
- 18 Sextū principale est ex prædicto Concilio sess. 25. cap. 7. de reformat. colligi argumentum validum ad probandum, quod per sublationem quorumcumque mandatorum de prouidendo, expectatiuarum, & omnium aliarum gratiarum ad vacatura beneficia, non videntur reuocari regressus, accessus, & de consensu coadiutoriæ, saltem de stilo curiæ, nisi id exprimat expressè in eiusmodi reuocatione. Quoniam post prædictum decretum, quod plenissime prohibuit mandata de prouidendo, & omnes alias gratias ad vacatura in prædicta sess. 24. cap. 19. postea in sess. 25. cap. 7. speciatim prohibuit concessionem accessuum regressuum & de cōsensu coadiutoriarum per illa verba, quæ fini exceptionis. 8. attexuimus, quod non fecisset si prior illa prohibitio ad id suffecisset. Deinde, quod prædictum Concilium non solum vetuit dari mandata de prouidendo, & alias gratias ad futura: sed etiam antea data reuocauit, vt patet per fragmentum supra proxime in hoc auctario scriptum: accessus autem regressus & coadiutorias de consensu ante datas non reuocauit,

nocavit: sed tantum vetuit ea in futurum concedi, quod palam est ex illis verbis: Nec hactenus concessi suspendantur, quæ videas in fragmento, quod supra inseruimus.

- 19 Neque obstat, quod ibi dicitur quod non transferantur. Quoniam aliud est translatio, per quam alteri ius nouum quaeritur; aliud cōseruatio iuris iam quaesiti, quod per hoc decretū non tollitur. Non obstant etiam illa verba: Nec extendantur, quoniam illa non reuocant iam concessa, & expedita: nec etiam concessa, & acceptata per consensum apud notarium Cancellariae vel Camerae praestitum: & extensum sed solum cōcessa, quibus consensum quidem fuit in dorso supplicationis signatae: sed breuiter. sic: N. tali die cōsensit, quam supplicationem cum consensu breuiter in tergo posito, appellant Romani datam picolā seu paruam. Ex quo sequitur perijisse omnes accessus, regressus & coadiutorias, quæ concessa quidem erant per huiusmodi cōcessionem, siue datas picolas seu paruas; in quarum dorso, vt praedixi, scribitur breuiter consensus eius ad quem res pertinet: nondum tamen est datus, & extensus coram notario Cancellariae vel Camerae. quæ res multas, quas multi ordiebantur telas, reordita est. Verbum enim illud: Non extendantur, in dict. c. 7. positum significat, quod consensus illi breuiter in dorso supplicationum signatarum praestiti & scripti nequeant extendi coram predictis notarijs; nec per consequens expediri, quia sine illa extensione id nequit fieri. & ita illæ gratiæ perierunt.

Admoneo tamen lectorem, quod licet hæc praedicta vera essent tempore quo scribebantur: quia nondum erat edita extrauag. Pij V. quæ incipit Romani Pontificis prouidētia. post eam tamen non sunt vera. Quoniam illa reuocauit omnes regressus accessus, & coadiutorias etiam de consensu, quæ non essent integraliter expedita; etiam si consensus eorum esset extensus: immo etiam si litteræ iam essent deductæ In Plumbariam, vel ad Summatorem. quod didiscimus posteaquā ad curiam venimus & uimus deductum in praxim in coadiutoria data de consensu ad Prioratum Pampilonensem, cui non fuit datus locus quamuis reperta fuerit plumbata in Plumbaria: & quia Papa prouidit rem, & Ordinarius alteri magna lis agitur super va-

lore prouisionis illius.

- 20 Septimum est, ex his inferri ad illas graues quaestiones, quarum frequenter ac grauiter torserunt. quarum prima & radicalis est: An gratia illa concessa per praedictas signaturas picolas, seu paruas, sint gratia perfecta antequam extendatur ille consensus breuiter praestitus. Secunda: An si Ioann. misit mandatum Romam ad renunciandum beneficium suum apud Sed. Apost. in fauorem Petri, & procurator super ea re impetrauit signaturam, & datam picolam; & antequam extendatur consensus coram aliquo ex notarijs praefatis moritur Petrus, beneficium vacet per mortem Petri. Tertia: An hoc proximo casu fructus beneficij pertineant ad heredes Petri, an cedant Ioanni. Quarta: An praedictus Ioannes possit hoc casu iuste tenere ac administrare beneficium post mortem Petri, sine alio nouo titulo.

- 23 Et pro altera quidem parte, nempe gratiam esse perfectam, & vacare beneficium per mortem Petri, & fructus ad eius heredes pertinere; & eum, qui dedit mandatum, non posse illud beneficium tamquam suum possidere, facit, quod gratia per solam signaturam perficitur, iuxta dictum originale Archid. in procem. lib. 6. super verb. per apostolica scripta. adeo quod mortuo impetrante post gratiam signatam dicitur beneficium vacare per eius mortem, argumen. cap. si super gratia. de offic. deleg. lib. 6. & cap. si cui. de praeben. eod. lib. & tradit Bisnetus sequutus Archid. in decis. 9. de praeben. & Rot. in 87. decis. in antiq. in tit. de praeben. in nouissime rubricatis, quae in alijs est 882. per praedictum originale dictum Archid. in procem. lib. 6. quod Felin. & Deci. allegantes alios sequuntur in rubri. de consti. at in praedictis quaestionibus praesupponitur gratiam fuisse signatam, & consensum saltem breuiter praestitum. Ergo. Secundo facit, quod licet hominibus constare non possit consensum a procuratore fuisse praestitum: vere tamen praestitus fuit, & scriptus, licet breuiter in tergo supplicationis signatae, ergo pro vacanti habendum erit, saltem quoad forum conscientiae, & quoad Deum, qui omnia nouit ad Hebreos. 4. & cap. Deus omnipotens. 2. q. 1. & ita necessarius est

nouus

nouus titulus, quo redire valeat ad illud. quia per renunciatio-
nem perditur titulus, cap. quam periculofum. 7. q. 1. l. quæritur.
§. si venditor. ff. de ædi. edict. & sine titulo beneficium ecclesia-
sticum teneri non potest, cap. 1. de regul. iur. lib. 6. cap. 1. de eo;
qui mit. in posse.

- 24 Pro altera vero parte facit primo præfatum cap. 7. quod
adeo grandem differentiam ponit inter gratia, quibus non-
dum est præstitus consensus extensus, licet sit præstitus bre-
uis, & inter ea quibus est præstitus extensus: vt has non re-
25 uocauerit, & illas sic. Secundo, facit quod stilus curiæ, vt au-
dio, seruat ne post tot menses lapsos ab habita signatura il-
la picola, seu parua, possit extendi consensus ille breuiter præ-
stitus: & ita post eos non prodest quidquam, nec consensus
ille in dorso supplicationis breuiter præstitus extendi potest,
adeo quod oportet procuratorem iterum consentire quo res
expediatur; quod signum est, eam esse mentem Papæ, ac offi-
26 ciaris eius, vt in eum statum res redeat, in quo ante illam si-
gnaturam parua erat. Tertio facit, quod sex illi menses
Regulæ de public. resignat. non currunt a tempore signatæ sup-
plicationis: sed solum a tempore consensus extenti: vt per mul-
ta concludit Gomef. in dicta. regula. quæst. 7. Quarto, quod
prædictus Gomef. vir cum primis in hac re doctus & practi-
cus id in dicta. quæst. 7. ait hæc verba: Resignatio ante consen-
sum præstitum per resignantem & resignarium est infor-
mis & sine effectu, & ab ea quilibet ante consensum præsti-
tum recedere potest. Et quod vir ille loquatur de supplica-
tione signata, habente consensum breuiter in dorso præsti-
tum, patet per illa verba, paullo inferius posita: Et licet sup-
plicatio resignationis consensum a tergo contineret: nihilomi-
27 nus per illū publicatio firmiter fieri nõ potest. &c. Quinto, qđ
vñs eorū, qui negotia Romana tractāt, habet id, quod supra di-
xi, dicere Gome. nempe quod putāt pænitere posse illos, qui ha-
bēt signaturas, siue supplicationes signatas post cōsensum bre-
uiter præstitum & scriptum in dorso earum, donec consensus
coram notario Cancellariæ vel Cameræ extendatur. Qui vñs
scitus & diu a S. S. Ap. toleratus pro lege debet seruari iuxta. c.

quam graui de crimi.& c.ex litteris de cōst. cum eis adnotatis.
Contra quod scio fuisse pronunciatum in Hispania postea-
quam ego veni Romam; anno 1567. quia pauci prædicta ibi
antea sciebant.

RELE-

RELECTIO IN CAP.
CVM CONTINGAT. DE
RES CRIPTIS.

Auctore.

MARTINO AB AZPILCUESTA
Doctore Nauaro.

PRAELECTURI, & tractaturi in hoc cap.
Cum contingat. secundum quaesitum elicium ex
argumento in casu proposito in principio praele-
ctionis cap. si quando. supra eodem, vt ibidem
promissimus scilicet: An caussae nullitatis, quae op-
ponebantur ab E. contra exequutoris censuras essent effica-
ces: & alia quadam valde quotidiana in censurarum, &
exequutorum materia: & circa remedia, quae aduersus exe-
quutiones inordinatas adhiberi possunt, dicimus, nomine Iesu
inuocato.

PRIMA

PRIMA CAUSSA NULLITATIS.

SUMMARIUM.

- 1 xecutorum deputatio gratiæ nullæ, ut nulla, late.
- 2 Exceptio peremptoria, quæ non solum gratiam; sed etiam litteras perimit ante litem contestatam opponi potest.
- 3 Rescriptum surreptitium ad litteras regulariter valet.
- 4 Sigillorum gratiæ, & iustitiæ eboræ sic differunt.
- 5 Felinum in intelligendo Ludou. Roman. lapsum.
- 6 Exceptio in vim dilatoriæ opposita quæ post in vim peremptoriæ opponi potest, non admittitur, nisi, &c.
- 7 Rescriptum ipso iure a principio nullum, vel post tale factum, paria esse quoad faciendam.

1 **Q**uod autem hæc causa nullitatis; prima scilicet, quod gratia accessus C. inutilis, & nulla fuit a principio ipso iure, vel saltim postea ipso iure evanuit: licet a principio valuisset, sit efficax, probatur ea firma ratione, quod latissime probauimus in nullis exceptionibus præfatæ relectionis cap. si quando. gratiã præfati accessus fuisse ipso iure nullã: & in exceptione, 17. & 18. quã affecta fuisset nulla ante præfati executoris processum, etiam si a principio fuisset valida. At quando gratia est nulla ipso iure; ipso quoque iure datio executoris & eorũ iurisdicção nulla & inutilis est primo quidem per selectissimum in hoc text. in cap. constitutus. sup. eo. quod habet, irritum decernendum esse quidquid factum est per litteras executorias gratiæ subreptitiæ. Similis fere text. in cap. ad audientiam. 2. eod. tit. Secundo per cap. si super gratia. de offic. delega. lib. 6. quod habet deputationem executorum & iudicum gratiæ Apostolicæ esse illi accessoriã. & ideo illorum iurisdicçãoem morte concedentis, etiam re integra, non reuocari: sicut nec ipsam gratiam. cui consequens videtur, quod ea existente nulla vel reuocata, ipsa quoque iurisdicção reuocata videatur, vel nulla. Tertio facit, quod accessoriũ sequitur naturam sui principalis, l. cum principalis. ff. de reg. iur. & cap. accessoriũ me. o. d. tit. lib. 6. cum similibus. Specialius facit aptus

in

in hoc text. & quod ait ibi Domi. per illum, col. 1. vers. sed pone. cap. super eod. de præbend. lib. 6. & clementina, per litteras. de præbend. coniuncta ei gloss. in verbo, ecclesias. Et hanc conclusionem tenet in specie Pan. in cap. ceterum. col. 2. quem sequitur Dec. ibi col. 3. de rescript. Et idem tenet vterq; in dict. cap. constitutus. in ultimo notabili. idem & Roman. in consil. 330. circa primum. col. 3. allegans inter alia. cap. cum dilecta. de rescript. & Innoc. in cap. ex litteris. de offi. delegat. quæ non tam apta sunt, sicut superiora.

2. Quoniam illa non agunt de executoribus gratiarum: se de alijs iudicibus delegatis. Idem tenet Oldradus consil. 81. quod processus. nu. 2. Idem late Panor. in cap. ad audientiam. infra eod. nu. 14. quem sequitur Felin. ibi col. 12. & 16. Facit & memorabilis glo. in cap. 1. verbo. obtentum. de litis contest. lib. 6. quæ recepta dixit exceptionem peremptoriam, quæ perimit gratiam & litteras, ante litem contestatam opponi posse. quam gloss. Perusi. & communis intelligit de exceptione subreptionis gratiæ, per quam illa corrui, & cum ea litteræ delegatoriæ ad eam exequendam datæ.
3. Non obstat primo, quod regulariter rescriptum ad lites subreptitium ipso iure valet per cap. si autem. & cap. plerumque supra eo & communis affirmat in dict. cap. ceterum. & in dict. cap. ad audientiam. Quoniam illa regula fallit in multis casibus, relatis per Felin. in dict. cap. ad audientiam. col. 11. & duabus sequentibus, quibus nos addidimus vnum in cap. cum ordinem. supra eodem, quod eum probat secundum Bald. quod satis. sentit Panor. nu. 2. & 3. ibidem. Et horum de numero est is, de quo loquimur casus, secundum prædictos omnes.
4. Non obstat secundo, dicere, quod in casu nostro in alijs litteris continetur gratia; in illis nempe, quarum plumbeum sigillum de chordulis sericis pendet: in alijs autem executores; in illis videlicet, quarum plumbeum sigillum de chordulis canabæis pendet. & ob id in hoc casu iudicum datio non videtur accessoria gratiæ: sicut quando in eisdem litteris fit gratia, & deputatio iudicum, quod etiam est frequens. Non, inquam, hoc obstat. Quoniam idem est dicendum, quando gratia & iudicum.

dicum deputatio separatim fiunt in duabus chartis, quod dicimus quando fiunt coniunctim in vna. Quia primo eadem est ratio: non enim definit esse accessoria exequutorum deputatio ipsi gratiæ, eo quod fiat in alia papyro, vel membrana. quod euidenter apparet ex illo cap. si super gratia. de offic. delega. quod certum est habere locum etiam, quando iudices separatim in alijs dantur litteris, tam propter verba ipsius generalia, quam propter rationem in eo expressam, quæ vtrique casui æque apta est. Cui tamen cap. non esset locus in eiusmodi litteris exequutorijs, nisi essent gratiæ accessoriæ. Secundo, quia etiam in hoc casu, quando exequutores separatim dantur, eorum deputationem esse nullam, si gratia est nulla, tenet Card. in dict. cap. ad audientiam. col. 6. versic. septima est opinio. Nam, vt ille inquit, etiam si dentur separatim a gratia: sunt tamen quasi præparatoriæ gratiæ; & sic de eis idem iuris quod de gratia est, argumen. cap. quanto. de iudic.

Non obstat tertio determinatio Compostell. in cap. super litteris. col. 3. vers. quæritur primo. dicentis processum factum per litteras super beneficio subreptitiæ impetratas validum esse, nisi opponatur exceptio. Quoniã non loquitur de litteris gratiæ exequutorijs, de quibus agimus: sed de litteris ad lites impetratas super beneficio. Hæc enim sunt verba Compostellani: *Vt si ego dicam Papa me canonice electum in præpositum: Impetraui iudices contra M. tacita priori commissione M. valebit processus per me as litteras habitus, si contra eas non excipiat. quia mea littera non erant beneficiales.* Hactenus Compostel. quem sic etiam intelligit Car. in loco præcitato. Et hoc ipsum ait Ludo. Roman. in consil. 330. circa primum. col. 3.

- 5 Et demiror, Felin. virum alioqui diligentem in illo cap. ad audientiam. col. fin. dixisse non satis aperire Roma. an loquatur de subreptione commissa in litteris exequutorijs, an gratiosis. Quoniam Romanus in hæc verba loquitur: *Cum iudex seu exequutor deputatur una cum concessione gratiæ subreptitiæ, quemadmodum subreptio ipso facto vitiat gratiam. dict. cap. ad audientiam. 2. & cap. 2. de fil. presby. lib. 6. cum simil. ita etiam vitiat iudicis, seu exequutoris dationem sibi annexam.* Hæc ille. Fateor autem, verum esse quod

quod Felin. ait; scilicet litteras executorias gratiæ accessorias, etiam si sint subreptitiæ valere: modo gratia ipsa non fuerit subreptitia. Sed hæc decisio non conuenit nostro proposito, in quo dicimus gratiam ipsam, qua concedebatur accessus fuisse subreptitiam & ipso iure nullam; & per consecutionem litteras executorias etiam separatim datas.

- 6 Non obstat quarto, quod litteræ delegatoriæ ex intervallo post gratiam ad eius executionem datæ ob gratiæ subreptionem ipso facto non vitiantur, secundum Ludo. Roma. in illo consil. 330. quia, vt ille ait, possent dici litteræ ad lites. quo casu procedit secundum cum determinatio Inno. in cap. 1. de lit. contest. lib. 6. scilicet quod cum quis impetrat gratiam subreptitiam, & postea executorem vt in possessionem inducat, tunc non impeditur litis ingressus per oppositionem subreptionis. Non, inquam, hoc obstat: quia primo eodem die in nostro casu executores fuerunt deputati, quo gratia facta fuit, vt litteræ ipsæ clamant, & Ludo. Roma. de executoribus alio die datis agit, similiter & Inno. Audisti enim in verbis eius proximè citatis, verbum, Postea, quod interuallum denotat secundum gloss. memorabilem in l. pacta conuenta. ff. de contrah. empr. verbo, postea. & alia multa quæ citat Cors. in singular. in eodem verb. postea. Secundo non obstat, eo quod etiã quando postea ex intervallo deputantur idem esse dicendum dixit Host. in illo. cap. 1. de litis contest. lib. 6. quoniam, vt ille inquit, ex quo gratia prima principalis fuit subreptitia, litteræ executoriæ, quæ sunt illi accessoriæ cap. si super. de offic. delegat. lib. 6. debent subreptitiæ iudicari: vt accessorium sequatur naturam principalis, de fid. instru. cap. inter dilectos. §. ceterum. & Hostiensem sequitur Archid. quorum opinionem approbant Ioan. Monach. Ioan. Andr. Petrus ab Anchar. Domini. Perusi. & Probus ibidem. & aiunt esse tenendam, quando statim potest de exceptione liquere. quorum si consideratio satis expendatur, facile videbuntur cuius erudito approbare dictum Hostien. simpliciter. Quoniam neque hæc exceptio, neque alia quælibet, quæ in vim dilatoriæ proponitur & est eius naturæ, vt postea iterum in vim peremptoriæ ad me-

rita causæ opponi possit, est admittenda in vim dilatoriæ: nisi opponens se offerat eam in continenti probaturum; videlicet intra modicum tempus arbitrarium: & intra illud eam probeat clare & liquide, secundum Petrum ab Ancha. consil. 372. pro declaratione. col. 1. At contra litteras præfati C. allegatur subreptio, quæ per litteras ipsas fundatur. allegatur item litterarum renunciatio ex acceptatione Archidiaconatus alterius Ecclesiæ notoria resultans. Et ideo non solum hæc exceptio concludit nullitatem litterarum: sed etiam ante litis ingressum admittenda est. & ita in casu proposito nullatenus potest hæc causa nullitatis evitari.

- 7 Non obstat quinto dicere, quod hæc causa non haberet locum, si accessus is a principio valuisset, quamvis postea modo aliquo periisset. Quoniam primo negamus, eum a principio valuisse. Deinde paria esse rescriptum, per quod proceditur, a principio fuisse ipso iure nullum, vel postea ipso iure expirasse, vel reuocatum fuisse. quo ad ea, quæ post illam reuocationem & expirationem fiunt. Quia primo eadem est omnino ratio. Secundo, casus videtur esse, in cap. ex litteris. cum eo, quod ibi ait Innoc. de offic. delegat. quod satis colligitur ex his, quæ ait Panor. in cap. audita. col. pen. de resti. spoli. & clarius ex his, quæ Felin. scripsit in dict. c. ceterum. col. 18. ver. septima restri. vbi agit de reuocatione rescripti per mortem concedentis, re integra, facta, quæ ipso iure fit. & ver. octaua restrictio. vbi agit de reuocatione iurisdictionis per sententiam, quæ etiam ipso iure fit. Et quod, gratia perempta, executorum quoque illius datio perempta sit, in specie tenet Petrus Rebuffus in Concordatis in forma litterarum executor. verb. in omnibus & per omnia. Facit quod gloss. regulæ Cancell. Iulij II. in vltima parte facie 7. dixit, finita prærogatiua descriptorum, ceteri quoque finitam prærogatiuam eorum, qui eam instar descriptorum habebant. Est denique gloss. expressa & memorabilis, quam ipsi non meminerunt: & quæ ibi recepta est in cap. si clericus. verb. extincta. de præben. lib. 6.

Hanc autem primam nullitatis causam contra censuras pro E. latas allegari non posse, palam est; cum in confesso sit indultum

SECUNDA CAU. NULLIT.

datum Reginale validum esse, magnosque iam partus alij
peperisse.

SECUNDA NULLITATIS CAUSSA.

S V M M A R I V M.

- 1 Xequutor mixtus sedis Apostolica debet esse canonicus.
- 2 Accessori vt non licet quod principali vetatur.
- 3 Exequutor merus etiam Papæ potest esse non canonicus.
- 4 Exequutorum sedis Apostolica insolentia vt dedecus eius.
- 5 Exequutor omnis iudex sit qualificatus: & nu: 6.
- 7 Intellectus clausulæ; Ceterum litterarum Apostolicarum.
- 7 Clausula Ceterum ad varia relata varia operatur.
- 9 Verba eadem ad diuersa relata diuersè intelligenda.
- 10 Priuilegium Episcopo, & presbytero datum, vt intelligendum.
- 11 Clausula Ceterum etiam laicos aliquot facit subdelegatos.
- 12 Consuetudo nequit induci contra decretum irritans,
- 13 Notorie idoneus non est examinandus.
- 14 Clausula Vocatis vocandis subintelligitur in omnibus commissionibus, quæ cum cognitione causæ oportet expedire
- 15 Renunciari non potest cap. statutum. de rescript. lib. 6. quoad qualitates personarum delegandarum.
- 16 Exequutorem, qui non habet qualitates cap. statutum. non posse iurisdictione vi, etiam quando illi in actu non est necessaria.
- 17 Actui non necessaria male adhibita non obsunt.
- 18 Exequutoris meri iudicialis actus vt fortior.
- 19 Exequutor omnis gratiæ cur semper qualificatus
- 20 Exequutori mero non conuenit clausula: Contradictores.
- 21 Exequutor merus nullus potest excommunicare.
- 22 Exequutor nullus apud Francos excommunicat.
- 23 Exequutorum in errandâ qualitate quæ causâ vitiat.
- 24 Articulus causæ, non iurisdictionis cuius delegabilis.
- 25 Excommunicatio vt est meri, vel mixti imperij.
- 26 Excommunicare parochus cur iure communi non potest.
- 27 Pænâ pecuniariâ impositionem iurisdictionis esse.
- 28 Iurisdictione qui carent non possunt pænâ adijcere.
- 28 Pænâ pecuniariâ imponere qualis iurisdictionis est.

Vod' prædictus iudex præfati C. assertus suscepit partes mixti executoris; cum non haberet dignitatem, nec esset canonicus ecclesiæ cathedralis, quod facere non potuit. Primo per cap. statutum. in princ. de refer. lib.

6. Nam executor mixtus verus iudex est, secundum gloss. 1. cap. pastoralis. §. quia vero. circa medium: de offic. delega. quam omnes ibi sequuntur, & sing. putauit Card. ibi. col. 2. & ordinariam. Panor. in cap. de cetero. de re iudic. col. 2. Et idem tenet Bart. in l. a diuo Pio. nu. 4. ff. de re iudic. quæ cõmunis omnium est opinio. Secundo, quod in specie huiusmodi executorem mixtum ad beneficia debere habere qualitates aliorum delegatorum Sedis Apostolicæ, tenet Card. cons. 103. sub finem, & est decis. Rotæ. 370. ex hoc. in nouis, quæ in noue rubricatis est 30. de rescript. in nouis & decis. 393. nota ex hoc. in antiquis, quæ in noue rubricatis est 32. de rescript. in antiquis. quæ habent facta per eum executorem gratiæ, qui non haberet illas qualitates, ipso iure nulla esse, per clausulam decreti irritantis positam in fine illius cap. statum.

- 2 Tertio, ratio illa necessaria, quam tangit Aegid. in deci. 126. quod cap. illud, statutum. simpliciter loquitur de omnibus causis. & nullus est in corpore iuris text. nec ratio necessaria, quæ contrarium probet. Neque iuuat dicere quod Old. Rota, Cuiller. & aliquot alij responderunt; scilicet quod aliud sit dicendum de causis quando principaliter committuntur, aliud quando accessorie ad gratiam: eo quod multa per accessionem conceduntur, quæ principaliter non concederentur, cap. super eod. de præb. lib. 6. cap. dudum. col. 4. de elect. & quia accessorium sequitur naturam principalis. Non, inquam, hoc obstat. quoniam primo illud non satis asseuerant prædicti auctores. Secundo quia tunc licet aliquid per accessionem quod principaliter vetatur, quando alia ratio militat cum accessorie conceditur, & alia quando principaliter. at in nostro casu eadem est utrobique ratio. Quoniam siue per accessionem ad gratiam, siue principaliter de causa auctoritate Apostolica cognoscis, utrobique es iudex, utrobi que Sedem Apostolicam

stolicam representas, utrobique quid feceris iniuste, vel indecenter in opprobrium eius cedit & iniuriam. Tertio, quod & accessorium demum sequitur naturam sui principalis, quando eadem ratio militat in eo, quæ in principali: & alioqui non, cap. debitores. & cap. cum contingat. de iureiur. cap. quamuis pactum. de pact. lib. 6. & cap. licet. de iureiur. eod. lib. quod bellissime Imol. adnotauit in illo. cap. debitores. nu. 4.

- 3 Quarto principaliter facit decisio Rotæ. 369. in nouis, quæ in noue rubricatis est 29. de rescript. in nouis. nota quod. in antiquis, quæ in noue rubr. est. 31. de rescrip. in antiquis. quæ primo habet stilum Curie habere, ut nemo deputetur executor gratiæ, nisi dignitatem habeat, vel canoniæ ecclesiæ cathedralis. quæ item habent secundo, cap. illud statutum. non habere locum in subdelegatis, quibus non committitur, nisi nudum ministerium, scilicet collatio, & inductio in possessionem. quoniam illa, ut ibi dicitur, sine ylla causæ cognitione fieri possunt. per quæ verba clare innuitur, illi cap. statutum. locum esse, etiam in subexecutoribus, qui cum causæ cognitione procedunt; etiam si sint subexecutores gratiæ. qui est noster casus.

Quinto facit, quod ait Aegidius conclusione 126. in executor. qui determinat esse locum princip. pro cap. statutum. in executor. deputato ad confirmationem electionis.

Sexto facit extranagens Sedes Apostolica. Ioan. 22. de concess. præb. quæ iuncta glo. Zenzelini, verb. id pertinebit. clare sentit in executoribus & subexecutoribus gratiarum esse locum dicto cap. statutum. alioqui enim superflua erat declaratio illius extrau. quoad executores & subexecutores huiusmodi, ut palam est.

- 4 Septimo facit, quod eadem ratio militat in his executoribus causæ cognitionem assumentibus, quæ in alijs iudicijs. quoniam non minus dedecoris; immo magis est Sedi Apostolicæ per hominem vili habitum, vel futilem eam representari, dum de eius gratia & beneficio forte maximorum reddituum cognoscitur, quam cum de alia causâ, quæ forte super re minoris momenti committitur.

4 Octauo facit, quod datur occasio maleuolis detrahendi Papæ per nimium multa, quæ aliquot gratiarum beneficia-
liū executores honoris sui & mali exempli prodigi cæcis ocu-
lis efficiunt, quæ dignitate, vel canonia ecclesiæ cathedralis or-
nati nullatenus facerent. Et ratio principij dicti cap. statutum.
est, secundum Hostiensem, quem sequitur ibi Archid. col. 2.
& post eum alij, ne Sedes Aposto. notetur, dum delegatus
eius aliquod iniustum agit.

Nono facit illa Rotæ decisio raro citata, quæ in nouis est 403
dubitatu. quæ in noue rubricatis est 31. in nouis. de rescript.
quæque habet eū executorē merū qui nō habet canoniā, vel di-
gnitatem & sententiam est executus, non posse liquidationem
fructuū facere. quoniam illa sine iurisdictione fieri non potest.

5 Decimo facit, quod Curia Romana quoad personas seruat
cap. statutum. in executoribus gratiarum, secundum Ioan. An.
in dict. cap. statutum. §. in nullo. super verb. citet. in fine. &
collector decisionum Rotæ antiquarum, in decisio. 565. testa-
tur Pænitentiariū, & omnes de Cancellaria respōdisse sibi, quod
non deputarent executores super gratijs: nisi personas tales
quales requirit cap. statutum. At stilus Cancellariæ ius facit,
cap. e x litteris. de const. & cap. in cauffis. de re iudic. & cap.
quam graui de crimine fals. & nulla huius stili ratio idonea red-
di potest: nisi quod executores gratiarum possunt sibi assume-
re partes iudicis, & habent iurisdictionem, & possunt fulmina-
re sententias. & cet. iuxta glo. clementinæ, iudices. de offi. de-
leg. cum notatis per Innoc. in cap. dudum. de præsumpt. Ea-
dem ergo ratione oportebit subexecutorem mixtum, qui iu-
risdictione utitur ecclesiastica, habere qualitates, quas cap. sta-
tutum requirit.

6 Undecimo facit speciatim quoad nostrum casum, quod li-
cet res controuertatur quando executor voluntarie partes iu-
dicis assumit: tamen omnium fere vna sententia, quam tenent
Domi. Anch. & Perus. in dict. cap. statutum. §. in nullo. ha-
bet esse necessarium, quod in executore gratiarum prædictæ
qualitates concurrant, quoties ille in suo processu tenetur as-
sumere partes iudicis. at in casu nostro is executor tenebatur
illas

illas assumere, vt in caussa sequenti apparebit. Ergo saltem in casu proposito non poterit is subexecutor sine qualitatibus prædictis procedere.

Neque obstat, si dicas illam communem opinionem procedere, quando ex forma mandati tenetur partes iudicis assumere; vt quia ponitur clausula: Vocatis vocandis. Quia primo eadem est ratio, quando alio ex capite ad id arctatur. Secundo, quia illa clausula tacite intelligitur quo ad illos casus, in quibus oportet cū causæ cognitione procedere. Tertio, quod hoc expresse sentit Rota in illa decis. 403. in nouis. q̄ Stephan. sequitur in q. 12. Capellæ Tholos. an vnum. quæ vt supra dictum est, habet eum, qui sententiã est subexecutus non posse liquidare fructus, nisi habeat qualitates dicti cap. statutum: & non alia ratione, nisi quia licet non sit ibi posita clausula: Vocatis vocandis: tamen tacite intelligitur quoad hunc articulum. ergo propositum.

Duodecimo facit, quod Collectarius vir vtique doctissimus & expertissimus, qui materiam hanc attentius perpendit, quam alij, pro nostra conclusione simpliciter est in cap. proposuit. de concess. præbend. & latius in cap. quod de his. de sent. excom. decisio item. Capel. Tholos. 203. an cap. vbi satis etiam additio eius id sentit.

Decimotertio facit, quod Rota in decisio. 99. nota, quod executor in antiquis. hæc fere verba habet: Executor gratiæ non potest mandare subexecutoribus, nisi sit persona habilis iuxta cap. statutum. de rescript. lib. 6. potestatem cognoscendi, seu assumendi iudicis officium; quamuis nudum ministeriũ simplici presbytero, seu curato demandare valeat.

Decimoquarto ad redundantiam adde, quod Gomefius vir eruditissimus, quod ipsius opera testantur, in lib. de mand. de prouid. nu. 136. ait, quod quando beneficium est plenum, & ab alio occupatur, non potest sine causæ cognitione procedi. & in executoribus, qui eo casu procedunt, habet locum cap. statutũ. tam quo ad personas, quam quo ad loca. & mox hæc verba subiicit: *Et idem est in subexecutore, cui non potest commit-
ti aliquid, quod requirat causæ cognitionem cum potestate assumendi. offi-*

oium iudicio, nisi sit qualificatus. et ita conclusit Rota de mense Nouemb. 1537. in vna Abulensi coram R. P. D. Ioanne Moheddano. Hactenus Gomezus.

- 7 Non obstat stilus Curia, secundum quem in processibus, quos fulminatos appellant, tam sententiarum, quam gratiarum per clausulam; Ceterum, in eis contentam deputantur subexecutores, non solum constituti in dignitate & canonici: sed etiam omnes alij clerici, etiam primae tonsura; immo & notarij & tabelliones quicumque. Non, inquam, is stilus obstat, immo potius pro nobis facit. Primo in quantum ex eo colligitur nullam esse in hoc differentiam inter subexecutores gratiarum & sententiarum. quandoquidem in omnibus eundem habet tenorem illa clausula. At omnium consensu constat, per illam quoad ea, quae iurisdictionis sunt, non posse deputari subexecutores sententiarum, nisi qualificatos; quoad alia tamen sic. cui consequens est idem etiam dicendum esse in subexecutoribus gratiarum.
- 8 Secundo respondeo, quod in illa deputatione deputantur habentes dignitates & canonicas cum non habentibus. et ideo ita debet intelligi, vt ea, quibus expediendis nudum ministerium sufficit, possint expediri, tam a qualificatis, quam ab alijs; qualis est collatio & inductio in possessionem nullo contradicente. Ea vero, quibus expediendis necessaria est causae cognitio, vel iurisdictionis exercitium per qualificatos tantum; qualia sunt exceptionum admissio cum super illis pronuntiatione. qualis item monitio & excommunicationis prolatio.
- 9 Pro qua declaratione facit primo text. ille celebris in l. plenum. §. equitij. ff. de vsu & habit. qui probat, eadem verba ad diuersos relata diuerso modo secundum diuersam eorum conditionem intelligenda. Probat enim quod legato equitij vsu duobus, quorum alter auriga est, & alter solitus certare in ludis Circensibus, hic poterit equis vti in ludis: ille vero non, nisi in rebus aurigae aptis. Facit secundo, quod ibi dicit Bald. legato lecto vxori intelligi de viduali secundum qualitatem suae personae. Ex quo sequitur, quod legatis duobus lectis vxori & alteri alterius conditionis diuersos eis lectos esse tradendos. Facit
- 10 tertio l. ex militari. ff. de milit. testa. Per quam & quod ibi Bald.

Bald. ait probatur, quod si Papa concedat priuilegium Episcopo & alteri presbytero, ut tempore interdicti missare valeant; poterit Episcopus cum insignibus pontificalibus; non autem alius presbyter. Faciunt quæ scribit Felin. in c. cū omnes. de constit. col. 17. & And. Sicul. in consil. 5. clementissimi. nu. 3. & consil. 17. præclare. nu. 5. & consil. 30. scribitur. num. 5. in cons. 39. clementissime. nu. 9. pri. lib. Facit 4. clementin. exiui. col. 3. de verb. signi. quæ habet fratres Minores iurantes seruare Regulā Beati Frācisconi teneri seruare cōsilia pro cōsilijs, & præcepta pro præceptis Facit quinto, quod nisi sic illā clausulā interpretemur, oportebit concedere tabellionē laicum posse assumere iurisdictionis articulū. quoniā quibuscumq; notarijs & tabellionibus fit subcōmissio. per quæ uerba etiā tabelliones laicos intelligi tenet Felin. in cap. fin. de præsump. col. pen. & Guiller. in gloss. extrauagant. Sedes Apostolica. uerbo executores inter communes, de offic. delegati. & satis sentit Rota in decis. 369. in nouis. quæ in noue rubricatis est. 29. de rescri. 11 in nouis. Et ne respondeas debiliter me inferre. quoniam laicus incapax est iurisdictionis ecclesiasticæ, considera etiam clericum simplicem inhabilem esse delegationis Apostolicæ: quamuis non tantum ac laicus. Facit sexto pro hac necessaria & iuri consonantissima interpretatione decis. Roræ. 403. in nouis. quæ in noue rubricatis est 31. de rescript. in nouis. quæ habet executionem quidem executorialium Romæ latorum quoad ea, quæ sunt nudi ministerij posse fieri per quemcumque, que in illa clausula; *Ceterum* contentum: liquidationem tamen fructuū, & ea, quæ sine causæ cognitione fieri nequeunt non posse. quæ clarior interpretatio potest esse? Et hoc ipsum sensit Rota, si satis perpendatur; in decis. 369. in nouis & 392. in antiq. Rota item in decis. 99. nota quod executor. in antiquis, cuius uerba supra retulimus, hoc expressius tenet.

12 Non obstat secundo principaliter conclusioni nostræ consuetudo, quam aliqui dicunt alicubi uigere. quoniam. cap. statutum. continet decretum irritans, ut patet in §. si. contra quod nulla consuetudo induci potest per illud dictum Archidia. a Ioann. Andr. Domi. Perusin. & omnibus recepti in cap. cum

de beneficio. de præbend. lib. 6. Facit quod Røchus in cap. fin. de consuetud. fol. 24. tradit col. 2.

13 Non obstat tertio decisio. 565. Rotæ, vtrum. in antiquis. quæ habet omnes, vel maiorē partem dominorum Rotæ iudicasse processum cuiusdam executoris carentis qualitatibus c. statutum. valuisse. Nam, vt collector ibi ait in fine, Domini Rotæ moti fuerunt quadam æquitate. quia primo notoria erat idoneitas, super qua fuit processus factus: neque pars eam negabat, vt collector ibi testatur col. 2. & qui notorie dignus est non debet examinari, cap. nullus. 24. dist. Secundo Cancellaria dedit executores, quem impetrans putabat esse idoneum. Tertio erat clericus pauper, neque vllus fuit contradictor; quæ in alijs casibus, vt plurimum, non concurrunt: in nostro autem nullatenus. Secundo respondeo contra illam decisionem Rotæ, sex alias esse quas supra citavi: tres quidam id nouis, & tres in antiquis. Tertio, respondeo eandem decisionem sentire contrarium esse seruandum quādo æquitas prædicta cessaret. quoniam in postremis verbis ad decisiones alias duas se remittit, quæ contrarium tenēt. Eodem modo responderi potest ad decis. 7. tit. de rescript. in antiquioribus. quæ de eodem negotio per eadem fere verba loquitur.

14 Non obstat quarto, quod recentior quidam vir alioqui doctissimus in illo cap. statutum. de rescript. lib. 6. num. 77. ait, illam decisionem Rotæ. 565. procedere, quādo a principio executores gratiæ non deputantur cum clausula: *Vocatis vocādis*. quia primo ibi cogitandū ait super suis dictis. Secundo, quod in omnibus executorum deputationibus subintelligitur clausula: *Vocatis vocandis*, quoad ea, in quibus cum causæ cognitione procedere vel debent, vel volent, iuxta ea, quæ in sequenti nullitatis causa dicemus: & iuxta ea, quæ ipsemet dixit in tractat. de mandat. de prou. nu. 136. & ita omnes tacite vel expresse cum illa clausula dari videntur iuxta l. 3. ff. de legatis. 1. cap. significasti. de electione. Tertio respondeo, quod trepidatio illius viri docti & aliorum, qui clausulam illam: *Ceterum* inspicunt, manat ex eo forte, quod non satis aduertunt, quod nos aduertimus; scilicet verba eadem ad diuersos diuersæ conditionis

ditionis homines relata diuerso modo intelligenda esse. Quarto respondeo ipsum et in tracta. de mandat. de prouid. nu. 136. pro nobis determinasse, quod cogitandum in illo cap. statutum. reliquerat, vt superius est dictum.

Non obstat quinto auctoritas aliquot scriptorum. Nam Oldradus in consil. 295. Orta. licet attenda priori solutione quam dat obiectioni secundæ, id videatur sentire; attenda tamen posteriori solutione eademque vltima contrarium videtur tenere. Sed neque contra nos est Petrus Rebuffus in Concorda. super forma litterarum exequutor. in principio. qui ait stilum Curie pro nobis esse. Sed etiam dictum Felin. in cap. postulasti. col. 3. de rescriptis, ad meros exequutores referri potest; ne contradicat his, quæ dixit in cap. de cetero. col. 3. de re iudi. Sed & illa glo. Guillermi de Monte Lauduno in extrauag. Sedes Apostolica de offi. delegati. inter communes, verbo, exequutores. post medium, quæ dedit occasionem tenendi contrariam partem aliquibus, non obstat. Quoniam primo ait se quidem cerne re id fieri, at quo iure fiat, non videre. Secundo, quod ratio principalis, qua nititur vir alioqui doctissimus, falsa est. ait enim ideo exequutorum non habentium qualitates dict. cap. statutum. processum valere; quia pars contra quam proceditur, consentit; & pars, contra quam impetratur rescriptum, renunciare potest. cap. statutum. Hoc enim falsum est, quoad qualitates personarum delegandarum: licet verum sit, quoad loca in quibus est cognoscendum. quod expresse affirmat gloss. recepta omnibus. in princip. illius c. verbo, committantur. quia illud principium non tam in partium fauorem, quam Sedis Aposto. honorem constitutum fuit.

16 Non obstat sexto illa Petri, Domi. & Perus. opinio. quam sequuntur Stepha. ad Capel. Thol. decis. 103. & aliquot alij, scilicet quod quamuis exequutores gratiarum debeant habere qualitates cap. statutum. aut supersedere negotio, quando partes iudicis assumere tenentur: non tamen quando sponte ac voluntarie assumit. Pro quibus facit illa theoria, quæ habet; Quæ non sunt actui necessaria, si adhibeantur inutiliter, regulariter eum non vitare. Inter cuius theoriæ multa exempla hoc quo-

17 que posuit Felin. in cap. cum ordinem. num. 3. supra eod. pro qua est text. in l. 1. in princip. C. de rei vxor. acti. & l. 3. ff. de milit. test. & cap. bonæ. 2. de electio. & clementina, Sæpe. de verb. signifi. sub finem. Facit gloss. magna sub finem in l. vi. num. ff. si cert. per. vnde Innoc. in cap. inter dilectos. de fid. instru. in verb. publica. dixit instrumentum habens alioqui necessaria, quo fit authenticum, non vitiari ex eo quod sigillum, habeat corruptum, vel illud admiserit. Facit item, quod eorum propositum non est negare, quod male facit executor qualitatibus illis carens vtendo iurisdictione, etiam eo casu, quo illa non est necessaria; sed quo actus sic perfectus valeat per theoriam supradictam. Non, inquam, opinio prædicta obstat nobis. Quia primo in nostro casu necessarium erat partes iudicis assumere, vt in sequenti nullitatis causa ostendā. Secundo, quod nos non disputamus hic, an actus, qui sine vlllo iurisdictionis

18 vsu factus valeret, pereat & inutilis omnino fiat, si per iurisdictionis vsurpationem illicitam conficiatur: sed solum contendimus, actum illum, qui sine iurisdictione confici non potest, fieri non posse a commissario Papæ non habente qualitates. cap. statutum. Tertio ideo non obstat. quia illa theoria Felin. qua videtur opinio prædicta probari, male huic proposito applicatur. quoniam processus iudicialis licet frequenter non sit necessarius in executore: non tamen est superfluous & inutilis. Quoniam, vt eleganter ait Innoc. in cap. fin. de præsumpt. nu. 2. actus, quem executor iudicialiter facit, nisi appellatur intra. 10. dies, præiudicat: non autem actus extraiudicialis. quem sequitur etiam Card. consil. 140. redemptoris. col. 2. Quarto ideo non obstat illa opinio: quia necessario restringenda est procedere tantum in eo actu, qui valuisset etiam sine vlllo iurisdictionis vsu; qualis est collatio, vel in possessionem rei vacuæ missio, citata parte aduersa ex superabundanti: non autem procedit in actu, qui ex iurisdictionis vsu pendet: qualis est excommunicatio vel poenæ impositio, quæ sine iurisdictione fieri non posse efficaciter probabitur infra coroll. 5. & in quarta nullitatis causa.

19 Ex his infertur primo ratio stili Curie, quæ habet quidem

vt executores gratiarum, non deputentur; nisi qui habent qualitates per cap. statutum. requisitas: subexecutores vero sic. Quoniam idem stilus habet, vt executores statim faciant processum, quem vocant fulminatam; in quo quia excommunicationes, suspensiones, & interdicta proferuntur, & hæc fieri non possunt sine iurisdictione, & ea vti nequeunt nisi qui habet illas qualitates; ideo tales deputantur executores. At quia processus fulminatio multa, & fere omnia sunt alia, quæ iurisdictionem non exigunt: & quandoque mora multum posset obesse ad acquirendam possessionem, si oporteret adire habentes Canónicas vel dignitates, ideo tam eis, quam alijs quibuscumque etiam laicis tabellionibus executio committitur. sic tamen intelligenda, vt vnicique videantur commissi, quorum ille fuerit capax: non autem alia.

- 20 Secundo infertur eum, qui non habet dignitatem vel canonicam nõ posse vti clausula illa: Contradictores ecclesiastica censura compellendo; quamuis notam facere, & intimare possit excommunicationem in processu fulminato contentam sub eadem dilatione, quæ in eo continetur. quia hoc est in re subexequi vices executoris principalis: illud autem agere iudicem, & vti iurisdictione. Et quod excommunicare non possit executor Apostolicus, saltem in specie ac nominatim, si non habet illas qualitates, affirmat Collect. in cap. quod de his, de sentent. excommuni. qui rem hac altius omnibus perpendisse videtur, & inuestigasse, vt ex ipsius scriptis ibi apparet. Facit, quod ideo in regno Franciæ non excommunicant meri executores; quia non permittuntur assumere partes iudicis: etiam si sint in dignitate constituti, vt testatur Petrus Rebuff. in Concord. tit. de form. litter. execut. verb. contradictores. quod tamen an iure fiat, non dicitur in presenti.
- 23 Tertio infertur ratio, quare Archid. dixit in cap. statutum. col. 10. non esse locum illi cap. in executoribus gratiarum. Quoniam solû de meris intelligebat, & illis qui non assumunt partes iudicis. ait enim ad eos non pertinere citare: sed solû insinuare, & notificare, ex qua facte colligas, eum si fuisset interrogatus, quid de executoribus, qui vel debent vel volunt iurisdictionem assumere,

assumere, responsurum fuisse in eis locum sibi vindicare. Hanc Archid. sententiam male intellectam, & clausulam; *Ceterum* peius perpensam in causa fuisse arbitror, quare aliquot Doctores in hac materia, vel errarunt, vel se confuderunt.

- 24 Quarto infertur manifesta ratio, quare articulus causæ, qui sine iurisdictione potest expediri, delegatur non habenti qualitates dict. cap. statutum iuxta glo. in princip. illius. verb. causæ, & in §. in nullo. verb. vices omnibus receptas.

Quinto infertur, hunc, de quo loquimur, subexecutorem non potuisse partes iudicis in casu proposito, in quo maxime id erat necessum, assumere; quas tamen assumpsit. Quia primo is iudici præfati E. iussit, ut a causæ huius cognitione se abtineret intra tres dies sub excommunicationis & quingentorum ducatorum poenâ, ferendo illam in scriptis, si non pareret. sub qua etiam poenâ tam capitulo, quam præfato E. quædam alia iussit. At constat ea non posse fieri, nisi per iudicem, ut mox in seq. corollario, ac postea in quarta nullitatis causa dicam. Ergo qui hæc fecit executor partes iudicis assumere tentavit.

- 25 Sexto infertur, hunc subexecutorem non potuisse ferre excommunicationem, & alias censuras, quas parum modeste tulit quia ipse nõ erat capax iurisdictionis contentiosæ per prædicta. & excommunicare ad iurisdictionem pertinet contentiosam. quia primo non debet sine causæ cognitione ferri: & fertur in inuitum. 2. q. 1. cap. nemo episcopus. immo est meri imperij secundum Inno. cap. transmissam. de electio. & Specul. tit. de iurisd. omnium. iud. verf. secundum canones. num. 24. & Panor. in cap. quod sedem. de offic. ord. col. fin. & in cap. si sacerdos. num. 10. eod. tit.

- 26 Neque obstat, quod Ias. in l. imperium. ff. de iurisd. omni iudicum. col. 14. dixerit eam esse simplicis iurisdictionis, quando fertur ad partis instantiam: tum quia id primo nil nobis obstat; quia satis est proposito nostro excommunicationem ad iurisdictionem saltem simplicem pertinere: tum quia magnis viribus confutat Iasonem ibi doctissimus Gaspar col. 50. concludens tunc esse saltem mixti imperij. Secundo quod excommunicationis

catio ad iurisdictionem pertineat cōtentiosam. Facit quod iura dicunt tantum a iudicibus excommunicationem esse ferendam vt in cap. 1. de sententia excommunicationis . lib. 6. vbi textus repetit verbum iudex. ad idem cap. quārenti. de verborum signi. & in cap. archidiaconus. de offi. archidi. Tertio facit, quod Panor. in dict. cap. si sacerdos. & in cap. cum contingat. de for. 27 comp. concludit non posse parochum simplicem excommunicare; nisi consuetudine quāfisset iurisdictionem ad id faciendum. quod etiam tenuit glo. memorabilis in dict. cap. nemo 2. q. 1. vbi eam vterque Card. probat. & idem tenet S. Thomas cum communi, & præsertim Palud. q. 2. in 4. distin. 18. & hoc non alia ratione : nisi quia iure communi nullam habet iurisdictionem parochus.

28 Septimo inferitur hunc subexecutorem non potuisse iubere alicui quidquam sub quingentorum ducatorum fisco Apostolico applicandorum pœna . quia is non poterat assumere iudicis partes : at pœnæ pecuniariæ impositio ad iurisdictionem pertinet. Quoniam primo licet controuertatur, an illa sit meri, an mixti imperij, vel simplicis iurisdictionis ; omniū tamen vna est cōclusio eam ad iurisdictionē pertinere, & non posse imponi, nisi ab illam habente; iuxta illud Innocentij in c. cum accessissent. nu. 2. de constit. In hæc verba loquentis: *Alia vniuersitates non possunt pœnam adijcere suo statuto; cum nullam iurisdictionem habeant ipsæ vniuersitates; & pœnas imponere pertineat ad iurisdictionem.* Innocentium autem sequuntur omnes in cap. cum omnes. de constitut. teste Felin. ibi num. 14. & Iafone in l. omnes populi. ff. de insti. & in iur. nu. 35. 2. Quia pœnæ pecuniariæ impositio propter delictum ad eum tantum pertinet, qui habet iurisdictionem, quoniam pertinet ad merum imperium sexti gradus, vt luculenter resoluit prædictus domi. Gaspar in loco præcitato col. 51. quamuis, vt is subdit, cum pœna est applicanda parti, officio nobili, ad mixtum imperium pertineat, & quando est applicanda parti officio mercenario ad simplicem iurisdictionem. Cum igitur merus executor nullum habeat imperij, nullam habeat iurisdictionem: sed nudam facti executionem; consequens est, eum posse quidem pœnas illius iudicis, qui eum deputauit notas facere ac impositas esse intimare : nouas autem non adijcere

re. Vnde si eam adiicit, aut nil agit, aut partes iudicis assumere conuincitur. Cum igitur is partes iudicis assumere nequeat propter defectum qualitatum cap. statutum. consequens est in omnem euentum eius censuras & poenas & totum processum, quatenus illas tulit, esse ipso iure nulla.

Hanc autem secundam nullitatis causam non obeffe censuris pro præfato E. latis, palam est, quoniam, qui eas tulit, & si nõ habet quantã sui generis splendor & animi candor meretur dignitatem; habet tamen decanatum, quæ prima est post pontificalem dignitas in ecclesia Siluensi, & alium Archidiaconatum. quæ satis superque sunt per dict. cap. statutum.

Hanc nullitatis causam ideo tam late, & minutatim in honorem & decus Sanctæ Sedis Apostolicæ discussi, quod toto tempore, quo Salmaticæ perlegi, & quo etiam Conimbricæ, donec præfata causa occurrisset, grauissime, & in mngnum dedecus eiusdem Sanctæ Sedis in tota fere Hispania, & maxime in Lusitania, circa hoc errabatur, & magna scandala oriebantur. quæ, gratia Dei, post hanc prælectionem ac multis auide lectã cessare coeperunt, intellecta germane ac plene clausula præfata; clausulæ Ceterum, quæ litteris exequutorialibus, & processibus gratiarum fulminatis passim apponitur: & a nullis vel paucis, neque a meipso ante hanc prælectionem satis intelligebatur.

TERTIA CAUSSA NULLITATIS.

S V M M A R I V M.

- 1 Xequitor gratia quando tenetur agere iudicem.
- 2 Beneficium possessum confertur, sed non traditur sine cognitione.
- 3 Possessor bis uocandus antequam expellatur.
- 4 Xequitor ut non potest tradere beneficium possessum.
- 5 Excommunicatio lata in possessorem ab exequutore quæ nulla.
- 6 Exequutionem per abruptam sine cognitione contra possessorem factam perdi ius eius pro quo facta fuit.

TERTIA nullitatis caussa est, quod is assertus iudex processit, vt merus exequutor, contra eum, qui possidebat, sine vlla caussæ cognitione. quod non potuit facere. Quoniam licet exequutores & subexequutores gratiarū Apostolicarum possint plurimum, si velint, sine caussæ cognitione procedere secundum glo. magnam circa mediū clementinæ 1. de offic. deleg. & glo. Zenzelini in extrauag. sedes Apostolica. Ioann. 22. de concess. præbend. in verb. exequutores. & glo. quæ latius loquitur Guiller. in ead. extrauag. & eod. verb. de offic. delega. inter communes. quod est originale dictum Innoc. in cap. fin. de præsum. in cap. proposuit. de concess. præbend. quando tamen exequi volunt contra eum qui est in possessione, tenentur assumere partes iudicis, & procedere cum caussæ cognitione. Pro qua exceptione primo videtur text. ille celebris in cap. licet episcopus. de præbend. lib. 6. quod habet beneficium vacans ab aliquo possessum possidem quidem conferri ab ordinario, non vocato possessore: possessionem tamen non posse tolli ab eo, antequam audiatur. Si ergo ordinarius, cuius potestas fauorabilis est & amplianda iuxta gloss. sollemnem & recep. clementina 2. de offic. ord. hoc non potest facere, multo minus delegatus, cuius potestas odiosa est & restringenda. cap. ad hæc. cap. nonnulli. in princip. §. 1. de rescript. & cap. P. & G. de offic. delegati. Quæ ratio est Card. consil. 103. casus super quo. nume. 21. Secundo facit, quod non est principis propositum, vt quis a sua possessione amoueat sine caussæ cognitione. l. fin. C. si per vim, vel alio modo. cap. 1. de causs. poss. & proprie. Tertio facit, quod hæc conclusio in specie est Inno. in cap. proposuit. col. 2. de concess. præb. qui hæc, quæ sequuntur, ait: *Exequutorem quidem non solum de beneficio iure ac facto vacante providere posse, vel providere mandare: sed etiam de vacante iure tantum; sed antequam possessionem tradat, debere summatim possessorem audire. Et si inuenierit eum male tenere, iubebit & coget eum facto dimittere, sicut de facto tenere: & postea exequetur mandatū. & paullo post: Si hunc ordinem dimitteret exequutor, quassaretur quod fieret, per cap. cum nostris. & cap. litteras. de concess. præben. & ff. de re iudic. l. a Diuo Pio. §. si super. Idem tenet Innoc. in cap. 1. de concess.*

Z præben.

præb. lib. 6. col. 2. cuius verba sunt. *Cum mandatur, quod etiam inducat in possessionem & contraditores compescat; dicimus quod male fecit iste exequutor. quia licet possit præbendam conferre non vocatis his, quorum interest; tamen nullo modo debet auferre possessionem alicui, nisi vocato & conuicto possessore. nec etiam alias statum possessionis mutare. C. si per vim vel alio modo. l. fin. nisi primo collationem fecisset partibus vocatis, & cum causa cognitione. quia tunc non esset opus magna causa cognitione in danda possessione.*

Hactenus Innocent. quem audis dicere exequutorem non solum non posse tollere possessionem: sed neque illius statum mutare. Audis item eum dicere, etiam post latam sententiam citandum esse possessorem, antequam illa exequutioni mandetur. Audi nunc eundem Innocent. in cap. cum olim. 2. de priuileg. num. 2. in hæc verba loquentem: *Exequutor Papa merus sine vlla cognitione non posset alicui, etiam partibus, vim inferre, nec de possessione aliquam partium extrahere. Et paullo inferius subdit: Immo plus videtur, quod si viator siue merus exequutor inueniat rem, vel ecclesiam, cuius possessionem dare debet, sine vlllo presente possessore, ita quod sine vlla violentia dare potest possessionem: tamen eam dare non debet, nisi ille, qui eam tenet, de facto primo eam resignet, vel verbo, vel auctoritate iudicis inde pellatur. & sic intelliguntur decreta præallegata cap. quia diuersitatem.*

5 cap. cum nostris. & cap. litteras. Quam conclusionem Immo. sequitur Oldr. consil. 81. quod processus. nu. 7. qui prædictis ea verba addit: *Et ideo sententia excomm. etiam nominatim in eum, qui est in possessione lata non tenuit: cum exequutores non habuerint in eum potestatem, nisi indebite contradiceret. Ipse autem nolens possessionem sine cognitione dimittere, non indebite contradixit, vt notat Innocent. Host. Ioan. And. Cald. & Archid. de concess. præbend. cap. quia incunctis lib. 6. Hæc Oldr. quem audis dicere censuras etiam nominatim in possidentem, latas non tenere. Idem tenet ipsemet Oldr. consil. 227. de to.*

6 to. nu. 3. Cuius verba sunt: *Quamuis merus exequutor possit ad collationem procedere parte non uocata: tamen ad missionem in possessionem non procederet, nisi parte vocata, vt extra de præben. cap. licet. lib. 6. Et paullo inferius. Numquam autem siue possessor colorem habeat possidendi, siue nõ, amouebitur a sua possessione sine causa cognitione, vt 16. q. 4. volumus. Idem cõsuluit Car. consil. 63. nu. 2. & expressius in cõl. 75. Reuerende pater, & in cõl. 54. lite. nu. 4. & in consil. 10. idẽ tenet etiã in consil. 103. casus super quo. nu. 21. & in clem. 1. q. 9. de offi. dele. Cui cõsentit etiam Imol. ibi. nu. 38. & fufius. nu. 47. dicens glo. clementinæ illius, quæ habet exequutorem non teneri ad par-*

tes iudicis assumendas, procedere quando possessio est vacua, vel tantum ad collationem vult procedere: secus autem si etiã possessionem ab alio occupatam velit tradere. Idem Petrus ab Anchar. consil. 240. per prædicta. nu. 3. qui prædictis addit, eũ in cuius fauorem talis executio sine causæ cognitione fieret, priuari omni iure suo per l. meminerint. C. vnde vi. idem sentit consil. 274. ad declarationem. Hoc tenet, & Felino. in cap. fin. col. 7. de præsump. affirmans exequutorem gratiæ debere assumere partes iudicis, & prætermittere meram exequutionem, quoties alius est in possessione: etiam si sit iniustus detentor, vel intrusus, vel etiam priuatus ipso iure. vbi allegat etiã Cald. quod in consil. 4. de dilat. affirmat hoc de illicito possessore & intruso. nec cõclusio hæc habet, vllum contradictorem. Nam & Vitalis in lib. clausularum, clausula. 31. si tibi constiterit. column. 2. pulcherrime sic loquitur: Exequutor in conferendo non tenetur citare partem, vt dicit Archid. in cap. ordinarij, de offic. ordin. sed in amouendo a possessione sic, vt in cap. licet. de præbend. lib. 6. sicut prætor non citato possessore confert bonorum possessionem decretalem, vt notatur in l. 4. §. pen. ff. de bonor. possess. tamen bonorum possessionem corporalem nõ dat, nisi citato bonorum possessore, vt plene notatur in l. 1. C. quorũ bonor. Facit. l. edicto §. 1. C. de edicto diui Adr. tollend. Denique hanc conclusionem in specie tenuerunt Hosti. Archid. Ioan. And. Domi. & Perusi. Innocentium ibi secuti in cap. 1. de concess. præbend. lib. 6.

QUARTA CAUSSA NULLITATIS.

S V M M A R I V M.

- 1 Xequutor merus terminum figere non potest ad excommunicandam noua excommunicatione eum, qui non paruerit.
- 2 Dilatio citatoria & deliberatoria non requirunt cognitionem.
- 3 Ordinarius in casu huius cap. cum contingat. terminum præfigit ad sibi faciendum: non autem ad puniendum non parentem.

- Varta nullitatis causa est, quod prædictus sub-
 exequutor assertus excessit fines executionis
 suæ, dum terminum, siue dilationē 15. horarū
 præfixit, excommunicando ex tunc non paren-
 tem. Quia is merus exequutor erat, & vt talis
 procedebat ipse id protestans ac dicens, se viam meræ execu-
 tionis eligere, vt ex eius iniustis præceptis apparet. at huiusmo-
 di terminum præfigere non ad meram: se ad mixtam execu-
 tionem, quæ cum iurisdictione fieri debet, pertinet. quia con-
 cessio vel denegatio dilationis cum causæ cognitione debet fie-
 ri. l. 1. C. de dilatio. Aptior text. in l. a procedente. C. eod.
- q. 3. §. spacium. Scio præfatum C. respondere posse iura hæc
 intelligenda esse de dilatione, quæ datur ad testes producendos
 & alia, quæ ad causam pertinent instruendam: non autem de
 citatoria secundum Innocent. hic nu. 4. quem Ioan. And. Imo.
 & communis sequuntur. Et glo. in verb. præcipimus. commen-
 data per Felin. in fine sentit nonnumquam terminum præfigi,
 etiam ab eo, qui nulla iurisdictione vitur, & Innocent. in cap.
 præterea. de dila. in principio ait dilationes citatorias & delibe-
 ratorias sine causæ cognitione dari posse: et hæc dilatio 15.
 horarum deliberatoria posse dici videtur. Sed ne videatur
 præfatus C. per hanc responsionē satisfacere: considera aduersa-
 rium eius E. nō agere de simplici huius termini præfixione: sed
 de illa, quæ præfigitur ad effectum excommunicandi, & alia poena
 graui pecuniaria multandi non parentem, ex tempore dilatio-
 nis concessæ excommunicando, & condemnando illum, si non
 pareret intra illam dilationem. quod si consideres, facile dices
 eum iurisdictione vti voluisse. Quandoquidem sententia ex-
 communicationis sine iurisdictione ferri non potest, vt tenet
 Panor. in cap. si sacerdos. nu. 10. de offic. ord. & supra in secun-
 da causa nullitatis. coroll. 6. late comprobatum est.
- 3 Ex quo infertur, quod licet quoad alios effectus alij, qui non
 sunt iudices, terminum præfigere possint: ad effectum tamen
 infligendi nouam excommunicationem nemo potest terminū
 præfigere, nisi iudex. Pro quo facit quod Hosti. in præsentī,
 quem Ioan. And. Imolenis & communis sequitur, ait, quod li-
 cet

cet

cet in casu nostri cap. ordinarius iubere possit iudicibus delegatis & partibus, vt ei exhibeant litteras, super quibus concertatur: & licet illi, si non paruerint, inobedientiae crimen incurrant; non tamen eos ob hoc poterit excommunicare, vel aliter castigare. quia extraiudicialiter procedit, & sine iurisdictione. Facit ad hoc, quod merus exequutor in quantum huiusmodi, etiam de facto contradicentem non excommunicat secundum Petr. Rebuff. in Concordat. tit. de forma litterar. execut. in gloss. contradictores.

QUINTA NULLITATIS CAUSSA.

S Y M M A R I V M.

- 1 **D**ilatatio nimium breuis grauat, qua autem sit eiusmodi arbitrio iudicis relinquitur.
- 2 Exequutor nimium festinans grauat, etiam si sit merus.
- 3 Excommunicationem precedat canonica monitio; & ea qualis est.
- 4 Excommunicatio, pro futura culpa non requirit monitionem: quæ vero pro præterita sic, etiam si ea fuerit notoria.
- 5 Excommunicatio quæ pro culpa futura fieri dicitur.
- 6 Excommunicatio sine monitione lata iniusta quidem est: sed valida, etiam si a delegato feratur.
- 7 Sententia delegati non ideo nulla quia iniusta.
- 8 Excommunicatio delegati sine monitione lata nulla, cum potestas excommunicandi cum ea restrictione delegata fuit.
- 9 Executorium mandatum in vim citationis resolui tunc, quando in eo permittitur parti delegatio & defensio.

- 1 **V**inta nullitatis causa est, quod is subexequutor quando notificauit E. litteras suas assertas nimis breuem terminum præfixit. Quoniam solas 15. horas pro termino peremptorio præstituit, & non cuiuscumque diei, sed dominici. Nam licet monitio antea fuisset facta: litterarum tamen copia & exemplar, quæ cum monitione subexecutor tradi iubebat die dominico fuerunt tradita: neque quacumque hora illius: sed ante meridiem, instante decima. posteaquam præfatus E. non solum missauit, sed etiam sacrosanctissimum altaris sacramen-

eramentum indignis manibus de more Societatis, siue Con-
 fratriæ ipsius in publica supplicatione, siue processione por-
 tauimus. neque quocumque loco: sed prope chorum ecclesiæ,
 cum descenderet ad concionem publicam & missam maiorem
 2 audiendam. Quis te rogo adeo ferus, vel ferreus est, & ab huma-
 nitate alienus, qui non arbitretur, hunc terminum homini seni
 & lasso nimis breuem esse, ad legendas litteras Apostolicas, tam
 gratiosas, quam executorias, & processum super his fulmina-
 tum, & eorum omnium exemplar siue copiam cum exemplari
 conferendum: & deinde deliberandum, an relinquere debeat
 nec ne possessionem talis Cãtorix viginti & eo amplius diebus
 pacifice continuatam? Cum interim oporteret eum prædere, &
 parum quiescere, & doctum aliquem in propria causa consule-
 re, quamuis ipse pro mediocriter docto haberetur, ne quid te-
 mere, vel contra se, vel contra præfatum C. ageret. At quæ dila-
 tio sit nimis breuis arbitrio boni viri relinquitur secundum In-
 nocen. receptum per omnes in cap. 1. de dilati. Facit quod execu-
 tor principalis præstituit spacium sex dierum in clausula; Cete-
 rum, processus fulminati ad ea, quæ sunt multo minoræ, ut pa-
 lam est eam legenti. Tertio facit quod exequutor etiam merus
 3 nimium festinans grauatur, secundum Innocen. in cap. proposuit.
 de concess. præbend. nu. 5. Quarto facit, quod excommunica-
 tionem debet canonica monitio præcedere, cap. sacro. de sent.
 excommuni. Canonicam vero monitionem, quæ excommu-
 nicationem præcedere debet, interuallum aliquot dierum conti-
 nere oportet. cap. constitutionem. de sententia excommunica.
 lib. 6. vbi Ioan. Andr. Domin. Perusin. addunt, illud debere
 esse saltem duorum. argument. regulæ, pluralis. lib. 6. & l. vbi
 numerus. ff. de testib.

Non obstat primo dicere, quod illud fallit, quando facti ne-
 necessitas aliter illud suadet moderandum, ut finis illius cap.
 continet. Nam tunc etiam sine ulla monitione præcedente ex-
 communicatio ferri posset secundum Host. in c. 1. de offi. del. lib.
 6. quæ sequitur Domi. ibi nu. 4. & est gloss. memorabilis, quam
 sequitur Ioan. And. Domi. & Perusi. in cap. primo. verbo, te-
 merarius. de sentent. excommuni. lib. 6. Non, inquam, iunat hoc
 dicere

dicere . quoniam hic nullum periculum erat in mora . iam enim præfatus E. prædictam Cantoriam multo tempore continuo possedit: siue bene, siue male. vnde duorum dierum possessio vltior nihil iuris demebat præfatio C. neque addebat. præfatio E. quocumque interdicto agendum esset, vt palam est cuique vel mediocriter docto.

- 4 Non obstat secundo, respondere quod capitula illa, sacro. & constitutionem. de sentent. excom. qua parte monitionem exigunt, non habent locum quando excommunicatio pro futuris culpis profertur, secundum Innoc. in princip. dicti cap. sacro. quem nescio, quare non citauit ibi Felin. qui hoc tenet. nu. 5. cum tamen ad hoc non sine laude citet Ioan. And. in c. P. & G. de offic. deleg. & idem faciat in cap. cum sit Romana. de appella. Non, inquam, hoc obstat. Quoniam in casu proposito pro præterita culpa excommunicatio ferebatur; ea scilicet de causa, quod præfatus E. possidendo Cantoriam, molestabat præfatum C. & ita monebat, vt desisteret a culpa præterita. Et si vrgueas nõ desistere a molestatione præterita quiddam futurum, esse futurum esse, respondeo, quod si hoc modo culpam futuram consideres, oportebit, te dicere omnem excommunicationem pro futura culpa ferri. Nemo enim pro delicto præterito debet excommunicari, nisi moneatur prius desistere & non desistat, secundum glo. memorabilem & receptam in cap. episcopi. 11. q. 3. etiam si delictum notorium esset. quod eleganter concludit Panor. in dict. cap. cum sit Romana. sub finem, quem Perusi. & Præpos. cum Decio pulcherrime respondentem illi textui sequuntur. Tunc ergo dicitur ferri excommunicatio
- 5 pro culpa futura, quando nondum illa præcessit, & quando nõ monetur quis desistere ab ea culpa, quam iam admisit, vel admittit: sed fertur ob eam, quæ omnino futura est, culpam. Vt quando qui aliquod debitum contrahit, consentit, vt eum iudex ab eo tempore excommunicet, nisi intra illum vel illum terminum soluerit iuxta mentem Innoc. & Hosti. quam pulchre ibi declarat Imolen. col. 3. in dict. cap. P. & G. Aliud exemplum quotidianum ponit Lopus alleg. 73. prælatus.

- 6 Ex quibus omnibus colligitur nimis breuem terminum præfixum.

xum fuisse præfati E. a subexequutore præfati C. fateor tamē ex hoc solo capite censuras ab eo latas non posse iudicari nullas. Quoniam licet excommunicatio ferri non debeat, nisi canonica & competente monitione præmissa; si tamē feratur, tenet, licet iniusta sit, dict. cap. sacro. versi. si vero. ibi, reuocare, & glo. 2. illius. cap. & glo. 2. q. 1. in summa, & in cap. 1. de excess. prælatorum, & in cap. Romana. in versi. iniustas, de senten. excommunicationis, lib. 6. & Pan. in cap. ab excommunicato, infra eod. & late in cap. illud in 3. col. de clerico excommunicato. ministrant.

- 7 Neque obstat primo dicere, quod licet regulariter sententia excommunicationis sine competenti monitione lata teneat: tamen fallit, quando illa fertur a delegato, secundum decis. Rotæ 139. nota quod excommunicatio in antiqu. quam sequitur Felin. in illo cap. sacro. col. 1. vers. fallit vno casu. & ante illum Nicol. Mil. in rept. verb. citatio. col. pen. Non, inquam, hoc obstat; quoniam illa opinio Domi. Felin. non videtur tenenda, quia primo nullum habet firmum fundamētum. Nam si quod haberet, maxime esset illud Card. Ottonis, quod Host. & alii quot alij approbant in cap. fin. de præbend. scilicet sententiam omnis iudicis delegati, aut iustam esse, aut nullam, eo quod intentio delegatis sit, vt recte ac rite procedatur: illud autem Ottonis dictum ab omnibus fere iam exploditur, vt post Card. Panor. & Imolens. nos quoque anno superiore tradidimus in illo cap. fin. de præbend. vt ibi potest videre, qui uolet. Et ita contrariam sententiam decisioni Rotæ prædictæ affirmat collector decisionum antiq. in decisio. 559. vtrum excommunicatus. & in decisio. 3. in antiquioribus, tit. de senten. excommuni. ca. Et tenet Panor. post Innoc. in cap. illud de cleric. excommuni. col. 3. & Ludo. Rom. consil. 354. circa propositam. col. 2. quod ipsum etiam sibi contrarius tenet Feli. in cap. cum sit Romana. col. 5. de appel. & Dec. in cap. reprehensibilis. col. 2. eod. tit.
- 8 Non obstat secundo dicere, quod opinio illa Rotæ in decis. 139. uera videtur, quando delegata fuisset potestas excommunicandi sic restricta, vt monitione præuia id faceret. Quia tunc nulla esset, tamquam contra formam delegationis lata, arg. cap. cum

cum dilecta. de rescript. & cap. Pisanis. de restit. spol. iuxta declarationem Domi. in cap. Romana. §. sed nec. nu. 3. de sent. excommunic. lib. 6. non, inquam, hoc obstat. Quoniam neque executoribus gratiæ huius Papa, neque executor subexecutoribus eam clausulam & restrictionem adiecit, ut in litteris de super confectis patet. quibus consequens est hanc solam nullitatis causam non sufficere, quo excommunicatio & censuræ ab hoc subexecutore latæ sint nullæ. Quamquam si ei adiunxeris illam fuisse laram in monitorio executorio sine causæ cognitione & sine clausula iustificatiua: Si te senseris grauatum, &c. satis superque sufficit, ut infra in octaua nullitatis causa probabitur. Quamuis item hæc sola quinta nullitatis causa non sufficiat ad concludendum censuras has esse nullas; sufficit tamen ad probandum, quod per eiusmodi monitionis canonicæ omissionem & termini breuissimi oppositionem præfatus E. fuit grauatus, & per consecutionem iuste ab eo potuit appellare. Cum ergo, ut in sequenti causa dicemus, appellauerit ante excommunicationem & alias censuras, conlequitur irrefragabiliter eas esse inutiles & nullas.

9 Hæc autem nullitas non potest allegari contra censuras præfati E. latas. Quoniam & si iudex ipse eundem terminum 15. horarum præfixit: tamen primo iustam causam id faciendi habuit; cum prius subexecutor præfati C. id ad eius instantiam fecisset & quod quisque iuris in alium statuit, ipse eodem iure uti debet. ff. quod quisque iuris in rub. & nigro, & iuxta illud sapientis: *Pater est legem quam tuleris*, cap. cum omnes. de constit. Secundo, quod suum monitorium pœnale iudex præfati E. temperauit, dicens in fine se partes mixti executoris suscepturum, si quam iustam defensionem intra illum terminum allegare vellet. Per quod in vim simplicis citationis resoluebatur iuxta glossas illas duas receptas. quarum vtraque multis putatur singularis. & altera est glo. fin. cap. ex parte. 1. de verb. significat. altera est tertia §. de pupillo. l. meminisse. ff. de operis noui nûr. Facit tertia quæ est postrema l. ea quidem. C. si mancip. ita fuit aliena, ut non man. quam dixit sing. Ang. in illo. §. meminisse. & eam appellauit optimam Panor. in cap. exhibita. de iudic.

quæ conclusio communis est. Nam & ultra alios illam tenent Bart. in l. 1. C. de execu. rei iudi. Bald. in l. 2. C. de epi. aud. in versic. venio ad verbalem. & in l. actione. C. de transac. in ver. querit dominus Iacobus. Ange. & Ioan. Imol. in dict. §. meminisse. Innocen. in cap. fin. de coha. cler. & mul. sentit. Bald. in rubrica C. comminationes & epistolæ. Salycetus. in l. 1. eod. tit. quod tamen temperamentum is subexecutor suo monitorio pœnali minime adiecit.

Tertio ideo non potest allégari hæc nullitas contra censuras pro præfato E. latis; quia a monitorio iudicis præfati C. prædictus E. non appellauit, vt in sequenti causâ dicemus.

SEXTA CAUSSA NULLITATIS.

S V M M A R I V M.

- 1 Communicatio post appellationem iustam lata ipso iure nulla.
- 2 Executor gratiarum Aposto. quamuis in contradictores appellatione remota procedat: non tamen eius subexecutor.
- 3 Delegatus cum clausula; Appellatione remota non potest subdelegare cum illa: & quadam ratio germana.
- 4 Abbreviatio termini citatorij, non est iusta causa appellandi ei, qui intra terminum coram iudice comparere potest.
- 5 Monitorium pœnale non grauat, si cum audientia detur, donec exceptiones opposita reijciantur, cum exemplo.
- 6 Citatus exceptionem declinatoriam alleget, nisi sit notoria.
- 7 Appellatio scripta debet offerri, vt in scriptis dicatur facta.
- 8 Sententia quæ in scriptis dicitur ferri.
- 9 Appellatio coram iudice facienda, aut ei legitime intimanda.
- 10 Appellationis intimatio per quem fieri possit.
- 11 Appellatio intimata per partem, in quo fortior alia.
- 12 Appellationis intimatio facienda intra tempus appellandi. & nu. 13.
- 14 Appellatio ab excommunicatione vt deuoluit, sed non suspendit.

1 Extâ nullitatis causâ est, quod intra illas 15. horas præfatus E. appellauit ab illo pœnali monitorio in scriptis, expressis causis aliquot iustis, & in his, quod nimium breuem terminum præfixerat. Cum igitur ex his, quæ superius

superius in proxima causa scripsimus, constet per illam nimirum brevis dilationis præfixionem fuisse præfatū E. grauatū, constat etiam illum iuste appellasse. Ergo censuræ postea latæ ipso iure sunt nullæ, cap. per tuas. de sententia excommunicat. cap. cum contingat. de offi. delegat. cap. solet. de sententia excommunicat. lib. 6.

- 2 Non obstat id, quod audio dixisse aliquos sciolos, hunc sub-executorē cum clausula: Appellatione remota procedere. Quia in litteris executorijs dicitur: Contradictores appellatione postposita compellendo. & ideo non potuisse ab illo appellari, nec eum de appellatione curare debuisse. Non, inquam, hoc obstat, quia primo crassus error est putare hunc sub-executorem appellatione remota procedere; quoniam licet clausula prædicta: Contradictores app. postpo. &c. in litteris executorijs Papæ ponatur, & ideo executores ipsi principales in litteris nominati, quibus causa immediate a Papa delegatur possint appellatione remota procedere: non tamen ponitur illa clausula in litteris subdelegatorijs ipsius executoris principalis, ut palam est processum fulminatū introspectanti. & merito. quia neque iuste poni potuit. Quoniam is cui a principe causa delegatur, appellatione remota, licet illam possit alteri subdelegare, non tamen potest cum clausula appellatione remota. Casus est putatus sing. in cap. super quæstionum. §. nos autem. de offi. deleg. qui tamen simile habet in eodem c. in §. si vero. vbi post alios Pan. in 2. notabili ab omnibus receptus id adnotauit. Et hæc est ratio memorabilis quare in dict. clausula, Cæterum solum dicitur sub-executoribus, ne permittant præfatū C. per aliquem indebite molestari, nulla facta mentione de appellatione postposita, vel remota.
- 3 Hæc autem causa non potest allegari contra censuras pro præfato E. latas. Quia in primis præfatus C. non habuit hanc iustam appellandi causam; tum quia, ut in quinta causa dicebam, iudex præfati E. iuste abbreviauit terminū suæ monitionis pœnalis; tum quia dato quod non abbreviaffet iuste; tamen, per clausulam, qua pollicebatur se auditurum iustas exceptiones resoluebatur in vim simplicis citationis, ut ibi est dictum. Et ab-

breuiatio quamlibet breuis termini, & pere mptorij, si est ci-
 ratorius, non est iusta causa appellandi: quando saltem intra il-
 lum citatus commodè comparere potest coram citante secun-
 dum Anto. Pan. & Imo. in cap. 1. de dilati. Et præfatus C. po-
 tuit comodissime in casu nostro comparere coram iudice præ-
 fati E. citante intra 15. horas. Quoniam vterque in eodem
 5 loco morabatur, & iudex copiam sui faciebat continuam; Tum
 quod per monitorium poenale cum audientia & facultate al-
 legandi quæ volent non dicitur quis grauari secundum Pan. in
 cap. ex parte. 1. de verbor. signi. col. fin. & in cap. 1. nu. 6. de
 causa possess. & ideo non potest immediate appellari: sed
 prius debent exceptiones opponi, & illæ reijci secundum Pro-
 bum in cap. 2. de consti. lib. 6. col. 2. quæ omnia sentit latius
 Ioan. Lupus in tract. de benef. vacan. §. fin.

Ex quo inferitur verum esse id, quod aliàs sæpe Salmanticæ
 respondi; nempe misere peccare ac in excommunicationem in-
 cidere, qui a monitorijs illius Academiae Conseruatoris per
 eiusmodi clausulas iustificatis appellant simul ac eis notificantur:
 & deinde mittunt appellationem ad eum dicentes se non subef-
 se illius iurisdictioni. Errant enim, quia per solam citationem ne-
 6 mo grauatur. Immo licet habeat exceptiones fori declinatorias,
 comparere tamen debet ad ellegendum eas per se, vel procurato-
 rem. l. si quis ex aliena. ff. de iudi. l. 2. ff. si quis in ius voca. nõ ie-
 rit. nisi notorium sit citatum subesse citati, vel aliàs citationem
 esse nullam iuxta glo. receptam & memorabilem in cap. si epi-
 scopus. 3. q. 2. & alias quinque, quas in cap. cum ordinem. supra
 7 eod. allegaui. Hæc autem nullitatis causa non potest contra
 censuras pro præfato E. latas allegari, quia præfatus C. non ap-
 pellauit cum debita forma; solum enim verbo dixit se ante om-
 nia sedem Apostolicam appellare. Quod cum legissem, fateor
 me non potuisse risum continere, considerans primo, quod a ci-
 tatione iudicis sic appellabat contra prædicta. Deinde quod sine
 vllius causæ insertione id faciebat; cum appellaret ab interlo-
 cutoria contra cap. vt debitus. de appella. & clementinã appel-
 lanti. eod. tit. Tertio, quod verbo sine scriptis appellabat contra
 8 cap. 1. de appella. lib. 6. Putauit enim, vt arbitror, eius patronus,
 in.

- in quo etiam alios etiam doctos vidi errantes, appellationem in scriptis cenferi factam, si quis coram notario dicat se appellare & roget eum, vt id scribat: cū tamen id longe alienissimū a verofit iuxta sententiam Ange. communiter receptam in l. a sententia. §. i. ff. de appella. vbi concludit, quod vt quis dicatur appellare in scriptis, debet offerre libellum continentē appellationē scriptam; nec sufficit quod quis viua voce appellet: licet in continenti faciat eam scribi per notarium, etiam cum expressione caussarū grauaminū. Immo secundum eum oportet addere verba: In his scriptis. quod tamen nō esse necessariū affirmat Imol.
- 9 ibi cōmuniter in hoc contra Angel. receptus. Facit, quod sententiam definitiuam non dicitur in scriptis ferre qui eam verbo fert, & latam statim scribit, vel, dum eam fert, facit in scriptis per notarium redigi, secundum omnes in cap. fin. de re iudi. lib. 6. Aliud enim est aliquid in scriptis fieri, aliud factum in scriptis redigi secundum gloss. receptam, quæ secunda est in illo cap. fin.
- 10 Quinto ideo hæc nullitatis causa contra censuras pro præfato E. latas nō potest allegari: quia si qua præfati C. in scriptis reperiatur appellatio: non reperietur tamen facta coram iudice. quod tamen est necessariū, quando copia iudicis haberi potest, clem. 1. de appella. ibi; Corā ipsis, vbi glo. hoc adnotauit, & affirmant Domini Rotæ decis. 366. si appelletur. in nouis. quæ in noua rubricatis est 2. de appella. in nouis. quæ communis opinio est, quam tenet Inno. relatus ibi a Bald. in c. cum olim. col. 1. de dol. & contu. Inno. Imo. Perusi. & Dec. in c. fi. col. 3. de appella. pro qua est text. ibi. & in c. appellatio. eod. tit. lib. 6. & in l. i. §. si quis ipsius. ff. quando appell. sit. Arbitror tamen cum Dec. in c. suggestum. de appella. valere appellationē sine præsentia iudicis, si postmodum ipsi iudici notificetur: modo illa notificatio fiat intra tempus debitum, per ea quæ Specula. scribit in tit. de appella. §. qualiter. col. 1. vers. hoc etiam. at C. neque appellauit in præsentia iudicis præfati E. neque appellationem in absentia eius interpositam intimauit ei intra terminum præfixum per monitorium pœnale ad incurrendas censuras. Ergo inuitabiliter incidit in eas.
- 11 Non obstat his, quod appellatio præfati C. ad notitiam iudicis

iudicis aliquo modo venisset intra decēdium a die notificatio-
 nis monitorij post lapsum termini in eo præfixi; Quoniam pri-
 mo illa non inuenietur iudici notificata. Secundo, quod quan-
 do inueniretur ab aliquo intimata; non tamen a parte, neque
 ab ullo ipsius procuratore. quod tamen videtur necessarium.
 Quia protestatio etiam denunciatiua regulariter per partem
 vel procuratorem facienda est secundum Bart. in l. non solum.
 §. morte. nu. 33. ff. de oper. noui nunt. & Felin. in cap. cum. M.
 de constit. nu. 43. & in specie Rot. decis. 12. nota quod vbi. in
 antiq. quæ in noue rubricatis est 29. de appell. i. antiquis. habet
 non valere intimationem appellationis ab alio, quam a procu-
 ratore factam; licet contrarium ei tribuat Ripa in cap. cum. M.
 de constit. nu. 133. & idem tenet Archid. in cap. si quis præpo-
 12 stera. 50. distingt. Quæ responsio licet sustentabilis sit: ramen
 contraria opinio consonantior est illi, quam paullo ante cum
 Speculatore, & Dec. tenebam, quæque singulariter per hoc
 ampliatur; vt scilicet non solum sufficiat appellare in iudi-
 cis absentia, modo notificatio fiat ei tempore debito: sed quod
 etiã sufficiat eam notificationē fieri iudici per quemcumq; siue
 per partē, siue per procuratorē, siue per negotiorū gestorem, si
 ue per quemuis aliū. Pro qua videtur gl. sing. in clem. caussam,
 de electio. recepta ibi per omnes in verbo, plena, sub finem,
 quæ habet sufficere notitiam appellationis fieri parti appellatæ
 per amicum ipsius. Quod ipsum tenet per illam commendatā
 And. Sic. in hoc. cap. nu. 26. & in cap. mandatum. nu. 19. infra
 eod. Est & pro eadem opinione decis. Rotæ. 127. valet. in no-
 uis, quæ in noue rubricatis est 18. de appell. in nouis, & eandem
 tenet Ripa. in dict. cap. cum. M. nu. 133. & Alciatus in l. detesta-
 tio. sub finem, pag. 15. ff. de verb. signifi. & ante illos Cardi. Ale-
 xandrinus profundius certe, quam illi in dict. cap. si quis præpo-
 stera: quamquam omnia, quæ glo. Rot. & Card. citant in extra-
 iudiciali appellatione loquuntur; quod nemo recentiorum
 animaduertit. Teneri tamen posse videtur idem esse in iudicia-
 li, tum ob eandem rationem, tum ob cap. si duobus. de appell.
 quod nemo in hoc allegat, quodque probare videtur etiam
 tum sufficere illius scientiam ad iudicem peruenisse quomo-
 dolibet,

dolibet, quamuis aliter non intimetur ei.

- 13 Quare hac responsione omiffa secundo respondeo, quod licet ad valorem appellationis sufficiat eius interpositæ scientiâ intra decendiam ad iudicem peruenisse: iudex tamen non tenetur a procedendo desistere donec pars id petierit. quod eleganter determinare videtur Dec. in illo. c. si duobus. nu. 14. quod tamen videtur saltem tacite petere is, qui per se, vel procuratorem intimat appellationem: non autem is qui hoc negligit facere. Cum ergo iudici præfati E. neque ante decendium, neque post illud appellatio illa fuerit vllatenus a præfato C. per se vel suum procuratorem intimata, potuit iudex non obstante scientia illius aliunde habita procedere. Tertio respondeo, quod sicut secundum opinionem minus communem præfato C. favorabiliorem, quam supra in gratiam veritatis contra præfatum E. tenuimus, licet sufficiat appellare in absentia iudicis: tamen notificatio fieri debet intra tempus debitum; scilicet intra decendium, vt valeat: ita etiam oportet fateri huius suæ appellationis notitiam venire debuiffe ad iudicis E. notitiam intra tempus illud, in quo appellare oportebat ad evitandas censuras. Cum ergo ad evitandas illas oportuit ante lapsum termini monitorij appellare: ita etiam probare oportet appellationis in absentia eius interpositæ notitiam ad eum intra idem tempus peruenisse: nec sufficet probare illius notitiam intra decendium ad eum peruenisse. Quare licet reperiat appellatio intimata intra decendium, & ita valida esset censenda, quo ad iurisdictionis devolutionem, si legitima foret: non tamen suspendet censuras. Quia non reperitur intimata, & per consecutionem nec facta ante eas incurfas: sed postea, sicut appellatio interposita a sententia excommunicationis devoluit quidem iurisdictionem, si est legitima: non tamen suspendit excommunicationem, quæ post lapsum terminum, conditione iam adimpleta reperitur lata ante appellationem, per ea quæ leguntur & colliguntur in cap. præterea. 2. de appella. & in c. ad reprimendam. de offi. ord. & in c. cū contingat. de offi. deleg. & c. is cui. §. si. de sent. excommu. lib. 6. ex quibus perspicuum est multis nominibus hanc nullitatis causam censuris a iudice E. latis nil nocere.

SEPTIMA CAUSSA NULLITATIS.

S V M M A R I V M.

- 1 **D**elegatus in quos solos expressos iudicat.
- 2 Clausula; Contradictores, &c. quos comprehendat.
- 3 Contradictor an dicatur possessor iure se defendens.
- 4 Executor per clausulam; Contradictores quos iudicare potest.
- 5 Excommunicatio executoris in contradictorem iuris lata nulla.
- 6 Possessor non tenetur relinquere possessum indiscusse.
- 7 Ius suum indiscussum nullus possessor relinquere tenetur.
- 8 Iure suo utens nemini est iniurius.
- 9 Iudex, qui extra iudicialiter procedit, quo casu iudicialiter procedere debet: factio videtur partem expoliare.
- 10 Iudici non procedenti rite resisti potest perinde ac parti.
- 11 Iudex incompetens etiam rite procedens ut spoliat.
- 12 Iudicis ob processum indebitum ut pars tenetur.
- 13 Iudex cum molestat, pars instans molestare videtur.

- 1 **S**eptima nullitatis causa est, quod is subexecutor nullam iurisdictionem habebat super præfatum E. neque habere potuit: etiam si partes iudicis assumere uoluisset, & qualitates necessarias ad eas assumendas habuisset. Quoniam delegatus in nullos alios habet iurisdictionem, quam in delegatorio rescripto expressos nominatim, vel per clausulam generalem cap. P. & G. de offi. delega. & cap. Sedes Apostolica. & cap. pastoralis. §. quoniam. supra. cod. At præfatus E. non exprimitur nominatim in litteris executorijs, neque in subexecutorijs, ut palam est eas inspicienti. neque generatim per aliquam clausulam in eis contentam. Si enim per aliquam exprimeretur, maxime esset illa clausula: *Contradictores auctoritate Apostolica compescendo*. posita in litteris executorijs, vel illa: *Non permittentes eum ab aliquo indebite molestari*, posita in litteris subexecutorijs. at facile monstrabimus per illas prædictum E. non comprehendi. Quoniam is nil aliud fecit, neque facit, quam possessionem huius Cantoriæ per titulum verè canonicum, vel certe ab eo pro tali non immerito habitum &, ut aiunt, coloratum
- appre-

apprehendere & illam. 20. & amplius diebus. sine vlla interruptione continuare, cantando, missando, procedendo, capitulis interessendo, & nonnumquam vt Cantor illius præsidendo sine vlla vllius contradictione verbali, vel reali, episcopo, clero, & populo omnibus consentientibus: & illi (quæ illorum humanitas fuit) congratulantibus semper priuatim, ac publice, pollicitus, quod & nunc facit, cedere penitus & omnino gratuito huic Cantoriæ, quum primum præfatus C. ostenderet pro se talia, quibus vir bonus, eruditus, & æquus moueri debeat ad credendum ius ei esse in illa. Immo & semper est pollicitus consentire, vt aliquam annuam pensionem constituat ei Papa, casu quo nil iuris habuerit ad christianam inter ipsos ambos, & amborum amicos charitatem nutriendam & conseruandam: interim tamen dicit, se nolle iuri suo, neque possessioni, quam sic continuauit cedere sine causæ cognitione. Petit item, vt discernatur, vtrum iudex præfati C. an suus debeat cognoscere de causâ; cum vterque se gerat pro subdelegato in illa. Allegat item possessionem suam multis de causis possessioni præfati C. præferendam. Videamus ergo nunc, an is, qui hæc facit, & dicit, & petit, dicatur contradictor, prout illud verbum accipitur in illa clausula: *Contradictores*, &c. in rescriptis apponi solita, vel dicatur indebite molestare, in hoc enim puncto est tota vis huius causæ nullitatis sita. Et quod is non debeat dici talis contradictor, probatur primo per gloss. ab omnibus laudatam, & multis putatam singularem in cap. pro illorum. verbo, *contradictores*, de præben. quæ habet per verbum, *contradictor*, in hac clausula poni consuetum illum tantum intelligi, qui de facto solum contradicit: non autem de iure. quæ similem videtur habere in l. si seruum. §. hæc verba. ff. de acquir. hered. in verbo, *abstineat*. Cuius glo. conclusionem possem confirmare multis alijs decisionibus similibus, quas anno proxime lapsa in comentario illius c. scripsimus: & quas scribunt Pan. in cap. audita. de resti. spol. & Ant. Corse. in sing. verbo. molestia Felin. & Deci. in cap. in præsentia. de proba. col. 1. Feli. in c. causam quæ. col. 11. & sequenti. vers. non obstare. de rescri. And. Sic. in c. Raynaldus. col. 123. de test. & cõf. 12.

- scribitur. col. 7. & consil. 59. clementissimi. col. 5. & seq. 1. volum. & consil. 38. præclare. col. 5. in 2. volum. ac consil. 44. illud afferam. col. 2. & consil. 56. a Ioue. col. 5. lib. 3. & consil. 4. illud. col. 10. & consil. 40. clementissimum. col. 17. 4. volum. Quæ tamen ne rem claram allegationum turba turbemus, omitto: sed adduco in specie aliqua, quæ tam conclusioni illius glossæ, quæ
4. toti huic nullitatis causæ opitulentur. Et primum verba ipsius Innocen. in illo. cap. pro illorum. nu. 4. *Credimus, inquit, quod executores per hanc clausulam; Contradictores, &c. omnes contradictores possunt compescere, etiam quoscumque extraneos, dummodo de facto contradicant, non de iure. quia sententia lata in illos, qui de iure contradicunt non tenet, cum nullam habeant in eos iurisdictionem.* Hactenus Inno. quem sequitur Pet. nu. 9. sed latius Imolensis. nu. 14. qui secutus Antonium declarat Card. quatenus ibi sensit, non debere quidem executorem virtute illius clausulæ aliquem contradicentem iure excommunicare: attamen si quem nominatim excommunicaret excommunicationem ipso iure valituram esse. Ait enim
5. Imolen. post Anto. *Hoc dictum intelligendum esse de executore, qui excommunicatus nominatim aliquam partium in rescripto expressarum speciatim: vel per clausulam generalem, de qua in cap. pastoralis. §. 1. supra. eod. Nam si non comprehenditur per aliam, quam istam; Contradictores &c. nullam esse ipso iure sententiam, si talis iure contradicat. quia in talem non habet iurisdictionem. Et per consecutionem sententia tunc lata ex defectu iurisdictionis non valet, argumento eorum, quæ habentur supra de offic. delega. cap. significantibus. & de officio vica. cap. sua. & in l. fin. C. si a non competenti iudice.* Hæc Imolen. Audi nunc Innocentium in cap. 1. de concess. præben. lib. 6. docte ac vtiliter de more. nu. 5. in hæc verba loquentem: *Per hunc autem modum providetur contra executores plurimè, quorum quilibet fulminat sententiã excommunicationis. Quia iuste ab eis appellari potest, nisi primo quisque probet de iure suo, vel corã ordinaria, vel corã delegato executore: vel forte non tenet sententia excommunicationis. Quia cum executor, de quo actum est, non habeat iurisdictionem super hunc possessorem, nisi indebite contradicat; quia in ipsum non habet expressam iurisdictionem, & ipse non indebite contradicit, nolendo dare possessionem sine cognitione. Ergo nec excommunicare potest eum.* Hactenus Innoc. quem ibi sequuntur Hosti. Archid. Ioan. And. Petrus. Domi. & Perusin. Verba Dominici, cum quo alij conveniunt, hæc sunt: *Vnde possessor, nolendo sine causæ cognitione possessionem dimittere, non indebite*

contradicit. Et paulo post allegat Archidiaconum dicentem, quod exequutor primo debet intentionē suam fundare, nec in contradictorē etiam facti pœnam inferre, antequam appareat ipsum: contradictorem esse in culpa turbando suam potestatem de offic. delega. cap. 1. contradictorem autem iuris punire non potest. Hactenus Domi. Neque grauabor iterum hic scribere verba Oldradi consil. 81. processus. num. 7. quæ in 3. caussa nullitatis ad aliud propositum retuli, ea sunt: Et ideo sententia excommunicationis etiam nominatim in possessorem lata non tenuit, cum executores non habuerint in eum potestatem, nisi indebite contradiceret. Ipse autem nolens possessionem sine cognitione dimittere non indebite contradixit, vt Innoc. Hosti. Ioan. Cal. & Arch. extra de concess. preb. cap. quia in cunctis lib. 6. Hęc Oldr.

- 7 Pro his omnibus facit, quod nullus possessor tenetur ius suū indefensum temere relinquere. Verba sunt l. illud. vbi hoc glo. & Bart. adnotarum. ff. de peti. heredit. quam ad hoc commendat ibidem bis Bald. & menti figendam ait Ang. inferens ex ea, non dici possessorem temerarium, eo quod possessionem ante liquidationem nolit relinquere. quod ipsum etiam dixit antea Albericus ibi, ex ea inferens, eum; qui iustam causam litigandi
- 8 habet, non esse in impensis condemnandum. Et nullus videtur dolo facere, qui iure suo vitur. l. nullus. ff. de regul. iur. Nemini enim facit iniuriam, qui suo iure suo. cap. cum ecclesia. de electione. l. iniuriarum. §. 1. ff. de iniurijs. Cum igitur præfatus E. multis diebus hanc Cantoriam possederit; cum iustā habeat causam credendi, eam nullatenus ad præfatum E. pertinere; cū multas exceptiones habeat tam aduersus possessionem præ illo apprehensam, quam aduersus ius eius; cum se paratum præbeat ad discutiendum illa siue in iudicio, siue extra illud virorū doctorum arbitrio: quare, te rogo, contradictor factio tantum, non iure, & indebite molestans dicetur?
- 9 Hęc autem caussa nullitatis non obest censuris pro præfato E. latis. Quoniam licet in litteris subexecutorijs iudicis non comprehendantur præfatus C. & eius subexecutor nominatim: neque per clausulam illam generalem: Quosdam alios, de qua in cap. pastoralis. in §. quoniam: & in cap. sedes. supra eod. comprehenduntur tamen; quia factis contradicunt, & indebite præfatum E. molestāt. quibus enim casibus extrajudicialiter iudex

- procedit, debet procedere iudicialiter, & cum causæ cognitione de facto & indebite procedit, & de facto & indebite partem molestat. Casus est memorabilis in cap. conquerente. de restitu. spoli. quod habet eum, qui per iudicem sine iuris ordine spoliatur, perinde posse de spolio agere, ac si per partem fuisset spoliatus. Quod ibi adnotauit Panor. col. 2. & per illud cap. affirmauit Bart. in l. sequitur. §. si fundum. ff. de vsu. Vnde Panor. receptus ab alijs in cap. cum causa. de offic. deleg. in hæc verba colligit in 4. notabil. *Tene menti, quod factū iudicis non rite procedentis equiparatur facto priuati. Vnde sicut potest peti restitutio, & agri possessio contra spoliationem factam per priuatum: ita etiam contra spoliationem factam auctoritate iudicum rite non procedentium. Vnde posset iudici hoc casu de facto resisti, sicut & priuato.* Hæc Pan. Facit, quod glo. illa cap. presentium. 7. q. 1. multis putata sing. quæ habet spoliatum a iudice non posse agere de spolio, limitatur procedere, quando Iudex ordine iuris seruato id facit, secundum Panor. Felin. & Decium in dict. cap. cum causa. & Felin. in cap. dilectus. col. 1. qui alios citat, de rescrip. Facit, quod iudex incompetens, qui etiam ordine iuris seruato auferit possessionem alicui, videtur ipsum spoliare, & perinde atque pars ipsa spolians teneretur, vt clare sentit in illo 4. notabili Pan. & clarius post. gloss. postremam in cap. causam matrimonij. de offic. delega. & clarius Petrus ab Anchar. consil. 148. ad prædicta. Cum igitur is subexecutor sine ullo iuris ordine extraiudicialiter tamquam merus executor conatus fuerit, & conetur auferre possessionem præfato E. antequam audiret eum. Cum item, vt per superiora patet, neque sit, neque possit esse iudex competens, cõsequitur ipsum de facto contradicere; ac indebite molestare præfatū E.
- 12: Et ne dicas, hanc rationem concludere quidem contra subexecutorem: non autem contra præfatum C. considera primo facientes & consentientes eadem poena dignos esse. cap. 1. de offic. delege. 2. quæst. 1. cap. notum. considera secundo, quod subexecutor hoc facere conabatur, & conatur ad instantiam præfato C. & ideo factum iudicis pro facto partis habetur. Vnde in specie & doctissime Petrus ab Anchar. in consil. 246. ad prædicta determinauit spoliatum per iudicem incompetentem

petentem ad instantiam partis posse agere de spolio contra ipsam partem. Sed & Bart. ab alijs receptus dicebat in l. iuste posidet. ff. de acqui. posses. neque iudicem, neque illius præceptum iniustum excussare partem a violentia. quod multis ibi confirmat. Iason. nu. 28. & sequentibus. Facit, quod in illo consil. 248. dixit Petrus ab Anch. paria esse petere a iudice incompetenti, ut mandet alicui possessori, quod soluat: ac si vnus priuatus præcepisset procuratori meo, in quem non habet ius imperandi, quod non traderet mihi rem, quam possidet nomine meo. Cum igitur præfatus C. peteret a iudice incompetenti, ut sub grauibus poenis iuberet dicto Capitulo, ne præfatum E. in possessione admitteret, & sub eisdem ipsi E. ut ab ea exiret, sequitur eum facto contradixisse, & indebite molestasse, ac per consecutionem comprehendi sub clausula exequutoris indulti; *Contradictores*, &c. & sub clausula subexecutoris; non permittentes eum indebite molestari.

OCTAUA CAUSA NULLITATIS.

SUMMARIUM.

1. *V*dicis præceptum sine clausula iustificante ut nullum.
2. *E*xcommunicatio monitorij sine clausula iustificante ut nulla.
3. *C*itatio iure naturali facienda, & eam nec princeps tollit.
4. *E*xecutio cum clausula iustificante incipitur.

1. **O**ctaua causa est, quod is subexecutor incepit ab executione. Dedit enim monitoriū poenae grauissimū contra capitulum, ut intra 15. horas traderet præfato C. possessionē, quam prædictis E. tenebat: & ut ab illa desisteret sine vlla clausula iustificatiua & audientiae permissiua. & processus iudicis incipientis ab executione ipso iure nullus est. l. i. C. de executi. rei iudi. Vbi expresse Bar. adnotat, præceptum de faciendo aliquid a iudice factum ante latam sententiam sine clausula iustificatiua: *Sate senseris grauati*, &c. esse ipso iure nullū. Facit totus titulus C. cōminatoriæ. epist. & maxime. l. iudex. per q̄. Bar. ibi ait.

ait, mandatū iudicis de mittēdo aliquē in possessionē, nō praece-
 2 dente causā cognitione, non valere. Et Bald. in l. 1. C. quomo-
 do, & quando iudex, dixit excommunicationem laram contra
 nō parentem eiusmodi mandato esse nullam. Ante quos Inno.
 in cap. proposuit. de concessio. præb. col. 2. & in cap. 1. eod. tit.
 lib. 6. col. 1. & Oldr. consil. 81. nu. 7. quorum & Domi. verba
 in proxima nullitatis causā retulimus, id expresse dicunt. Deci.
 item consil. 124. nu. 3. secutus in hoc Bal. in l. 1. sub finem præal
 lega. nam Innocen. in cap. tua. de cohabi. cleri. in fine. nu. 7. &
 8. clare ait eiusmodi monitiones per clausulam audientiae pro-
 missiuam non iustificatas contra eum, qui excusationem habet,
 iniustas & nullas esse: neque vim citationis habere, & in cap.
 cum venissent. de in integr. resti. nu. 8. verba hæc scripsit: Vel
 dic melius talia mandata, quæ non fiunt cum causā cognitione
 sed ex abrupto, non tenere vim sententiæ definitiuæ, vel interlo-
 cutoriæ & ideo non transire in rem iudicatam, etiam si non ap-
 pelleretur, arg. C. commina. episto. l. 3. & pen. quam conclusionē
 tenuit Ioānes Lupus vir doctissimus, & Hispaniæ rarum decus
 in lib. de benefic. vac. in Curia. §. fin. Probus item in cap. 2.
 de constitutionib. lib. 6. col. 4. & pro hac conclusione textus
 est in l. nec quidquam. §. vbi decretum. ff. de offic. proconsul.
 secundum intellectum Iacobi communiter ibi receptum. Per
 quem, & aliquot alia dixit ibi Iason col. 2. vt plurimum tene-
 ri præceptum exequutiuum factum sine causā cognitione
 ac sine clausula iustificatiua esse ipso iure nullum, & posse
 3 sperni: nec eum, qui non parer illi in poenam vllam inci-
 dere præcepti. Denique facit ratio illa, quam nescio qua-
 re nemo prædictorum tetigit; scilicet quod fundamentum
 totius iudicij est citatio. §. fin. institutionib. de poena temere li-
 tig. cap. 1. de caus. poss. & proprieta. Adeo, vt iure naturæ fa-
 cienda sit, & ideo neque a principe tolli posse. clement. pasto-
 ralis §. ceterum de re iudic. Quod omnium præstantissime pro-
 bat Ioan. Monac. in extrauag. rem non nouam. de dol. & cont.
 & sine fundamento nihil consistere potest. cap. veniens. de cler.
 non baptizat. cap. cum Paulus. 1. quæst. 1. at qui ab executio-
 rio mādato sine clausula illa iustificatiua; Si te senseris grauatiū
 & cct.

& cet. incipit, sine citatione procedit. Ergo ipsius processus est nullus, & omnino inutilis.

4. Ex quibus inferitur, quod supra in 5. nullitatis causa infirmuimus. s. quod licet excomunicatio sine monitione lata regulariter ualeat: fallit tamen id, quando illa fertur in monitorio aliquo executorio sine causæ cognitione, ac sine clausula iustificatiua *Si te censeris. &c.* lato. Quoniam tunc sicut ipsum monitorium est ipso iure nullū: ita eius accessoria excomunicatio erit nulla, arg. l. non dubiū. C. de leg. & regulæ, accessoriū lib. 6. cum alijs, quæ supra in prima nullitatis causa citauimus.

Cum igitur is subexequutor ab executione inceperit; cum monitorium pœnale grauissimum fecerit; cum nullam audientię permissuam promissuamue clausulam illi adiecerit; cum denique nulla citatio, quæ iure naturæ fieri præcipitur præcesserit; consequitur tam illud, quam censuras omnes, in eo contentas esse ipso iure nulla.

Hæc tamen nullitatis causa non potest contra censuras præfatis E. latas allegari. Quoniam licet iudex eius, qui eas tulit a præcepto executorio incepisset; addidit clausulā iustificatiuā, per quam, ut supra in proxima causa nullitatis dicebā, resoluitur in uim simplicis citationis. Et quia recepta conclusio habet posse iudicem incipere a præcepto exequutorio, per illam clausulam temperato, secundum illas tres glossas receptas, & aliā, quæ super eis omnes Doctores allegant, & per ea, quæ Barto. in dicta l. 1. C. de exequutio. rei iudic. & Iason, Ioannes Lupus, Probus ubi supra tradun.

NONA CAUSSA NULLITATIS.

SYMMA R I V M.

1. **S** Candalum nemini dandum.
2. **S** Exequutor merus multa debet audire: & hac facere.

NONA Caussa nullitatis est, quod is exequutor clanculum processit, neque nocte, neque interdium sui ullam cogiam faciens: fugiens a trinitate simulac mandata dabat: ab cōdenſq;

denſque ſe in villa; ne quidquã corã ſe diceretur. quod nulla-
 tenus ei facere licuit. Tum quia id, in quoddam Sedis Apoſto-
 licæ, ac Regiæ protectionis dedecus redundabat: immo & in ini-
 uriam ordinis ſacri preſbyteratus, quo ſe inſignitum aiebat. Tũ
 quia exequetur, etiam merus, licet non debeat vti iurisdictione:
 ne: debet tamen extraiudicialiter informationem executioni
 ſuã conuenientem a partibus & ab alijs aſſumere, vt dominus
 Antonius dicit in hæc verba: *Licet mero exequutore excludatur iurisdictione
 quando non aſſumit partes iudicis: non tamen excluditur ab eo extraiudicia-
 lis informatio. Debet ergo a partibus ſe ſuper illo dubio informare, & exce-
 ptiones ſubreptionem continentes admittere: & tunc aut ex informatione
 redditur certus per litteras, & debet exequi: aut redditur dubius, & tunc
 habet duplicem viam: vel quod ſuperſedeat, & intimet ſuperiori, vt cogno-
 ſcat; vel quod iudicis partes in hoc aſſumat: Sed hodie habet præctica peſ-
 ſima, quod ſi nullę eſſent clauſulę: Si eſt ita: Si eſt dignus, procedunt velo
 leuato: & non audiunt aliquid a partibus: nec ſe informant cum partibus,
 Hæc Antonius. Tum quia, vt habetur Ioan. 3. *Qui male agit odit lucem, &
 non venit ad lucem, vt manifeſtentur opera eius: quia in Deo ſunt facta.**

1. Quod etiam inſinuatur in ſententiã in cap. conſuluit. de offic.
 deleg. & in cap. quia propter. §. fin. de elec. & in cap. 1. vt ec-
 cleſ. benef. & l. fin. de ritu nuptiar. quæ habet male agentem
 odiſſe lucem: clandestinas electiones reprobari: & noctũ & clã-
 deſtine facta de malo ſuſpecta eſſe. Tum quia prædicto modo
 procedere nõ ſolum erat peccare ſimpliciter: ſed quia id fiebat
 in inſigni ciuitate, inſigni Academia ornata, omnibus ſcholaſti-
 cis, præſertim iuri operam dantibus; partim ridentibus, partim
 execrantibus, erat ſcandalizare populum contra illud cap. nihil
 cum ſcãdalo. de præſcriptionib. & contra illud: Væ illi, per quẽ,
 2. ſcandalum venit, Matth. 18. Tum quia multa poſſunt allegari,
 quæ ipſe tenetur audire, iuxta ea, quæ colligit Felin. in cap. de
 cetero. col. 2. de re iudic. & in cap. paſtoralis. §. quia vero. de
 offi. deleg. & in cap. final. de præſumptionib. a num. 22. in nu.
 29. Et præfatus ſubexequutor fugiens, & ſe abſcondens, neque
 vſquam ſui copiã faciẽs facultatem allegandi ea parti contra
 iuſtitiã abſtulit: At omnis iniuſtitiæ actus peccatum mortale
 eſt, ſecundum S. Tho. receptum 2. 2. quæſt. 59. art. 4.

Hæc tamen ſola nullitatis cauſa, ſi niſ aliud interueniſſet
 non

non arbitror reddidisse acta, & censuras huius subexequutoris ipso iure nullas, quamuis plane concludat, eum grauasse præfatum E. offendisse Deum illum, quem manibus tractat, dignū esse qui castigaretur. Concludit item, appellationem, quæ propter hoc ab eo interponeretur, iustam esse. Cum ergo illa interposita fuerit ante lapsum termini monitorio inserti, vt postea dicam, consequens est, ipsius censuras esse nullas.

DECIMA CAUSSA NULLITATIS.

SUMMARIUM.

- 1 **R**ecusatio in scriptis, & causa expressa non quodlibet, sed iusta est faciendi iuri Pontificio.
- 2 Recusandi causa immediata vna, nempe suspicio.
- 3 Amicitia recusandi causa arbitraria.
- 4 Recusandi iusta causa quando patria communis.
- 5 Recusandi causa iusta est alienigena quando delegatus, & altera pars sunt indigene.
- 6 Exequutorem, qui modum excedit recusari posse.
- 7 Recusari posse in vna causa, qui grauauit in alia.
- 8 Iudex accipiens plures ab vna parte, quam altera reuocabilis.
- 9 Exequutor metus, qui recusari potest, & qui non.
- 10 Recusatio proposita non annullat processum.

1 **D**ecima causa illa est, quod is subexecutor post iustam, & iuste interpositam recusationem processit: cum tamen omnia, quæ oportuit, in recusando eo fuerint obseruata. Nam primo, eum recusauit præfatus E. non verbo tantum, sed scriptis; eo nempe libello, in quo etiam appellauit, quod requiritur, l. apertissimi coniuncta gl. in verb. libellum. C. de iudic. & gloss. in verb. recusationes, & Host. Pan. & omnes in cap. quoniam. de probat. Secundo, recusauit eum causa recusandi expressa. Quoniam licet iure Cæsareo id non sit necessarium, sed sufficiat dicere iudicem esse recusanti suspectum secundum gloss. in præalleg. l. apertissimi, & in l. quia poterat. ff. ad Trebell. & in l. item si suspectus. ff.

de procur. in gl. 1. & gl. verbo, coram. in c. secundo requiris. de appellat. dūmodo iuret se calumniæ causā nō recusare secundū gl. receptā in illa l. apertissimi. vbi post alios hoc tradit Iason nu. 26. iure tñ Pontificio recusans tenetur causā recusandi exprimere, cap. inter monasterium. de re iudi. cap. cum speciali. & cap. secundo requiris. de appell. & vtrobiq. Docto. & Speculator, de recusat. §. qualiter. versi. proposita. in fin. cap. legitima. de appel. lib. 6. & ibi Ioan. And. & Domi. cap. ab arbitris. de off. deleg. lib. 6. & ibi Ioan. And. & Domi. Tertio, quā eum non ex qualiquā, sed iusta causā recusauit. Quia primo recusauit eum ex eo, quod comitatus fuit præfatum C. venientem a patria sua huc quindecim fere diebus in itinere vti eius capellanus, illius impensis victitans; & tum quod hic intra ipsius hospitium diuersatus fuit. Immo & intra illud partem suorum monitoriorum decreuit. quin & cum actis hic factis in villam quandam hospitis sui se, vt in ea lateret, reciperet, victus ei e domo præfati C. quottidie mittebatur, quæ omnia iustā recusandi causā præbere constat ex eo, quod recusandi causā immediata est suspicio, quod non recte iudicabit iudex, secundum Specul. receptum in titu. de recusat. §. causā. at constat merito, præfatum E. suspicari potuisse huiusmodi iudicem nō esse recte iudicaturum? Secundo idēo recusauit eum iusta de causa ex eo, quod is nimium familiaris, & amicus erat præfati C. quæ iusta est causā recusandi per cap. ad hæc. de rescript. ibi: *Delegatos sibi propitios*, &c. cap. cum R. de off. deleg. cap. accusatores. 3. q. 5. ibi: *Amor carnalis* &c. Tradunt. Ioan. And. Dominic. & Perus. in d. cap. legitima. Amicitiam enim quantum esse in hoc oporteat, arbitrio iudicis relinquendum videtur, argument. l. 1. ff. de iure delib. & c. de causis. de offic. delegat. & eorum, quæ post gloss. Panorm. & communis tradunt in cap. insinuante. de offic. deleg. & Alexan. in consil. 154. viso themate. col. 2. lib. 5. Nam & arbitrio iudicis relinquitur, quæ amicitia repellat testem, secundum Petr. in l. eos. C. de test. quem Bart. ibi refert, sequitur, & pulcherrime defendit Salyce. ab argumentis Bald. & a l. sciendum. ff. de vsur. Tertio, recusauit cum iuste, eo quod C. eiusdem patriæ atque ciuitatis sunt;

& in

& in eadē patria ambo longe ab hac ciuitate tēpore huius processus morabantur, quod sufficit ad recusationem. quia extra patriam conterraneī plus debito se diligere solent, secundū Ioa. Andr. & Dominie. in allegat. cap. legitima. & Specul. in tit. de deleg. §. superest. vers. itē si de terra. & Panorm. cum Felin. & communi cap. accedens. 2. vt lit. non constat. Præsertim in hoc casu, in quo ambo vt comites; inimo quod peius est vt herus & familiaris simul, vt dictum est, a patria sua huc quindecim fere diebus iter producentes ad hoc ipsum negotium uenerunt. Quarto, ideo recusauit eum iuste, quod processus contra exterum fiebat, & origine quidem alienigenam, quod etiam amici præfati C. incōsiderate ei exprobrarunt; quod ad recusationem sufficere ait Ant. in dict. cap. accedens. 2. nu. 23. Quod uerum esse in iudice delegato, affirmat ibi Panorm. num. 4. dicens id probari per cap. statutum. §. cum autem de rescrip. lib. 6. qui habet actorem, quando ipse & reus sunt diuersarum dioceseon, non posse impetrare iudicem in sua diocesi, vel ciuitate: Quinto facit, quod iudex nimium alteri parti fauens recusari potest: cap. accedens. 2. vt lit. non contestat. ubi Anton. & Panorm. quod quando sit, iudex arbitretur, secundum Anton. & Imol. ibidem. at quis, te rogo, iudex eum, qui latet, & sui copiam nūsq̄uat præstat alteri parti, quo magis alteri faueat, non arbitretur, eum nimium alteri fauere, & personam accipere contra iura diuina, & humana contenta in cap. in iudicijs. de regul. iur. lib. 6. c. nouit. de iudic. Sexto, recusauit eū iuste; eo quod excedebat iustum modum exequendi, & ait Steph. in lib. de recus. cas. 73. exequutorem, qui modum excedit in exequendo, etiam si esset datus de consensu partium posse recusari, cap. super quæstionum. §. 1. de off. deleg. qui tamen text. mihi conclusionem illam non probat. Aliud enim est posse appellare ab exequutore, etiam consensu ambarum partium dato, si modum excedat, quod ille. §. probat: aliud eum posse recusare, q̄ Stephanus dicebat. Cuius tamen conclusio ratione alia fundatur: nempe quod qui me grauauit in uno, merito dici potest su spectus in alio. Casus est in cap. ad hæc. 1. & cap. proposuit. de appell. quæ habent, eum, qui appellauit a iudice in vna caussa,

posse illum in alia recusare. Fundatur & per cap. conqueren-
 te. de restit. spoliat. quod habet posse quem recusare iudicem
 qui extrajudicialiter grauauit, si postea iudicialiter procedere
 voluerit. Coniungitur is subexequutor extrajudicialiter proce-
 dendo, vt merus exequutor eo casu, quo vt iudex procedere
 debebat, in primo ipso monitorio iudici prefati E. misso gra-
 uauerit eum, consequens est potuisse ab eo recusari postea,
 quando Capitulo ac ipsi E. precepta fecit, iuri non parum con-
 traria. Septimo, potuit iuste recusari ex eo, quod is subexe-
 quutor non solum conuixit subexequutori: sed & eius impen-
 sis venit ex patria sua, & mansit hic, & redijt iterum in patriam
 suam, nil ab E. recepto, neque vero sui etiam videndi co-
 pia & vel vlli eius procuratori facta. et ita plus ab vna parte,
 quam ab alia suscepit contra cap. statutum. §. insuper. vers. pro-
 uisurus. de rescript. lib. 6.

9 Non obstat huic causae nullitatis dicere, quod merus exe-
 quutor recusari non posset cap. nouit. de appell. & facit cap.
 super eo. 2. & cap. 3. eo tit. quoniam illud verum est de exe-
 quutore illo, qui grauare non potest: nisi manifeste de graua-
 mine appareat; eo quod ei merum factum committitur: non
 autem de illo qui grauare potest, & cui aliquid arbitrij ultra
 nudum factum mandatur, secundum Perus. Præpos. & Dec. &
 communem in illo cap. nouit. & Panor. in cap. super quæstio-
 num. col. 1. & super gloss. verb. exequutores. de off. deleg.
 Vnde & exequutor testamentarius recusatur, secundum Specul.
 tit. de instru. edit. §. nunc vero aliqua. vers. quid si exequutor
 est suspectus? num. 53. Pro qua responsione casus est, quem ibi
 magnopere commendat Anto. in illo cap. super quæstionū. §.
 nos autem. nu. 14. Vbi colligit exequutorem purum sine vlla
 iurisdictione datum recusari posse: nisi de partium detur con-
 sensu. Et subiicit quendam canonistam in allegationibus con-
 tra illum casum scripsisse, qui tamen quieuit cum Anto. ei il-
 lum §. obiecisset. Cum ergo is subexequutor non esset de con-
 sensu E. acceptus; cum pergeret facere talia in quibus magno-
 pere eum grauare posset; cum excommunicandi potestatem sibi
 exequutionis meræ fines excedentem usurparet; cum tot iustæ
 recusandi

recusandi causæ adessent, nonne iure merito potuit recusari? Immo ni me ueritatis amor fallit, castigari. qui utinam cordis contritione ac famæ aliorum, quam læsit restitutione ita sese castiget: ne tanto grauius diuino iudicio puniatur, quanto minus illi, quos læsit, apud homines eum accusabunt.

10 Constat ergo ex prædictis processum huius subexequutoris post iustam recusationem, iuste interpositam esse factâ: cui consequens est omnino, illum esse nullum: etiam si ab eo non fuisset appellatum quoniam frequentior videtur sententia Doctorum dicentium, processum post recusationem factum, etiam iure Canonico esse ipso iure nullum. quod tenet gloss. 1. cap. quoties. 2. quæstio. 6. & cap. quod suspecti. 3. quæst. 5. & Hosti in. cap. cum speciali. de appell. cum quo videtur transire Ioan. And. & Bart. in l. quia poterat. ff. ad Trebell. & Bald. in cap. suspicionis. de off. deleg. n. 5. & Petr. cum Do. col. 3. in cap. iudex. de off. deleg. lib. 6. & Domi. in illo cap. quoties 2. quæst. 6. & ibi Card. Alexandrin. num. 7. in princip. & Salycet. in l. apertissimi. ni 7. notab. C. de iudic. ponderans in hoc ibi gloss. in verb. exequutore, & Lopus alleg. 1. col. 2. & Alexand. in d. l. quia poterat num. 8. Panormita. item & Præpos. in hanc opinionem inclinant: dummodo recusatio non sit manifeste friuola, & recusans non compareat amplius coram recusato. Hanc opinionem Pan. nos quoque cum tertio & postremo illum titulum de appell. Salmantica interpretaremur, tenuimus cum alia limitatione; scilicet quod non procedat quando probabilis esset coniectura malitiæ recusantis, arg. gloss. cap. post electionem. de concess. præbend. Quam pridem ibi ponderabamus satis sentire illud singulare, quod ab omnibus ibi tribuitur Innocentio, scilicet non esse admittendam exceptionem, quando est coniectura quod malitiose proponitur, cum multis alijs, quibus id ibi confirmamus. Pro qua opinione (ut mihi videtur communis) maxime facit cap. iudex. de off. deleg. lib. 6. verb. non potest, secundum Alexand. & Cardin. Alex. ubi supra facit. & quod iure Cæsareo id esse clarum fere omnes sciunt. Fasit & quod consuetudo huius regni illi videatur consentire, iuxta constitutionem Regiam in §. et quando. tit. 22. lib. 13. ordinationum.

Quamuis

quamvis olim Tholosæ cum primo illum interpretati fuimus, Anto. Card. Imol. & Dec. ibi subscripsimus, qui cum aliquot alijs contrarium tenent in d. cap. cum speciali. quorum opinio- nem sequitur, & ait communem ibi Perus. col. fin. Et verum quidem ait, si solos eos, qui in illud cap. scribunt numeres: nō tamen si alios omnes recenseas. Cum igitur præfatus E. post illam recusationē numquam coram illo subexequire ad liti- gandum comparuerit, cum recusatio neque manifeste friuo- la, neque malitiose proposita sit, constat post eam acta corrue- re, præsertim quod appellatio quoque adiecta fuit. quo fa- cto vna est omnium sententia, processum postea factum nul- lum esse.

Hæc autē nullitatis causa processui iudicis E. nil nocet, quia siue præfato C. fuisset, siue non fuisset causa recusandi iusta: eum tamen non recusauit aliquatenus. et iudex etiam recusabilis an- tequam recusetur, valide procedit, cap. ad hæc. 1. de appel.

UNDECIMA CAUSA NULLITATIS.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Processus etiam contumacię punitiuus iudicis scientis, vel dubitan- tis se non habere iurisdictionem nullus: quamvis non scientis eam elidibilem esse.*
- 2 *Scire & scire debere paria: scire item, & scire posse.*
- 3 *Habere & habere debere paria; item habere, & habere posse.*
- 4 *Dubitare, vel dubitare debere paria.*

- 1 *Undecima causa nullitatis illa est, quod is exe- quitor sciens se non habere iurisdictionē su- per E. in eum tulit prædictas censuras. quo- niam cuiuslibet iudicis scientis se non habere iurisdictionem, processus, etiam ad contuma- ciam puniendam, & censurarum ad puniendum latio sunt ipso iure nulla: etiam si alicuius iurisdictionis color adsit, quamvis alias regulariter sit validus. Casus est multis putatus singular. in cap. si duobus. de appell. vbi hoc Panorm. receptus a poste- rioribus*

rioribus omnibus, tam in notabilibus, quam postea num. 14. commendat. Et facit l. 2. ff. si quis in ius voc. non ier. in fine, ut ponderat Panorm. sed in princip. ibi: Ut hoc ipsum sciatur. Quo fit, ut licet verum sit id, quod ait Stephanus Tholosanus Doctor utique doctissimus, in lib. de recusat. caus. num. 83. scilicet cum; de quo notum est, iurisdictionem non habere, vel ipse scit illud non posse iudicare: tamen inepte id pro causa recusationis ponit. Secundo facit, quod Panorm. ibidem utrobique tenet idem in iudice, qui habet quidem iurisdictionem: sed scit illam facile esse elidibilem. Cui tamen fundamento minime nititur. quoniam illam ampliacionem, nequid præfatum C. iuuans taceam, ter ibi reiecimus, secuti Perusinum, Præpos. & Dec. per eorum fundamenta: & quod alioqui processus cuiuslibet iudicis, qui scit se recusari posse, nullus esset, etiam ante recusationem propositam, quod contra omnes est.

Nec mihi prodesset dicere, aliud esse iudicem recusari posse, aliud iurisdictionem elidibilem habere: quoniam primo quo ad propositum parum differunt. Immo potentior videtur recusatio quam exceptio. quia, ut in præcedenti causa dicebam, processus factus post recusationem probabiliter factam nullus est, etiam si non appelletur, secundum communem: cum tamen secundum eandem processus factus post exceptionem declinatoriam valeat, nisi appelletur, ut habetur in cap. super litteris. supr. eod. & per Innoc. in cap. 1. de dilat. & Bart. in l. 2. ff. si quis in ius voc. Secundo, quod consequeretur, processum cuiuslibet iudicis delegati, qui sciret antea datum alium, de quo in suo rescripto nulla fit mentio: vel datum alium post eum in rescripto, quod de suo mentionem facit sufficientem, futurum nullum ante ullam exceptionem oppositam. quod etiam est contra sententias receptas in cap. ceterum. & alibi, ut ibi tradit post alios Felin. num. 17.

Quare tertio, pro præfata causa nullitatis facit, quod processus iudicis non solum scientis se non habere iurisdictionem: sed etiam dubitantis, an habeat, nec nec, est nullus, & inutilis, iuxta doctrinam Bart. receptam in l. nullum. ff. de conditionib. & demonstrationib. pro qua facit cap. sciscitatus. supr. eod. & cap. prudentiam. in princip. de offic. deleg. & l. quæro. in fin. ff. de eo qui

pro

pro tuto. l. hoc autem. ff. ex quib. caus. in poss. eat. Tradit Præpo. post Bald. in cap. cum speciali. de appel. col. 13. Petr. ab Anchar. in cap. sane. 1. de off. delegat. Alex. in l. si finita. §. iulianus. ff. de damno infect. at is subexequutor sciebat se non habere iurisdictionem vllam in vllum, præsertim in E. qui nec in rescripto erat nominatus, neque factio contradicebat, vt in 2. causa monstratum fuit. Præterea post libellum appellationis ab E. illi oblatum non potuit saltem non dubitare de illa. Ergo processus eius etiam si fuisset contumaciæ punitiuus non valuisset. Quarto facit, quod paria sunt, quem scire, vel scire debere, quo ad ea saltem, quæ sibi nocent per text. memorabile vbi Bart. & omnes posteriores hoc adnotarunt in l. quod te. ff. si cert. pet. sicut & etiam paria sunt scire & scire posse de facili secundum Bald. per illum text. in l. si duo. de acquirend. heredi. Facit text. in l. qui contra. vbi Bald. C. de incest. nupt. & in cap. 2. cum glos. de temp. ordi. lib. 6. Sicut & paria sunt habere, & habere debere, vt in notabili quæst. Bart. dicit in l. penult. §. cum ita. de aur. & argent. leg. sicut, & paria sunt habere posse, vt in notabili questione tradit Angel. in l. item veniunt. §. peritam. de petit. heredit. Vbi ait Bart. ipso audiente hoc dixisse & ita iudicatum fuisse. Quibus consequens est paria esse dubitare vel dubitare debere, argumento eorum, quæ not. & leg. in l. ventre. ff. de acqui. hered. & cap. illud de cleri. excom. m. Cū igitur subexequutor vel sciret, vel deberet scire, aut certe dubitaret, vel dubitare deberet, an vllam super E. iurisdictionem haberet: & non modo ad puniendam contumaciam nõ comparantis: sed in causa principali iubendo E. vt possessione relinqueret, clausis, quod, aint, oculis processerit: consequens est eius processum & censuras esse inutiles.

Quinto facit, quod processus ignorantis omnino se non habere iurisdictionem, licet qua parte punitiuus est contumaciæ, valeat, per illud cap. si duobus. & alia multa ibi citata, per recentiores præsertim: qua tamen parte fit super principali, non valet, cessante prorogatione saltem secundum Panormitan. ibidem nu. 14. communiter receptum post Innoc. in cap. 2. de dilat. & in reg. scienti lib. 6. quem ab aliquot oppositionibus defen-

defendit Dec. num. 22. Hanc autem nullitatis causam contra censuras pro E. latis non habere locum, ex eo primo constat, quod nulla prædictarum rationum tangit eius iudicem. Secundo, quod censura ipsius contumaciæ præfati C. punitionem principaliter respiciunt, non causam principalem. Quoniam, ut supra in sexta causa est dictum in monitorio cum clausula iustificatiua decreto fuerunt latis. Tertio, quod licet, vel scire deberet, suam iurisdictionem elidi posse; quod tamen profecto negamus, vel recusari posse, quod non determinamus: tamen donec exceptio opponeretur, vel appellaretur, vel recusatio probabilis proponeretur, procedere potuit, ut patet per ea, quæ in 2. fundamento pro præfato C. contra Pan. & præfatum E. allegabamus.

DUODECIMA CAUSSA NULLITATIS.

Summarij.

- 1 Feriatio die in honorem Dei factus processus, etiam parte consentiente, non est etiam super beneficio regulariter nullus. num. 2.
- 3 Intellectus gloss. Summ. 15. quest. 4.

1 **D**uodecima causa est, quod is subexequutor sententiam, qua E. suumq; iudicem declaravit excommunicatos, in diem ad honorem Dei feriato tulit. at omnis processus die in honorem Dei feriato factus, etiam ex utriusque partis consensu, præterquam quod capitale offensam inuoluit ipso iure nullus est, cap. fin. de ferijs: nisi necessitas, vel pietas aliud suadeat. In casu autem nostro impietas ei hoc, non pietas suavit, & necessitas non procedendi, sed abstinendi, & supercedendi ei omnino inerat, ut per superiores omnes causas palam est.

2 Neque obstat, quod scioli quidam, ut auctores responderunt illi cap. fin. de ferijs. non esse locum in causis beneficiarijs spiritalibus, moti fortassis per gloss. in Summa 15. quest. 4. quæ habet in causis matrimonialibus, & electionibus posse illis die-

bus procedi. Sed contrarium est verum, primo per clement. sæpe. de verb. signif. adiuncta clement. dispendiosam. de iudic. in clem. enim dispendiosam habetur in caussis matrimonialibus & beneficiarijs posse procedi summarie. Et in clem. illa sæpe: statuitur posse procedi in diebus ob necessitates hominum feriatis, clare innuens feriatis ad honorem Dei non posse. Quæ inductio efficax est, præsupponendo saltem id, quod omnes fatentur. clementinæ sæpe, locum esse in caussis contentis in clem. dispendiosam. Secundo per gloss. memorabilem illius clem. sæpe. in princip. verb. necessitates hominum. quæ per illam clem. clare ita decidit, & illam gl. sequuntur ibi Paulus, Card. Imol. & Georg. col. 70. Tertio facit, quod totius orbis Christiani consuetudo, quæ optima legum interpret est, id habet.

- 3 Neque obstat prædicta gloss. Summæ. 15. q. 4. Quoniam primo responderi potest, illam procedere in electionis causa, quando nondum est beneficio prouisum: in casu autem nostro iam erat prouisio facta. Et quamuis E. minus quam par dicto beneficio administrando idoneus esset: non sperabatur tamen longe melius per præfatum C. regendum, vt in prælectione c. si quando. exceptione 10. & 11. deduximus copiose. Secundo respondeo, quod illa gl. limitanda est procedere in ferijs, ob hominum necessitatem inductis, vt eam intelligit Spec. tit. de fer. §. 2. n. 9. Cum igitur is subexecutor illam declaratoriam die feriato, & neruis animi omnibus colendo, tulerit, consequitur eam nullam esse.

DECIMA TERTIA CAUSSA NULLIT.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Es scriptum secundum præstat priori tribus concurrentibus.*
- 2 *Rē scriptum ipso iure reuocatum interdum renouare.*
- 3 *Penitus & nullatenus priuant ipso iure.*
- 4 *Nullatenus & penitus ipso iure disponent.*
- 5 *Nullum a principio vt interdum viuificatur.*
- 6 *Penitus & nullatenus quando non disponent ipso iure.*
- 7 *Nihil & inutile æquari eadem ratio id suadet.*

- 1 **D** Ecima tertia caussa est, quod C. citatus a iudice E. prius excepit contra illum, allegando se habere aliud rescriptum, quam illud suo iudici præsentaret. Nam monitorium iudicis E. clausula iustificatiua, & audientia permissiua temperatum fuit; & ideo vim citationis habebat, secundum ea, quæ late in caussa 5. prædiximus. Et præfatus C. per illud monitus respondit, non esse iudicem eum, qui citabat, immo se habere alium delegatum, quo tempore nondum suo iudici suum præsentauit rescriptum: at communis conclusio est, quod secundum rescriptum, etiam de priori non faciens mentionem præualeat illi, quando tria concurrunt; scilicet prior præsentatio, prior citatio, & prior citati exceptio, quam fiat præsentatio prioris rescripti, per cap. vt debitus honor. de appellat. secundum communem intelligendi modum, quem sequuntur ibi Pano. Imol. Perus. Prapof. & Dec. quem etiam probant Panor. Imol. Felin. Dec. & Ripa in cap. 1. supra eod.
- 2 Et ne dicas, illam conclusionem procedere, quando utrunque rescriptum est speciale considera, quod conclusio procedit, etiam quando rescriptum primo præsentatum erat generale, licet secundo præsentatum esset speciale per gloss. receptam communiter, vt Imol. ibi testatur multisque putatam singul. in cap. pastoralis. §. quoniam. verb. eneruatur. supra eod. Ex qua inferendam primo, aliud sublimius hodie, cum illam prælectione primaria interpretarer, nempe per huiusmodi præsentationem priorem subsequitis alijs duobus superscriptis, etiam rescriptum ipso iure reuocatum, & extinctum reuiuere. Siquidem rescriptum generale reuocatur ipso iure per speciale posterius: quod probat ille §. in verb. penitus eneruatur. adiuncta gloss. in l. si qui aduocatorum. verb. penitus arceantur. C. de postulan. quæ putatur singul. ab Anton. Corser. in singula. verb. penitus. quæque similem habet in cap. Romana. in gloss. anteper. de senten. excommunic. lib. 6. & est alia tertia in cap. 1. in gloss. final. de postul. prælat. lib. 6. quam in hoc ponderauit Domi. in illo cap. Romana. sub finem. & facit gloss. putata singul. in authe. si qua mulier. C. ad Velleian. quæ de verbo nullatenus agit, & alia etiam putata singul. in clement. 1. verb. nullatenus. de sequ. str.

poss. & fruct. Facit & alia putata singul. in clemen. vbi hi qui. ver. nullo modo. de etat. & qualitat. attamen, vt dixi, communis habet, etiam illud reuiuiscere per presentationem priorem confectionis alijs, de quibus in illo cap. vt debitus.

- 5 Ex quo rursus inferebam æque fere difficile esse hoc defendere, ac illud Andr. Sicul. & Compostell. in cap. ceterum. de rescript. scilicet rescriptum subreptitum ipso quidem iure nullum esse; attamen per negligentiam, aut dolum alterius, iuxta cap. si autem. & cap. plerumque. supra eod. reuiuiscere. Ex quo tertio inferebam, dignum esse, quod memoria teneatur illud. Imo, in cap. 3. de his, quæ fiunt a prælat. sine cons. capituli. col. penult. nempe quod ab initio est nullum aliquando reuiuiscere, non quidem tractu temporis, non item solo priuati hominis facto, sed principe id per suam legem in euentum aliquem viuificante, vel suscitante, iuxta cap. si qua de rebus. 12. quæst. 2. Quando quidem Princeps, & præsertim Ecclesiæ vniuersæ, in his, quæ iuris sunt de nihilo aliquid efficere potest, & quod extinctum est suscitare. l. r. C. de rei. vxor. acti. cap. tanta. qui fil. sunt. legitim. cap. quamuis. hoc tit. lib. 6. cap. si beneficia. de præbend. eodem lib. gloss. in cap. cum ad monasterium. de stat. monachor. cum sexcentis alijs, quæ de ipsius potestate Felin. & Dec. in cap. r. de constitutionib. citarunt. Per quæ vides erudite confutari responsiones aliquot, quæ pro præfato C. penitus poterant ad argumentum dari: quamuis etiam responderi posset, per illa verba, penitus enervari, non induci renouationem generalem ipso iure propter alia iura, quæ aliud declarant, quod sentire voluit Felin. ibidem col. l.
- 6

Ex quibus quarto infero, quod quamuis rescriptum præfati C. prius impetratum, & specialius esset, quam rescriptum E. & quamuis in rescripto E. nulla de rescripto præfati C. mentio haberetur: cum tamen illud prius iudici fuerit præsentatum, & prius ille citarit: & C. prius contra illud exceperit, quam suum iudici suo præsentaret, consequens est suum iudicem virtute illius procedere non posse.

- 7 Sed neque negare potes rescriptum E. prius fuisse præsentatum, tum quia ex actis vtriusque id apparebit, tum quia is, cui præ-

presentatum fuit, non habebat qualitates. cap. statutum. hoc tit. lib. 6. & ita non poterat esse iudex delegatus Sedis Apostolicæ per latissime adducta in secunda caussa. et ideo par fuit illi, & nulli presentasse. Paria enim sunt nihil & inutile: quando saltē eadem est ratio, vt in proposito cap. 2. de translat. prælat. col. 3. & l. 1. §. penult. ff. quod cuiusque vniuers. no. & gloss. memorab. vbi plurima suo more congerit Felin. in cap. ex tenore, sup. eodem, & las. in l. quoties. ff. qui satisfd. cogan. & l. si dari. ff. de verbor. obligationib.

Hanc autem causam nihil officere censuris pro E. latis ipsa met palam facit.

DECIMA QUARTA CAUSSA
NULLITATIS.

SUMMARIUM.

- 1 ppellatio ab interlocutoria in scriptis, & caussa speciatim incerta facienda est: nec sufficit per relationem ad acta, quamuis sic per relationem ad certam actorum partem præferim ad aliam appellationem.
- 2 Terminus notificationis alicuius scripturæ non currit donec copia illius authentica tradatur, si fuerit petita.
- 3 Notificaturus alicui scripturam aliquam referat secum illius copiam, quæ ilico tradat ei: si quod prudentis est facere, illam petat.
- 4 Appellari potest ab actu nullo, quæ tamē appellatio non confirmat. n. 6. & 7.
- 5 Excommunicationis a sententia pure lata, qua appellatio interponitur, nõ suspendit illā, quam autem in diem, vel sub conditione fertur sic.

 Decima quarta caussa est, quæ sola satis superque sufficit; quo censuræ prædictæ inutiles sint oïno & inanes, scilicet quæ excommunicatio, & aliæ censure post appellationē latæ sunt ipso iure nullæ, c. cū contingat, de offi. deleg. c. ad præsentia. de appe. c. per tuas. de sen. exc. c. solet. eo. tit. lib. 6. Et has censuras is subexequutor tulit post duas appellationes legitimas legitime interpositas. Nā primo illæ fuerunt in scriptis factæ iuxta id, quod requirit in appellatione a graua-

mine

mine, vel ab interlocutoria cap. 1. de appel. lib. 6. Secundo, causa probabilis fuit in eis expressa, iuxta id, quod in appellatione ab interlocutoria requirit, cap. vt debitus. de appell. Et nō tantum vna fuit expressa: sed multæ. Nam prior bonam partem omnium causarū prædictarum continet. Posterior quintam, quæ illi deerat, & omnes prioris, saltem per relationem ad illam. quod sufficit: quoniam licet expressio causæ per relationē ad acta generatim non sufficiat in appellatione ab interlocutoria, secundum Cardi. in cle. appellanti. q. 4. de appellat. & Rotam decis. 7. si appellatur. in nouis quæ in noue rub. est. 2. de appell. in decis. 470. in antiq. Per relationē tamen ad certam partem actorum facta sufficit. quod Bal. communiter receptus singulariter ait in l. minoribus C. de his quib. vt indig. col. 2. quem sequitur Perus. in cap. consuluit. 2. de appel. nu. 1.

- 2 Neque obstat, quod Dec. ibi. col. 1. contrarium tenuerit. Nā primo ad eius argumenta responderi facile potest, argumento l. certum. ff. si cer. per. & l. nominatim. ff. de lib. & postum. & c. constitutionem. adiuncta gloss. verb. nominatim. de sententia excōmuni. lib. 6. sed non est necesse, quo ad casum nostrum. quoniam primo præfatus E. in appellatione posteriore non se retulit ad acta, neque ad certam actorum partem, vnde grauamen erat colligendum: sed ad suam appellationis prioris libellum, vbi nominatim grauamina exprimebantur. quod neque Dec. negasset sufficere. quia id fuit appellationem appellationi cumulare. nec refert in qua illarum causæ exprimantur, neque oportet omnes esse veras, & legitimas: sed sufficit vna secundum illam decis. 7. Tertio, appellatio fuit intra terminum opposita, quoniam terminus notificationis alicuius monitorij non currit, donec copia illius detur authentica, si petatur, vt per præfatum E. fuit petita. clement. causam. de elect. adiuncta glo. verb. consimili. & verb. petita. quod quilibet prudens facere debet, dum ei quidquam tale intimatur, secundum glossam in
- 3 illo verbo, petita: sicut & prudentis est, cum aliquam scripturam alicui est notificaturus, portare se cum copia, quam ilico petenti tradat. Quod quia præfatus C. vel procurator ipsius nō præiuderat, parum hac parte suam causam prouexit. & vt ex actis

actis patet prior appellatio ante copix traditionem facta fuit: & posterior ante tres horas post illius traditionem.

- 4 Non obstat dicere, quod non fuit coram iudice appellatum. Nam primo licet coram iudice appellandum sit, vt supra dicebam in 6. causa: id tamen fallit quando copia illius haberi nequit. l. 1. §. dies. ff. quando appell. fit. & c. biduum. §. 1. 2. q. 6. & tradit Aegid. in decis. 381. in hæc verba: Si post sententiam iudex se absentet a loco iudicij, sufficit appellare coram persona authentica: nec tenetur alibi iudicem quærere ad appellationem intimandam, & ad apostolos petendos. ff. quand. appell. fit. l. 1. §. dies. Sed sufficit adire iudicem, ad quem. Idè ait Rot. in nouis, decis. 266. si appelletur. quæ in nouæ rubricatis est 2. de appell. in nouis, quæ addit sufficere coram Notario causæ appellare, quando iudex abest, adeo vt nõ oporteat, eũ adire absentem: etiam si possit & sciat vbi sit intra decendium ad appellandum, neque ad petendum apostolos intra 30. iuxta cap. ab eo. de appell. lib. 6. Cassador item in decis. 8. tit. de appell. testatur anno 1519. fuisse in prætorio Rotæ iudicatum, nil nocuif se cuidam, qui appellauerat dubio ante cursum decendij coram honesta persona, quæ sito iudice a quo, & non inuento, nec curauerat postea redire ad ipsum pro apostolis, nec probare quod fuisset in momento impenditus: quod est singularissimum & quottidianum. quod & vir doctus a num. 6. in finem vsque diligenter & erudite confirmat, contraria confutando. quod ipsum etiam repetit in decis. 3. eiudem titul. Cum igitur is subexequutor diligentissime quæsitus fuisset; cum lateret ipse; cū nusquam sui copiam faceret; cum non solum coram Notario causæ, & in domo, in qua ille diuersatus fuit: sed etiam coram vicario Episcopi præfatus E. appellauerit, protestatus se illum inuenire non posse, vt acta testantur, consequens est coram quibus oportebat appellatum fuisse.
- 5 Non obstat primo, quod a mero exequutore non appellatur, cap. quod ad consultationem. de re iudic. cap. nouit. de appell. l. ab exequutore C. quor. appell. non recipi. l. ab exequutore. ff. de appell. §. sunt quorum. 2. quæstio 7. Non, imquam, hoc obstat, quoniam licet id verum sit regulariter: fallit tamen

tamen

tamen si exequitor modum excedat canonicum, vt illud cap. quod ad consultationem. sub fin. & cap. super quæstionum. §. nos autē. de offic. deleg. aperiunt. sicut etiam a correctione quidem non appellatur, cap. ad nostram. de appell. cap. licet. de offic. ordin. a correctione tamen excessiua sic, vt aliàs late in dict. cap. ad nostram. & cap. reprehensibilis. & cap. de priore. de appel. post Panor. & Dec. diximus. Immo nulla caussa est in mundo, in qua non possit appellari ab excessu modi, secundum Baldum cap. licet. de offic. ord. addentem ideo vbiicumque proceditur inepte appellari posse. Cū ergo is exequitor non tantū vno modo excessisset: sed mille a modo discessisset canonico, vt per superiora patet, appellari potuit ab eo.

- 6 Non obstat secundo, quod acta per ipsum absque appellatione vlla plurimis de caussis, supra relatis inutilia erāt, & vana, quoniam constat ab actu nullo appellari posse, cap. dilecto. vbi Innoc. Panorm. & alij, de appell. cap. exhibita. vbi Panorm. in 4. notab. de iudic. & l. si expressim. ff. de appell. quod prosequitur Perus. in illo cap. dilecto. 7. quæst. Et non solum expresse a sententia, quæ nulla est, appellatur: sed etiam, si appellatio simpliciter interposita sit, nullitas includitur. l. quædam mulier. vbi Bal. & Floria. ff. famil. hercisc. l. Carmelia pia. vbi Bart. ff. de iure patro. Per appellationem tamen quæ interponitur a sententia nulla, actus non confirmatur. l. si expressim. vers. vnde si quis. ff. de appel. & gloss. Barto. & Bald. ibi. num. 12. in l. 1. C. quando pronoc. non est necess. & prosequitur Perus. in illo cap. dilecto. quæst. 8.

Nō obstat tertio dicere, quod is subexequitor appellatione remota procederet. quoniam id falsum esse, ac crassa iura ignorantiam id allegantium arguere, supra in sexta caussa late monstratum est.

- 7 Non obstat quarto, quod ab excommunicationis sententia non potest appellari, saltem quo ad effectum suspendendi, cap. pastoralis. §. verum. de appell. cap. is cui. §. fin. de sentent. excommunic. lib. 6. quoniam id verum est, quando illa fertur pure: secus autē quando in diem, vel sub conditione fit. hoc, vel illud feceris secundum Paludanum in 4. distinct. 18. quæst. 1.

XIIII. CAUSSA NULLIT. 217

col. 3. vers. 6. conclusio. & ante illum Ioan. And. quem sequitur omnes in illo cap. is cui. §. final. vbi Perus. addit, ab excommunicatione huiusmodi cōditionali posse appellari semper ante diei, vel conditionis euentum: etiam post decendum a lata sententia. quod ipsum communis opinio, quam Perus. & Dec. ibi contra Parorm. defendunt, affirmat in cap. præterea. 2. de appell. & præfatus E. intra quindecim horas, in monitorio cōtentas, & ante adimpletam conditionem bis appellauit in forma debita.

Hanc autem causam nil nocere censuris pro E. latis in prædicta sexta causa late monstratum est.

DECIMA QUINTA CAUSSA
NULLITATIS.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Appellatio non suspendit excommunicationem: sed sic declarationem.*
- 2 *Appellari a pena legis non potest: a declaratione vero sic.*
- 3 *Appellatio non suspendit denunciationem futuram.*
- 4 *Appellatio a declaratoria excommunicationis incurse, non efficit illam nullam: at denunciationem, aggravationem simul & interdictum sequentia sic.*

- 1 *Decima quinta causa est, quod a sententia declaratoria illa, qua is subexequutor declarauit E. cum iudice suo incurrisse excommunicationem ilico fuit appellatum; ea de causa, quod non solum die in honorem Dei feriato, in irreuerentiam Virginis Matris, cui sacer erat, fuisset lata: sed etiam post duas appellationes legitimas legitime interpositas, vt ex actis palam est: at constat, quod licet appellatio ab excommunicatione interposita non suspendat eam, cap. cum contingat. de offic. deleg. cap. is cui. §. final. de sentent. excommunic. lib. 6. Immo ea non obstante potest denunciari populo excommunicatus, cap. pastoralis. §. verum. de appell. appellatio tamen interposita*

Ec terposita

terposita a declaratione, qua quis declaratur excommunicatus, illius declaratoriae sententiae effectum suspendit. Quoniam primo licet a poena legis non possit appellari. l. si qua poena. ff. de verbor. obligationib. & cap. quia nos. & ibi gloss. recepta de appell. gloss. item cap. super is. de accusat. verbo arbitrarium: a declaratione tamen, quod quis in eam inciderit, appellari potest per gloss. putatam singul. in cap. cupientes. §. insuper. verb. priuatos. de elect. lib. 6. quam omnes sequuntur ibidem, & cōmendat Ludouic. Roman. singul. 2 13. a poena. & Felin. cap. Rodolphus. colum. penult. de rescript. & Cardinal. in clement. 1. §. si quis. quæst. 11. de sequest. poss. & Panorm. cum Perus. & Dec. in cap. peruenit. 1. de appel. & Panorm. in cap. super ijs. de accus. col. final.

3. Secundo, quod expresse Card. post Lap. in dict. quæst. 11. nostram conclusionem ex proximo argumento in specie infert dicens sententiam declaratoriam, qua quis declaratur excommunicationem incurrisse, suspendi per appellationem interpositam a tali declaratione: adeo ut non debeat vitari. quod dictū tribuit Lapo. & putat singul. ac vtile praxi: quod etiam plurimū cōmendat Fel. in illa col. penult. & Dec. in illo c. peruenit. col. 2. & ante oēs sensit Ioan. Andr. in illo §. verū. verbo denūciare.

Tertio facit specialius quo ad propositum nostrum, in quo de declaratione incurSIONIS poenæ excommunicationis agitur, Cardin. in illa quæst. 11. expresse tam de declaratione poenæ ab homine, quam a lege inflictæ agit. Et Perus. in cap. is cui. §. final. de sentent. excommunic. lib. 6. in hæc verba loquitur: Si appelletur a declaratoria, vel pronunciatione iudicis, qua pronunciat, vel declarat, aliquem incurrisse excommunicationem latam ab homine vel a iure, talis sententia declaratoria bene suspendetur per appellationem. Felin. item id expresse habet in illa colum. penult. Et facit, quod eadem, immo maior ratio militat in declaratione incurSIONIS poenæ ab homine inflictæ, a qua ipsa posset appellari, quā in declaratione incurSIONIS poenæ legis, a qua ipsa non posset appellari per dictam l. si qua poena. ff. de verbor. obligationib.

4. Quarto facit, quod licet appellatio interposita ab excommunicatione

catione non impediatur denunciationem, c. pastoralis. §. verum. de appell. appellatio tamen a declaratoria excommunicationis incurse impedit denunciationem faciendam, secundum Lapo. Card. Felin. Dec. & Perus. in locis præcitatis.

Quinto facit conclusio illa longe pulcherrima, quam nemo recentiorum animaduertit, quam tamen Cardin. in illa quæst. II. per verbum, forte, & Bonifac. in eadem clement. & eo. §. si quis. de sequestrat. possess. post Lap. asseuerat; nempe maioris virtutis esse appellationem a declaratoria quo ad vitandam euitationem eius, qui declaratus est excommunicatus, quam appellationem præcedentem excommunicationem. quoniam hæc solum efficit, vt non debeat vitari in extraiudicialibus: appellatio vero a declaratione interposita efficit, vt non vitetur appellans, etiam in iudicialibus. Rationem diuersitatis ponit ibi Bonifacius concludentem, quam hic breuitatis causa non explico.

Fateor autem, quod hæc causa non concludit quidem excommunicationem in E. ab hoc subexequutore latam esse nullam: concludit tamen illam non fuisse populo denunciandam, neque per consequentem E. vitandum. Concludit item re-agrauationem simul & interdictum ecclesiasticum post illam latam esse inutilia. quod proposito E. in præsentia sufficit. quoniam solum contenditur, an vitari debeat E. & an interdictum hoc, cui certe aqua, & igni interdendum erat seruandum sit.

Hæc autem causa, non potest contra censuras pro E.

latas allegari. Quandoquidem nulla huiusmodi appellatio a declaratione facta per iudicem E. interposita fuit a præfato C.

REMEDIVM PRIMVM.

S V M M A R I V M.

1

BRACHIVM. sæculare inuocant delegatus & subdele-
gatus Papæ, etiam non requisito Ordinario. & num. 4.

2

Clausula: Inuocato si opus fuerit brachio sæculari, ta-
cite inest litteris Papæ.

3

Brachium sæculare inuocat Inquisitor iure communi.

5

Brachium sæculare contra quem appellantem dandum.

6

Iudex ecclesiasticus aliter inuat sæcularem, quam contra sæcularis eccle-
siasticum.

7

Intellectus cap. pastoralis. §. quia vero. de offic. delegati.

8

Brachium sæculare impariturus de nullitate sententiæ cognoscit: sicut exe-
quutor mixtus.

9

Brachium sæculare, cum ab vtraque parte petitur, quid fiet.

10

Intellectus cap. cum contingat. singulariter ampliatur.

1

PRIMVM remedium, quod ex præcedentibus
infertur est, quod iudex præfatus brachij sæcu-
laris auxilium, tam contra præfatum C. quã
iudicem eius impleret. quoniam communis
est sententiæ, delegatum a Papa id implorare
posse: quam tenet Innoc. in cap. significasti.

num. 3. de offic. dele. receptus ibi a communi, in qua sunt Pano.
Imol. Feli. & Dec. per cap. administratores. 23. quæst. 5. vbi
eam tenet etiam Archid. & Fred: in cons. 163. super inuocatio-
ne. in primo dub. & Do. post Lap. in cap. vt officium. §. de-
nique. vers. an delegatus. de hæret. lib. 6. & Old. consil. 89.
Episcopus inuocat. circa finem, & Pan. in cap. si quis contra
clericum. in pen. col. vers. numquid autem possit delegatus? de
foro competentis, Paull. Castrenf. post Alber. in l. episcopale
col. final. C. de episc. & cler. quod etiam in exequutore proce-
dere expressit Oldrad. consil. 319. super exequutione. sub fi-
nem. Nam, vt Imolens. ait in illo cap. significasti. colum. 2. Si
hoc ordinarius potest, vt pater in cap. 1. de offic. ordinar. mul-
to fortius delegatus, qui est illo maior in causa sibi delegata.

cap.

- 2 cap. sane. 2. infra de offic. deleg. Et licet quandoque in rescripto adijciatur clausula : inuocato ad hoc auxilio brachij sæcularis, si opus fuerit: illud est ad super abundantem cautelã. Sicut in materia cap. mandatum infra eo. de stilo curiæ interdum exprimentur clausulæ, quæ suapte natura insunt. Hæc Imol.
- 3 Non obstat primo, illud cap. vt officium. §. denique. de hæret. lib. 6. cui non respondit Pan. in illo cap. significasti. qua parte ibi specialiter conceditur inquisitoribus hæreseos, vt brachium sæculare implorare possint. Et ita videtur ius regulare esse in contrarium. Non, inquam, hoc obstat. quoniam subtiliter de more Dec. respondet, tex. ibi non fundari in ratione speciali: sed in regula communi; scilicet vt habebat potestatem exequuendi ea, quæ sibi commissa sunt. Et ista ratio generaliter habet locum in quolibet delegato, cap. præterea. de off. deleg. Et hoc etiam patet ibi. quia conceditur facultas compescendi contradictores censure ecclesiastica, quod etiam conceditur alijs delegatis, vt not. in cap. 1. de off. deleg.
- 4 Non obstat secundo, delegatum debere prius ad ordinarium ecclesiasticum, quam ad brachium sæculare recurrere secundum Card. in clem. 1. quæst. 10. de off. deleg. quem sequitur Dec. vbi supra nu. 4. & fidelius Feli. ab eo non relatus ibidem col. 2. Cardi. enim non ait simpliciter quod ei tribuit Dec. sed quod aut exequutio est facienda in possess. laicorum: & tunc debet requirere auxilium sæcularis per viam simplicis requisitionis, hoc est, quod exequutio committatur simpliciter eis. si vero in rebus ecclesiasticis est facienda exequutio, tunc si per se nõ potest, inuocet ecclesiasticum Ordinarium. et si nec ille potes, inuocet brachium sæculare: & sic sunt tres gradus. Primus per se ipsum. Secundus per ordinarium Ecclesiasticum. Tertius per brachium sæculare. Non, inquam, hoc obstat: quoniam primo, quod illi non aduertunt, Freder. in prædict. consil. 163. col. 2. per pulchras rationes contrarium tener, dicens posse quidem, si vult, delegatum Papæ prius ad ecclesiasticum Ordinarium, quã ad sæcularem recurrere: non tamen teneri si voluerit. Secundo, non obstat hæc oppositio: quoniam iudex E. Ordinarium requisit ad abundantem cautelam.

Non

5 Non obstat tertio, quod iudex, a quo appellatum est, non potest brachium sæculare inuocare, appellatione pendente; secundum Alber. in l. episcopale. vers. sed circa hoc quæro. & Paull. Castrensi, ibi in fin. C. de episcopal. audient. & Oldra. in consil. 89. supra alleg. propter illam regulam, quæ habet pendente appellatione nihil inuocandum. l. 1. in princ. ff. nil innoua. appell. pend. & idem Dec. in illo cap. significasti. colum. 2. Non, inquam, hoc obstat: quoniã id limitandum est procedere, quãdo appellatur a definitiua, vel ab interlocutoria cũ causa probabili, de qua non constaret esse falsam, & appellatur in forma, & tempore debitis: at C. neque appellauit a definitiua, neque cum causa probabili, neque vera, neque intra debitum tempus, quod ex actis apparet.

Non obstat quarto, quod ipse quoque C. contra E. idem auxilium implorare poterit. quoniam ostendetur, eius inuocationem cum censuris antea latis, & toto processu nulla esse ac inutilia: inuocationem vero iudicis E. cum toto processu validam fuisse.

6 Neque obstat huic responsioni replicatio, quod non est regis cognoscere, an inuocatio huius auxiliij sit iusta, necne, arg. c. pastoralis. §. quia vero. de off. deleg. qui singulariter habet, exequutorem teneri ad exequuendã sententiam, quam scit esse iniustam. Argumento item eius quod singul. ait Inno. in cap. 1. de off. ord. receptus ibi communiter; scilicet inter iudicem ecclesiasticum, & sæcularem illam esse differentiam, quod sæcularis tenetur iuuare ecclesiasticum, non ostensa illi sententiæ iustitia: ecclesiasticus autem non tenetur suis censuris iuuare sæcularem, nisi præmissa prius canonica monitione; secundum Inn. receptum in illo cap. & monita & audita parte, si quid allegare voluerit, secundum Imol. ibidem col. 5. quamuis aliud tutius tribuat ei Panor.

7 Non obstat, inquam, horum prius. Ad quod respondeo primo, quod licet exequutor non possit cognoscere de iustitia, vel iniustitia sententiæ: potest tamen de nullitate, vt gloss. ipsius §. quia vero. post principium ait, quam ad id notat Imol. qui nu. 4. & Pan. col. 2. cum communi hoc tenet, & ab omnibus esse receptum

receptum testatur. Feli. in cap. de cetero. col. 1. de re iudi: at E. non solum allegat, inuocationem brachij sæculari, si eam fecerit is exequutor fore, iniustam: sed etiam omnino nullam. Secundo respondeo, quod ille §. quia uero .loquitur de exequutore: at iudex a quo petitur auxilium a iudice ecclesiastico non est ipsius exequutor: sed par eius, secundum Innoc. ab omnibus receptum in cap. 1. de off. ordi. Par, inquam, quo ad hoc: quamuis simpliciter iudex ecclesiasticus sit maior, secundum Imolen. ibidem num. 16. quamuis uerius uideatur, neque quo ad hoc esse omnino par: sed quodammodo.

Tertio respondeo, quod ille §. loquitur. de mandato facto cum causæ cognitione & sententia præcedente, ut clare colligitur ex illis uerbis: Exequutio sententiæ ordinario demādatur. Et ita intelligit gloss. 1. in uers. item nor. quæ rationem decidendi attingit, cum qua omnes transeunt: at is subexequutor extraiudicialiter tamquam merus exequutor processit, nulla prius per eum, uel alium super hoc sententia lata, uel causæ cognitione habita. Et in specie quod iudex sæcularis non teneatur obedire ecclesiastico, quando mandat ei extraiudicialiter aliquid, quod ipse scit esse iniustum, affirmat Innoc. in illo c. 1. de off. ordi. receptus ab omnibus: præsertim ab Anto. Card. Pan. & Imol. at is subexequutor, ut iam dicebam, extraiudicialiter processit. Ergo princeps, qui uideret eius mandatum esse iniustum, non tenetur ei parere.

Quinto respondeo, quod iudex sæcularis nō tenetur impartiri suum auxilium ad exequendam sententiam & etiam interlocutoriam, a qua est appellatum in forma, & tempore debitis, nisi forte per processum, uel saltem aliunde ostenderetur appellandi causam esse falsam, per ea, quæ alibi diximus. Ultra quæ facit, quod in specie ac fortiore casu lo. And. Ant. Car. Pan. & Imol. determinant in illo cap. 1. de off. ord. scilicet nō teneri iudicē sæcularem ad impartendū brachium suum ecclesiastico contra illum, qui prætendens se exemptum appellauit ab episcopi uisitatione ex causa probabili: qui casus ideo fortior est. quoniam in eo ius commune contra causam appellantis erat, adeo ut huiusmodi exemptus non deberet absolui ad cautelam.

cautelam, nisi aliquo modo probata prius exemptione, secundum Inno. in cap. solet. de sent. excōi. lib. 6. quem sequitur Rot. decis. 234. si rector. & 308. si quis. & Domi. quem sequitur Perus. num. 10. in dict. cap. solet.

8 Ad posterius respondeo, verum esse regulariter illud Innocentij in argumento assumptum; scilicet iudicem sæculare teneri ecclesiasticum iuuare, quando cum causæ cognitione procedit, nulla illi facta fide de iustitia sententiæ, vel processus ecclesiastici: sed fallere id in aliquot casibus: quorum vnus est, quando nullitas opponitur, vt pulchre Imolens. dixit in illo cap. 1. colum. 6. dimidiata: quoniam, ut ipsemet paullo ante affirmavit, iudex sæcularis cognoscere potest de sententia iudicis brachium sæculare petentis, tantum saltem quantum alius exequutor. quoniam eius auxiliū non vt inferioris, qualis exequutor: sed quodāmodo, pariter petitur, vt in argumenti prioris solutione dicebam. Verum in eadem solutione dictum est exequutorem posse de sententiæ nullitate cognoscere, exequutorem inquam, mixtum, de quo loquimur in solutione horum duorum argumentorum: & de quo loquitur §. quia vero. cum glossis c. pastoralis. de offic. deleg. supra citatus & declaratus.

9 Ex prædictis inferitur primo, quod cum iudex E. petierit auxilium a Rege regale, & præfatus C. idem fecerit, allegabit E. coram Rege inuocationem pro C. factam, non solum iniustam: sed nullam multis nominibus esse, cumque præfatus C. idem contra processum iudicis E. fecerit, Regia maiestas, quo suum animum ea de re informet, faciet præsentari vtriusque iudicis processum. Et quia factū pro C. reperiet clare iniustum, & nullum esse: factum vero pro E. validum, adiuuabit partes E. fauore regio, iubendo talia legitime, quæ sufficiant vt C. cū suo iudice ab hac molestatione cesset, argumento huius capituli cum contingat. & eorum, quæ Imolens ait in cap. 1. de offic. ordin. num. 16. scilicet iudicem sæcularem, a quo petitur auxilium ab ecclesiastico, non posse quidem cognoscere de sententia illius ad effectum eam infringendi: posse tamen ad finem se informandi, an impartiri debeat nec ne suum auxilium; quæ singularis ampliatio est huius cap.

REMEDIU M , SECUNDU M.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Actum nullum non esse actum .*
- 2 *Sententiam nullam , non esse sententiam .*
- 3 *Excommunicatio nulla non est excommunicatio , nec timenda .*
- 4 *Excommunicatio nulla non ligat publicata nullitate .*
- 5 *Excommunicatus celebrans irregularis , priuandus etiam episcopatu .*
- 6 *Excommunicatus post appellationem , quam putat iustam celebrans non est irregularis , etiam si postea declaretur iniusta .*
- 7 *Irregularis sine dolo , & contemptu nemo fit .*
- 8 *Excommunicatus nulliter , etiam denunciatus non vitandus .*
- 9 *Excõicati inualide electio valida non fit infirma , licet deseratur appellatio .*
- 10 *Excommunicatio nulla ob appellationem ea deserta non reuiuít .*
- 11 *Excommunicato nulliter collatio facta valida .*
- 12 *Intellectus cap. solet . §. fin. de sententia excommunicat .*
- 13 *Excommunicatus nulliter non vitandus , etiam precipiente pralato .*
- 14 *Intellectus cap. i. ii. quæst. 3 .*
- 15 *Excommunicatio iniusta timenda : sed non nulla .*
- 16 *Scandalum pusillorum vitandum : sed non pharisaorum .*
- 17 *Bonæ mentis est agnoscere culpam , vbi non est .*
- 18 *Conscientiam octo de causis fieri erroneam .*
- 19 *Tutum , & non tutius tenemur eligere .*
- 20 *Excommunicatus post appellationem vitare debet , & vitari , si scitur esse iniusta .*
- 21 *Excommunicatus post appellationem a iudice præcedente appellatione remota , quando vitandus .*
- 22 *Scandalum ob pusillorum non esse prætermittenda præcepta : ob scandalum de malitia nascens non etiam opera consilij .*
- 23 *Censuras falsas pro veris colere non esse viri pij , nec docti .*
- 24 *Conscientiæ puritati discretionis iudicium deesse non debere .*
- 25 *Excommunicatus nulliter , qui peccat vitando .*
- 26 *Excommunicatus vitari non debet , licet excommunicatio non sit notorie nulla , si putatur talis .*
- 27 *Notorium & manifestum diuersa iurisperitis .*
- 28 *Excommunicatus magis debet vitare , quam vitari .*
- 29 *Excommunicatus nulliter non vitandus ante iudicium .*
- 30 *Excommunicatum nulliter qui vitantes peccant .*
- 31 *Doctõris insignis scientia , & conscientia dictum .*

Ef

Excom-

- 31 *Excommunicato & denunciato, etiam Episcopo quis iuste communicat.*
- 32 *Excommunicato nulliter nullos fructus subtrahi: iniuste autem excommunicato subtractos non restitui aperta iniustitia.*
- 33 *Excommunicare qui non potest principalem, minus, participantem cum eo poterit.*
- 34 *Excommunicatio in participantes, qua nulla.*
- 35 *Excommunicatio qua fundatur in alia cadit, ea cadente.*
- 36 *Excommunicatio exequutoris in participes raro valet.*
- 37 *Interdictum quoddam pro cessatione vt observatum.*
- 38 *Interdictum quod speciale, vel generale.*
- 39 *Excommunicatio, & interdictum ut noue differunt.*
- 40 *Interdictum quod matrix Ecclesia seruat, seruandum esse ab omnibus religiosis, etiam si nullum sit; non tamen a secularibus.*
- 41 *Exequutoris centuras nullas posse a valuis refigi.*
- 42 *Iudicis mandatum nullum neque accusat, neque excusat.*
- 43 *Iniuriarum & alijs modis teneri excommunicantem iniuste;*
- 44 *Excommunicatus non est persona honesta.*

I

Secundum remedium, quod auctoritate nititur ordinaria, quodque de prædictis causis colligitur est, ne prædictus E. & suus iudex timeat censuras in se latas: quas licite nihili facere possunt. Primo quidem, quia regula iuris est generalis, non præstare impedimentum quod iure non sortitur effectum, reg. non præstat. lib. 6. cum alijs ibi gloss. citatis, & late per Felin. congestis in cap. ex tenore. supra eodem.

Secundo specialius facit, quod actus extrajudicialis nullus non dicitur actus. l. sicut. ff. de oper. liber. & l. non dubium. C. de legib. & testamentum nullum abusiue testamentum dicitur. l. 2. §. 1. ff. quemad. test. aper. & exhereditatio non rite facta, non est exhereditatio. l. non putauit. §. non quæuis. ff. de bon. poss. contra tabul.

- 2 Tertio specialius facit, quod sententia nulla non est appellanda sententia, neque parit effectus sententiæ. l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudic. et sicut iuris caret effectû; sic & auctoritate, & nomine rei iudicatæ carere debet: nec nomen sententiæ habere meretur. de. pastoralis. §. vt igitur. eod. titul. Et qui tulit senten-

sententiam nullam, non facit litem suam, secundum gl. memorabilem quæ. i. est. l. fin. ff. de var. & extraordi. cognit.

3 Quarto, in indiuiduo facit, quod sententiam excommunicationis, quæ aliqua de causa est nulla, timendā non esse Gelafius Papa definiebat in. c. cui enim. i. r. q. 3. & ante illū Greg. in. c. nō debet. ead. caus. & q. *Non debet (inquit) is pœnam sustinere canonicam, in cuius damnatione non est canonica prolata sententia.* Id ipsum etiam in specie tenēt ante omnes gl. & Hugut. & post eum Do. & vter que Card. in cap. i. ead. caus. & quæst. & Archid. in cap. nemo. i. ibidem. Host. item in Summa. de sent. excōica. §. quis sit effectus. vers. hæc vera. & de cleric. excōmunic. §. qualiter excusetur. S. Thomas item ille omniscius in 4. distinct. 18. q. 2. art. 1. quæst. 4. quem omnes ad vnum secuti sunt ibi, præsertim Palud. Theologorum omnium in hac re doctissimus, quæst. 1. col. 3. & B. Antoninus, quem omnes Rapsodi, & Summistæ sequuntur in 3. par. tit. 24. cap. 73. sub fin. Panor. in cap. per tuas. de sentent. excommunic. & in cap. cum contingat. de offic. delegat. quæ omnium vna est opinio.

4 Quinto facit, quod excommunicatus nulliter & denunciatus publice non tenetur abstinere a diuinis, neque ab alia hominū legitima communione, modo nullitatis causa publicata fuerit secundum Palu. in d. dist. 18. q. 1. col. 3. in hæc verba loquentem: *Qui nulliter excommunicatus publice excommunicatus denunciatur, ita ex aduerso ipse publicet causam, quando sententia non valet; puta appellationem, vel aliam iustam causam. quo facto amplius non est scandalum pusillorum: sed Phariseorum. vnde est contemnendum.* Quæ ipsamet verba retulit & probat Beatus Anto. in illo cap. 73. sic & Maior in ead. dist. quæst. 2. col. 2. dicebat: *Quod sicut superiorum oppressiones non sunt leges obligatoriæ: sic nec eorum excommunicationes nullæ.* In specie item, quod excommunicatio lata in eum, qui iure contradicit virtute clausulæ: *Cōtradictores.* et cet. non sit timenda, neque curanda, tradunt Innoc. Oldr. Archid. Ioā. An. Domi. & Perus. & alij, quos citauimus in 3. causa. quibus addo Card. Alexan. in cap. i. 11. quæst. 3. col. 3. cōiunctis, quæ in 3. not. prius dixit.

5 Sexto, faciunt aliquot aliæ particulares definitiones. Quarū

prima sit text. in cap. ad præsentiam. de appel. qui memorab. est secundum Imol. Perus. Præpos. & Dec. ad hoc, quod licet excommunicatus ingerens se diuinis incurrat ipso facto irregularitatem, a qua solus Papa absoluit cap. clerici. cum glo. in fin. de cler. excō. mi. & cap. 1. de sen. exc. lib. 6. et licet irregularis possit priuari omnibus beneficijs cap. fraternitati. de cler. exc. mi. adeo, vt etiam episcopus ratione irregularitatis veniat deponendus ab episcopatu, cap. veritatis. de dol. & contu. tamen quando excommunicatur post appellationem legitimam

6 non tenerur desistere a diuinis: nec si celebrat diuina, vllam irregularitatem incurrit, nec vllatenus inquietandus est. Habet enim ille tex. hæc verba: *Prædictū presbyterum pro eo, quod post excōmunicationem contra appellationem factam diuina cantauit, nullatenus inquietes: sed ad eundē statū reducas oīa, in quo erant tempore appellationis emissa.* quod locū habere in omnibus casibus, in quibus excommunicatio nulla est, quos scribit glos. singul. in. cap. præsent. de sent. excom. lib. 6. affirmant omnes prædicti.

Secunda decisio sit glos. sing. & pen. cap. solet. de sent. exc. lib. 6. quæ habet, eū, qui appellauit ante excōionem, ex quo de sua confidit appellatione, secure celebrare. quam gloss. omnes ibi probant. quæ in eis verbis: Ex quo de sua appellatione cōfidit, singulariter sentit, quod clarius Perus. & Prob. explicant; nēpe eum, qui bona fide credit, suam appellationem valere, & ea fiducia ductus missauit, non esse iudicandum irregularem, licet postea apparuerit, & iudicatū fuerit, eam non fuisse legitimam neque tenuisse. Pro qua singularissima & quotidiana conclusio ne facit illud memorabile Pan. in cap. pastoralis. §. verum. col. 4. de appellat. s. irregularitatē poenam esse contemptus. et ideo eum, qui nesciens se esse excommunicatum, celledrauit nō esse irregularem. quod proculdubio verum est de ignorante probabiliter, & de non contemnente vere, nec interpretatiue, arg. l. si ignorans. ff. loc. cap. si vero. de sent. exc. cap. apostolica. de cler. excom. ministr. facit & illud sing. Do. in cap. is cui. §. 1. not. 1. de sent. exco. lib. 6. scilicet irregularitatē absq; dolo minime contrahi: quod etiam de dolo vero, vel intrepriuio intelligerem arg. l. latæ culpæ. ff. de verb. sig. & eorū, quæ habentur in l. quod

quod Nerua. ff. de positi. & iuribus præcitat. p. quæ omnia nõ
 semel multos in terris multis consolatus sum sacerdotēs in fo-
 ro præfertim conscientiæ. Non otiose autem gloss. illa dixit:
 Ex quo de sua confidit appellatione: neque ipse otiose huic de-
 cisioni addidi ea verba, bona fide. Nam si quis nosset, vel nos-
 se deberet, appellationem suam vel causam minus iustam, vel
 minime veram, ac repugnante conscientia, verbo pronuncia-
 ret se illi fidere, is profecto irregularitatem coram Deo con-
 traheret: etiam si forte per falsas probationes, aut malitiã, vel
 imperitiã iudicis declararetur appellatio legitima, per eandẽ
 gloss. & alia supra citata inductaque a contrario sensu. qua in
 re bone Deus, quot misere ac quoties errant, quis efferat,
 quisue satis desseat?

8 Tertia decisio cap. dilectis. sub finem, de appel. quæ habet,
 sanius fecisse canonicos Senonenses, qui Decano suo commu-
 nicarunt in diuinis faciendis, non obstante, quod is denuncia-
 tus esset excõmunicatus ab Archiepiscopo. quia post appella-
 tionem excõmunicatus fuerat. Verba tex. subiiciam, quia sunt
 accommodatissima nostro casui: Senon. tamen canonicos, qui
 saniori ducti consilio cõmunicauerunt eidem, vt appellationi
 ad nos interpositæ magis, quam denunciationi ab archiepisco-
 po factæ deferrent, inculpabiles iudicamus. Quod in illatione
 9. & 10. magis confirmabitur: sed interim perpende, lector, ver-
 bum, inculpabiles, verbum item, saniore consilio, perpende,
 quod excõmunicans iudex ordinarius erat, perpende quod ob
 vnam tantum causam excõmunicatio allegabatur nulla: at-
 tamen, ait tex. sanius fecisse non vitando Decanum, quam vitan-
 do. quantominus in casu nostro vitandus erat E. ob censu-
 ras in eum latas a subdelegato multis de causis supradictis ipso
 iure nullas.

9 Quarta decisio est glossæ sing. in cap. sæpe de appel. verb.
 sententia, quam ibi cõmunis probat; nempe electionem illi-
 us, qui post appellationem legitimam fuit excommunicatus,
 validam esse ac canonicam: neque illam vitari, etiamsi appella-
 10 otio per negligentiã deseratur. Quinta sit tex. sing. in cap. licet.
 de sent. excõm. lib. 6. quod habet, excõmunicatum post appella-
 tionem

130 *REMEDIVM SECVND.*

nem tunc denunciari posse, ac in extraiudicialibus vitari, quando appellationem per negligentiam intra tempus debitum prosequi neglexit: sed neque tunc in perpetuum usque ad absolutionem esse vitandum: sed tantum donec docuerit, quod post appellationem legitimam excommunicatus fuit.

- 11 Sexta sit Domi. a S. Geminiano in consil. illo pulcherrimo 99. super primo col. 2. scilicet collationem beneficij factam ei, qui post appellationem excōicatus fuerat, validam esse ac canonicam, nisi aliud canonicum obsistat. Pro quo est gloss. illa sing.
- 12 præcitata in illo cap. sæpe. tex. item sing. in illo cap. solet. sub finem. quod habet, excōmunicatum post appellationem, neque in electionibus, neque postulationibus esse vitandum. vbi verbum electio, generaliter sumptum tam actiue, quam passiue accipiendum dixit vbi supra Do. affirmans etiam quæ supra de irregularitate diximus.
- 13 Septima sit Pan. in d. cap. dilectis. dum col. 4. sic loquitur: Ultimo nota ex fine litteræ, quod denunciationi superioris denunciantis aliquem excōmunicatum & vitandum, non est obtemperandum, si probabiliter constat veritatem esse in contrariū: vt puta quia excōicatus est post appellationem legitimam. Ex quo not. quod non tenentur subditi obtemperare prælato denuncianti excommunicatum post appellationem vitandum. Hactenus ille. Octaua sit Arch. in cap. curæ 11. quæst. 3. cuius verba referam infra sub finem illatione 9.

Oppositiones contra hoc remedium.

- 14 **S**VNT tamen, ut audio, quidam tametsi pauci, quorum alij trepidant timore, ubi, quod Platres ait Psalm. 13. non est timor. Alij vero, quod ait Dominus, Luc. 11. decimant ruttam & mentam, & deglutiunt camelum, quos leuis scrupulus angit, vel potius se angit simulant. Pro his primo facit, quod sententia pastoris iusta, vel iniusta timenda est, vel tenenda, secundum aliam litterã, vt Hug. ibi ait cap. 1. 11. quæst. 3. Secundo, quod nihil cum scandalo est faciendum cap. nihil. de præscrip. cap. 2. de oper. noui

noui nunc. Tertio, quod in specie Palud. in 4. dist. 18. quæst. 1. col. 3. dixit, excommunicationem nullam propter poenam quidem non esse timendam: sed propter culpam sic. et ita in occulto non esse seruandam: in publico autem ratione scandali esse custodiendam. Quarto, quod bonarum mentium est ibi etiam agnoscere culpam, vbi culpa non est secundum Aug. in c. ad eius. 5. d. Quinto, quod Inn. in c. solet. de sent. excōic. lib. 6. ait, tutius esse vitare excommunicatum, etiam nulliter in familiari conuersatione. Sexto facit, quod quando notum est, appellationem, quæ excommunicationem præcessit illegitimam esse, vitandus est excommunicatus: licet ille excommunicationem prætendat esse nullam. Septimo, quod Pan. in cap. pastoralis, in princip. num. 9. secutus Abbatem determinat, eum, qui post appellationem excommunicatur a iudice, procedente appellatione remota, vitandum esse.

- 15 Ad horum primum respondeo primo, quod Gregorius in illo cap. 1. 11. quæst. 3. cum ministerio loquitur de sententia pastoris, vt ibi adnotauit Alexandrin. quia si pastor non esset, qui excommunicat, hoc est, potestatem & iurisdictionem excommunicandi non haberet, eius sententia nullatenus esset tenenda, siue timenda, vt idem Alexandrin. ibidem affirmat: at is subexequutor non erat pastor, nec iudex; quippe cuius rescriptum erat ipso iure nullum, vel ipso iure reuocatum, vt in prima causa fuit monstratum, & incapax alioqui iurisdictionis Sedis Apost. delegatæ, vt in 2. causa demonstratur & pcedebat cōtra contradicentem iure per clausulam: Indebite molestantes, & cer. Secundo respondeo, illud Gregor. agere. de sententia pastoris iniusta, ex animo, iusta vero ex ordine ac causa, sentit Gratia. in cap. episcopus §. si ergo 11. q. 3. quamuis idem dicendum sit de omni sententia iniusta ex causa & ordine, quando ita est iniusta; vt tamen non; si nulla, secundum omnes ibi & vbique, in quibus est Hugur. in illo cap. 1. sic inquit: Hoc capit. intelligitur de sententia iniusta ex animo, vel ex causa: non autem ex ordine. Tunc enim non esset timenda, vel tenenda. quia ipso iure nulla esset. Palud. autem duas super hoc conclusiones ponit in hæc verba quo ad propositum: Excommunicatio licet sit iniusta

iusta est tamen timenda, si sic esset iniusta, quod non est nulla: sed solum annullanda: siue sit iniusta ex parte excommunicati, qui est innocens in illo facto, siue ex parte excommunicantis, qui ex odio, aut per gratiam, vel sordes tulit excommunicationem: siue ex ordine, quia per falsos testes, aut sine monitione, vel scriptis. Si vero sic est iniusta, quia est ipso iure nulla: quãuis aliquando, quod nihil est in se habeat ligamen iuris; vt matrimonium de facto contractum, vel sponsalia causant publicæ honestatis iustitiam, quando fuerunt nulla aliter, quam per defectum consensus: non tamen in proposito. vnde propter poenã iuris timenda non est. quia secundum veritatem nullam poenã iuris incurrit qui sententiam, quæ nulla est, non custodit. Hactenus Palud.

- 16 Ad secundum & tertium respondeo, concedendo nihil esse agendum cum scandalo pusillorum: & per consecutionem seruandam esse in publico excommunicationem nullam, si nullitas illius causa est occulta, donec publicetur: non autem si est publice nota, vel posteaquam publicata fuerit. Tunc enim, vt Palud. & Atonin. in arg. vltimo pro corollario facto relati prædixerunt, non est scandalum pusillorum: sed pharisæorum.

Cum igitur E. in cathedra lectione primaria multas prædicationum nullitatis causas disputauerit publice; cū eisdem scriptas episcopo Conimbricensi, ac alijs multis tradiderit; cum appellationem suam coram vicario episcopi intimauerit multo antequam hæ censuræ ferrentur; cum ea nota fecerit capitulo ecclesiæ B. cum suis iudex episcopo & capitulo ecclesiæ B. auctoritate Sed. Apostol. iusserit, ne censuras has seruent, neq; præfatū E. in diuinis vel alijs vitent: consequens est, eum non seruando illas non præbere scandalum, nisi pharisæorum. quod Paludanus (cuius auctoritate nititur argumentum) definit non timendum esse, immo fortiter contemnendum, iuxta illud optimi Iesu elogium: Sinite illos, quia cæci sunt. Paludanum autem Diuus Ant. & alij omnes probant.

- 17 Ad quartum ex his, quæ Salmanticæ olim in illo cap. ad eius. 5. dist. diximus, respondeo primo, non sentire Aug. bonæ mentis esse credere aliquid esse peccatū, quod non est. quia immo
id itulæ

id stultæ mentis esse auctore Diuo Ant. in 1. par. tit. 3. cap. 10. §. 10. col. 5. quod ante illum sensit Ioan. Gerson. secund. part. de nat. & qual. conscien. alfab. 29. littera. 9. quam stultitiam arbitror esse in caussa, quare multi grauitèr peccent. quoniam qui contra conscientiam, etiam erroneam facit, peccat, cap. per tuas. 2. de simon. quod in cap. si quis autem. de pœnit. dist. 7. 18 late tractauit. Secundo dico, non sentire illum bonæ mentis esse dicere aliquid peccatum, quod tamen non sit. Quia mentiretur & peccaret iuxta cap. Cum humilitatis causa mentiris, si non eras peccator antequam mentireris, mentiendo efficeris. 22. q. 2. Tertio dico, illum sanctissimum virum sentire potuisse bonæ mentis esse cognoscere se in genere peccatoris, etiã si nesciat quo genere peccati, secūdū gl. in illo c. ad eius. & Marius in c. cum humanitatis. Quarto dico, eum etiam sentire potuisse, quod bonæ mentis sit cognoscere culpam, id est, trepidare ob timorem culpæ incurse, vbi ratio trepidandi iusta est: non quidem, ut iudicet peccatum esse, quod tale non est: sed virtutis amore, quæ res est sollicita, iuxta illud: Res est solliciti plena timoris amor, secundum Maior in 4. distinct. 17. quæst. 2. col. 4. quæ tamen expositiones, salua tantorum auctorum pace, licet sint veræ, non satis videtur germanæ. Quare sexto dico, Augustinū in illis verbis sentire, quod quotidie experimur confessarij, & alij de dubijs conscientia consulti: nempe agnoscere culpam, ubi culpa non est, esse quidem mentis bonæ, hoc est mentis ad bonitatem propensæ: non tamen in quantum huiusmodi esse bonam, immo malam ob defectum rationis iudicantis bonum esse malum, & album nigrum. Sic mihi videtur intellexisse Ioan. Gerson. in loco præcitato, dum inter octo causas, ob quas conscientia fit erronea, postremam facit puritatem cordis, & humilitatem, confirmandum id per hoc Augustini dictum.

19 Ad quintum respondeo primo, illud dictum Innocentij, intelligendum esse de illa conuersatione familiari, quæ non est excommunicato præiudicialis, ut ipsemet ibidem cum omnibus affirmat: at præfatus E. non petit, neque contendit, ut prædicti canonici admittant eū ad colloquia familiaria, quæ tamen si

suauia sint & vtilia : suauiora tamen multo, veriora & vtiliora, intra suum habet musæum : sed solum petit, & contendit se admittere ad diuina obsequia in ecclesia omnium domino facienda, & iuxta suæ Cantoriæ munus regenda. e quibus illum vitari, non solum est honori suo, & ecclesiæ auctoritati detrudere: sed etiam animæ ipsius detrimentum facere. Secundo respondeo, Innoc. non dicere malum esse familiariter conuersari cum excommunicato nulliter : sed tutius esse non conuersari. Per quod comparatiuum præsupponit tutum esse conuersari. l. vbi autē. ff. de verbor. oblig. Non enim tenemur eligere tutius : sed factis est eligere tutū. quod altius, ni fallor, omnibus, quo ad vtrūque forum tractauimus. cap. si quis autem. de pœnit. dist. 7. a num. 24. vsque ad 47. Ego autem addo Innocentio ætate nostra, vt colloquia hominum fere sunt omnia corruptissima, tutius esse cōuersationes viuorū, etiā non excommunicatorū familiares vitare, & mortuorum quærere; & cum Psalte ponere ori custodiam, & ostium circumstantiæ labijs.

20 Ad sextum respondeo, concedendo vitandum esse excommunicatum, quando notum est, appellationem esse illegitimam: non autem quando constat, eam esse legitimam, vel dubiam. quod ipsemet Innoc. cum omnibus ibi dixit: at appellationem præfati E. non solū non constat esse illegitimam, immo constat eā multis nominibus esse, vt ita dicā, legitimissimā: licet quo ad propositum præsens sufficeret esse dubiam. et ita fateor, argumentum hoc neruose vrgere, quod præfatus C. vitari debeat, non obstante appellatione, quam se iactat interposuisse. quoniam vix vllum eruditum inuenias, qui iudicet, illam interpositam esse congruo loco, & tempore, ac in debita forma, vt in 6. caus. nullit. ostendimus.

21 Ad septimū respōdeo, primo Abbatē in illo c. pastoralis. de appel. in prin. non dicere id, quod ei Pan. imponit. nihil enim ea de re. Abb. loquitur vsque ad. §. verum. ibi autem non agit de illo, qui ante excommunicationem appellauit: sed de illo, qui post eam, vel ab ipsa iam lata. qui casus longe a nostro, vt vides differt. Secundo dico, illam conclusionem Pan. procedere tunc demum, quando, qui appellauit, non expressit causam appellandi

pellandi a iure probatam : licet forte aliàs legitima effct. Alio-
 qui enim appellatio recipienda effct, etiam si non effct ita iure
 approbata, vt deberet admitti, etiam non obstante appellatio-
 nis remotione, secundum eundem, & com. quidquid ibi Dec.
 cui respondemus ibidem super gl. 1. moueat. & ita excommu-
 catio lata, neque ligat, neque timenda effct magis, quasi non
 procederet appellacione remota. Vnde illam maximam Can-
 cellariam Pinciensem siue Vallisoleti videas, aliquando iube-
 re scholastico Salmanticensi, qui appellacione remota proce-
 dit absoluere aliquos a se post appellacionem excommunica-
 tos, aliquando vero minime. quoniam nonnulli appellant cum
 causa iure probata, nonnulli vero sine tali : at in casu nostro
 multis de causis expresse a iure probatis appellatum fuit, vt
 ex. 4. 5. 6. 7. & alijs causis supra scriptis palam est. Tertio dico,
 illam conclusionem Pan. nil nostrum casum tangere; quoniam,
 ille de iudice cum clausula, appellacione remota procedente
 loquitur: is autem executor non procedebat, cum illa clausula:
 licet executor principalis potuisset. quod clare in 14. causa
 nullit. ostensum est.

22 Ex prædictis infertur primo, recte fecisse præfatū E. non ab-
 stinendo a diuinis audiendis, & faciendis: Quoniam primo, nul-
 li, vel certe paucissimi, & hi quidem partis aduersæ, ultra aras
 quod aiunt, amici crediderunt censuras has valuisse, postea-
 quam præfatus E. publice eas vanas esse, ac nullas disp. utando
 affirmavit. et ita ratio scandali, ob quam aliquando censura, quæ
 nulla est, seruari debet, cessabat, & per cōsecutionē obseruantia
 quoque illarum cessare debebat, arg. c. cum cessante. de appel-
 lat. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patro. Secundo, quod ne-
 mo debet ea, quæ sunt de necessitate salutis opera præcepta omit-
 tere propter alterius scandalum passiuum, c. qui scandali zaue-
 rit. de regu. iur. c. 2. de noui op. nun. tradit S. Tho. 2. 2. q. 43.
 art. 7. receptus ab omnibus, & in his ab Adriano quodlib. 1. ar-
 ti. 2. littera j. Nam indecens est, suum crimen alienis commodis
 impendere. 46. dist. sicut non suo, nec vult Deus tali lucro, tale
 damnū compensari. 33. q. 5. si dicat. et ordinata charitate quis-
 que tenetur propriam salutem præferre salutem proximi. l. præ-

ses. C. de seruit. & aqua. c. si nō licet. 23. q. 5. At præfatus E. ad diuina audienda, & aliquando faciēda præcepto adstringitur. c. missas. de consec. d. 1. c. dolentes. de celeb. miss. Tertio facit, quod neque opera consilij sunt præmittenda propter scandalū, quod ex malitia oritur; id enim pharisæorū appellāt, quod cotemendum esse habetur Matth. 15. Neque etiam propter scandalū ex ignorantia, vel infirmitate procedens, quod pusillorum vocatur, si post redditam rationem, quare id iuste fiat perduret. quoniam iam videtur malitosum, secundum S. Tho. in dict. art. 7. ab omnibus receptum.

- 23 Secūdo infertur, præfatū E. nō erudite facturū, si ob has censuras a diuinis, et his, ad quæ consilio tantū tenebatur, abstineret, si per abstinentiā illā, crederetur ipse putare se esse excōicatum. Quia Christiani omnes præsertim doctores bono exemplo debent esse alijs, c. qualis. 8. q. 1. c. nolo. 12. q. 1. & c. præcipue. 11. q. 3. iuxta illud Redemptoris, Ioan. 13. Exemplum dedi vobis, & cet. At præfatus E. decretorum doctor & cathedrarius perpetuus, & in facult. canō. primarius Academia; ram florentis malum de se populo exemplum exhibuisset, si magnificisset excommunicationem, quo a diuinis cessaret: non autē, quo a possessione, ab quam illa fuit lata, discederet. id enim fuisset reuerendo censuras easdem maxime contemnere: quod vero fecit, fuit honorē censuris veris debitum, falsis non deferre, & honorem lucis angelo debitum, sathanę in eum se transformanti negare, & Deum falsum pro vero non colere. quæ pia sunt & necessaria. c. presbyteros. 50. dist. facit. c. sæpe vitia. 41. dist. vbi. gloss. ponit vers. doctis præsertim memorandum: *Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.*

- 24 Tertio infertur quiddam longe alienum ab opinione quorūdam, qui puras quidem conscientias habent; sine tamen iusto rationis iudicio contra cap. non solum. de regular. lib. 6. scilicet duplici nomine prædictum E. malefactorum esse nunc, si ob has censurarum umbras a sua possessione, quod aliquando in mentem ei venit, discederet. Primo, quod contra conscientiam cum malo exemplo & sua iniusta infamia fateri videretur hæcenus se fuisse excommunicatum: & ita peccaret, cap. fin. de præscrip.

scrip. cap. omnes. 28. quæst. 1. Secundo, quod consentire videretur adeptioni possessionis præfati C. quam sine peccato adipisci eum nõ posse, certum est, multis de causis in prælectio-
ne capit. si quando. de rescript. supra fuse satisque disputa-
tis: at consentientes peccato peccare Paulus ait ad Rom. 1. & Pontifex Rom. eum secutus in cap. notum. 2. quæst. 1. & cap. 1. de off. deleg.

24 Quarto infertur intellectus verus illius Angeli a Clauasio in verb. excommunicatio. 4. §. 19. qui quindecim casibus paulo ante relatis, quibus excoicatio est ipsõ iure nulla, quorum 11. ponit. gloss. sing. post Io. Mo. in cap. præfenti. de sent. exc. lib. 6. subiicit hæc verba. In omnibus prædictis casibus sententia excommunicationis nullo modo est timenda, nec quo ad Deum; nec quo ad ecclesiam, quando notorie constat de aliquo ipsorum: sed quando non constaret, tunc quo ad ecclesiã esset timenda, & ipsam contemnens peccaret mortaliter, & posset excommunicari. Hoc enim dictum eius, quatenus de notorio loquitur, non debet intelligi eo modo, quo notorium capitur in cap. vestra. de cohabit. cler. & mul. & vt ibi definit. Anto. num. 31. nec item, vt accipitur in cap. fin. de temp. ordi. sed in genere pro eo, quod est manifestum, hoc est secundum Panor. in illo cap. vestra num. 13. per clamoriam insinuationem certo auctore præcedente patefactum: alioqui Angelus contrarius esset Palud. & Beato Anto. immo & Roma. Pontificibus, & alijs supracitatis in quarto argumento pro remedio facto, & in solutione. 2. & 3. argumentorum, quæ contra illud formauit. quod non est credendum.

25 Quinto infertur, plusculum vigilantia desiderari posse in Pri-
erate, viro alioqui mea sententia uigilantissimo in verb. exco-
municatio. 2. not. 2. vers. 15. qui relatis & probatis verbis Palu-
dani supra in hoc remedio relatis subiicit hoc Angel. dictum ad verbum eo non citato, neque aliter uerbis eius temperatis: quæ tamen erudito & in materia notorij exercitato contraria merito videri possunt. Diligentior mihi uidetur Gabriel vir omnium consensu doctissimus, qui in 4. dist. 18. quæst. 2. col. 11. altius omnibus in hæc verba loquitur: Si vero excommu-
nicatio

nicatio fuerit nulla ob defectum iurisdictionis super excommunicatum simpliciter, vel in illo casu, quo fertur excommunicatio, vel quia fertur post appellationem legitime interpositā, vel ob alium defectum, propter quem ipso iure est irrita, tunc non oportet eam timere, nec pro excommunicato gerere, vitando communionem sacramentorum & hominum. quoniam quod non est nō oportet timere: sed dū sententia est nulla, iam non est excommunicatio, neque quo ad Deum, neque quo ad ecclesiam. et ergo non est timenda quo ad Deum, quia nulla culpa. nec quo ad ecclesiam quia secundum veritatem nullam sententiam iuris incurrit: qui sententiam, quæ nulla est nō custodit: timenda tamen est non sententia: sed scandalum populi vulgaris nescientis sententiam esse nullam. Vnde si aliquis publice excommunicatur & denunciatur nulliter, ex aduerso publicet sufficienter ipse causam, propter quam sententia est irrita, quo facto non pareat sententiæ. & si aliquis tunc scandalizatur, non est scandalum pusillorum secundum reg. Christi Matth. 15. contemnendum. attamen non tenetur eam seruare in occulto ante scandali sedationem: sed neque in occulto neque in publico coram sapientibus, quibus nota est nullitas sententiæ, tenetur eam obseruare. Hactenus ille, cuius & aliorum sententias eo curiosius retuli, quo res est magis quotidiana, & nonnulla conciliatione auctorum indigebat.

28 Sexto inferitur, non teneri alios ad vitandum E. Immo posse cum eo iuste ac sancte communicare, tam in diuinis, quam alijs extraiudicialibus. quoniam excommunicatus, quod pauci, pro dolor, satis aduertunt, magis peccat non vitando alios, quā alij, qui saltem nondū sunt participare illi prohibiti, de quibus mox dicam, non vitando ipsum per tex. in cap. illud. de cleric. excommun. ministrant. at ipse E. communicando alijs non peccat. Ergo neque alij communionem ipsius non vitantes. Casus est præterea in cap. dilectis. sub fin. de appell. supra ad verbum relatus.

Septimo inferitur, eos qui præfatum E. & iudicem ipsius non vitant in extraiudicialibus, neque in iudicialibus, quo ad hunc nullitatis articulum in nullā poenam incidere. Quoniam primo
supra

supra probatum est, ipsum nullam pœnam incurrere non vitando alios, & maius peccatum esse non vitare, quam non vitari. Secundo, quod res, quæ culpa caret, carere debet & pœna, cap. 2. de constitutionib. at nullam contrahit culpam, qui non vitat excommunicatum præcedentem excommunicationem in se latam nullam esse: ideo quod vel errorem continebat intollerabilem, vel sit post appellationem legitimam lata, in extraiudicialibus per casum nouum, & luculentissimum, cap. solet de sent. excommunicat. hb. 6. quod procedit etiam antequam causa incipiatur in iudicio tractari, si constat, appellatum esse legitima de causa: quamuis ab alia parte allegetur esse falsa, secundum Innocentium auctorem illius cap. solet. verb. articulo. colu. 2. quod etiam in eadem colu. & eodem verb. eo non relato affirmat Hostien. quod ipsum facit Ioan. Andræ. quem referunt & probant Dominicus, & Perusinus ibidem: at præfatus E. & iudex eius, post appellationem legitimam prætendunt se esse excommunicatos, quod etiam palam constat ex actis. Tertio facit, quod excommunicatus, qui etiam alia de causa, quam appellationis, vel intollerabilis erroris in sententia expressi præcedit excommunicationem in se latam esse nullam, non debet vitari, si causa nullitatis notoria est, vel sua intentio iure communi fundatur, secundum Innoc. in prædict. verb. & Hostiensem super eod. quibus non relatis idem ait Ioan. Andræ. col. 2. quæ Dominic. & Perus. sequuntur in eodem cap. §. in secunda. nu. 4. at excommunicationem hanc prædicti iudex, & E. prætendunt esse nullam, etiam de ea causa, quod ipse neque est, neque potest esse iudex delegatus, vel subdelegatus Apostolicus, eo quod sit presbyter simplex. & ita prætendunt, eam esse nullam ex causa notoria, vel certe iure communi fundata: ergo propositum. Quarto facit, quod communis habet, esse locum illi cap. solet. non solum in illis duobus casibus expressis in eo: sed etiam in alijs omnibus, quibus excommunicationem esse nullam contenditur, eo quod illi duo casus causa exempli, & tanquam frequentiores & clariores ibi exprimuntur. Et ideo non debet adeo restringi, quin extendatur ad alia, in quibus eadem militat ratio, arg. cap. 1. coniuncta gloss. ne cler. vel monach.

& gloss. sing. in clem. 2. de rescrip. verb. præidentes. quod ex
 presse adnotavit Panor. in cap. per tuas de sent. excom. col. 2.
 & Felin. col. 1. Palud. post. & ante alios Theologos in illa dist.
 18. quæst. 1. & clarius Angel. verb. excommunicatio. 4. §. 19.
 & Siluest. verb. excommunicatio. 2. nu. 2. vers. 15.

29 Octauo infertur, peccare illos, qui E. & eius iudicem in eis
 actibus extraiudicialibus euitant, in quibus vitando eos, si non
 essent hac excommunicatione, quæ nulla est excommunicati,
 peccarent. quoniam primo, si quid eos a peccato excusaret, ma
 xime esset hæc excommunicatio, quæ illis iustam tribueret causam
 non communicandi ei: at hoc per prædicta falsum est.
 Secundo, quod iniuriam facit, qui excommunicatum præten
 dentem suam excommunicationem nullam esse, vitat in his, in
 quibus vitatio illi est præiudicialis, secundum Innocen. & om
 nes alios in illo cap. solet. adeo, vt singulariter affirmant, tene
 ri canonicos, occurrente vacatione, & electione, vocare absen
 tem, quem episcopus excommunicasset in canonicorum præ
 sentia. quia forte aliqua de causa prætere potest illam ex
 communicationem esse nullam. quo casu si de illius causæ fal
 sitate non constet, debet ad eligendum admitti.

30 Nono infertur, canonicos ecclesiæ B. securissime potuisse ac
 debuisse communicare præfato E. in diuinis ea ratione, quo qui
 vnus doctoris eruditione ac animi pietate celebris auctoritate
 ductus fecerit aliquid, excusatur, etiam si forte id non esset iu
 stum, & alij contrarium tenerent, per tex. in cap. capellanus.
 de fer. Cuius gloss. putatur in hoc sing. ab Alex. in consil. 1.
 col. 4. 2. vol. & commendatur ibi a Panor. & Imol. & Felin. in
 cap. nam. de constit. col. 4. quod copiosissime confirmat Bea
 tus Anto. in .1. part. tit. 3. cap. 10. quod etiam ad excusationem
 a violatione censurarum procedere, speciatim satis fatentur Io.
 Andr. Domi. & Perus. in cap. alma mater. §. pen. de sent. exc.
 lib. 6. & constanter affirmassent, si legissent quæ citat Beatus
 Anto. vbi supra, & meminissent gloss. prædictam cum adnota
 tione Imol. & Panor. illo cap. capellanus. & satis ponderassent
 gloss. pen. cap. solet. de sententia exc. lib. 6. cum his, quæ in
 illius confirmatione adduximus supra in 6. arg. decis. 2. pro re
 medio

medio formato . At non vnum tantum doctorem: sed multos, & illustres, tam sacrarum, quam pontificiarum litterarum peritos supra citauimus. Archid. in cap. curæ. 11, quæst. 3. quâuis sit credendum alicui ordinario denunciati aliquem excommunicatum, vt in hoc cap. curæ. & infra, & cap. debent. & extra de truem. & pac. cap. 1. Si autem scias pro certo denunciâtum ante excommunicationem appellasse, secure & pro certo potes illi communicare, extra de appell. cap. dilectis. in fine. nam ipse denunciatus potest se ingerere cummunioni & diuinis. Haçtenus Archid. ante quem Inno. in cap. pastoralis. §. verum. de appel. ait, excommunicatum post appellationem non esse a diuinis eijciendum: immo posse alios canonicos secure cum illo celebrare, per cap. dilectis. sub finem, de appellat. etiam antequam, dict. cap. solet. ederetur. cuius sententiam in hæc verba retulit ibi Hostien. colum. 6. sub finem: Si quis primo appellaret, & postea excommunicaretur, talis nec denunciandus esset, argument. infra de sentent. excommunicat. cap. per tuas. nec essent sibi sua beneficia subtrahenda: cum & ipse non debeat se pro excommunicato gerere, & ministri præbendarum, tamquã mercenarij possint ei cõmunicare 11. quæst. 3. quoniam multos, infra de sentent. excommunic. cap. inter alia, secundum. D. N. quinimo talis hodie, & si in iudicijs euitetur: in diuinis tamen officijs, & fortius in omnibus alijs, quæ aguntur extra iudicium, non vitatur, vt extra de sentent. excõmunicat. cap. solet. §. in se-secunda. lib. 6. Haçtenus Hostien. quem Ioan. Andr. & Dom. Anton. ad verbum sequuntur. Petrus item, Cardin. Imo. Perus. & Præpos. probant. Canonici ergo prædicti, qui voluerunt cõmunicare præfato E. post tantopere publicatas caussas nullitatis præfatarum censurarum; vel aliam sacram scripturam, vel alios sacros canones proferant: aut tot & tantarum scripturarum, & interpretum auctoritatis moli succumbant. Quibus addo, quod E. nec in iudicialibus nõn debuit vitari propter ea, quæ de declaratione excommunicati, secundum 15. caussam nullitatis scripsimus: quod tamquam rem per obliuionem hic in priore editione omissum, sub finem prælectionis monuimus.

32 Decimo infertur, nullos beneficiorum fructus subtrahi præfato E.

fato E. ob hanc excommunicationem posse. quod Innoc. in d. §. verum. sub finē ab alijs receptus affirmavit. quinimmo subiecit, etiam eum, qui excommunicatus fuit valide: sed iniuste, constituto de iniustitia recuperaturum esse fructus omnes, qui excommunicationis tempore obuenerunt. Ex quibus duobus dictis inferitur, verū esse id, quod E. senatui ecclesiæ B. dicebat: nempe id statutum, quod aliqui eorum allegabant se habere, vt qui ecclesiæ beneficiarius excommunicaretur, siue bene, siue male vitaretur a diuinis: at constituto postea, quod male fuisset excōmunicatus, integre illa sua præberetur præbenda cū omnibus distributionibus quottidianis, intelligendum esse necessario de illo, qui licet iniuste: tamen valide fuisset excōmunicatus: non autem de illo, qui nulliter, præsertim post appellationem. Primo, quia hoc iuri communi consonat. Secundo, quod non solum canonici ecclesiæ B. sed neque tota ecclesia Lusitania, id statuere potuisset. quoniam id esset statuere contra dict. cap. solet. quod nemo facere potest præter Rom. Pontif. cap. quod super his. de maior. cum ei late per omnes, præsertim Imol. & Felin. adnotatis. Sed neque illi patres tam crassum statutum monstrare præfato E. potuerunt: immo per ea, quæ tunc exhibita fuerunt coniectum fuit, canonicos olim ecclesiæ B. non fuisse prudentia & eruditione inferiores, quam præsentis: tametsi tempora illa litteris discendis multo, quam præsentia infeliciora fuissent.

- 33 Vndecimo inferitur, nō esse timendā vllatenus excōmunicationem, quam is subexequutor in participantes tulit. Primo, propter omnes fere nullitatis caussas supra deductas, & quod is subexequutor nullam vmq̃am iurisdictionē habuit super E. vt supra in 1. 2. & 3. caussis nullitatis demonstrauius. Ergo minus in participantes cum illo, arg. auth. multo magis. C. de sacros. eccles. & clement. si dominum. de reliq. & vener. Et vltra omnia præcitata dicebat peritissimus Bonifac. in cleme. archiepiscopo. de priuil. num. 57. executorem merum non habere iurisdictionem neque in principales, neque in rebelles. Secundo, quia dato, quod constanter negamus, quod habuisset ille iurisdictionem vllam super E. tamen per recusationem & appella-

appellationes legitimas deuoluta fuit illa ad superiorem, arg. c. 34 vt debitus. de appell. & c. non solum. eo. tit. lib. 6. Tertio, quod etiam si iurisdicção non fuisset ab eo in superiorem deuoluta; tamen excommunicatio ab eo lata contra participantes excommunicatis a se nulla erat ipso iure: nisi nominatim prius illi monerentur, text. sing. in c. statuimus. de sent. excom. lib. 6. et ita his, qui generaliter tantum fuerunt moniti, nil timendum est. Quarto, quod delegatus iudex, quod parum, etiam aliquot docti, aduertunt, non habet potestatem excommunicandi participantes cum excommunicatis a se, secundum Archid. in c. rogo. 11. qd. 3. quia, vt vir doctus ait, delegatus non recipit a delegante iurisdictionem, nisi super expressis in rescripto, cap. P. & G. de offi. deleg. at participantes in eo non exprimuntur. et quamuis idem Archidi. contrarium teneat in d. c. statuimus. sub finem: tamen Domi. & Perus. ibidem priorem opinionem probant, propter eius neruosum fundamentum, nisi quando ex participatione ita induresceret excommunicatus, vt ob id iurisdicção delegati turbaretur, & locus esset c. 1. de offi. deleg. quo casu tenenda est opinio, quam tenet idem Archi. in illo cap. statuimus. at in casu proposito is subexecutor, prius monuit quosdam paucos nominatim, & prius in eos tulit excommunicationem, quam cum E. participarent: immo & prius quam copia esset eis cum eo participandi. Ergo & prohibitio illa & poena ei apposta a non suo iudice facta fuit, & per consequentionem nulla.

35 Quinto, quod excommunicatio lata in participantes cum E. super excommunicatione ipsius E. & super necessitate illum vi tandi fundatur, vt ex litteris patet. At E. nullatenus fuit excomunicatus, neque pro tali habendus, vt per superiora palam est. ergo illa excommunicatio fundamento caruit. ergo & ipsa cadere debet. c. cum Paulus. 1. q. 1. cap. veniens. de presbyt. non baptiz. l. in testamento. ff. de condit. & demon.

Sexto facit, quod delegatus tunc demum habet iurisdictionem in personas non expressas in rescripto, quando illæ iurisdictionem suam indebite impediunt, iuxta ea, quæ in c. 1. & c. ex litteris. de off. deleg. traduntur: at qui communicat in extraiudicialibus

dicialibus ei, qui post appellationem probabiliter interpositā, vel aliās nulliter est excommunicatus, sancte, ac lege sacra id permittente, communicat, etiam si centies sit denunciatus, c. dilectis. sub finem. de appell. c. solet. eo. tit. lib. 6. quod supra late monstratum est. qua via ergo delegatus in participantes contra E. qui post appellationem fuit excommunicatus, & multis alijs de causis prætendit id nulliter fuisse factum vllam iurisdictionem habet?

Septimo facit, quod licet regulariter excommunicatio sine monitione canonica facta, etiam a delegato, valida sit, licet iniusta, vt late supra in 5. nullit. caus. scripsimus: fallit tamen id, quando quis excommunicat participantes excommunicatis a se. quia tunc oportet, eam esse canonicam, vt in d. c. statuimus. hoc est, vt aliquot dierum continuatorum interualla, quod cap. cunstitutionem. eiusdem tit. aperit, & adnotauit. gl. illius. verb. seruatis, & clare colliges id ex forma, quam Perus. ibi ponit, ad chartas contra participantes dandas. adnotauit & gloss. Capit. sacro. de sent. exc. & ibi Feli. col. 1. & in c. cum sit Romana. col. pen. de appell. Est enim hoc casu speciale, non solum in hoc, quod excommunicatio sine monitione lata nulla sit: sed etiam in eo, quod lata sine canonica non teneat.

36 Ex quibus inferitur primo, raras esse executorū excommunicationes contra participantes latas, quæ vere valeant. quoniam rari sunt, qui hæc seruent.

Inferitur secundo, quod pauci aduertunt, iniuste, vel certe frustra chartas contra participantes excommunicatis illico post excommunicationem a iudicibus dari, quando re id exigente per horas proceditur ad interdictum ponendum; fatiusque ac iustius esse tunc post interdictū latū, crescente contumacia, & ex excommunicato indurescente, contra participantes canonicè procedere. quæ meo iudicio nouissima sunt, & iuri diuino, & humano consonantissima, grandesque conscientiarum scrupulos adimentia.

Hæc sunt in causa, quare iure demiror quendam huius academiae doctorem omnium consensu doctum, & amicum E. in communicando ei scrupulum habere, non quidem quod E. esset

effet excommunicatus : sed quod ipse nominatim ne illi participaret, monitus fuit & iussus: excusat tamen eum, quod in legum Lusitanarum & Cæsarearum arena exercitator est, quam in sacrorum, præsertim omnino spiritualium canonum, & q̄ vir Dei timens nimium tribuat illi August. Bonarum mentiū & cet. supra in confutatione contrariorum huius remedij varie declarato.

- 37 Duodecimo infertur, interdictū hoc a prædicto subexecutore in Conimbricā latū nullū omnino fuisse, ac nullatenus timendū propter oēs illas fere quindecim nullitatis causas, ob quas diximus excōmunicationem in E. latam neque valuisse, neque timere debere : at nusquam non habent similes, quod aiunt, sua labra lactucas. Nam tanta religione hoc interdictum inuolidum receptum fuit, donec aliquot pij, & eruditi huius academix viri, diuino cultui condolentes, non tam rogati, quam rogantes consilio suo de cessatione interdictum effecerunt generale: & id quidem iure optimo. nam quamuis Calde. receptus
- 38 ab omnibus in lib. de ecclesia. interd. colum. 7. dixisset, pro speciali interdicto habendum id, per quod ecclesix omnes alicuius ciuitatis vel prouinciæ interduntur: & is subexequutor in omnibus ecclesijs Conimbricensibus interdictum posuisset: tamen Cald. dictum intelligendum est in dubio, quando simpliciter interduntur ecclesix, non exprimendo, quod sit interdictum generale: at is subexequutor clare dixit, sæpius id repetendo, se generale interdictum in illis ecclesijs ponere : at in certis non est locus coniecturis. l. continuus. §. cum ita. ff. de verbor. obligat. quamuis fatendum sit, hunc subexequutorem ita hoc, sicut & alia omnia confudisse, vt res primo ad spectu debitationem præsetulerit.

Oppositio.

- 39 Verunt autem, qui demirarentur, quare præfatus E. excommunicationem in se latam nihili pendebat : quippe quod nihili erat: interdictum autem religiose a monachis obseruandum esse docebat. quibus tamen facile satisfactum

ctum fuit ; nempe in hac re excommunicationem & interdictũ longe differre . quoniam interdictum siue valeat , siue omnino sit nullum , seruandum est ab omnibus religiosis , tam exemptis , quam non exemptis , quando seruatur ab ecclesia matrice , per text. singular. in clement. 1. de sentent. excommunic. non autem excommunicatio . quæ differentia non videtur in mentẽ venisse Ioan. Andræ. & Petr. qui nouem alias differentias in c. 1. de sent. excom. lib. 6. diligenter collegerunt , neque Dom. & Perus. qui decimam addiderunt .

40 Non tamen otiose dixi religiosis : alij enim clerici sæculares non tenentur interdictum , quod nullum est seruare , etiam si matrix ecclesia illud seruet. per eandem clement. 1. coniuncta glos. religiosi , quæ hoc expresse adnotauit : & vt ab omnibus recepta est ibi , ita singulariter memoriæ mandanda , secũdum Rauen. quod docet etiam Beatus Antoninus in 3. par. tit. 56. & Prieras verbo excommunicatio. 9. casu. 47. & vna est omnium opinio. Quo fit , vt laude dignus sit quidam huius ciuitatis parochus , vir vita integra , prima iuris pontificij laurea a nobis insignitus ; cui diuina facienti parum curæ , vt audio , fuit hoc trimestri a diuinis vllos dimittere , quoniam optime nouerat hoc interdictum nullum esse , ac ideo neque ab eo seruandum : quamuis a matrice seruaretur ecclesia : quod tamen multi , & etiam perdocti , vel vt sui applicarent , non animaduertunt .

41 Duodecimo infertur , litteras huius subexequutoris valuis affixas impune refigi , ac lacerari a quolibet potuisse , neq. ob id in vllã censuram , vel pœnam casurum fuisse : si saltem id sine vi , ac scandalo clam fecisset . Quoniam primo illæ litteræ non erant iudicis alicuius : sed solũ hominis priuati , vt per superiora patet . Secundo , quod extra suam potestatem ius dicenti non paretur impune . l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. cap. 2. de const. Tertio , quod

42 mandatũ iudicis nullum non excusat , secũdũ Bart. vt plurimũ receptum in l. iuste. in fin. de acquir. possess. ergo a fortiori neminẽ accusat , arg. l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. & reg. cum iura. lib. 6. Postremo , quod is nullam habuit iurisdictionem in eos , quos excommunicauit . ergo minus in eos , qui illas excommunicationes nullas lacerassent . argu. auth. multo magis. C. de sacros. ec-

- crof. ecclef. clement. si dominus. de reliq. & vener. sanctorum.
- 43 Decimotertio inferitur, subexecutorem hunc excommunicando iniuste, etiam si non excommunicasset nulliter in multos laqueos incidisse. Nan primo se potius, quam in quos eas tulit, ligavit & dehonestavit, iuxta ea, quæ Gratianus ait in cap. si habes. sub finē. 24. q. 3. & probatur in quattuor capp. seqq. Nam, vt eleganter Hieronymus dicebat in cap. si quis non recto. ead. caus. & quæst. interdum contingit, vt ille, qui foras mittitur, intus sit: & ille foris, qui intus videtur retineri. Secundo, in sacrum incidit. cap. non in perpetuum. ead. caus. & quæst. Tertio, actione iniuriarum tenetur, secundum gl. 2. illius. c. non in perpetuum. quæ citat text. in cap. temerarium. 11. quæst. 3. est tamen aptius in hoc cap. illud. ead. caus. & quæst. vbi magnus ille Augustinus ait: Si quisque fidelium fuerit anathematizatus iniuste, potius ei oberit, qui facit, quam qui hanc patitur iniuriam, quod verbum iniuriam. ponderat ibi gloss. & addit ei: Potest ergo agere contra excommunicatorem actione iniuriarum. quæ glossæ definitio maxime procedit contra hunc, quem dolo id fecisse conuincunt eius latitatio, & eius copiæ denegatio. de quibus in 9. caussa nullitat. adiuncta l. 1. & quod ibi adnotat Bald. C. de interd. mat. & l. fin. ff. de ritu nuptiar. cum iurisdictionis vsurpatione, de qua in 1. 2. 7. & 10. caussis confirmatur hoc ratione. Quoniam qui denunciat, aliquem excommunicatum esse, implicite vocat eum inhonestum. quia excommunicatus non est persona honesta, secundum Socin. couf. 45. colum. 2. & sentit Anton. in cap. constitutus. col. 2. & cap. cū dilectus. de purg. cano. Quinto incidit in obligationem soluendi omne damnum, & interesse eis, quos excommunicauit. cap. sacro. de sentent. excommunic. in illis verbis: Cumque aduersus excommunicatorem de iniusta excommunicatione confiterit, excommunicator condemnetur ad interesse excommunicato: aliàs nihilominus, si culpæ qualitas postulauerit, superioris arbitrio puniendus: cum non sit leuis culpa tantam poenā infligere in soni. Hæc ibi. Neque illum error probabilis, qui tam multis modis sine colore errauit, excusare potest. arg. l. latæ culpæ. ff. de verbor. significat. & notatorum in regul. ignorantia.

tia lib. 6. In eosdē laqueos incidisse præfatum C. ac illius procuratores, & consultores facile præbet, qui huic negotio applicauerit, gloss. & quæ ibi Panorm. & doctores præsertim ipse Imo. Felin. & Dec. scribunt in cap. 1. de offic. deleg:

REMEDIVM TERTIVM.**S V M M A R I V M.**

- 1 *Nterdicti huius tolendi remedium pænitudo.*
- 2 *Peccatum mortale esse omnem iniustitiæ actum.*
- 3 *Excommunicato communicans in crimine, ob quod est excommunicatus in eandem incidit excommunicationem maiorem.*
- 4 *Pænitudo remedium suapte natura efficax ad tollendas lites, hominum vitio in efficax.*
- 5 *Christianos aliquot parum Christianos.*
- 6 *Confessarios parum doctos & liberos litium occasiones esse.*

- 1 **ERTIVM** Remedium fuerit pænitudo, quæ huic exequutori, præfato C. simul & procuratoribus ac fautoribus eius quadragesima hæc suadebit sanctissima. Oportebit enim, eos pertæsum ire omnium suorum peccatorum capitaliū, quo integre confiteantur, & prouidi ad cenam agni, & stolis albis candidi accedāt, c. oīs. de pænit. & remis. & c. sunt plures. de pænit. diff. 3. facit I. quādiu. C. de distr. pign. at p prædicta cōstat, harū lationē iniustā, & nullā fuisse. Omnis autē actus iniustitiæ peccatū est capitale regulariter, secundū, S. Tho. receptum 2. 2. quæst. 59. artic. 4. Cum ergo has censuras omnes prædicti, vel tulerint, vel vt ferrentur, petierint, consuluerint, fauerint, vel ministri fuerint: consequens, est, eos capitaliter peccasse. immo & censuras a iudice præfati E. in præfatum C. latas incurrisse. Quoniam quod, pro dolor, pauci aduertunt omnes, qui excommunicato communicant in crimine, propter quod est excommunicatus, consulendo, fauendo, vel aliter adiuuando in eandem incidunt excommunicationē cap. si concubinæ. vbi gloss. probata omnibus, id ibi adnotauit, de

R E M E D I U M T E R T I U M. 249

de sent. excōic. & pulchre declarat B. Anto. 3. parte. tit. 24. c.
 4 35. Fateor tamen, hoc remedium, quod omnium debebat esse
 Christiano efficacissimum, fragillimum haberi, dum multi vix
 videmur credere animæ immortalitatem; dum honorem pro
 Deo colimus; dum diuitijs velut idolis seruimus; dum tempo-
 5 raria pluris facimus, quam æternæ; dum solo fere nomine Chri-
 stiani sumus, & Christi humilitatem, & modestiam ore pleno
 laudantes, factis pene omnino negamus; dum denique corpo-
 ris morbos, & eius mortem exhorrescentes animæ Christi san-
 guine hoc passionis tempore redemptæ nequæ ægritudines sen-
 timus, neque mortem eius omnium pessimam, maximeque tre-
 6 mendam timemus. Cuius rei bonæ partis causa sunt confessa-
 rij parum liberi minusque docti, quibus persuassa est nimia fa-
 cilitas absoluendi, & condonandi peccata.

R E M E D I U M Q U A R T U M.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Ordinarius non tenetur seruare censuras nullas.*
- 2 *Ordinarius resistit delegato contra dispositionem cap. Statu-
tum. procedenti, immo & quomodolibet per actum nullum
grauanti, data ei de facti notorietate informatione.*
- 3 *Ordinarius multa potest circa appellationem ad Sed. Apost. interpositam.*
- 4 *Appellatione de facta ad Sed. Apo. vt congnoſcit ordinarius. & s.*

 QUARTVM Remedium efficax quidem ac fa-
 cile contra harum censurarum, præsertim inter
 dicti, effectū est, vt Reuerendissimus D. episco-
 pus ecclesiæ B. & ecclesiæ suæ senatus siue capi-
 tulum perquam colendum eas inspicerent, & in-
 spiciendas eruditioribus huius academix, ac alijs viris commē-
 darent: & cum viderent nullam eis inesse virtutem, nullatenus
 seruarent. quod facere possunt.

Quoniam primo exequutor non tenetur exequi sententiā,
 quam ei constat esse nullam, secundum gloss. 1. vers. item no-

ta cap. pastoralis. §. quia vero. de off. deleg. & alia, quæ supra in secundo remedio sub finem adduximus.

Secundo, per tex. nostrum in hoc clarissimum, qui habet nõ teneri ordinarium ad parendum censuris, quas viderit latas a de legato, cuius delegationi alia præiudicat.

Tertio, quod qui scit, excommunicatum, antequam excommunicaretur, appellasse, non tenetur vitare, cap. dilectis. sub finem de appell. cap. solet. de sent. exc. li. 6. & alia multa, quæ supra in 2. remedio attulimus.

Quarto facit, quod præfatus E. in quem hæ sententiæ principaliter latæ sunt, non tenetur eas, vt supra late mōstrauimus, seruare. ergo minus tenebitur ordinarius, arg. aut. multo magis. C. de sacro. san. Eccles.

2. Quinto quod Ioan. And. Do. & Perus. aiunt in cap. statutū. §. si. hoc tit. li. 6. posse ordinarium resistere delegato contra dispositionem illius cap. grauanti. quod commendat ibi Perus. ad materiam cap. studuisti. de off. leg. at is subexecutor contra decisionem illius cap. electus iudex sine qualitatibus requisitis ab illo grauatur E. sexcentis modis. ergo non solum non tenetur ei obedire: sed etiam poterit obuiare ordinarius,

Sexto, q̄ determinatio hæc præcedens Ioan. And. extendenda videtur etiam ad quæcunque alium casum, in quo delegatus per actum nullum aliquem grauatur, si de facti notorietate informatio ei detur. ratio enim, qua ille fundatur, nullitas actus ex notorietate facti resultans est, vt ibidem exprimit, & clare significat, dum allegat cap. sollicitudinem. vers. si vero. de appel.

Septimo facit ille vers. si vero. qui habet, Archiepiscopū declarare posse, non esse excommunicatū eum suffraganei subditum, de quo notorie constat antequam excommunicaretur appellasse ad Papam.

Octauo facit cap. significauit. cum ei adnotatis. de. offi. ordi. & glo. singul. in cap. si. de rescript. & quod ibi Ioan. Andr. cū alijs omnibus determinat.

3. Nono facit, quod ordinarius potest cognoscere de appellatione ad Papam interposita non solum incidenter, quo ad reuocationem eorum, quæ post appellationem attentata fuerunt. cap.

cap. cum teneamur. de appel. & quo ad faciliore exitum, cap. 2. de matr. contr. contra interd. eccles. gl. in c. si a iudice. de appel. lib. 6. sed etiam principaliter, quando scandalum aliquod imminet, & non facilis est ad Papam recursus ad effectum ei obuia di, capite. constitutus. de appell. secundum intellectum Hostien. quem sequitur Aret. in cap. at si. §. de adulterijs. col. 3. de iudic. quem licet communis ibi dicat, non esse nimium literæ germanū: tamen nō negat in se verū. immo Pan. (quidquid ei Præpos. imponat) eum ad vsu commendat. Pro quo facit lex illa sing. si hominem. ff. mandati, & glo. fin. in cap. tempora pænitudinis. 26. q. 7. Immo etiam non existente scandalo ad effectum instruendi causam, & eam instructam remittendi posset ordinarius, saltem alius a iudice, a quo, cognoscere de appellatione ad Papam interposita per illud cap. constitutus. secundum intellectum Anton. qui licet Panor. displiceat; defenditur tamen a Decio.

- 4 Cum ergo in casu proposito notorie constet ex processu, & euidencia etiā facti, præfatum C. archidiaconatum quendam incompatibilem post assertum accessum adeptum esse, ac per consecutionem accessui renunciaffe. cum constet, hunc sub-executorem presbyterum simplicem esse, qualitatibusque ad delegationem Apostolicam necessarijs carere, ac sine causæ cognitione contra possidentem processisse, ac post & contra recursionem, & appellationes legitimas excommunicasse, denunciaffe, contra participantes processisse, ac interdixisse; cum hæc non paruo omni scandalo sint populo, & damno cum ob bella hoc tempore difficillimus sit ad Sed. Apostolic. recursus, cumque assumptio cognitionis, & absolutionis ad cautelam ad faciliorem expeditionem causæ tenderent: consequitur, ordinarium multo plura posse, quam ea, quæ præfatus E. petit. cuius mod estæ petitioni suffecisset, ne tam vanis censuris tam solide obediretur, & ne non vitandus euitaretur. quo fit, vt merito præfatus E. conqueri possit, non de ipso præsule integerrimo, qui rem ad suos relegauit officarios: sed de alijs, qui in causa fuerunt, ne id fieret: nō quod ipsi E. de illis benemerito male velit: sed vel quod alij magis profint, vel nimium sint scrupulo-

fi, vel quod in rem non satis penetrare voluerint. quoniam etiam iuris informationem & verbo & scripto ab E. oblatam parui fecerint, magni facere aliàs soliti, etiam in grauissimis rebus eius sententiam & iuris allegationes.

- 5 Quæstionis tamé quottidianæ fuerit: An ordinarius, cui diuersi delegati contraria exequenda præcipiunt, nec de præceptorum nullitate ex rescriptorum tenore satis clare colligitur; quia forte de subreptione, quæ aduersus rescripta obijcitur, vel de alia nullitate non potest non visis processibus satis constare, an quemadmodum ordinarius præcipere potest delegatis, vt sibi exhibeant rescripta per hoc cap. sic etiam possit præcipere illis, vt exhibeant processus.

Et verius videtur posse. Primo, quia eadem in hoc casu ratio militat. Secundo, quod id consuetudo, quæ legum est optima interpretis habet.

Non obstat, quod huius cap. decisio a iure communi exorbitat, & ideo non sit extendenda, regula, quæ a iure. lib. 6. quia primo negari potest hoc cap. exorbitare a iure communi. quoniam antiqua iuris ratione, & non noua niti videtur. Secundo, quod etiam exorbitantia extenduntur ad similes casus per tex. in cap. cum dilecta. de confir. vtili. cum multis per Dec. ibi adductis, & l. his. solis. C. de reuocand. donat. adiuncta. glo.

REMEDIVM QVINTVM.

S V M M A R I V M.

- 1 **L**egatus de latere de appellatione ad Papam vt cognoscit.
2 **L**egati potestas ordinaria partim, & partim extraordinaria.

- 1 VINTVM remedium, quod auctoritate nititur ordinaria & extraordinaria, est, vt Reuerendiss. Do. D. Aloysius Lippomanus Sed. Apost. in vniuersam Lusitaniam cum potestate legati De latere illustrissimus legatus appellationem ad Sed. Apost. interpositam recipiat, & de illa cognoscat: quod facere potest etiam iure communi.

ni, licet aliqui facile, vt audio, contradixerint. Primo tamquam quiuis alius ordinarius, iuxta ea, quæ sub finem remedij præcedentis diximus. Secundo, tamquam legatus a latere, cui ex priuilegio competit speciali, vt de appellatione ad Sed. Apost. interposita cognoscere possit, quo eam instruat, & instructam ad Papam remittat. Casus est memorabilis & singul. in cap. constitutus. de appellat. secundum communem, quam ibi Pan. Imol. & Perus. & Præpos. sequuntur, & ante illos affirmauit Specul. de legato. §. nunc ostendendum. nume. 36. vers. 33. quod non solum potest per se facere: sed etiam faciendum alij committere, vt est ad litteram text. in illo c. constitutus.

- 2 Et ne dicas, D. Aloysium non esse legatum a latere, quia soli Cardinales sunt legati a latere, quorum de numero non est ille, considera, quod paria sunt, quem esse legatum Cardinalem, & legatum a latere, ac legatum cum potestate legati de latere datum, vt pulchre determinauit Dec. consil. 149. colum. fin. & facit. l. in testamento. ff. de conditio. & demonst. Tertio, quod Sanctiss. D. N. D. Paulus Papa huius nominis Tertius ob eius illustria ornamenta potestatem ei angustiore multo dedit in multis, quam sit legatorum a latere. in quibus est, vt audio, potestas cognoscendi & finiendi causas ad Sed. Apost. per appellationem, vel alias delatas. Potestatem autem eius partim ordinariam esse ac partim extraordinariam constat ex cap. 1. de off. legat. iuncto c. 2. & fin. eo. tit. lib. 6. & cle. 2. de off. legat. iuncto cap. 2. & fin. eo. tit. lib. 6. & clem. 2. de off. ord. vbi gloss. pen. putata fing. ibi a Card. q. 17. & Pan. in cap. ceterum. de iudic. colum. 5. sentit, illius iurisdictionem, licet ordinaria sit, extraordinario tamen modo inductam esse. quam tamen magis extraordinariam faciunt clausulæ de more multæ, quæ ipsum maiorem legato efficiunt.

REMEDIVM SEXTVM.

S V M M A R I V M.

- 1 BSOLVTIO ad cautelam non impeditur propter exceptionem manifesta offensæ, quando excommunicatio allegatur nulla ob iurisdictionis defectum, siue manifestum, siue dubium.
- 2 Interdictum speciale tollitur ad cautelam.
- 3 Interdictum generale non relaxatur ad cautelam, sed simpliciter sic, data cautione de parendo iuri, etiam antequam de causa nullitatis constet.
- 4 Vna de re qui dicit, de alia negat, si est dissimilis: non si similis.
- 5 Huiusmodi dictio dispositionem ad omnia præcedentia refert.
- 6 Censuras tolli, vel non tolli parum refert partis, pro qua lata sunt, si appellatio pendet.
- 7 Excommunicationem aliquando reddit fortiorem denunciatio; quo casu appellatio ab excommunicatione lata denunciationem suspendit.
- 8 Appellationem ab excommunicatione lata suspendere hodie potestatem de nunciandi in his, quæ non sunt notoria saltem; probabilissimum.
- 9 Libello in eodem nullitatem & iniquitatem sententiæ accumulari.
- 10 Excommunicatio vt nulla, & iniusta simpliciter declaretur, peti posse.
- 11 Appellatio per nullitatem sententiæ iustificatur, quando ab habente vim definitiuæ, & etiam quando ab interlocutoria, si ex causa illam annullante expressa fiat.
- 12 Auctor correctioni Sed. Apost. legati eius, & cuiusuis rectius eo sentienti omnia subijcit.

EXTVM remedium est iudicis delegati particularis super hoc a Sed. Apost. impetratio, vel in illo summa auctoritatis prætorio Rotæ, vel extra illud in partibus. de quo nemini est dubium.

Modus medendi.

- 1 Modus medendi his duobus remedijs huic vulnere tam iniuste illato, vel tentato duplex esse videtur. Alter est, vt statim citato præfato C. ante omnia petat præfatus E. absolutionem ad cautelam ab excommunicatione hac inutili, iuxta formam cap. cum contingat. de off. deleg. cap. Apostolicæ. de excep. cap. ad præ-

præsentiam. de appell. cap. cum desideres. §. 1. & cap. per tuas. cap. venerabili. de sentent. excommunic. cap. venerabilibus. §. fin. & cap. solet. & ibi adnotata per Ioan. And. ab omnibus ibidem relatum & receptum de sent. excommu. lib. 6. allegando prædictas omnes, & singulas nullitatis causas.

Non obstat primo, quod poterit præfatus C. obijcere manifestam offensam, iuxta illud cap. solet. quoniam primo illud non est verum, quando allegatur excommunicatio nulla ex iurisdictionis defectu, de quo manifeste constat secundum Rot. in decis. 327. fuit dubitatum si contra. in nouis. immo eo casu absolutio simpliciter est facienda, vt ibi ait Rot. & antea Innoc. in illo cap. solet. num. 11. probatus ibi per omnes: at de iurisdictionis defectu huius subexequutoris manifeste constat. Tum quia ipse protestatus fuit procedere vt merus executor, quem nulla iurisdictione vti posse, probatum est in 4. nullitat. caus. & in fine illat. 11. Tum quia carebat qualitatibus requisitis ad iurisdictionis delegatæ capacitatem, iuxta illa, quæ late in 2. nullitat. causa deduximus. Secundo, ideo non est locus exceptioni manifestæ offensæ in hoc casu, quia ea non recipitur, est quando allegatur excommunicatio nulla, ex iurisdictionis defectu. dubio, vt eadem decis. Rotæ, in hæc verba dixit: Si contra petentem absolutionem ad cautelam opponatur exceptio rei iudicatæ, vel manifestæ offensæ ex sola non paritione rei iudicatæ, talis exceptio nullo modo admittenda est, si allegetur nullitas sententiæ excommunicationis ex defectu iurisdictionis: aut enim constat manifeste de iurisdictione: aut constat de non iurisdictione manifeste: aut est dubium. Primo casu, non potest peti huiusmodi absolutio ex defectu iurisdictionis, cum de ea constet manifeste. Nec secundo, cum tunc de nullitate excommunicationis constet manifeste. Tertio, solo casu est locus huiusmodi petitioni. Hæc Rota. ante quam idem tenet Innoc. in dicto cap. solet. num. 10. quem sequitur Ioan. Andræ. quæst. 11. ab omnibus alijs probatus: at in casu nostro licet quis proteruus neger, manifeste constare de huius subexequutoris iurisdictionis defectu: negare tamen non poterit, saltem dubium esse primo aspectu. ergo non est locus exceptioni manifestæ.

- nifestæ offensæ. Tertio, ideo non est locus huic exceptioni. quia nulla, hic fuit offensæ manifesta. immo nec dubia, vt patet per exceptiones in cap. si quando. supra eod. disputatas, & est deductū in 3. caus. nullit. Non obstat secundo, quod interdictum generale non potest ad cautelam relaxari, per text. singul. in c. præsent. de sentent. excommunicat. lib. 6. Et per consequentem licet præfatus E. ad cautelam absoluat; non tamen ob id interdictum tolletur. Non, inquam, hoc obstat, quoniã primo, si diceretur hoc esse interdictum speciale, non esset locus illi cap. secundum Io. Monach. quem Io. And. Domi. & Perus. cum communi contra Archid. sequuntur & Rot. decis. 436. vtrum interdictum. & Felin. in cap. apostolicæ. de excep. nu. 3. & Calder. de eccles. interdicto pag. 8. similitudinem potius, quam specialis habere, ideo secundo respondeo, concedendo id non esse quidem relaxandum ad cautelam: sed quia supra in 2. remedio dictū fuit, illud generalis interdicti: sed tamẽ sic simpliciter ad instantiam partis, ob cuius culpam positum dicitur, præstita cautione de parendo iuri, etiam antequam de iniustitia vel nullitate constet secundum Rot. decis. 77. nota quod secundum. in antiq. quæ habet hoc casu locum esse cap. cum contingat. de offic. deleg. idem etiam habet decis. Rotæ. 435. nota vtrum. in eisdem antiq. & idem tenuit Domi. in illo cap. præsent. sub finem. & Perus. in princip. Pro quibus videtur casus in cap. qua fronte. de appell. inducendo eo modo quo Rota in prædicta decis. 435. inducebat; scilicet quod ibi fuit quæsitum de absolute excommunicationis & interdicti: et licet de absolute sola excommunicationis respondeat, ex sufficienti rationis puritate videtur etiam de interdicto respondisse, argu. cap. 2. de translat. prælat. l. illud. ad l. Aquil. Per quam inductionem respondetur eidem cap. contra hanc conclusionem aliter inducto; scilicet quod qui de vno dicit de alio negare videtur capit. nonne. de præsump. & l. cum prætorff. de iudicijs. et ibi de absolute interdicti & excommunicationis interrogatus Papa solum de absolute excommunicationis respondit. Nam responderi potest, eum, qui de vno dicit, tunc de alio negare videri, quando illud aliud est dissimile,
- non

REMEDIVM SEXTVM. 257

- non quando simile, secundum Dominic. in cap. qualis. 25. dist. & gloss. in cap. si tibi absent. de præbend. lib. 6. Secundo facit, illud idem cap. qua fronte inductum, vt per Felinum in dicto cap. apostolicæ. num. 3. de except. vbi etiam hanc nostram conclusionem asseuerat post Do. in cap. cum contingat. de. off. deleg. cui tribuit illam inductionem, ponderat enim verba illa: Huiusmodi sententiam in fine illius cap. qua fronte. posita, attento, quod dictio, huiusmodi, refert dispositionem ad omnia præcedentia, secundum glo. verb. huiusmodi, in proœmio Sexti, & in cap. nemo. de elect. eo. lib. & quod illud cap. tam de interdicto, quam de excommunicatione prius agit. Tertio facit, quod excommunicatio & interdictum quo ad ferendi modum æquiparatur, cap. 1. de sent. excommun. lib. 6. & etiam quo ad modum tollendi cap. 1. de his quæ vi. eod. lib. et specialiter diuersificantur in modo tollendi ad cautelam per illud cap. præsent. Ergo quo ad simplicem relaxationem non est ponenda differentia. Quarto facit, quod parum, vel nil refert eius pro quo censuræ feruntur eas tolli, vel non toli, quando appellatio, de qua est cognoscendum, est interposita, secundum Innoc. in cap. pastoralis. nu. 1. de appella. affirmantem, eum, pro quo aliquis excommunicatus fuit, & ab excommunicatione iam lata appellauit, non posse iuste appellare a iudice, si is nollet eum denunciare. cuius rationem in hæc verba subijcit vir eruditissimus: Nō interest, inquit, eius pro quo excōmunicatus est, quod denūciatur, cum certum sit, quod hic excōmunicatus non est cogendus, pendente appellatione, nec consulendus, vt soluat, quam determinationem omnes ibi sequuntur: expressius autem Hostien. Ioan. And. Anto. & Imol. quam Perus. & Præpos: licet illi etiam expressius, quam Pan. cui sub finem in meo libro, pro non denunciaret, est denunciaret.
- 7 Et ne demireris hoc Inno. dictū, considera illud sing. scilicet eum, qui post excommunicationem appellauit, non posse denunciari, quando per denunciationem excommunicatio fortior redditur, vt contingit in casu cap. tua. de senten. excom. in quo absolutio, quæ ante denunciationem ordinarij competit, post eam Papæ reseruatur, secundum Perusinum in illo §. verum.

rum. sub finem, qui hanc determinationem tribuit Imolenfi nullo aliter eam tribuente; cum tamen originaria fuerit D. Antonum. 11. Nam licet ille pro sua modestia eam Io. And. tribuat; ille tamen id non dixit: sed rationem illud affirmandi posteris præbuit, dum animaduertit in casu illius cap. tua. denunciationem augere ligamentum excommunicationis: & ita rationem propter quam in §. verū statutum fuit, vt non obstante appellatione consequta, excommunicatus denunciaretur, cessat.

8 Ex quibus inferri videtur quiddam nouissimum; nempe hodie post illam extrauagan. ad euitanda, quæ habet, neminem vitandum, nisi denunciatum, cuius tenorem, & alia quædam graua super ea dubia in cap. 1. §. laboret. de pænit. dist. 6. tracta uimus, non posse denunciari eum, qui ante denunciationem, & post excommunicationem saltem in his, quæ non sunt notoria appellauit. quandoquidem hodie maximas vires recipit excommunicationis per denunciationem.

9 Alter autem his remedijs medendi modus fuerit, vt petar, dictus E. declarari, appellationes a se factas legitimas esse ac iustas: has autem huius subexecutoris censuras nullas esse, iniustas & iniquas. quæ accumulatio licet contraria implicare videatur: fieri tamen potest. quia nemo prohibetur vti pluribus defensionibus, reg. nemo pluribus. li. 6. etiam contrarijs, secundum glo. ibi per text. in cap. 1. 13. q. 2. & l. nemo ex his. ff. de except. at appellatio defensio est l. 1. ff. de appell. & cap. significauerunt. de except. poterit ergo peti censuras declarari nullas & iniustas. nam & admittitur libellus, in quo quis dicit, sententiam nullam, vel petit restitutionem in integrum cap. constitutus. vbi Pan. de resti. in integ. per illum text. & idē Pan. in cap. cum olim. col. 2. de privileg. et non solum conditionaliter: sed etiam simpliciter peti potest declarari eas nullas & iniustas, secundum Innoc. expresse in illo cap. dilecto. num. 2. sicut & exceptiones contrariæ simpliciter opponi possunt. Et in dubio oppositæ videntur disiunctiue, vt Innoc. in cap. auditis. de præscrip. num. 2. ait, vt si vnum non poterit probare, aliud probet. quod maxime ait Pan. memorandum ibidem num. 24. Nam & reus excipere potest, quod soluit, & quod in testamento liberatus sit,

fit, vt notat Bar. in l. 1. C. de fal. cauf. adiect. leg. in. 2. oppo.

11 Ad hoc autē, vt appellatio præfati E. iudicetur legitima, & iufta, fufficiet probare monitoria pœnalia huius subexecutoris fuiſſe nulla. quia primo a ſententia nulla appellari poteſt iuxta ea multa, quæ adduximus in 14. cauf. nullit. Nam licet non fit neceſſarium, ramen eſt vtile. quia ſaltem cauſſam ad ſuperiorem deuoluit, ſecundū Pan. communiter receptū ibi a Peruſ. q. 7. & alijs in c. dilecto num. 7. de appellatio. & Bald. in l. 1. C. de ſenten. ex peri. recit. & Bart. in. l. ſi expreſſim, in 3. qō. & in l. ſi vt proponis. 1. C. quomodo & quando iud. Lap. alleg. 107. aliàs 116. appellatio a nullitate. Secundo, quia ad iuſtificandā appellationem a definitiua interpoſitam ſufficit probare ſententiam eſſe nullam, ſecundum Inno. in illo cap. dilecto. ab omnibus receptū: at mandata illa pœnalia de reliquenda poſſeſſione vim habebant definitiuz ſuper poſſeſſorio latæ, vt ſupra eſt dictum

Secundo, quod ad iuſtificandam appellationem, etiam ab interlocutoria, ſatis eſt probare illam eſſe nullam ex cauſſis in appellatione expreſſis, ſecundum quod ſatis ſenſit Inno. num. 3. in illo cap. dilecto, & expreſſe affirmauit Pan. num. 7. Peruſ. q. 19. cum omnibus alijs.

12 Nē autem res diutius differatur, præſentetur ſtatim proceſſus a ſubexecutore factus, vna cum prælectione præſenti cum ea, quam ſuper negotio principali in cap. ſi quando. ſupra eo. habuimus quo promptius; ea, quæ ad occurentium dubiorum diſſolutionem pertinent, inueniantur ab Illuſtriſſimo & Reuerendiſſ. D. Legato. Cuius candidæ limæ omnia in his duabus prælectionibus dicta ſubijcio, non ſolū qua parte Sedis Apoſt. quæ vna eſt omnium magiſtra vericiſſima, perſonam agit: ſed etiam qua parte recondita eruditione, quam mox commētarij ipſius in Genefim iam iam edendi palam facient, alijs eminet. ſubijcio item cuiuſuis, quæ iuſtior fuerit ſententiæ, proteſtatur nulla mihi parte illa placitura, niſi qua veritati, & bonitati conſonue rint. Dixi.

Excidit a memoria admonere in corollario nono 2. remedij ea, quæ in cauſa 15. ſcripſimus de appellatione a declaratione

260 *REMEDIVM SEXTVM.*

poenæ censurarum incurſæ interpoſita . per quæ palam eſt, præ-
fatum E. neque in iudicialibus, neque extraiudicialibus vitari
poſſe . quoniam, vt ibi probatum eſt, quo ad dubitationem im-
pediendam maioris virtutis eſt appellatio a declaratione cenſu-
ræ incurſæ, quam a cenſura ferenda .

T E A Θ Σ .

INDEX

INDEX

RERVM ABECEDARIVS.

A

ABBREVIATIO termini citatorij nõ est iusta causa appellandi ei, qui intra terminum coram iudice comparere potest. cap. cum contingat. 6. caussa nullitat. num. 4. pagina 137

Absolutio ad cautelam non impeditur propter exceptionem manifesta offensa, quando excommunicatio ellegatur nulla ob iurisdictionis defectum siue manifestum, siue dubium. cap. cum contingat. remed. 6. num. 1. 254

Accessori vt non licet quod principali vetatur. cap. cum contingat. nu. 2. 164

Accessurus non debet plus iuris, quam heres. cap. si quando. except. 20. num. 33. & 34. 112. & 113

Accessus, noua vox, iuris peritis quid significet, & apud quos inueniatur. pralud. 4. num. 8. 7

Accessus, & cet. ob solam renunciationem dantur. cap. si quando. except. 5. num. 3. 81

Accessus expectatiua quedam, & cuius inuentum. cap. si quando. except. 20. nu. 2. 88

Accessus quadam collatio conditionalis. ibid. nu. 3. 93

Accessus & regressus non esse in fauore pares. ibid. nu. 6. 92

Accessus coadiutoria inferior est fauore. ibid. num. 7. 101

Accessus per compositionem solere dari. excep. 21. nu. 6. & 7. 110

Accessus plus iuris confert, quam expectatiua. ibid. num. 27. 111

Accessus & regressus non tolluntur, vt alię expectatiue ibid. num. 29. & 30. 9

Accessus renunciatione nihil iuris in re uacare pralud. 5. nu. 9. 129

Accessus praambulium iuri in re querendo. excep. 21. num. 67. 143

Accessus modus querendi ciuili non inuestigatum est. capit. si quando. excep. 21. in confut. contrar. num. 18. & 19. Access-

I N D E X.

<i>Accessus & regressus non præbent ius in re : sed ad rem tantum . cap. si quando . in auctario . num. 4. & 5.</i>	147
<i>Accessus & regressus habentibus consulitur . ibid . num. 10</i>	147
<i>Accessus & expectatiuam ad diem conditionis trahi , & ante illam impletam solum ius ad rem dare . prælud. 3. num. 7.</i>	6
<i>Accessum & regressum ob solam renunciationem dari . cap. si quando . except. 3. num. 2.</i>	13
<i>Actio de dolo datur in permittentem incipere , & non perficere c. si quando . except. 21. num. 18.</i>	105
<i>Auctor correctioni Sed. Apost. legati eius , & cuiusuis rectius eo sentientis omnia subijcit . cap. cum contingat . remed. 6. un. 12.</i>	259
<i>Actui non necessaria male adhibita non obsunt . cap. cum contingat in 2. caus. nu. 17.</i>	172
<i>Actum nullum non esse actum cap. cum contingat . remed. 2. nu. 1.</i>	216
<i>Actus consummatio quæ exequutio eius . cap. si quando . excep. 21. in confutat. contrarior . num. 5.</i>	137
<i>Adeundi potestatum alia iure per se subsistens , alia non . cap. si quando . excep. 21. num. 32.</i>	112
<i>Ætate maior non numquam est iudicio minor ; dignus restitutione : sed non beneficio . cap. si quando . except. 11. nu. 9.</i>	54
<i>Alciatus laudatus paullo post omittitur . cap. si quando . exc. 21. num. 37.</i>	115
<i>Alteratiuam Ordinariorum coadiutoriam tollere . c. si quando . excep. 20. num. 5.</i>	90
<i>Amicitia recusandi causa arbitraria . cap. cum contingat . 10. causa nullitat. num. 3.</i>	202
<i>Appellari potest ab actu nullo , quem tamen appellatio non confirmat . cap. cum contingat . 14. caus. nullit. nu. 4.</i>	215
<i>Appellari a pœna legis non potest : a declaratione vero sic . cap. cum contingat . 15. caus. nullit. num. 2.</i>	218
<i>Appellatio non suspendit excommunicationem : sed solum declarationem . cap. cum contingat . 15. caus. nullit. num. 1.</i>	217
<i>Appellatio non suspendit denunciationem futuram . ibid . num. 3.</i>	218
<i>Appellatio a declaratoria excommunicationis incursea non efficit illâ nullum : at denunciationem , aggravationem simul & interdictum sequentia sic . ibid . num. 4.</i>	218
<i>Appellatio ab interlocutoria in scriptis , & causa speciatim incerta faciendâ est . cap. cum contingat . 14. caus. nullit. num. 1.</i>	213
<i>Appellatio scripta debet offerri , vt in scriptis dicatur facta . cap. cum contingat . 6. caus. nullit. num. 7.</i>	188
<i>Appellatio coram iudice faciendâ , aut ei legitime intimandâ . ibid . nu. 9.</i>	189
<i>Appellatio intimata per partem in quo fortiar alia . ibid . num. 11.</i>	189

App e.

I N D E X.

<i>Appellatio per nullitatem sententiæ iustificatur, quando ab habente vim definitivæ, & etiam quando ab interlocutoria, si ex causa illam anulante expressa fiat. cap. cum contingat. remed. 6. num. 11.</i>	253
<i>Appellatio ab excommunicatione, vt devoluit: sed non suspendit. cap. cū cont. 6. caus. null. num. 14.</i>	191
<i>Appellatio vt non suspendit effectum futurum excommunicationis. cap. si quando. except. 21. num. 14</i>	104
<i>Appellationis intimatio per quæ fieri possit. c. cum cont. 6. caus. nul. nu. 10.</i>	189
<i>Appellationis intimatio facienda intra tēpus appellandi. ibi. n. 12. & 13.</i>	191
<i>Appellationem ab excommunicatione lata suspendere hodie potestatem denunciandi in his, quæ non sunt notoria saltem; probabilissimum. c. cum contingat. remed. 6. nu. 8.</i>	252
<i>Appellatione de facta ad Sed. Apost. vt cognoscit ordinarius. cap. cum contingat. remed. 4. num. 4. & 5.</i>	251. & 252
<i>Articulus causæ non iurisdictionis cuius delegabilis. c. cum contingat. 2. caus. nullit. num. 24.</i>	174

B

B eneficia cur non querit maior curatorem habens, alia vero sic. cap. si quando excep. 19. nu. 4.	85
<i>Beneficia puero conferre, existente adulto, malum. cap. si quando. excep. 5. num. 4.</i>	28
<i>Beneficiarij officium magnum, & quod. capit. si quando. exceptione 7. num. 2.</i>	27
<i>Beneficiarius, qui morum honestate debita caret. cap. si quando. excep. 17. nu. 6.</i>	76
<i>Beneficiarij prudentia officio iudicis metienda. cap. si quando. excep. 11. num. 5.</i>	52
<i>Beneficij collatio digniori facienda. c. si quando. excep. 16. nu. 10.</i>	71
<i>Beneficij amici impetratio quæ videtur dolosa. cap. si quando. excep. 5. nu. 3.</i>	21
<i>Beneficij viuensis impetratio quam mangum peccatum. ibid. num. 2.</i>	20
<i>Beneficij ecclesiastici non est capax prudentiæ incapax. cap. si quando. ex. cept. 7. num. 1.</i>	27
<i>Beneficij a collatione facta prodigo supplicari posse. cap. si quando. excep. 7. num. 5.</i>	29
<i>Beneficij collationem qualis morum defectus inuvalidat. cap. si quando. ex. cept. 17. nu. 6.</i>	76
<i>Beneficij incapax maior 25. annis curatorem habens. c. si quando. excep. 19. num. 1.</i>	84

Beue-

I N D E X.

<i>Beneficij collatio ordinarij, & exequutoris in hoc distant . cap. si quando .</i>	38
<i>except. 8. nu. 14. & 15.</i>	
<i>Beneficij collatio facta ignaro latinę linguę an nulla cap. si quando . excep-</i>	61
<i>ptio. 13. num. 7.</i>	
<i>Beneficij collator tenetur de damno, quod indignus prestat. c. ap. si quan-</i>	68
<i>do. except. 16. num. 3.</i>	
<i>Beneficij collatio idoneam scientiam non habenti, an nulla, & an conse-</i>	
<i>rens, & collatarius peccent: & an ad alium deuoluatur facienda . c.</i>	
<i>si quando. except. 15. nu. 1.</i>	65
<i>Beneficij in ecclesiasticis vt quodlibet liceat Papa. cap. si quando. except.</i>	94
<i>20. nu. 14.</i>	
<i>Beneficio scientia sufficiens quo respectu censenda. cap. si quando. except.</i>	63
<i>14. num. 1.</i>	
<i>Beneficio inhabile est quintuplex hominũ genus. c. si quando. exc. 11. n. 2.</i>	50
<i>Beneficio indignus qui nescit legere & construere. cap. si. quando. except.</i>	
<i>13. nu. 2. & 3.</i>	57. & 58
<i>Beneficio quarendo non sufficit omnis honestas Deo grata: neque contra</i>	
<i>qua sufficit illi quarendo est Deo grata. cap. si quando. exceptio. 17.</i>	75
<i>num. 5.</i>	
<i>Beneficio quis infamis inhabilis. ibid. num. 9.</i>	77
<i>Beneficiorum collatoribus horrenda sententia . cap. si quando. except. 17.</i>	
<i>num. 1.</i>	74
<i>Beneficiũ plus prudentia, quam meritum, vel peccatum requirit. cap. si</i>	
<i>quando. except. 11. nu. 3.</i>	50
<i>Beneficium non potest querere qui questum nequit retinere . c. si quando.</i>	
<i>except. 14. nu. 2.</i>	63
<i>Beneficium impedit furor precedens, non sequens. ibid. nu. 3.</i>	64
<i>Beneficium sumens, & tenens sine iusta scientia, vt peccat. cap. si quan-</i>	
<i>do. except. 18. nu. 4.</i>	81
<i>Beneficium requirit potentiam propriam ei seruiendi . cap. si quando. ex-</i>	
<i>cept. 19. num. 5.</i>	86
<i>Beneficium ob causam dimissum, ea non sequuta, reddendũ. cap. si quan-</i>	
<i>do. 21. nu. 15.</i>	104
<i>Beneficium datum per datam picolam an vacet per mortem . c. si quan-</i>	
<i>do. except. in auctario nu. 22.</i>	154
<i>Beneficium possessum confertur: sed non traditur sine cognitione. cap. cum</i>	
<i>contingat. 3. caus. nullit. num. 2.</i>	177
<i>Bona mentis est cognoscere culpã vbi non est . cap. cum contingat. remed.</i>	
<i>2. num. 17.</i>	232
<i>Brachium saculare inuocat delegatus, & subdelegatus Papa: etiam non</i>	
<i>requisito ordinario . cap. cum contingat. remed. 1. nu. 1. & 4. 220. & 221</i>	
<i>Bra.</i>	

I N D E X.

<i>Brachium saculare innocat inquisitor iure communi. ibid. nu. 3.</i>	221
<i>Brachium sculare contra quem appellansem dandum. ibid. num. 5.</i>	222
<i>Brachium saculare impartiturus de nullitate sententia cognoscit, sicut executor mixtus. ibid. nu. 8.</i>	224
<i>Brachium saculare cum ab vtraque parte petitur, quid fiet. ibidem numero 9.</i>	224

C

C <i>anicum litteratum esse oportere. capit. si quando. exceptio 13. numero 2.</i>	81
<i>Cantoria Conimbricensi qua, quanta, & qualia incumbunt. cap. si quando. excep. 11. num. 4.</i>	51
<i>Capacitas beneficij quo tempore adesse debet. c. si quando. exce. 10. nu. 6.</i>	44
<i>Causa qua requiritur non praesumitur in principe. cap. si quando. excep. 20. num. 12.</i>	93
<i>Causa gratia impulsiva qua vitiat. cap. si quando excep. 3. nu. 3.</i>	14
<i>Causam finalem proemia docent. in ant. cap. si quando. nu. 12.</i>	150
<i>Causam immediatam, non mediatam considerandam. cap. si quando. excep. 21. num. 36.</i>	114
<i>Causarum quarum, vna cessante, non cessat effectus. cap. si quando. excep. 11. num. 10.</i>	54
<i>Censuras falsas pro veris colere non esse viri pij, nec docti. cap. cum contingat. remed. 2. num. 23.</i>	236
<i>Citatio iure naturae facienda. cap. cum contingat. 8. caus. nullit. nu. 3.</i>	198
<i>Citatus exceptionem declinatoriam alleget, nisi sit notoria. cap. cum contingat. 6. caus. nullit. num. 6.</i>	188
<i>Christianos aliquot parum christianos. c. cum contingat. remed. 3. nu. 5.</i>	249
<i>Clausula: Contradiatores, & cet. quos comprehendat. cap. cum contingat. 7. caus. nullit. num. 2.</i>	192
<i>Clausula: Non obstantibus, & cet. Etiam si talis, & cet. Quorum tenores, & cet. tollit necessitatem inferendi tenorem contrariorum. cap. si quando. excep. 1. num. 1. pag. 9. Etiam si caueatur in illis contrarium. ibid. num. 2. pag. 10. Etiam secundum contrariam opinionem, quando id in lege ponetur, vel stylus Curiae id haberet, quod constat ibid.</i>	
<i>Clausula vni accessoria non refertur ad aliam. cap. si quando. excep. 2. num. 1.</i>	11
<i>Clausula: Quouis alio modo vacante, quos modos includit ibid. num. 3</i>	12
<i>Clausula: Sicut asseritur, & Sicut asseris, differunt. cap. si quando. excep. 3. num. 1. & 2.</i>	13
<i>Clausula: Inuocato, si opus fuerit brachio saculari tacite inest litteris</i>	

I N D E X

<i>Pap. capitulo si quando .remedium sep'imum . numero 2.</i>	221
<i>Clausula proœmialis : Vitæ ac morum honestas , intellectus . c. si quando . except. 8. nu. 8.</i>	36
<i>Clausula supplens defectus non extenditur ad naturales . cap. si quando . except. 3. num. 3.</i>	42
<i>Clausula : Ceterum , ad varia relata varia operatur . cap. si quando. 2. caus. nullit. num. 7.</i>	168
<i>Clausula : Ceterum , etiam laicos aliquos facit subdelegatos . ibid. nu. 11.</i>	168
<i>Clausula : Vocatis vocandis , subintelligitur in omnibus commissionibus , quas cum cognitione causæ oportet expediri . ibid. nu. 4.</i>	170
<i>Clementina clementis VII. extensa per Conc. Trid. cap. si quando . in auxilario . nu. 2.</i>	146
<i>Clementina vetantis successionem tenor . except. 21. nu. 1.</i>	97
<i>Clementina præfata filijs ante illam natis nocet . ibid. nu. 29. 30.</i>	111
<i>Collatio ab ordinario & exsequutore , vt æquantur . cap. si quando . except. 16. nu. 1. 2. & 13.</i>	72
<i>Collatio facta indigno nulla est , & deuoluitur ad alium . cap. si quando . except. 17. nu. 10.</i>	78
<i>Collatio , illitterato facta , an quasitis litteris reuinet . cap. si quando . except. 18. nu. 5.</i>	182
<i>Compositio a ccessuum non transit ad successorem . cap. si quando . except. 21. in conf. contrar. nu. 2.</i>	133
<i>Concilium contra generale ; nec Episcopus , nec legatus dispensat . cap. si quando . except. 17. nu. 9.</i>	70
<i>Conditionis impletæ tempore habilitas adquisituri requiritur . cap. si quando . except. 10. nu. 7.</i>	44
<i>Conditionale debitum perit per incapacitatem . cap. si quando . except. 21. nume. 22.</i>	107
<i>Concordanda iura , & concordatur duo capp. Conc. Trid. in auxilario cap. si quando . nu. 6. & 7.</i>	148
<i>Confessarios parum doctos , & liberos litium occasiones esse . cap. cum congat . remed. 3. nu. 6.</i>	249
<i>Conferens indigno plus peccat , quam eum eligens . cap. si quando . except. 16. nu. 2.</i>	97
<i>Conscientiæ octo de causis fieri erroneam . cap. cum contingat . remed. 2. nu. 18.</i>	233
<i>Conscientiæ puritati discretionis iudicium deesse non debet . ibid. nu. 24.</i>	236
<i>Consuetudo nequit induci contra decretum irritans . cap. cum contingat . 2. caus. null. nu. 12.</i>	169
<i>Consuetæ tacite intelligi etiam in hoc . cap. si quando . except. 20. nu. 11.</i>	93
<i>Contradictor , an dicatur possessor iure se defendens . cap. cum contingat . 7. caus.</i>	

I N D E X

<i>7. caus. null. nu. 3.</i>	193
<i>Contractus vim quæ compositio, & quæ gratia pretio concessa non habet. cap. si quando excep. 21. in consut. contrar. nu. 1.</i>	132
<i>Contractus ex iusta causa tolli a principe. ibid.</i>	
<i>Crimina quæ irregularitatem gignunt remissiue. cap. si quando. except. 17. nu. 6.</i>	77

D

D <i>ATA</i> <i>picola quid Romanis. in aut. cap. si quando. nu. 20.</i>	154
<i>Delegatus in quos solos expressos iudicat. cap. cum contingat. 7. caus. null. nume. 1.</i>	192
<i>Delegatus cum clausula: Appellatione remota non potest subdelegare cum illa; & quædam ratio germana. cap. cum contingat. 6. caus. null. nume. 3.</i>	187
<i>Dilatio citatoria, & deliberatoria non requirunt cognitionem. cap. cum contingat. 4. caus. null. nu. 2.</i>	180
<i>Dilatio brevis granat; quæ autem sit eiusmodi arbitrio iudicis relinquatur. cap. cum contingat. 5. caus. null. nu. 1.</i>	181
<i>Dispensatio transferens monachum quæ nulla. cap. si quando. except. 5. nume. 4.</i>	22
<i>Dispensationes ad contrahendum nullæ. cap. si quando. except. 5. nume. 5.</i>	22
<i>Doctoris dictum secundum ea, quæ allegat, intelligendum. cap. si quando. except. 18. nu. 1.</i>	80
<i>Doctoris insignis scientia, & conscientia dictum excusat. cap. cum contingat. remed. 2. nu. 30.</i>	240
<i>Dubitare, vel dubitare debere paria. cap. cum contingat. 11. caus. null. nume. 4.</i>	208

E

E <i>lectus cum eligitur, & confirmatur debet esse habilis. cap. si quando. except. 10. nu. 8.</i>	44
<i>Exceptio peremptoria, quæ non solum gratiam, sed etiam litteras perimit ante litem contestatam opponi potest. cap. cum contingat. 1. caus. null. nume. 2.</i>	159
<i>Exceptio in vim dilatoria opposita quæ post in vim peremptoria opponi potest, non admittitur, nisi, & cet. ibid. nu. 6.</i>	161
<i>Excommunicare parochus cur iure communi non potest. cap. cum contingat. 2. caus. null. nu. 26.</i>	174
<i>Excommunicati inualide electio valida non fit infirma, licet deseratur appellatio. cap. cum contingat. remed. 2. nu. 9.</i>	229

I N D E X

<i>Excommunicatio, vt est meri, vel mixti imperij. cap. cum contingat. 2. causs. null. nu. 25.</i>	174
<i>Excommunicatio lata in possessorem ab exequutore qua nulla. cap. cum contingat. 3. causs. null. nu. 5.</i>	178
<i>Excommunicatio pro futura culpa non requirit monitionem: qua vero pro praterita sic; etiam si ea fuerit notoria. cap. cum contingat. 5. causs. null. nu. 4.</i>	183
<i>Excommunicatio, qua pro culpa futura ferri dicitur. ibid. nu. 5.</i>	
<i>Excommunicatio sine monitione lata iniusta quidem est: sed valida, etiam si a delegato feratur. ibid. nu. 6.</i>	
<i>Excommunicatio delegati sine monitione lata nulla, cum potestas excommunicandi cum ea restrictione delegata fuit. ibid. nu. 8.</i>	184
<i>Excommunicatio post appellationem iustam lata ipso iure nulla. cap. cum contingat. 6. causs. null. nu. 1.</i>	186
<i>Excommunicatio exsequutoris in contradictore iuris lata nulla. cap. cum contingat. 7. causs. null. nu. 5.</i>	194
<i>Excommunicatio monitorij sine clausula iustificante vt nulla. cap. cum contingat. 8. causs. null. nu. 2.</i>	198
<i>Excommunicatio nulla non est excommunicatio, nec timenda. cap. cum contingat. remed. 2. nu. 3.</i>	227
<i>Excommunicatio nulla non ligat publicata nullitate. ibid. nu. 4.</i>	
<i>Excommunicatio iniusta timenda; sed non nulla. cap. cum contingat. remed. 2. nu. 15.</i>	231
<i>Excommunicatio in participantes qua nulla. ibid. nu. 34.</i>	243
<i>Excommunicatio que fundatur in alia cadit ea cadente. ibid. nu. 35.</i>	243
<i>Excommunicatio exsequutoris in participes raro valet. ibid. nu. 36.</i>	244
<i>Excommunicatio & interdictum vt noue differunt. ibid. nu. 39.</i>	245
<i>Excommunicatio, vt nulla & iniusta simpliciter declaretur peti posse. cap. cum contingat. remed. 6. nu. 10.</i>	258
<i>Excommunicationem aliquando reddit fortiorem denunciatio, quo casu appellatio ab excommunicatione lata denunciationem suspendit. cap. cum contingat. remed. 6. nu. 7.</i>	257
<i>Excommunicationem precedat canonica munitio & ea qualis est. cap. cum contingat. 5. causs. null. nu. 3.</i>	182
<i>Excommunicato communicans in crimine, ob quod est excommunicatus in eandem incidit excommunicationem. cap. cum contingat. remed. 3. nume. 3.</i>	248
<i>Excommunicato nulliter collatio facta valet. cap. cum contingat. remed. 2. nu. 11.</i>	230
<i>Excommunicatum nulliter, qui vitantes peccant. cap. cum contingat. remed. 2. nu. 29.</i>	240

Excom-

I N D E X.

<i>Excommunicatus nulliter qui peccat vitando . ibid. nu. 25.</i>	237
<i>Excommunicatus vitari non debet , licet excommunicatio non sit notorie nulla, si putatur talis, ibid. num. 25.</i>	237
<i>Excommunicatus magis debet vitare , quam vitari . ibid. num. 27.</i>	238
<i>Excommunicatus nulliter non vitandus ante iudicium . ibid. num. 28.</i>	238
<i>Excommunicatus non est persona honesta. ibid. num. 44.</i>	247
<i>Excommunicatus acceptat beneficium quod ei conferri nequit. c. si quando. except. 10. num. 9.</i>	45
<i>Excommunicatus solum querit titulum quo ad regulam de triannali . ibidem num. 9.</i>	45
<i>Excommunicatus minori , & manens in mortali differunt. cap. si quando. excep. 17. num. 4.</i>	74
<i>Excommunicatus celebrans irregularis , priuandus etiam episcopatu . c. cum contingat. remed. 2. nu. 5.</i>	227
<i>Excommunicatus post appellationem , quam putat iustam celebrans non est irregularis , etiam si postea declaretur iniusta . ibid. nu. 6.</i>	228
<i>Excommunicatus nulliter etiam denunciatus non vitandus . ibid. nu. 8.</i>	229
<i>Excommunicatus nulliter non vitandus etiam precipiente prelato . ibid. num. 13.</i>	230
<i>Excommunicatus post appellationem a iudice , procedente appellatione remota quando vitandus . num. 21.</i>	234
<i>Excommunicatus post appellationem vitare debet , & vitari si scitur esse iniusta . ibid. num. 20</i>	
<i>Exsequutio cum clausula iustificante incipitur. cap. cum contingat. 8. caus. nullit. num. 4.</i>	199
<i>Exsequutionem per obruptam sine cognitione causa contra possessionem factam perdi ius eius, pro quo facta fuit. cap. cum contingat. 3. causa nullit. num. 6.</i>	178
<i>Exsequutor non probat omnia , qua debent esse vera. cap. si quando . except. 8. num. 10.</i>	37
<i>Exsequutor mixtus Sedis Apostolica debet esse canonicus. c. cum contingat. 2. caus. null. nu. 1.</i>	164
<i>Exsequutor merus etiam Pape potest esse non canonicus. ibid. nu. 3.</i>	165
<i>Exsequutor omnis iudex sit calificatus. ibid. nu. 5. & 6.</i>	166
<i>Exsequutor omnis gratia cur semper calificatus. ibid. nu. 19.</i>	172
<i>Exsequutor merus nullum potest excommunicare. ibid. nu. 21.</i>	173
<i>Exsequutor nullus apud Francos excommunicat. ibid.</i>	
<i>Exsequutor gratia quando tenetur agere iudicem. cap. cum contingat. 3. caus. null. nu. 1.</i>	177
<i>Exsequutor vt non potest tradere beneficium possessum. ibid. nu. 4.</i>	177
<i>Exsequutor merus terminum figere non potest ad excommunicandum noua</i>	

excom.

I N D E X.

<i>excommunicatione eum, qui non paruerit. cap. cum contingat. 4. caus. null. num. 1.</i>	180
<i>Exsequutor nimium festinans grauat, etiam si sit merus. cap. cum contingat. 5. caus. null. nu. 2.</i>	182
<i>Exsequutor gratiarum Apostolicarum quamuis in contractores appellatione remota procedat: non tamen eius subexsequutor. cap. cum contingat. 6. caus. null. nu. 2.</i>	187
<i>Exsequutor per clausulam; Contradictores quos iudicare potest. cap. cum contingat. 7. caus. null. nu. 4.</i>	194
<i>Exsequutor merus multa debet audire, & hac facere. cap. cum contingat. 9. caus. null. nu. 2.</i>	200
<i>Exsequutor merus qui recusari potest, & qui non, cap. cum contingat. 10. caus. null. nu. 9.</i>	204
<i>Exsequutorem qui non habet qualitates cap. statutum, non posse iurisdicenti, etiam quando illi in actu non est necessaria. cap. cum contingat. 2. caus. nullit. nu. 16.</i>	171
<i>Exsequutorem, qui modum excedit recusari posse. cap. cum contingat. 10. caus. null. nu. 6.</i>	203
<i>Exequutori mero non conuenit clausula: Contradictores. cap. cum contingat. 2. caus. nullit. num. 20.</i>	173
<i>Exsequutorium mandatum in vim citationis resolui tunc quando in eo permittitur parti allegatio & defensio. cap. cum contingat. 5. caus. nullit. num. 9.</i>	185
<i>Exsequutoris meri iudicialis actus ut fortior. cap. cum contingat. 2. caus. nullit. num. 18.</i>	172
<i>Exsequutoris censuras nullas posse a valuis refigi. cap. cum contingat. remed. 2. num. 41.</i>	246
<i>Exsequutorum deputatio gratia nulla & ut nulla. cap. cum contingat. 1. caus. nullit. num. 1.</i>	158
<i>Exsequutorum in erranda qualitate, qua causa vitiat. cap. cum contingat. 2. caus. nullit. nu. 23.</i>	173
<i>Expectans quis debet renouare expectatiuam. cap. si quando. except. 10. num. 14.</i>	48
<i>Expectanti capacitas quando tempore data habenda. cap. si quando. except. 7. num. 8.</i>	32
<i>Expectatiua perditur quasito alio incompatibili. cap. si quando. except. 6. num. 1.</i>	24
<i>Expectatiua dicentis se scholasticum, cum non sit, nulla. c. si quando except. 9. num. 1.</i>	40
<i>Expectatiua omnis gratia conditionalis. pralud. 3. num. 6.</i>	6
<i>Expectatiua per matrimonium, sed non sponsalia perditur. cap. si quando.</i>	do.

I N D E X.

<i>do. excep. 10. num. 11.</i>	46
<i>Expectatiua expirat per irregularitatem, nec post reuiuuit. ibid. nu. 12.</i>	47
<i>Expectatiua generalis ante clementin. de filijs presbyterorum ad que non prodest. cap. si quando. except. 21. num. 26.</i>	109
<i>Expectatiua omnis conditionalis semel, multę vero bis. ibid. nu. 28.</i>	110
<i>Expectatiua quę expolsa per Concil. Trident. cap. si quando. in auctar. num. 13.</i>	151
<i>Expectatiuarum reuocatoriã omneius ad rem tollere. cap. si quando. excep. 20. num. 4.</i>	89

F

F <i>Elimi lector monetur. cap. si quando. except. 13. num. 5.</i>	59
<i>Felinum in intelligendo Ludouicum Romanum lapsum. cap. cum contingat. 1. caus. nullit. nu. 5.</i>	160
<i>Feriatio die in honorem Dei factus processus, etiam parte consentiente, etiam super beneficijs regulariter nullus. cap. cum contingat. 12. caus. null. num. 1. & 2.</i>	209
<i>Filij legitimi an perdidierint accessus & regressus, & coadiutorias ante Conc. Trident. habitas. cap. si quand. in auctario. nu. 3.</i>	146
<i>Filij nothi an teneantur relinquere beneficia paterna habita ante Concil. Trident. patribus iam mortuis. ibid. num. 11.</i>	150
<i>Filius clerici nothus incapax beneficij patris & omnium, quę sita sunt ubi patres fuerunt beneficiarij. cap. si quando. in auctario. nu. 1.</i>	146
<i>Fine prohibito quę media censcantur prohibita. cap. si quando. except. 7. num. 6.</i>	30
<i>Fructus beneficij per datam picolam dati cuius. cap. si quando. in auctario. num. 23.</i>	154
<i>Furiosus & mente captus pares. cap. si quando. except. 10. num. 5.</i>	43
<i>Furiosus & maior curatorem habens exequantur. cap. si quando. except. 19. num. 3.</i>	85
<i>Furor vel dementia vt impedit effectum expectatiuę. cap. si quando. except. 10. num. 6.</i>	44
<i>Furoris exceptio electo in Papam obijcitur. ibid. num. 4.</i>	43

G

G <i>ratia an semper per solam signaturam perficiatur. cap. si quando. in auctario. nu. 24.</i>	155
<i>Gratia cuius causa fit impetratio nulla, dolo ad id facta eo tacito est nulla. cap. si quando. excep. 5. num. 1.</i>	20
<i>Gratię cõcessę per datas picolas an sint perfectę. c. si quan. in auct. nu. 21.</i>	154
<i>Gra-</i>	

I N D E X

Gratiam expectatiuam libere a successore concedentis reuocari. c. si quando except. 21. in consuet. contrar. nu. 2. 133
 Gratias ad vacatura concessas expirasse. capit. si quando. in auctorario. num. 17.

H

Habere, & habere debere paria: habere item, & habere posse. c. cum contingat. 11. caus. nullit. nu. 3. 208
 Huiusmodi dictio dispositionem ad omnia praecedentia refert. cap. cum contingat. remed. 6. nu. 5. 257

I

Ilitterati & minus scientis tituli vt differunt. c. si quando. except. 16. nume. 11. 71
 Illiteratos & litteratos quos appellat Gallia & Hispania. cap. si quando. except. 13. nu. 4. 59
 Illiteratus vt homicida indignior, beneficio. cap. si quando except. 12. nume. 1. 56
 Illiteratus, inscius litterarum, & imperitus quis. cap. si quando. except. 13. nu. 1. 56
 Infans praesumitur imprudens doli minime capax. cap. si quando except. 7. nu. 5. 29
 Infans stipulari nequit potius quia iudicio caret, quam loquela. ibid. 30
 Infans legitimari potest, sed non legitimationi consentire. ibid. nu. 6. 32
 Infanti concedi expectatiuam est contra ius, sed non natura. ibid. nu. 7. 33
 Iniuriarum & alijs modis teneri excommunicantem iniuste. c. cum contingat remed. 2. nu. 43. 247
 Intellectus cap. ad extirpandas de filiis presbyterorum. cap. si quando. except. 21. nu. 2. 98
 Intellectus communis capit. 2. de concess. praeben. lib. 6. ibid. nu. 19. 20. & 21. 106. & 107.
 Intellectus regulae factum legitime. de reg. iur. lib. 6. ibid. nu. 23. 107
 Intellectus communis cap. non autem. 7. q. 7. reprobat. praelud. 5. nu. 10. 8
 Intellectus clem. gratiae. de rescript. cap. si quando. except. 6. nu. 5. 25
 Intellectus clemen. 1. de probationibus. cap. si quando except. 8. nu. 6. 36
 Intellectus 5. pro defectu cap. nisi. de renunciat. cap. si quando. except. 17. nume. 2. 74
 Intellectus cap. si. de etat. & qualis. ibid. nu. 3. Intel-

I N D E X

<i>Intellectus §. fi. cap. cum in cunctis. de elect. ibid. nu. 10.</i>	
<i>Intellectus clemen. vt ij qui. de etat. & qualit. & illius gloss. cap. si quando. except. 21. nu. 40. & 41.</i>	117. & 118.
<i>Intellectus cap. 2. de concess. preben. expenditur. cap. si quando. except. 21. in confut. contrarior. nu. 3.</i>	133
<i>Intellectus regulę sine culpa. de reg. iur. lib. 6. ibid. nu. 16.</i>	142
<i>Intellectus clausulę: Ceterum, litterarum Apostolicarum. cap. cum contingat. 2. causs. nullit. nu. 7.</i>	168
<i>Intellectus gloss. Summę. 15. quest. 4. cap. cum contingat. 12. causs. null. nume 3.</i>	210
<i>Intellectus cap cum contingat. singulariter ampliatur. cap. cum contingat. remed. 1. nu. 10.</i>	224
<i>Intellectus cap. solet. §. fin. de sent. excom. cap. cum contingat. remed. 2. nume. 12.</i>	130
<i>Intellectus cap. 1. 11. quest. 3. ibid. nu. 14.</i>	130
<i>Intellectus cap. pastoralis. §. quia vero. de offic. delegat. cap. cum contingat. remed. 1. nu. 7.</i>	222
<i>Interdictum specialie tollitur ad cautelam. cap. cum contingat. remed. 6. num. 2.</i>	256
<i>Interdictum generale non relaxatur ad cautelam: sed simpliter sic, data cautione de parendo iudici: etiam antequam de caussa nullitatis conflet. ibid. num. 3.</i>	156
<i>Interdictum quoddam pro cessatione vt obseruatum. cap. cum contingat. remed. 2. num. 37.</i>	245
<i>Interdictum quod speciale, vel generale. ibid. num. 38.</i>	245
<i>Interdictum quod matrix ecclesia seruat, seruandum esse ab omnibus religiosis, etiam si nullum sit; non tamen a secularibus. ibid. nu. 40.</i>	246
<i>Interdicti huius tollendi remedium penitudo. cap. cum contingat. remed. 3. numero 1.</i>	248
<i>Intrusionis a vitio quę iuris ignorantia excusat. cap si quando. excep. 18. numero 7.</i>	83
<i>Irregularis sine dolo & contemptu nemo fit. cap. cum contingat. remed. 2. num. 7.</i>	228
<i>Irregularis ob infamiam missans non fit noue irregularis. cap. si quando. except. 17. num. 8.</i>	77
<i>Irregularitas non omnis inducit renunciationem beneficij. cap. si quando. except. 10. num. 12.</i>	47
<i>Iudex accipiens plus ab vna parte, quam ab alia, recusabilis. cap. cum contingat. 10. causs. nullit. num. 8.</i>	204
<i>Iudex qui extraiudicialiter procedit casu, quo iudicialiter procedere debet, factio videtur parte spoliare. c. cum contingat. 7. caus. nullit. nu. 9.</i>	195
<i>M m</i>	<i>Iudex</i>

I N D E X

<i>Iudex incompetens etiam rite procedens vt spoliat. ibid. num. 11.</i>	196
<i>Iudex cum molestat, pars istans molestare videtur. ibid. nu. 13.</i>	197
<i>Iudex ecclesiasticus aliter inuat secularem, quam contra secularis ecclesiasticum. c. cum contingat. remed. 1. nu. 6.</i>	222
<i>Iudici non procedenti rite resisti potest perinde ac parti. cap. cum contingat. 7. caus. null. num. 10.</i>	196
<i>Iudicis ob processum indebitum vt pars tenetur. ibid. nu. 12.</i>	196
<i>Iudicis preceptum sine clausula iustificante vt nullum. c. cum contingat. 8. caus. nullit. num. 1.</i>	197
<i>Iudicis mandatum nullum neque accusat, neque excusat. cap. cum contingat. remed. 2. num. 42.</i>	246
<i>Iurisdictione qui carent non possunt pœnam adijcere. cap. cum contingat. 2. caus. nullit. num. 28.</i>	175
<i>Iure natura nemo quam nouit artem exerceat. cap. si quando. except. 7. numero 3.</i>	28
<i>Iure suo vtens nemini est iniurius. cap. cum contingat. 7. caus. nullitat. num. 8.</i>	195
<i>Ius ad beneficium per inhabilitatem perditur. cap. si quando. excep. 21. numero 24. & 25.</i>	108
<i>Ius succedendi patri aliud a iure filiationis. ibid. nu. 60.</i>	126
<i>Ius in re quærendum non est accessorium iuri ad rem. ibid. num. 68.</i>	130
<i>Ius quærendi modum ciuile facile a principe tolli. cap. si quando. except. 21. in consutat. contrar. num. 18.</i>	142
<i>Ius priuilegij facile a principe tolli. ibid. num. 19.</i>	143
<i>Ius ad rem facilius, quam ius in re perditur. cap. si quando. except. 6. numero 2.</i>	24
<i>Ius semel extinctum non reuiuic extincta extinguendi causa. ibid. nu. 4.</i>	25
<i>Ius natura nulla dispensatio, siue indulgentia humana tollit. cap. si quando. excep. 10. num. 4.</i>	43
<i>Ius ad rem, sed non in re perditur per inhabilitatem sequentem. cap. si quando. except. 10. num. 10.</i>	46
<i>Ius expectatiue eo exosius quo specialius. ibid. nu. 13.</i>	48
<i>Ius ad rem electi vt maius iure expectantis. cap. si quando. except. 11. numero 7.</i>	53
<i>Ius accessus & regressus maius iure expectatiue. ibid.</i>	

L

L <i>Legati potestas partim ordinaria, & partim extraordinaria. cap. cum contingat. remed. 5. num. 2.</i>	253
<i>Legatus de latere de appellatione ad Papam vt cognoscit. ibid. num. 1.</i>	252
<i>Legit-</i>	

I N D E X.

<i>Legitima patris viuentis filio quasi debita . cap. si quando . except. 21. numero 59.</i>	126
<i>Legitimatio non tollit ius secundo genito quesitum . cap. si quando . except. 21. num. 10. & 11.</i>	102
<i>Legitimatio primogeniti præiudicat secundo genito tribus concurrentibus . cap. si quando . except. 21. in consut. contrar. num. 7. & 8.</i>	136
<i>Legitimationi cito non contradicens consentit . cap. si quando . except. 7. numero 6.</i>	30
<i>Legitimatio, extãte legitimo, q̄ exosa. c. si qñ. exc. 21. in cõf. cõtr. n. 10. et 11.</i>	137
<i>Lege habita pro infecta non tolli ius ante quesitum . cap. si quando . except. 21. num. 17.</i>	105
<i>Legem correctoriam extendit ratio expressa . cap. si quando . except. 21. in consutat. contrar. num. 9.</i>	137
<i>Legis per dispositionem damnum datum non resarcitur. ibid. nu. 17.</i>	142
<i>Lex vt futura tantum & non præterita respicit. cap. si quando . except. 21. num. 3.</i>	99
<i>Lex antiqui iuris declaratoria , quæ sola futura comprehendit . ibid. nu. 5.</i>	100
<i>Lex non respicit futura , cum inuolueret præterita . ibid. nu. 8. & 9.</i>	101. & 102
<i>Lex noua simpliciter loquens non extenditur ad præterita . ibid. nu. 42.</i>	118
<i>Lex noua non includit præterita . ibid. num. 44.</i>	119
<i>Lex puniens extendentem represalias punit præteritas . ibid. nu. 46.</i>	121
<i>Lex vt bannitus centũ soluat quo a banno eximatur includit antea bannitum ; licet antea potuisset eximi non soluendo . ibid. nu. 47.</i>	121
<i>Lex formam procedendi & ferendi sententiam inducens includit lites præteritas , qua parte non sunt finita . ibid. nu. 48.</i>	122
<i>Lex , vt maritus lucretur dimidiatatem dotis , comprehendit vxorem post illam mortuarum . ibid. nu. 49.</i>	122
<i>Lex noua de vsu rei , quæ non includit vsum præteritum . ibid. nu. 51.</i>	123
<i>Lex ne qua femina vestes sericas vestiãt , vel ne succedat dotata , præteritas includit , etiam eas , quibus delata fuit hereditas , sed non adita . ibid. num. 52.</i>	124
<i>Lex : Detur tantum capienti bannitum , includit eum qui ante legem captum post eam præsentat . ibid. nu. 53. & 54.</i>	124
<i>Lex ne querelæ bannitorum audiantur comprehendit eum , qui accusationem persequens bannitur . ibid. num. 55.</i>	125
<i>Lex : Ne quis triticum exportet , quem includit . ibid. nu. 56.</i>	125
<i>Lex : Ne quis agat œconomum , includit prius factum . ibid. nu. 57.</i>	125
<i>Lex : Ne in femina succedat , includit iam natas . ibid. num. 58.</i>	126
<i>Lex de re præterita , & de vsu eius diuersa . ibid. num. 63.</i>	128
<i>Lex dans modum & ordinem quos includit . ibid. nu. 64. 65. & 66.</i>	129
<i>Lex non includit exsequutionem rei præteritæ cum illa est accessoria , &</i>	

I N D E X.

<i>cum finis & ratio legis ei non congruunt. ibidem num. 60. & 70.</i>	130
<i>Lex noua includit futurum perficiens præteritum. ibid. num. 71.</i>	131
<i>Lex noua quæ includit futurum inuoluens præteritum. cap. si quando. except. 21. in consutat. contrarior. num. 4.</i>	134
<i>Lex correctoria quæ fauorabilis. ibid. nu. 9.</i>	137
<i>Lex noua ne femina in emphyteusim succedat, vt includit filias iam natas cum concordantia opinionum. ibid. nu. 14.</i>	140
<i>Lex posterior limitatur nonnumquam per priorem. cap. si quando. in auctario. num. 7.</i>	148
<i>Litteratus aliud in alia materia dicitur: & quid olim, & quid nunc in materia ordinandorum. cap. si quando. except. 13. num. 6.</i>	60

M

M <i>Andatum de prouidendo triplex. prælud. 2. nu. 4.</i>	4
<i>Mandatum de prouidendo perditur ob irregularitatem. c. si quando except. 10. num. 10.</i>	46
<i>Mente captum esse quem septem modis probatur. cap. si quando. except. 10. num. 1.</i>	41
<i>Mente captus genus, furiosus & demens quietus eius species. c. si quando. except. 10. num. 5.</i>	43
<i>Monitorium pænale non grauat, si cum audientia detur, donec exceptiones oppositæ reiſciantur; cum exemplo. cap. cum contingat. 6. causſ. nullit. num. 5.</i>	188

N

N <i>egatiuæ regulæ quando affirmatiua cedit. cap. si quando. in auctario. nu. 8.</i>	148
<i>Nihil & inutile æuari, si eadem ratio id suadet. cap. cum contingat. 14. caus. nullit. num. 7.</i>	212
<i>Notificaturus alicui scripturam aliquam adferat secum illius copiam. c. cum contingat. 14. caus. nullit. nu. 3.</i>	214
<i>Notorie idoneus non est examinandus. cap. si quando. 2. causa nullitatis. numero 13.</i>	170
<i>Notorium & manifestum diuersa iuris peritiis. cap. cum contingat. remed. 2. num. 26.</i>	238
<i>Nullatenus & Penitus ipso iure disponunt cap. cum contingat. 13. causſ. nullit. num. 4.</i>	211
<i>Nullum a principio vt interdum viuificatur. ibid. nu. 5.</i>	212

Officium

I N D E X.

O

O fficium nullum sine iusta scientia iuste capitur . cap. si quando except. 16. num. 4.	68
Ordinarius in casu huius cap. cum contingat. terminum praefigit ad sibi parendum : non autem ad puniendum non parentem . cap. si quando . 4. causf. nullit. nu. 3.	180
Ordinarius non tenetur servare censuras nullas . cap. cum contingat. rcmcd. 4. num. 1.	249
Ordinarius resistit delegato contra dispositionem cap. statutum procedent. ibid. num. 2.	250
Ordinarius multa potest circa appellationem ad Sedem Apostolicam interpositam . ibid. num. 3.	

P

P oenitudo remedium suapte natura efficax ad tollendas lites hominum vitio in efficax. c. cum contingat. remed. 3. nu. 4.	249
Papa solus sub conditione ad tempus & in diem confert. cap. si quando . pralud. 3. num. 5.	5
Papa cur transgrediendos suas leges sine iusta causa peccat. cap. si quando . excep. 8. num. 12.	37
Papa non intendit conferre beneficium bonis interdicto. c. si quando. excep. 10. nu. 2.	42
Papa solus dispensat hoc ipso quod contra ius agit ibid. nu. 3.	
Papa raro dispensat directe super scientia, & honestate . c. si quando. except. 19. nu. 2.	85
Papa narranti ut creditur . c. si quando. excep. 8. nu. 5.	35
Papa falso imponitur venditio beneficij, quamvis id possit . ca. si quando. except. 20. nu. 9.	92
Peccata multa in conferendis & retinendis beneficijs. cap. si quando. except. 18. num. 3.	81
Peccatum mortale esse omnem iniustitiam actum. c. cum contingat. remed. 3. nu. 2.	248
Peccatum omne mortale non tollit morum honestatem. c. si quando. excep. 17. nu. 7.	76
Penitus, & Nullatenus privant ipso iure. c. cum contingat. 13. caus. nullit. num. 3.	211
Penitus & nullatenus quando non disponunt. ibid. nu. 6.	212
P ena pecuniariae impositionem iurisdictionis esse. cap. cum contingat. 2.	

M m 3 causa

I N D E X.

<i>caussa nullitatis . numero 27.</i>	175
<i>Pœnam pecuniariam imponere qualis iurisdictionis. ibid. nu. 28.</i>	178
<i>Possessor bis vacandus antequam expellatur. cap. cum contingat. 3. caus. nullit. num. 3.</i>	177
<i>Præiudicium primarium non secundarium attendendum . cap. si quando. except. 21. nu. 35.</i>	113
<i>Præiudicium tertij præcogitatum a principe non impedit. ibid. nu. 38.</i>	116
<i>Præiudicium secundum quod . ibid. nu. 39.</i>	
<i>Præiudicium præcogitatum quando videtur facere princeps. cap. si quando. except. 21. in confut. contrar. nu. 22.</i>	144
<i>Princeps non præiudicat tercio, etiam per legem communem . capit. si quando. except. 1. nu. 16.</i>	104
<i>Principem præiudicare nolle quando verum, & quando non ead. except. in confut. contrar. nu. 21.</i>	143
<i>Priuegium pretio concessum vt sine causa irrenocabile. cap. si quando. except. 20. nu. 10.</i>	93
<i>Priuegium pretio concessum quod reuocari potest. ibid. nu. 13.</i>	94
<i>Priuegium episcopo, & presbytero datum vt intelligendum . cap. cum contingat. 2. caus. null. nu. 10.</i>	168
<i>Probandi narrata in rescripto onus impetranti incumbit. cap. si quando. excep. 8. nu. 4.</i>	35
<i>Processus etiam contumaciæ punitiuus iudicis scientis, vel dubitantis se non habere iurisdictionem nullus quamuis non scientis eam elidibilem esse. cap. cum contingat. 11. caus. nul. nu. 1.</i>	206
<i>Proœmia causam finalem & mentem disponentis indicant. c. si quando. except. 8. nu. 1.</i>	34
<i>Proœmia bullarum Pape non probant quæ continent. ibid. nu. 7.</i>	36
<i>Proœmia bullarum & conditiones illę : Si est idoneus, & similes, quæ conditionem, & quę instructionem inducunt. ibid. nu. 9.</i>	
<i>Proœmia bullarum ad ornatum tantum poni falsum. ibid. nu. 11.</i>	37
<i>Proœmiorum veritas Papam a peccato excusat. ibid. nu. 13.</i>	
<i>Prudentia omnino necessaria ad bene viuendum. cap. si quando. except. 8. nu. 3.</i>	35
<i>Prudentiæ infantilis suppletio non supplet verilem. cap. si quando. excep. 11. nu. 8.</i>	53
<i>Prudentiã anticipatã in infante virtutis indicia. c. si quando. excep. 8. n. 2.</i>	35

Q

Questita facilius conseruari, quam quærenda. cap. si quando. in auctario num. 9.

149

Ratio

I N D E X

R

R atio, qua de praterito legem efficit declaratoriam . cap. si quando. excep. 21. nu. 4.	99
Recusandi causa immediata una; nempe suspitio . c. cum contingat. 10. caus. nullit. nu. 2.	202
Recusandi iusta causa quando patria communis . ibid. nu. 4.	203
Recusandi causa iusta est alienigena quando delegatus & altera pars sunt indigena. ibid. nu. 5.	203
Recusari posse in una causa qui grauauit in alia. ibid. nu. 7.	
Recusatio in scriptis, & causa expressa non qualiquali: sed iusta est facienda iure Pontificio. ibid. num. 1.	201
Recusatio proposita ut annullat processum ibid. nu. 10.	205
Regressus ad ius pristinum dari, cum id equitas suadet . cap. si quando. except. 21. in confut. contrar. nu. 20.	143
Regressus, accessus, & coadiutoria omnes ante Concli. Trid. habiti, an per illud perierint. cap. si quando. in auctario. nu. 5.	143
Regressus & accessus habentibus consulitur . ibid. nu. 10.	149
Regressus non reuocari gratijs generatim reuocatis. c. si quando. in auctario. numero 18.	152
Regressus transferri, concedi, & extendi diuersa. ibi. nu. 19.	153
Regressus & coadiutorias ius tantum ad rem tribuere. pralud. 5. nu. 10.	8
Regula Cancellaria reuocatoria tenor . capit. si quando. exceptio. 10. num. 1.	87
Religionis ingressus mariti ut praedicit uxori. cap. si quando excep. 21. numero 12.	103
Religionis ingressus cui iuri quesito non nocet. cap. si quando . excep. 21. in confut. contrarior. nu. 12. & 13.	138
Renunciari non potest. c. statum. de rescript. lib. 6. quo ad qualitates personarum delegandum. cap. si quando. 2. caus. null. nu. 15.	171
Renunciationis publicandae menses unde incipiunt. cap. si quando. in auctario . nu. 26.	255
Renuncianti an semper sit necessarius nouus titulus. ibid. nu. 25.	
Reseruaciones quae sublatae. cap. si quando. in auctario. num. 14.	151
Reseruatio par mandatis de prouidendo sublata. ibid. nu. 16.	152
Rescripto ad beneficia inest clausula: Si est indignus instruens. cap. si quando. c. except. 11. num. 1.	49
Rescriptum ad lites surreptitium regulariter ipso iure validum. pralud. 1. num. 1.	
Rescriptum ad beneficia sine speciali mandato valet. ibid. nu. 2.	8

Rescriptum

I N D E X.

<i>Rescriptum an dici possit exsequitorium etiamsi nemo alius a Papa sit collator, vel compulsor. prelud. 2. num. 3.</i>	4
<i>Rescriptum surreptitium ad lites regulariter valet. cap. cum contingat. 1. causf. null. nu. 1.</i>	159
<i>Rescriptum ipso iure a principio nullum, vel post tale factum paria esse quoad faciendam. ibid. nu. 7.</i>	162
<i>Rescriptum secundum præstat priori tribus concurrentibus. cap. cum contingat. 13. causf. null. nu. 1.</i>	211
<i>Rescriptum ipso iure renocatum interdum reuiuere. ibid. nu. 2.</i>	211

S

S <i>Candalum ob pusillorum non esse prætermittenda præcepta: ob escandalum de malitia nascens non etiam opera consilij. c. cum cõtingat. remed. 2. nu. 22.</i>	235
<i>Scire & scire debere paria: scire item & scire posse. cap. cum contingat. 11. causf. null. nu. 2.</i>	208
<i>Scientia sine prudentia non sufficit beneficiarijs. cap. si quando. except. 11. num. 6.</i>	52
<i>Scientia non eminens, sed sufficiens sufficit promouendo. cap. si quando. except. 16. nu. 1.</i>	67
<i>Scientia parua cum spe iustæ vt sufficit. ibid. nu. 8.</i>	70
<i>Scientia sufficiens beneficio quo respectu censenda. cap. si quando. except. 14. num. 1.</i>	63
<i>Scientia eminens non requiritur, nec ætas, nec honestas maxima. capit. si quando. except. 17. nu. 5. & 6.</i>	75. & 76
<i>Scientiæ defectus impedit colorem tituli, nisi quoad hoc. cap. si quando. except. 16. nu. 7.</i>	69
<i>Scientia, & morum defectus quoad beneficia vt æquantur. cap. si quando. except. 17. num. 5.</i>	75
<i>Scientia discenda nulla ætas sera. cap. si quando. except. 18. nu. 8.</i>	83
<i>Sententia delegati non ideo nulla quia iniusta. cap. cum contingat. 5. causf. null. num. 7.</i>	184
<i>Sententiæ quæ in scriptis dicitur ferri. capit. cum contingat. 6. causf. null. num. 8.</i>	188
<i>Sententiam nullam non esse sententiam. cap. cum contingat. remed. 2. nu. 2.</i>	226
<i>Sigillorum gratiæ & iustitiæ chordæ sic differunt. capit. cum contingat. 1. causf. null. nu. 4.</i>	159
<i>Simonia est renunciare beneficio vt alius renunciaret suo. cap. si quando. except. 4. nu. 1.</i>	17
<i>Simonia est omnis renunciatio beneficij cum conditione, modo, vel pacto;</i>	quam

I N D E X

<i>quamuis non ea, quæ sit eo animo, vt illi, vel illi detur. ibid. nu. 2.</i>	17
<i>Simonia sola realis excommunicat, & annullat. ibid. nu. 3.</i>	17
<i>Simoniacorum Deum timentium consolatio non parua. ibid. nu. 4.</i>	18
<i>Simonia in ordine & beneficio monstrum horrendum. ibid. nu. 4.</i>	
<i>Simoniacus realis circa beneficia, & ordines excommunicatus: & si celebrat irregularis; nec quarit ius in beneficio, nec possessionem, nec fructus; nec spoliatus restituitur; nec regula de triannali possessione gaudet. nu. 5.</i>	18
<i>Simonia ab utroque completa hæc mala facit. ibid. nu. 6.</i>	19
<i>Statutum in vno aequiparatorum quando includit alterum. cap. si quando. except. 20. nu. 8.</i>	92
<i>Stilo Curia qua supplicatio signata habetur pro non signata. cap. si quando. in auctario nu. 27.</i>	155
<i>Successio in præbendam, vt accidit Canonica. cap. si quando. except. 21. in confutat. contrarior. nu. 5.</i>	135

T

T <i>erminus notificationis alicuius scripturæ non currit donec copia illius authentica tradatur, si fuerit petita. cap. cum contingat. 14. caus. null. nu. 2.</i>	214
<i>Testamentum ante nouam legem valet, etiam. &c. cap. si quando. except. 21. nu. 13.</i>	103
<i>Titulus canonicus & coloratus non aque probandi. cap. si quando. except. 3. nu. 4.</i>	15
<i>Tutum & non tutius tenemur eligere. cap. cum contingat. r. med. 2. nu. 19.</i>	233

V

V <i>erba, Nullo modo, & Nullo tempore vt pregnantia. cap. si quando. except. 21. nu. 62.</i>	127
<i>Virtus puerilis indigna est dignitate virili. c. si quando. except. 11. nu. 10.</i>	54
<i>Vna de re qui dicit, de alia negat, si est dissimilis, non si similis. capit. cum contingat. r. med. 6. nu. 4.</i>	256

**FINIS INDICIS DVARVM
RELECTIONVM DE RESCRIPTIS.**

Errata sic corrigito .

Primus numerus paginam , secundus lineam , l. lege significat.

Pagina 3. linea 4. litteras. lege lites. 32. 5. videri. l. viderur. 63. 26. insignat. l. insigniat. 65. 1. possunt. l. profunt. 76. 1. trigintaquinque. l. vigintiquinque. 82. 6. profectus , supple peccasse. 126. 27. argumentum. l. augmentum. 133. 1. S. eodem. l. Sedem 159. 10. se de. l. sed de. 205. 7. factam. l. factum. 233. 12. cap. cum humanitatis. l. cum humanitatis. 253. 19. angustio rem. l. angustio rem.

Sunt & alia ,

REGESTVM:
(A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm.

Omnes sunt duerniones præter Mm. quid est terniones :

R O M A E,
*In AEdibus Accolianis, Via Alexandrina prope
plateam Sancti Petri.*

M. D. LXXXII.

